YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, EKONOMİSİ VE PLANLAMASI

ANA BİLİM DALI

SEKTÖR YÖNETİCİLERİNİN YÜKSEKÖĞRETİM ALANINDA EKONOMİYE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

Hüseyin BAYKAN

Lefkoşa

Eylül, 2018

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, EKONOMİSİ VE PLANLAMASI

ANA BİLİM DALI

SEKTÖR YÖNETİCİLERİNİN YÜKSEKÖĞRETİM ALANINDA EKONOMİYE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

Hüseyin BAYKAN

Danışman: Prof. Dr. Zehra ALTINAY

Eş Danışman: Prof. Dr. Şerife Zihni Eyüpoğlu

Lefkoşa

Eylül, 2018

JURİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Hüseyin BAYKAN'ın "Sektör Yöneticilerinin Yükseköğretim Alanında Ekonomiye Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi" isimli çalışması, Eylül 2018 tarihinde Jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi Denetimi Ekonomisi ve Planlaması Ana Bilim Dalında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

		Adı-Soyadı	İmza
Başkan	: Prof. Dr.	Münevver YALÇINKAYA	.....
Üye	: Prof. Dr.	Mehmet ÇAĞLAR	.....
Üye	: Prof. Dr.	Gökmen DAĞLI	.....
Üye (Danışman)	: Prof. Dr.	Zehra Altınay GAZİ	.....
Üye (Eş Danışman)	: Prof. Dr.	Şerife Zihni EYÜPOĞLU	.....
Üye	: Doç. Dr.	Umut AKÇIL	.....

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2018

Prof. Dr. Fahriye ALTINAY AKSAL

Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERİNE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım tezin içinde sunduğum bilgileri, dokümanları, ve verilerin elde edilmesi ve kullanılması süreçlerinde etik kuralları gözettiğimi; araştırmada bana ait olmayan veri düşünce, sonuç ve bilgilere etik kurallara uygun olarak kullandığımı ve atıf yaptığımı. Bu bilgileri kaynak göstererek kullandığımı; etik ve ahlaki kurallara bağlı olarak bilgi belge, değerlendirme ve sonuçları sunduğumu beyan ederim.

Hüseyin BAYKAN

ÖNSÖZ

Eğitim Ekonomisi; bireylerin aldığı eğitimin, işletmelerde girdi faktörü olan insan emeğinin, işletmelerin etkililik ve verimliliğini ne yönde etkilediğini incelerken ülke ekonomisine yaptığı katkıları da inceleyen bir bilim dalıdır.
Bilimin beşiği olan üniversiteler kuruldukları ülkede bir yandan istihdam sağlayarak ülke ekonomisine katkıda bulunurken diğer yandan entellektüel sermaye dediğimiz insan unsurunun sahip olduğu bilgi, deneyim, nitelik ve çağımızda her kurum için önemli olan bilgiyi sunarak gençlerin gelişimine, dünyaya ve olaylara bakış açılarına yön veren önemli kurumlardır. Bireylerin aldığı eğitim düzeyi ve kalitesi onların ekonominin çarkları olan işletmelerde daha verimli olmalarını sağlayacaktır. Üniversitelerin kuruldukları ülkelere bir diğer getirisi de dünyanın birçok ülkesinden ülkeye öğrenci gelmesidir. Buna bağlı olarak ülke ekonomisindeki en büyüğünden en küçüğüne bütün işletmelerin ve esnafın bu öğrenci yoğunluğundan ne yönde etkilendiğinin belirlenmesi, bunun yanında kalifiye eleman yetiştirme konusunda ülkedeki paydaş sektörlerle, devlet ve üniversiteler arasında bütün bunları değerlendirerek bu yönde nelerin yapılabileceğinin ortaya konması eğitim ekonomisi bakımından son derece önemlidir.

Bu araştırmada yükseköğretim alanının; üniversitelerin ve üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine dolayısı ile ekonominin çarkları olan sektörlere ve esnafa katkılarını değerlendirilmektedir.
Bunun yanında eğitimli insan gücünün eğitim ekonomisi bakımından ülkedeki sektörlerde faaliyet gösteren firmaların, esnafın verimliliğine ve ülke ekonomisine katkılarının belirlenmesi, KKTC'de üniversitelere özellikle yurt dışından gelen öğrencilerin sayısının artması paydaş sektörlerdeki işletme, esnaf sayısını ve iş hacmini artırmakta mıdır, üniversite öğrencilerinin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmesinin paydaş sektörlere ve esnafa etkilerinin neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma sonucunda yükseköğretim alanının ada ekonomisine, ekonomik gelişmeye, ekonomisindeki paydaş sektörlere ve özellikle esnafa etkileri belirlenirken işletmelerde girdi faktörü olan insan unsurunun nasıl bir eğitim sisteminden geçerek daha verimli olabileceği konusu tartışılarak eğitim ekonomisi konusunun önemine dikkat çekmek ve bundan sonraki çalışmalara ışık tutmaktır.

Bu tezin ortaya çıkarılması sürecinde yapıcı eleştirilerde bulunan, yol gösteren sürekli destek veren Prof. Dr. Zehra ALTINAY'a ve akademik hayatıma yön veren her zaman yol gösteren, akademik yönetsel tecrübelerini yansıtan Prof. Dr. Şerife Zihni EYÜPOĞLU'na teşekkür eder sevgi ve saygılarımı sunarım.

Tezim süresince yapıcı eleştirilerde bulunan ve tezin eğitim ekonomisi bakımından önemine dikkat çekerek alana katkılarına değinen Prof. Dr. Gökmen DAĞLI ve Prof. Dr. Fahriye ALTINAY hocalarıma teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Araştırmada veri toplama aşamasında; beni makamında kabul eden, sorularımı içtenlikle yanıtlayan paydaş sektörlerin örgütlendiği Uzman, Oda, Sivil Toplum Kuruluşu, Kit, ve Sektör temsilcilerine ve yöneticilerine teşekkürü bir borç bilirim.

Tezimi hazırladığım süre boyunca hep yanımda olan en büyük destekçilerim kızım Cansu BAYKAN ve oğlum Mert Yakup BAYKAN'a sonsuz teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım. Hayatımın her evresinde yanımda olan, destek veren ışık tutan yol gösteren amcam Süleyman Şevket BAYKAN'a çok teşekkür ederim. Bu süreçte hep yanımda olan tezimdeki ilerleyişi içtenlikle sorgulayan hocalarıma ve meslektaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Hüseyin BAYKAN

ÖZET

SEKTÖR YÖNETİCİLERİNİN YÜKSEKÖĞRETİM ALANINDA EKONOMİYE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hüseyin BAYKAN

Doktora Tezi, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması

Danışman: Prof. Dr. Zehra ALTINAY

Eş Danışman: Prof. Dr. Şerife Zihni EYÜPOĞLU

Eylül 2018, 162 sayfa

Çağımızda eğitimin ekonomik anlamda kalkınmaya etki eden önemli bir faktör olduğu bilinmektedir. İşletmelerde, ekonomide etkililik ve verimliliğin artırılması, eğitimli çalışanlar ile olanaklı olmaktadır. Üniversitelerde günün teknolojilerine uygun çağdaş bilgi ve becerilerle donatılan gençler ekonomik kalkınmanın ihtiyaç duyduğu nitelikli çalışanları oluşturarak üretimin artmasını ve ekonominin kalkınmasını sağlamaktadır. Ekonomik kalkınma uzun yıllardır tüm devletlerin üzerinde durduğu bir konudur. Neden bazı ülkelerinin ekonomilerinin daha hızlı geliştiği bazılarının ise gelişemediği sorusu ekonomik kalkınmanın her zaman tartışma alanı olmuştur. Ekonomik kalkınmışlık düzeyini belirleyen ana unsurlar şunlardır; ülkelerde kişi başına tüketilen ürün miktarı, ülkedeki okur yazar oranı, vatandaşların yatırım ve tasarruf miktarları, alınan sağlık hizmetlerinin kalitesi, kişi başına verimlilik düzeyi, kişi başına tüketilen enerji tüketim miktarı, bireylerin eğitim düzeyi, sosyal yaşantısı, çevreye bakış açısı, kısacası halkın refah seviyesi bizlere ülkenin ekonomik kalkınmışlık düzeyini vermektedir. Ada ülkesi olan KKTC'ye (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti) baktığımız zaman ise ülkenin temel ekonomik sektörlerinden birinin yükseköğretim sektörü olduğu ve ülkenin ekonomik kalkınmasına olumlu etkisinin olduğu görülmektedir. Ekonomik kalkınma temelde halkın refahının homojen bir şekilde artmasını gerektirmektedir. Buna bağlı olarak üniversitelerin sağladığı istihdamın yanında direkt ve dolaylı olarak ülkede faaliyet gösteren birçok paydaş sektör ve esnafa katkı sağladığı ve toplumdaki birçok kesimin bu alana bağlı olarak gelir elde ettiği, hem eğitimli bireyler yetiştirme hem de ekonomiye olumlu yönde etkilerinin olduğu görülmektedir. Bu noktada bilim üreten üniversite'lerin ülkeler, toplumlar ve ekonomi için önemi ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmanın amacı yükseköğretim

alanında faaliyet gösteren üniversitelerin, üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine, ekonominin çarkları olan sektörlere ve esnafa katkılarını değerlendirmektir. Bu amaca yönelik olarak araştırmada nitel araştırma modellerinden (desenlerinden) durum çalışması araştırması uygulanmıştır. Araştırmada çalışma grubu belirlenirken seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden "amaçlı örnekleme" yöntemi kullanılmıştır, buna bağlı olarak 1979 ve 2017 tarihleri arasında KKTC sınırları içerisinde kurulmuş olan ve faaliyet gösteren uzman sektör temsilcileri, sivil toplum kuruluşları, esnaf ve ekonomik örgütlere mülakat tekniği ile yarı yapılandırılmış görüşme formu yöneltilerek görüşleri alınmıştır. Araştırma verileri içerik analizi yapılarak analiz edilmiştir. Yapılan araştırmanın bulgularına göre KKTC'de faaliyet gösteren üniversitelerin ilk açıldığı günden bugüne değin KKTC'nin ekonomisine ve ekonominin çarkları olan paydaş sektörlere ve esnafa önemli katkılarının bulunduğu görülmektedir. Bu durum bizlere üniversitelerin direkt ve dolaylı olarak gerek eğitim gerekse ekonomik hareketlilik yaratarak ekonomik kalkınmaya etki ettiğini göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin ülke nüfusunun üçte biri kadar olması ve büyük çoğunluğunun yurt dışından geliyor olması KKTC ekonomisine yapılan katkının önemini ortaya çıkarmaktadır. Özellikle yurt dışından gelen üniversite öğrencilerinin tatil dönemlerinde ülkelerine geri dönmesi ulular arası ulaşım sektörü hariç diğer sektörleri ve esnafı olumsuz yönde etkilemektedir. 1979 yılından günümüze değin üniversitelerin kurulmasına bağlı olarak öğrenci yoğunluğunun yaşanması işyeri ve esnaf sayısı ile iş hacimlerinde artışa sebep olduğu görülmektedir. Bilim yuvası olan üniversiteler ve öğrencilerin aldığı eğitim birçok bilim dalına etki etmektedir dolayısı ile bu durum ülke ekonomisi ve paydaş sektörler için de önem göstermektedir. İş gücü işletmeler için bir girdi faktörüdür dolayısı ile çalışanların aldığı eğitim işletmelerin verimliliğini artırmaktadır. Bu durum eğitim ekonomisinin önemini ortaya çıkarmaktadır, ancak işletmelerin ve esnafın çoğunluğu sektörlerine uygun iş tecrübesi, pratik bilgiye sahip işgücü bulamadıklarından bu yönde istihdam gerçekleştirememektedirler, bu durumun işletme verimliliğini olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Elde edilen bulgular ışığında, araştırmanın katkıları ve ileriye dönük öneriler belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite, Ekonomi, Eğitim, Eğitim Ekonomisi, Ekonomik Kalkınma

THE CONTRIBUTION OF THE HIGHER EDUCATION SECTOR TO THE ECONOMY: A STUDY OF THE VIEWS OF SECTOR MANAGERS

Hüseyin BAYKAN

Phd Thesis, Educational Administration, Supervision, Planning and Economics

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Zehra ALTINAY

Co-Supervisor: Prof. Dr. Şerife Zihni EYÜPOĞLU

September 2018, 162 pages

ABSTRACT

It is well known that today education is an important factor influencing economic development. Improving the effectiveness and efficiency of organizations is possible through educated individuals (knowledge employees). In this sense, universities educate individuals and equip them with the contemporary knowledge and skills needed by organizations to increase production and contribute to the development of the economy. Economic development has long been, and continues to be a concern for all countries. Especially the issue of why some countries' economies develop more rapidly while other countries face difficulties is a major area of concern. The main factors determining the level of economic development of a country are; per capita consumption; the literacy rate; the amount of investment and savings of citizens; the quality of health services received; the per capita level of efficiency; the amount of energy consumption per person; the education level of the citizens; social life; and environmental concerns. Briefly, the welfare of citizens presents us with the level of economic development of a country.

The TRNC (Turkish Republic of Northern Cyprus) is an island country and one of its main economic sectors is higher education which is a major contributor to the country's economic development. As well as educating individuals and equipping them with knowledge and skills, the employment provided by universities also contributes to local tradesmen, the other economic sectors, as well as providing an income for a large proportion of its citizens. This highlights the importance of universities for countries, societies and the economy as a whole. In this sense the aim of the study was to evaluate the contribution of universities, university students, the various sectors of the economy, as well as local tradesmen to the country's economy. To accomplish this aim a qualitative research approach was adopted. Using a purposive sampling method a semi-structured interview questionnaire was applied to expert sector representatives, non-governmental organizations, local tradesmen, and economic organizations in the TRNC all

established (and currently in operation) between the years 1979-2017. The data collected was analyzed through content analysis.

According to the findings of this research, universities operating in the TRNC have made significant contributions to the economy as well as to the stakeholder sectors and local tradesmen, all which are considered the wheels of the economy. Therefore we can say that universities directly and indirectly influence economic development through the creation of both educational and economic mobility. The fact that university students make up approximately one third of the TRNC's population, with the majority of them coming from abroad, indicates the importance of the higher education sector's contribution to the TRNC economy. When students from abroad return to their home countries during the holiday periods this adversely affects all sectors (except for transportation) as well as local tradesmen. It has also been observed that the increase in the number of students studying in the TRNC has led to an increase in the number of workplaces and tradesmen. Due to the universities and the students educated at these universities major contributions to science are also being made which in turn influences the country's economy as well as other economic sectors. Labor is an input factor for organizations and therefore the education received by employees' increases the productivity of organizations. However, the majority of managers and tradesmen state that they have difficulties in finding employees who possess the necessary work experience and practical knowledge to effectively and efficiently perform their job. This obviously has a negative influence on the productivity of organizations.

Based on the findings the contributions made and implications of the study have been presented.

Key words: University, Economy, Education, Education Economy, Economic Development

.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JURİ İMZA SAYFASI.....i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....ii
ÖNSÖZ.....iii
ÖZET.....v
ABSRACT.....vii
İÇİNDEKİLER.....ix
GRAFİKLER.....xii
TABLOLAR LİSTESİ.....xiii
ŞEKİLLER.....xvi
KISALTMALAR.....xvii

BÖLÜM I
GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....1
1.2. Araştırmanın Amacı.....7
1.2.1. Alt Amaçlar.....7
1.3. Araştırmanın Önemi.....7
1.4. Sınırlılıklar.....7
1.5. Tanımlar.....8

BÖLÜM II
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve.....10
2.1.1. Avrupa'da Üniversiteler.....10
2.1.2. Türkiye'de Yükseköğretim.....14
2.1.3. Türkiye'de Üniversiteler.....15
2.1.4. KKTC'de Üniversiteler.....21
2.2. Eğitim.....43
2.3. Eğitim Yönetimi.....44
2.3.1. Eğitim Yönetiminin Davranış Alanları.....45

2.3.2. Eğitim Yönetiminin Kritik Görev Alanları.....45
2.4. Örgüt Yönetimi.....47
2.4.1. Yönetim Kuramları ve Süreçleri.....48
2.4.2. Klasik (Geleneksel)Yönetim ve Organizasyon Teorisi.....48
2.4.3. Klasik Yaklaşım.....48
2.4.4. Yönetim Süreci Yaklaşımı.....49
2.4.5. Bürokrasi Yaklaşımı.....50
2.4.6. Davranışsal (Neo-Klasik) Yönetim ve Organizasyon Teorisi.....50
2.4.7. Hawthorne Araştırmaları.....51
2.4.8. Modern Organizasyon Teorisi.....52
2.4.9. Durumsallık (Koşul Bağımlılık) Yaklaşımı.....53
2.4.10. Modern Sonrası Çağdaş Yönetim Yaklaşımları.....53
2.5. Ekonomi.....56
2.5.1. Ekonomik Kalkınma.....57
2.5.2. Ekonomik Büyüme.....57
2.5.3 Eğitim Ekonomisi.....58
2.5.3.1. Eleme Hipotezi.....62
2.5.3.2. Kuyruk Hipotezi.....63
2.6. Eğitim Planlaması.....64
2.6.1 Eğitim Planlaması ve Eğitim Ekonomisi İlişkisi.....65
2.7. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.....66
2.7.1. Siyasi ve İdari Yapı.....66
2.7.2. Kıbrıs Adasının Coğrafik Konumu.....67
2.7.3. Nüfus ve İşgücü Yapısı.....67
2.8. İlgili Araştırmalar.....75
2.8.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar.....75
2.8.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar..... 75

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli.....82

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....83

3.3. Verileri Toplama Araçları.....88

3.4. Verileri Toplama Süreci.....89

3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....89

3.6. Araştırmacı Rolü ve Etik 90

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Amaç ve Alt Amaçlara Yönelik Bulgular.....91

4.1.1. Araştırmaya katılanlara yükseköğretim alanı ve ekonomiye katkısına bağlı olarak açık uçlu sorular yöneltilmiştir.....91

BÖLÜM V

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma.....121

5.2. Sonuç.....134

5.3. Öneriler.....138

5.3.1. Araştırma Sonuçları Doğrultusunda Geliştirilen Öneriler.....138

5.3.2. İleriki Çalışmalara Yönelik Öneriler.....140

KAYNAKÇA.....141

EKLER.....152

Ek 1. Katılımcıları Veri Toplama Öncesi Genel Bilgilendirme Yazısı.....152

Ek 2. Demografik Bilgiler Formu.....153

Ek 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....154

Ek 4. Özgeçmiş.....160

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Türkiye Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Dönemi Yükseköğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Sayıları.....16
Grafik 2. Türkiye Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Dönemi Yükseköğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Sayıları.....17
Grafik 3. Türkiye Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Dönemi Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı.....18
Grafik 4. Türkiye Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Dönemi Vakıf Üniversitelerinin Coğrafik Bölgelere Göre Dağılımı ve Sayısı.....19
Grafik 5. Türkiye Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Dönemi Devlet Üniversitelerinin Coğrafik Bölgelere Göre Dağılımı ve Sayısı.....20
Grafik 6. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Dönemi Üniversitelerin Türlerine Göre Dağılımı.....25
Grafik 7. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 2016--2017 Dönemi Üniversitelerin Coğrafik Bölgelere Göre Dağılımı.....26
Grafik 8. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 1979 Yılından 2016-2017 Döneminde Üniversitelerin Kuruluş Yıllarına Göre Dağılımı.....27
Grafik 9. 2016-2017 Dönemi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Üniversitelerin Öğrenci Sayıları.....37
Grafik 10. 2016-2017 Dönemi KKTC'de Üniversite Öğrencilerinin Vatandaşlıklarına Göre Oranları.....38
Grafik 11. 2016-2017 Döneminde KKTC'de Bölgelere Göre Üniversite Öğrenci Sayıları ve Dağılımları.....39
Grafik 12. *2016-2017 KKTC Üniversitelerinin Öğrenci Pay Oranları %*.....41
Grafik 13. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Döneminde Yükseköğrenim Alanında Öğrenim Gören Öğrencilerin Programlara Göre Dağılımı.....42

TABLOLAR

Tablo I. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığının 2012-2018 Yılları Arasında Bütçesinden Alana Yaptığı Ödemeler.....23

Tablo 2. KKTC'de 1979 Yılından İtibaren 2016-2017 Döneminde Faaliyette Olan Üniversiteler.....24

Tablo 3. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Döneminde Faaliyette Olan Üniversitelerin Türlerine Göre Oranları % 28

Tablo 4. KKTC'de Yükseköğrenim Sektöründe Faaliyet Gösteren Üniversitelerde Öğrenim Gören Öğrencilerin 2016-2017 Yılları İtibariyle Sayıları ve Vatandaşlığa Göre Öğrenci Oranları.....28

Tablo 5. Doğu Akdeniz Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Yıllara Göre Dağılımı(2013/2014-2015/2016).....29

Tablo 6. Lefke Avrupa Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016).....29

Tablo 7. Girne Amerikan Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016).....30

Tablo 8. Yakın Doğu Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016).....30

Tablo 9. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016).....31

Tablo 10. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Kampüsündeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı(2013/2014-2015/2016).....31

Tablo 11. İstanbul Teknik Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Yerleşkesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı(2013/2014-2015/2016).....32

Tablo 12. Akdeniz Karpaz Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016).....32

Tablo 13. Lefkoşa İngiliz Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı(2014/2015-2015/2016).....33
Tablo 14. Girne Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2014/2015-2015/2016).....33
Tablo 15. Anadolu Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016).....34
Tablo 16. Kıbrıs Amerikan Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı(2015/2016).....34
Tablo 17. Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı(2015/2016).....35
Tablo 18. 2016-2017 Yılları Arasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde Yüksek Öğrenim Alanında Öğrenim Gören Öğrenci Sayıları ve Vatandaşlık Durumları.....36
Tablo 19. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Üniversitelerin Bulunduğu Şehirler Öğrenci Sayıları ve Aldıkları Payın Oranı.....40
Tablo 20. İnsan Gücü Planlamasının Aşamaları ve Kullanılabilecek Göstergeler.....65
Tablo 21. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki Yıllara Göre Nüfus Artış Oranları.....68
Tablo 22. Hane Halkı İşgücü Anketi Temel Göstergeleri.....69
Tablo 23. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ekonomik Göstergeleri 2007-20011 Yılları Arası.....70
Tablo 24. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ekonomik Göstergeleri 2012-2016 Yılları Arası.....72
Tablo 25. KKTC'de Aralık 2012-Nisan 2013 Tarihleri Arasında İş Kayıt Sistemine Dahil Olan İşyerlerinin İlçelere Göre Dağılımı 73
Tablo 26. Yükseköğretim Sektörünün Yıllara Göre Gayrı Safi Yurtiçi Hasıla İçerisindeki Payı.....74
Tablo 27. Demografik Bilgiler.....84

Tablo 28. Katılımcıların Görevlerine Göre Sayı ve % Olarak Oranları.....85
Tablo 29. Katılımcıların Oransal Olarak Görev Süreleri.%.....85
Tablo 30. Kurum ve Kuruluşlara Göre Oransal Dağılım.%.....86
Tablo 31. Kurum ve Kuruluşların Nitelik ve
Faaliyet Sürelerine Göre Dağılımı %.....86
Tablo 32. Kurum ve Kuruluşların Faaliyet Sürelerine Göre Oranları.%.....87
Tablo 33. Yükseköğretim Sektöründe Faaliyet Gösteren
Üniversitelerin Ülke Ekonomisine Etkileri.....92
Tablo 34. Üniversite Öğrencilerinin Ülke Nüfusuna Oranı ve
Ekonomiye Etkileri.....94
Tablo 35. Harcamaların Faaliyet Gösteren İşletmelere ve Esnafa Katkıları.....96
Tablo 36. İşletmelerin Eğitilmiş Personel İhtiyacını Karşılama
Konusunda Mevcut Durum.....98
Tablo 37. Personel Seçiminde Aranan Özellikler.....101
Tablo 38. İşletmelerde Verimliliği Artırmak İçin Üniversitelerle İşbirliği.....104
Tablo 39. Üniversitelerin İşletme ve Esnaf Sayısına,İş Hacimlerine Etkileri.107
Tablo 40. Tatil Dönemlerinde Öğrenci Sayısının Ekonomiye Etkileri.....110
Tablo 41. Devletin Yükseköğretim Sektörüne Yaptığı Katkı.....113
Tablo 42. Üniversite Öğrencilerinin Sosyal ve Kültürel Yapıya Etkileri.....115
Tablo 43. İşletmelerin, Esnafın Çalıştırdığı Personelin Vatandaşlığı
ve İşveren Tercihleri.....118

ŞEKİLLER

Şekİl I. Araştırmada İzlenen Yol.....83

KISALTMALAR

AÖA: Atatürk Öğretmen Akademisi

AACSB: Lisans ve Lisansüstü İşletme ve Muhasebe Akreditasyon Kurumu

ABET: Mühendislik ve Teknoloji Yüksek Öğretim Programlarını Akreditasyon Kurumu

ACPE: Eczacılık Eğitim Akreditasyon Konseyi

AKÜN: Akdeniz Karpaz Üniversitesi

AYA: Avrupa Yükseköğretim Alanı

BFUG: Bologna Süreci izleme Grubu

DAÜ: Doğu Akdeniz Üniversitesi

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

EAQUAS: Avrupa Dil Eğitimi Kalite Denetim Konseyi

ECBE: Avrupa Konseyi İşletme Birliği

ECTS: Avrupa Kredi Transfer Sistemi

EDEXEL-UK: İngiliz Eğitim Müfredatına Uygun Eğitim ve Sınav Kurumu

EHEA: Avrupa Yükseköğretim Alanı

ERA: Avrupa Araştırma Alanı

ESIB: Avrupa Ulusal Öğrenci Birlikleri

EUA: Avrupa Üniversiteler Birliği

EURASHE: Avrupa Yükseköğretim Kurumları Birliği

FIBAA: Uluslararası İşletme Yönetimi Akreditasyon Kurumu

FUIW: İslam Dünyası Üniversiteler Birliği Federasyonu

GAÜ: Girne Amerikan Üniversitesi

GKRY: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi

GSMH: Ülke ekonomisinde belli bir dönemde ülke vatandaşları tarafından (genellikle bir yılda) üretilen nihai mal ve hizmetlerin parasal tutarıdır.

GSYH: Bir ekonomide belli bir dönemde (genellikle bir yılda) üretilen nihai mal ve hizmetlerin parasal tutarıdır.

IACBE: Uluslararası İşletme Eğitimi Asamblesi

İTÜ: İstanbul Teknik Üniversitesi

KAÜ: Kıbrıs Amerikan Üniversitesi

KISBÜ: Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi

KİT: Kamu İktisadi Teşebbüsleri

KİÜ: Kıbrıs İlim Üniversitesi

KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

KSTU: Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi

LAÜ: Lefke Avrupa Üniversitesi

MEB: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı

MIAK: Mimarlık Akreditasyon Kurulu

MYO: Meslek Yüksekokulu

ODTÜ: Ortadoğu Teknik Üniversitesi

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

T.C MEB: Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı

TC: Türkiye Cumhuriyeti

UFÜ: Uluslararası Final Üniversitesi

UKÜ: Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim Ve Kültür Örgütü

UNESCO-CEPES: Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim Ve Kültür Örgütü

U.K.NARIC: Birleşik Krallık Ulusal Tanınma Birliği Merkezi

YAYKUR: Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu

YDÜ: Yakın Doğu Üniversitesi

YÖDAK: KKTC Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu ortaya konmuş ve sırasıyla araştırmanın amacı, araştırmanın alt amaçları, araştırmanın önemi, sınırlılıkları ile tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Ada ülkesi olan KKTC ekonomisinde öncü sektörlerden birinin yükseköğretim sektöründe faaliyet gösteren üniversitelerin olduğu gözlemlenmektedir. "KKTC Ekonomisinin Lokomotif sektörlerini, yükseköğrenim ve turizm sektörleri oluşturmaktadır (KKTC Yükseköğrenim Stratejisi ve Eylem Planı Önerisi 2012). KKTC'de diğer ada ekonomilerinde olduğu gibi sanayi, ticaret ve tarım sektörlerinin yeterince büyümediği buna karşın turizm ve yükseköğretim sektörlerinin ekonominin temel sektörleri haline geldiğini ifade edebiliriz (Karabaş ve Şafaklı, 2015). Toplumlarda eğitimin bireye ve ekonomiye gerekli verimliliği sağlayabilmesi için yükseköğretimin dolayısı ile üniversitelerin varlığı kaçınılmazdır, üniversiteler gelişmenin ve ekonomik kalkınmanın temel çekirdeğidir, çünkü bilim ve teknoloji üniversitelerde üretilmekte ve geliştirilmektedir (Phelps, 1998). Özellikle az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin geniş kentsel alanlarına üniversiteler kurarak daha fazla ekonomik fayda sağlanabileceği iddia edilmektedir. Globalleşen dünyada bilgi toplumları ve bilim, bilimin üretildiği üniversiteler sayesinde var olmaya devam edeceklerdir. Çünkü bilim ve teknoloji alanında yapılan çalışmaların çoğuna üniversiteler öncülük etmektedir. Yükseköğretim kurumları çeşitli toplumsal ve ekonomik gelişmenin kritik edilmesinde, kültür değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında, yeni bilgilerin insanlığa kazandırılmasında ve bunların korunmasında önemli işlev ve sorumluluklara sahiptirler (Blackburn ve Lavrence, 1995). Toplumlarda gelişmişlik düzeyi ve ekonomik kalkınmışlık alınan eğitimle paralel gelişmektedir ve üniversitelerin ülkenin ekonomik kalkınmasına direkt ve dolaylı birçok etkisinin olması üniversitelerin ülke için önemini ortaya çıkarmaktadır.

Üniversitelerin temel misyonu bireylerin kişilik gelişimine ve entellektüel yaşamlarına rehberlik etmek olsa da ekonomik getirileri göz ardı edilmeyecek boyuttadır (Görkemli, 2009). Eğitimi bir sektör olarak ele aldığımızda sağladığı diğer bir fayda ise yükseköğretim sektöründe faaliyet gösteren üniversitelerin ülke

ekonomisine yaptığı katkılardır. Toplumların gelişmişlik düzeyi ile bireyin aldığı eğitim düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğuna inanılmaktadır, eğitim ekonomistlerine göre ekonomik gelişmenin ana kaynağı bireylerin aldığı eğitim düzeyi ve kalitesidir. Alınan eğitimin kalitesinin bir diğer faydası toplumun sosyal politik ve ekonomik yapı ve kalitesine etkisinin büyük olduğu gerçeğidir. Bu noktada bilim üreten üniversite'lerin ülkeler, toplumlar ve ekonomi için önemi ortaya çıkmaktadır.

Eğitim Ekonomisi; bireylerin aldığı eğitimin, işletmelerde girdi faktörü olan insan emeğinin işletmelerin etkililik ve verimliliğini ne yönde etkilediğini incelerken ülke ekonomisine yaptığı katkıları da inceleyen bir bilim dalıdır. Munnich ve Nelson'a göre (2003) üniversitelerin şehirlerin ekonomik gelişimine istihdam, reklam, üretim, iş gücü, alım gücü ve marka oluşturma gibi konularda katkıda bulunduğunu söylemektedir (akt. Görkemli, 2009). Üniversiteler bulundukları şehre büyük bir hareketlilik ve katma değer oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak gelişmekte olan KKTC'nin hemen hemen her şehrinde üniversitelerin bulunması özelde şehirlere ve paydaş sektörlere katkı sağlarken genelde ülke ekonomisine katkıları büyüktür. "*Üniversiteler, bünyesinde görev yapan idari ve akademik personelin istihdamı, var olan öğrenci potansiyeli ve bu kitleye hizmet sunan çok çeşitli işletmeler ile sosyo-ekonomik-kültürel olarak, kurulduğu kente ve bölge insanına fayda sağlamaktadırlar*" (Gültekin vd., 2008). Eğitimin bireylere sağladığı özel yararlar yanında, toplumsal açıdan yaratmış olduğu dışsallıklar nedeniyle ülkelerin ekonomik kalkınmasında önemli rol oynamaktadır (Öztürk, 2005). Eğitim ekonomisi açısından baktığımız zaman bireyin eğitim seviyesi yükseldikçe nitelikli işgücü darboğazı aşılmakta bilimsel ve teknolojik yenilikler hız kazanmaktadır. Eğitimli insan gücünün emeğin verimliliğini arttırmasının sonucu hem işletme verimliliği artmakta hem de ülke gelir düzeyi artmaktadır. Keskin (2011) yaptığı çalışmada hükümetlerin halkın refahını artırma noktasında ülkede ekonomik kalkınmanın olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Ekonomik kalkınmanın gereğinin de ekonomik kalkınmanın temellerinde yatan dinamikleri harekete geçirmekle mümkün olabileceğini söylemektedir. Bu temel dinamiklerden birisinin ise teknoloji olduğunu belirtmekte ve teknolojinin üretim sürecinde kullanılmasının ekonomik kalkınmayı sağlayan faktör verimliliğinin artmasına sebep olduğunu belirtmiştir. Keskin (2011) araştırmasında teknoloji üretimi, teknolojinin üretim sürecinde kullanımının ancak beşeri sermaye ile mümkün

olduğunu yani insan sermayesi ile mümkün olduğunu belirtmiştir. Keskin (2011) araştırmasında gelişmiş ülkelerin sosyal göstergelerine bakıldığı zaman benzerlik gösterdiğini belirtmiştir. Ülkelerin refah düzeylerinin yüksek oluşunun bireylerin eğitim düzeyinin yüksek oluşu , ortalama ömrün diğer ülkelerle karşılaştırıldığında daha uzun oluşu bu ülkelere diğer ülkelerden beyin göçünün olmasının gelişmiş ülkelerin ortak özellikleri olduğu belirtilmektedir. Bütün bu ortak gelişmelerin arkasında ise ülkelerin sahip olduğu beşeri sermayenin rolünün büyük olduğu gerçektir ve beşeri sermayenin oluşumu ise başta eğitim gerektirdiğine vurgu yapmış ve eğitime yapılan harcamaların yatırım niteliği taşıdığının belirtmiştir. Keskin (2011) Üniversite eğitiminin daha geniş kitlelere ulaştırılması, kapasitenin artırılması, yeni üniversitelerin kurulması ,işsizlerin vasfının ülkenin ihtiyaç duyduğu işgücü vasfıyla örtüştürülmesi sürekli eğitim programlarıyla çalışan kesimlerin meslek içi eğitim faaliyetleriyle vasıfların iyileştirilmesi, kadınların meslek edindirme kurslarıyla işgücüne katılmalarının sağlanması amaç edinilmelidir. Çakmak (2008) yaptığı çalışmada ekonomi ile eğitim arasındaki ilişkide işgücü verim düzeyinin yükseltilmesi, sosyal ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi ve hızlandırılması, değişimin ve gelişmenin anahtarı olan eğitimin önemine vurgu yapmıştır. Günümüzde ülkemizde ve dünyada yaşanan hızlı değişime uyum sağlayabilmek ve ülke kalkınmasına destek verebilmek için eğitim ve öğretim sisteminin çağdaş seviyeye yükseltilerek çağın gereklerine uygun olarak, günün koşul ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi gerekmektedir. Öztürk, Torun ve Özkök (2011) yaptıkları çalışmada Anadoluda kurulan üniversitelerin illerin sosyo ekonomik ve sosyo kültürel yapılarına katkılarına vurgu yapmışlardır. Araştırmalarında anadoluda kurulan üniversitelerin kuruldukları illere ekonomik katkının yarattığı gelir akımı ile kentin gelişiminin maddi koşulunu oluştururken diğer yandan da gelişmenin bilimsel ve sosyo kültürel koşulunu hazırladığı görüşündedirler. Ancak bunun yanında sosyo kültürel yapıların üniversitelerin bir kente olan katkısını artırmak ve topluma öncülük edebilmesini sağlamak için üniversitelerin imkanlar çerçevesinde altyapılarını tamamlamış illere kurulması gerektiği çıkarsamasını yapmışlardır. Yükseköğretimde eğitim kalitesinin düşürülmesi ve kentin fiziki, sosyo ekonomik ve sosyo kültürel yapısındaki yetersizlikler, bir üniversitenin bulunduğu kente olan katkısını azalttığı görüşündedirler. "*Anadolu'da Kurulan Üniversitelerin İllerin Sosyo Ekonomik Yapılarına Katkıları*" isimli çalışmayı gerçekleştiren Öztürk, Torun ve Özkök

(2011) üniversitelerin hem yerel ve ulusal hem de küresel ölçekte önemli işlevleri olduğu, bu işlevler arasında bilimsel çalışmalar yapmak bu çalışmaları toplumla paylaşmak, iş hayatının ihtiyaç duyduğu niteliklerde işgücü yetiştirmek gibi işlevlerinin olduğu ve üniversitelerin kuruldukları kentlerin sosyo ekonomik yapılarını etkiledikleri, altyapılarını tamamlamış veya hızlı bir şekilde tamamlayan kentlerde kurulan üniversitelerin kurulduğu kentlerin gelişmesine katkı sağladıkları ancak altyapı eksikliği olan kentlerde kurulan üniversitelerin kentlerin gelişmesine yeteri kadar katkı sağlayamadığını belirtmişlerdir. Buna bağlı olarak üniversitelerin kurulmadan önce kentte yeterli fiziki, ekonomik ve sosyo kültürel altyapı oluşturulmalı veya bu eksiklikler kısa sürede tamamlamalıdır. Böylelikle üniversiteler amaçlarını daha etkin bir şekilde gerçekleştirebileceklerini belirtmişlerdir. Dalğar, Tunç ve Kaya (2009) "*Bölgesel Kalkınmada Yükseköğretim Kurumlarının Rolü ve Bucak Örneği"* isimli çalışmalarında Bucak ilçesinde bulunan yükseköğretim kurumlarının ilçe ekonomisine ciddi oranda katkılarının olduğunu, yaklaşık olarak üç yüz yetmiş iki kişilik bir istihdam yarattığı ekonomik boyutun ise yaklaşık olarak kırk beş milyon Türk Lirası olarak katkı sağladığını belirtmişlerdir. Dalğar ve arkadaşları (2009) üniversitelerin bulunduğu şehirlere yarattığı istihdam ile şehrin ekonomisine yaptığı katkıyı rakamsal olarak değinmişlerdir. Avşar (2009) yaptığı araştırmada "*Türkiye'de Eğitim Yatırımları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi"* konusunda yeni gelişen büyüme modellerinde bir ülkenin sahip olduğu beşeri sermaye, dış ticaret, finansal kalkınma ve kamu harcamalarının ekonomik büyüme üzerinde etkili olduğuna dikkat çekmekte ancak bunlar arasında en önemli unsurun insan sermayesi dolayısı ile beşeri sermaye olduğunun ve nitelikli yani kalifiye insan faktörünün önem taşıdığını vurgulamışlardır. Aydın ve arkadaşları (2016) yaptıkları "*Yüksek Öğretim Kurumlarının Yerel Ekonomilere Katkıları: Manyas Meslek Yüksek Okulu Örneği"* isimli çalışmalarında Manyas Meslek Yüksek Okulu'nun öğrenci harcamaları ve diğer kurumsal harcamalarıyla Manyas ekonomisine yaptığı parasal katkıları tahmin ederek bölgesel kalkınma ve üniversite kent işbirliğinin tüm boyutlarıyla incelemişlerdir. Manyas Meslek Yüksek Okulu'nda öğrenim gören öğrencilerin bölge ekonomisine ilk harcama kanalı ile öğrenci başına ortalama olarak ayda yedi yüz yirmi üç tl on bir kuruş katkı sağladıklarını, Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören üç yüz doksan dört öğrenci ve Manyas Meslek Yüksek Okulu'nun personel ve diğer giderlerden oluşan kurumsal harcamaları eklendiğinde toplam katkının yıllık

yerel Gayrı Safi Hasılada beş milyon yirmi dört bin dokuz yüz doksan sekiz Türk Lirası yerel harcanabilir gelirde ise iki milyon sekiz yüz seksen dört bin üç yüz kırk dokuz Türk Lirası olduğu rakamına tahmini olarak ulaşmışlardır. Bu katkıda en büyük payın öğrenci harcamalarına ait olduğu sonucuna varmışlardır . Kentteki öğrenci sayısının iki katına çıkması halinde bu ekonomik katkının da artışa paralel olarak iki katına çıkacağını öngörmüşlerdir. Aydın ve arkadaşlarının (2009) yaptıkları çalışmada üniversitenin kentin ekonomisine gerek istihdam gerekse öğrenci harcamaları noktasında tahmini rakamsal verileri elde etmişlerdir. Yavuzçehre (2016) "*Üniversitelerin Kentlerine Etkileri: Denizli Pamukkale Üniversitesi Örneği"* isimli çalışmasında Pamukkale üniversitesinin Denizli kentinin demografik özelliklerine, ekonomisine, konut sektörüne, sanayisine ve sosyal ve kültürel yapısına etkilerine vurgu yapmıştır. Yavuzçehre (2016) Pamukkale üniversitesinin Denizlinin demografik yapısını hem nicel hem de nitel olarak olumlu katkıda bulunduğunu, üniversitenin şehrin nüfus artış hızını ve göç oranını etkilediğini üniversitenin gerek istihdam yaratma gerekse gelir ve gider yaratma etkisiyle önemli bir aktör olduğu ve konut sektörünün farklı boyutlarda geliştiğini özellikle kampüs çevresine farklı iş yerlerinin açıldığını belirtmiştir. Yayar, Şeker ve Karanfil (2016) yaptıkları "*Amasya Üniversitesinin İl Ekonomisine Etkisi"* isimli çalışmalarında üniversite öğrencilerinin Amasya ilinin ekonomisine etkilerine vurgu yaparak. Üniversitenin gerek malzeme gerek istihdam gerekse üniversite öğrencilerinin yaptığı harcamaların ilin ekonomisine katkı yaptığını vurgulamışlardır. Öğrencilerin en çok barınma ihtiyacına yönelik harcama yaptığını belirlemişlerdir. Ancak tam olarak bu rakamı belirlemenin mümkün olmadığını söylemişdirler.

Kaşlı ve Serel'in (2007) yaptıkları araştırmada "*Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma"* isimli çalışmalarında Balıkesir Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu öğrencilerine uygulanan anket ile şehre yaptıkları harcama miktarları ve harcama kalemlerini oluşturan alanlar araştırılmıştır. Filim kiralama ve internet kafe'lerde önemli miktarda harcama yaptıkları ve şehirdeki internet kafe ve filim kiralama işletmelerinin sayısının artığını vurgulamışlardır.

2014 yılında "*Bülent Ecevit Üniversitesi'nin Zonguldak'a Etkileri ve Kentin Üniversite Algısı"* isimli çalışmayı yapan araştırmacılar Sankır ve Gürdal (2014)

üniversitenin ve öğrencilerin ekonomik boyutunu ele aldıklarında üniversitenin Zonguldak'ın ekonomik yaşantısını olumlu etkilediği ve araştırmaya katılanların %85.5'inin üniversite sayesinde Zonguldak'ta yeni işyerlerinin açıldığını belirtmişlerdir.

Görkemli (2005) yılında tamamladığı çalışmasında "*Selçuk Üniversitesinin Konya Kent Ekonomisine Etkileri"* isimli araştırmalarında Türkiye'nin öğrenci sayısı açısından en büyük üniversitelerinden biri olan ve araştırma tarihi olan ve araştırma tarihi itibari ile kentteki tek üniversite olma özelliğini koruyan Selçuk Üniversitesi'nin Konya ekonomisine olan etkilerini ortaya çıkarmıştır. Selçuk Üniversitesinin Konya iline doğrudan ve dolaylı olarak birçok yönden katkı sağladığını vurgulamaktadır.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bu araştırmanın ana problemi ada ülkesi olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yükseköğretim alanında faaliyet gösteren üniversitelerin, üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine ve paydaşlara katkılarının ne olduğu, eğitimli insan gücünün eğitim ekonomisi bakımından ülkedeki sektörlerde faaliyet gösteren firmaların, esnafın verimliliğine ve ülke ekonomisine katkıları nedir ve buna bağlı olarak paydaş sektörlerin konu ile ilgili görüşlerini, eleştirilerini, düşüncelerini ortaya çıkarmaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı yükseköğretim alanında faaliyet gösteren üniversitelerin, üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine, ekonominin çarkları olan sektörlere ve esnafa katkılarını değerlendirmektir.

1.2.1 Alt Amaçlar

Bu araştırmanın alt amaçları şunlardır.

- Eğitimli insan gücünün eğitim ekonomisi bakımından ülkedeki sektörlerde faaliyet gösteren firmaların, esnafın verimliliğine ve ülke ekonomisine katkıları nedir.
- KKTC'de üniversitelerin kurulmasına bağlı olarak yurt dışından gelen üniversite öğrencilerinin sayısının artması paydaş sektörlerdeki işletme, esnaf sayısını ve iş hacmini artırmakta mıdır.
- Üniversite öğrencilerinin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmesinin paydaş sektörlere ve esnafa etkileri nelerdir.

1.3. Araştırmanın Önemi

KKTC'de üniversitelerin ve dolayısı ile üniversite öğrencilerinin sayısı her geçen gün artmaktadır. Özellikle yurt dışından gelen üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine katkılarının olduğu genel anlamda tartışılmaktadır, bu söylemlerin doğruluğunun saptanması, ülke ekonomisindeki paydaş sektörlerin, esnafın örgütlendiği sivil toplum örgütlerinin sektörleri geliştirme noktasında nelerin yapılabileceği konusunda bugüne değin bir çalışma yapılmamıştır. Bu bağlamda üniversitelerin ülke ekonomisine katkısı bilimsel çerçevede sınıflandırılırken ülke ekonomisindeki ekonomik büyüklük olarak en büyüğünden en küçüğüne paydaşların görüş ve tecrübelerinin yansımaları ve bunların yanında küçük esnafa katkılarının araştırılması bu çalışma için büyük önem oluşturmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma, KKTC'de 1979-2017 yılları arasında paydaş sektörlerde faaliyet gösteren ve üniversite öğrencilerinin harcama kalemlerini oluşturan yani öğrencilerin öğrenim gördüğü sırada yaşamlarını idame ettirirken ihtiyaçlarını karşıladıkları ve bu ihtiyaçları karşılarken harcama yaptıkları sektör temsilcileri, esnaf temsilcileri, sivil toplum kuruluşları ve ekonomik örgütlerden oluşmaktadır.

1.5. Tanımlar

Eğitim:

Doğuştan itibaren gerek aile içerisinde gerekse dış çevrede İnsan davranışlarını bilinçli olarak değiştirme çabalarıdır. Eğitim bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.

Ekonomi:

Ekonomi en yaygın tanımıyla kıt olan kaynaklarla sınırsız insan ihtiyaçlarının karşılanması anlamına gelmektedir

Eğitim Ekonomisi:

Bireylerin aldığı eğitimin, işletmelerde girdi faktörü olan insan emeğinin etkililik ve verimliliğini ne yönde etkilediğini incelerken, ülke ekonomisine yaptığı katkıları da inceleyen bir bilim dalıdır**.**

Esnaf:

Perakende olarak seyyar veya belirli bir yerde kendi nam ve hesabına mal alıp satan veya küçük atölye ve zanaat işleriyle uğraşan, küçük cirolarla çalışan kişi veya küçük işletmelerdir.

Üniversite:

Yüksek öğretim alanında faaliyet gösteren bilim üreten ülkenin gelişimine katkıda bulunan ülke ekonomisinde katma değer yaratan eğitim kurumlarıdır.

İşletme:

Belirli bir amaca yönelik olarak organize şekilde insan ihtiyaçlarına yönelik olarak toplumsal fayda yaratan, mal ve hizmet sunumu yapan, süreklilik gösteren ve kar amacı güden kuruluşlardır.

Katkı:

Herhangi bir işin veya olayın gerçekleştirilmesinde bilgi, para , teknoloji, eğitim gibi unsurlarla o işe veya olaya değer katarak olumlu etkide bulunmaktır.

Perakendecilik Sektörü:

Ticari faaliyet yürüten işletmelerin mal ve hizmetleri nihai tüketici olan müşterilere satıldığı bir sektördür sektörün en büyük özelliklerinden bir tanesi ürünlerin tek tek satılmasıdır

Değerlendirme:

Değerlendirme herhangi bir durumun veya olayın nicelik ve nitelik yönünden incelenerek bir yargıya varılması sürecidir. Ölçüm konusu olan bir nesne üzerinde nicel ya da nitel ayrımlar yaparak değerlendirici yargılamada bulunmak anlamına gelmektedir (BSTS, 1981).

Araştırmacı:

Bu çalışmada KKTC'de faaliyet gösteren paydaş sektör temsilcileri ve esnafla mülakatları ve süreci araştırmacının kendisi yapmıştır. Dolayısı ile araştırmacı olarak ifade edilen İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde öğretim görevlisi, aynı zamanda Eğitim Bilimleri Enstitüsünde doktora öğrencisi Hüseyin BAYKAN' dır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde konu ile ilgili kuramlara ve kavramlara, yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

Temel kuramlar ve kavramlar alt başlıklar halinde: Avrupa'da Üniversiteler, Türkiye'de Yükseköğretim, Türkiye'de Üniversiteler, KKTC'de Üniversiteler, Eğitim, Eğitim Yönetimi, Eğitim Yönetiminin Davranış Alanları, Eğitim Yönetiminin Kritik Görev Alanları, Örgüt Yönetimi, Yönetim Kuramları ve Süreçleri, Klasik (Geleneksel) Yönetim ve Organizasyon Teorisi, Klasik Yaklaşım, Yönetim Süreci Yaklaşımı, Bürokrasi Yaklaşımı, Davranışsal (Neo Klasik) Yönetim ve Organizasyon Teorisi, Hawthorne Araştırmaları, Modern Organizasyon Teorisi, Durumsallık, Koşul Bağımlılık Yaklaşımı, Modern Sonrası Çağdaş Yönetim Yaklaşımları, Ekonomi, Ekonomik Kalkınma, Ekonomik Büyüme, Eğitim Ekonomisi, Eleme Hipotezi, Kuyruk Hipotezi, Eğitim Planlaması, Eğitim Planlaması ve Eğitim Ekonomisi İlişkisi, KKTC, Siyasi ve İdari Yapı, Kıbrıs Adasının Coğrafik Konumu, Nüfus ve İşgücü Yapısı, İlgili Araştırmalar, Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar, Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Ekonomik Göstergeleri olarak yer verilmiştir.

2.1.1. Avrupa'da Üniversiteler

Üniversiteler bilim üreten, bilim üretirken istihdam yaratan öğretim yuvalarıdır. Dünyada ilk üniversitelerin temelleri ortaçağ Avrupa'sında stadium generale diye adlandırılan eğitim kurumları ile adlandırılmıştır. İtalya, Fransa ve İngiltere'de ilk üniversiteler kurulma aşamasında İspanya'da Endülüs İslam Uygarlığı tarafından daha önce kurulan eğitim kurumlarından esinlendikleri görülmektedir (Rukancı, Anameriç, 2004). İlk devlet üniversitesi Napoli Üniversitesidir. 1292 yılında Paris ve Bologna'daki stadium generale ler papa IV. Nicholas'ın talimatıyla resmiyet kazanmıştır. Oxfort Üniversitesi 1254 yılında papa IV. Innocent'in izniyle kurulmuştur. İngiltere'de 1209 yılında kurulmuş olan bir diğer stadium generale de papa XXII. John'un talimatıyla 1318 yılında resmi nitelik kazanan Cambridge Üniversitesidir (Medival. Universitas. 2003 varger. 1992). Görüldüğü üzere Avrupa kıtasında üniversitelerin tarihi çok eskilere, ortaçağa dayanmaktadır. Bu tarihlerden günümüze değin bilimin beşiği olan üniversiteler toplumları geliştirmeye devam etmektedirler. 1988 yılında İngiltere, Almanya,

İtalya, Fransa eğitim bakanlarının Sarbonne'de yayınladıkları sarbonne bildirisi ile Bologna Sürecinin temellerini attılar bu toplantının ortak fikri Avrupa'da ortak bir yüksek öğretim alanı yaratmaktır. Sarbon Deklerasyonu çerçevesinde 1999 yılında Avrupa'daki 29 ülkenin eğitim bakanları Bologna'da toplanarak Bologna Deklerasyonu'nu imzalamışlardır. Bu deklerasyondan ismini alan Bologna Süreci, 2010 yılına kadar ' Avrupa Yükseköğretim Alanı (European Hıgher Education Area, AYA)' yaratmayı hedefleyen bir reform sürecidir (Sağlam, Özüdoğru, Çıray, 2011). AYA' da asıl hedeflenen, çeşitlilik ile birlik arasında bir denge kurulmasıdır. Amaç, yükseköğretim sisteminin kendilerine özgü farklılıkları korunarak birbirleriyle karşılaştırılabilir olması ve uyumlu hale getirilmesinden ibarettir (YÖK, 2011). Bu bağlamda bir yükseköğretim sisteminden veya ülkeden diğer bir yükseköğretim sistemine ya da ülkeye öğrenci ve öğretim görevlilerinin geçişinin kolaylaşması ve böylelikle hareketlilik ve istihdamın artması planlanmıştır. Bologna süreçlerin takip edilmesi, sağlıklı olarak çalışabilmesinin sağlanması gerekliliktir. Bologna süreci temelde kurumsal ulusal ve uluslararası olmak üzere üç seviyede yürütülmektedir. Uluslararası düzeyde, sürecin gelişimi ve koordinasyonundan sorumlu olan oluşum Bologna Süreci İzleme Grubu (Bologna Follow-Up Group, BFUG). BFUG, Bologna Süreci'nin öngördüğü hedeflerin gerçekleştirilmesi için alınacak önlemleri karara bağlamak ve süreç gelişimini takip etmek amacıyla 2001 Prag Avrupa Bakanlar toplantısında kurulmuştur ve Bologna sürecine dahil olan ülkelerin temsilcilerinden oluşmaktadır (www.yok.gow.tr/web/uluslararasi-ilişkiler/46). BFUG'a konuyla ilgili veya eğitim alanında faaliyet gösteren birçok kuruluş danışman üye statüsünde dahil olarak çalışmalara katılmaktadır. Bu kuruluşlar; Avrupa Komisyonu (European Commission), Avrupa Konseyi (Council of Europe), Avrupa Üniversiteler Birliği (European University Association, EUA), Avrupa Ulusal Öğrenci Birlikleri (The Natıonal Unions of Students in Europe, ESIB), Avrupa Yükseköğretim Kurumları Birliği (European Association of Istitutions in Hıgher Education, EURASHE) ve UNESCO Yükseköğretim merkezi (UNESCO-CEPES)(www.yok.gow.tr/web/uluslararasi-ilişkiler/46). Bologna Sürecine Üye Olan Ülkeler şunlardır; 19 Haziran 1999 tarihinde gerçekleşen Bologna Konferansında Bologna Sürecine katılan ülkeler şunlardır; Avusturya, Almanya, İrlanda, Hollanda, İsviçre, İngiltere, İtalya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Macaristan, İzlanda, Letonya, Litvanya, Yunanistan, Lüksemburg, Malta, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, İspanya, İsveç. 2001 yılında ise Prag'da yapılan Bakanlar Konferansında Türkiye, Kıbrıs, Hırvatistan ve Lihtenştayn' da bologna sürecine dahil olmuştur. 2003 Berlin Bakanlar Konferansında Arnavutluk, Andora, Bosna-Hersek, Vatikan Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu, Sırbistan Karadağ ve Makedonya Bologna Sürecine üye oldular. 2005 yılında Bergen'de yapılan Bakanlar Konferansında Ukrayna, Azerbaycan, Moldova, Gürcistan ve Ermenistan sürece dahil olan ülkelerdir. 2007 yılında Londra Bakanlar Konferansında Karadağ, Mart 2010'da yapılan Budapeşte-Viyana Bakanlar Toplantısında Kazakistan'ın da sürece dahil olması ile birlikte Bologna sürecine üye ülke sayısı toplamda kırk

yedi'yi bulmuştur (www.yok.gov.tr/web/uluslararası ilişkiler/bologna-süreç-üyeleri-ve-kuruluşlar,10.5.2018,14.35). Bu üye ülke sayısıyla birlikte Bologna Süreci ile başlayan yapılanmanın geniş bir coğrafik alana yayıldığı ve Avrupa kıtası ile sınırlı kalmadığı görülmüştür. Bologna Sürecine üyelik hükümetler/devletler arası herhangi bir anlaşmaya dayanmamaktadır ve süreç kapsamında yayımlanan bildirilerin yasal bir bağlayıcılığı yoktur. Süreç ülkelerin hür iradeleri ile dahil oldukları bir oluşumdur, ülkeler Bologna Sürecinin öngördüğü hedefleri kabul edip etmeme hakkına sahiptirler (www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-ilişkiler-bologna süreci, 10.5.2018,14.25).

Bologna Süreci Ana Faaliyet Alanları

- Diploma ve Derecelerin Tanınması
- Kalite Güvencesi
- Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi
- Öğrenci Katılımı ve Sosyal Boyut

Kaynak: (www. yok.gov.tr/web/uluslararasi-ilişkiler/bologna-süreci, 10.5.2018)

Bologna Sürecinin 10 Eylem Başlığı;

1. Kolay anlaşılır ve birbiriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma ve/veya dereceleri oluşturmak (bu amaç doğrultusunda Diploma Eki uygulamasının geliştirilmesi)

2. Yükseköğretimde Lisans ve Yüksek Lisans olmak üzere iki aşamalı derece sistemine geçmek

3. Avrupa Kredi Transfer Sistemini (European Credit Transfer System, ECTS) uygulamak.

4. Öğrencilerin ve Öğretim görevlilerinin hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak.

5. Yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını oluşturmak ve yaygınlaştırmak.

6. Yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek.

7. Yaşam boyu öğrenimi teşvik etmek.

8. Öğrencilerin ve yükseköğretim kurumlarının sürece aktif katılımını sağlamak.

9. Avrupa yükseköğretim alanını cazip hale getirmek

10. "Avrupa Araştırma Alanı (European Research Area, ERA) ile Avrupa Yükseköğretim alanı (Eurepean Higher Education Area, EHEA) arasında bir sinerji kurmak ve doktora çalışmaları (www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-ilişkiler/44, 10.5.2018, 14.32).

Avrupa'da üniversiteler Bologna Sürecine bağlı olarak kendilerini geliştirmeye devam etmektedirler. Bunun yanında günümüzde bilim üreten üniversitelerin akademik yayın konusunda gayret göstermesi üniversitelerin gelişimini ve bilime katkılarını gösteren bir diğer örnektir. Webometrics tarafından Google Scholar üzerinden değerlendirme yapan, dünya çapında binden fazla üniversitenin değerlendirildiği, üniversitelerin ürettiği bilimsel çalışmaların uluslararası alanda görünürlüğü ve bu yayınların aldığı atıflara göre belirlenen puan neticesinde dünya üniversitelerini sıralayan, üniversitelerin başarısını gösteren diğer bir yapıdır (http://neu.edu.tr, 2017).

Genel anlamda Avrupa ve dünyaya baktığımız zaman yüksek öğretim sektörünün dinamik bir yapıya sahip olduğunu ve ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile yükseköğretime verdikleri önem arasında paralellik olduğu görülebilmektedir.

Tüm dünyada yükseköğretimin ülke ekonomisine katkısını ve akademik beyin gücünün ülke gelişimine katkılarının farkında olan ülkeler eğitim sektörüne büyük yatırımlar yapmakta, araştırma ve geliştirme çalışmalarına büyük harcamalar yapmaktadır.

Eğitim sektöründe küresel anlamdaki gelişmelere bakacak olursak şunları görürüz.

- Avrupa Birliği ve Bologna Süreci
- Bilgi Yoğun Toplum
- Yükseköğretime Artan Talep
- Ömür Boyu (Sürekli) Eğitime Artan Talep
- Artan Öğrenci Hareketliliği
- Yükseköğretimde Çeşitlenme
- Devlet Üniversite İlişkisinde Değişen Paradigma
- Klasik Disiplinler Yerine Çok Kültürlü Eğitim

- Yönetimde Klasik "Meslektaşlık" Yerine "Girişimci" Üniversite
- Topluma Duyarlılık
- Akreditasyon ve Kalite Süreçleri

  Kaynak: (KKTC Yükseköğretim Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2015)

Yüksek öğretim kurumları 1960' lı yıllardan günümüze değin çoğu Avrupa ülkesinde bölgesel kalkınma aracı olarak görülmüş ve bulundukları bölgeleri çok yönlü etkileyecekleri beklentisiyle ekonomisi kötü olan bölgelere kurulmuşlardır (OECD, 1982).

Üniversitelerin az gelişmiş bölgelere kurulmasında dört temel beklenti hakimdir (Florax. 1987). Bunlar sırası ile aşağıdaki gibidir.

- Bölgesel gelir, bölge ekonomik yapısı ve işgücü hareketliliğinde iyileşme sağlanması gibi ekonomik beklentiler.
- Konut, sağlık olanakları, iletişim ve taşımacılıkta iyileşme gibi sosyal ve fiziki altyapı beklentileri.
- Kültürel etkinliklerin artması, yaşam kalitesinin iyileşmesi gibi sosyal ve kültürel beklentiler.
- Eğitime katılma oranında artış, doğum ölüm oranında değişme, göç azalması gibi eğitimsel ve demografik beklentiler.

2.1.2 Türkiye'de Yükseköğretim

Türkiye Cumhuriyetinde bin dokuz yüz seksen bir yılında üniversite reformu yapılmıştır. 1981 üniversite reformundan önceki yıllarda, Türk yükseköğretim sistemi beş tür kurumdan oluşmaktaydı :

- Üniversiteler
- Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı akademiler
- Bir kısmı diğer bakanlıklara, çoğu Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı iki yıllık meslek yüksekokulları ile konservatuvarlar
- Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı üç yıllık eğitim enstitüleri
- Mektupla öğretim yapan YAYKUR

Kaynak: http://www.yok.gov.tr/web/guest/tarihce, (2018)

Türkiye Cumhuriyeti'nde yükseköğretim, 1981'de çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile akademik, kurumsal ve idari yönden yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Yüksek öğretim alanında çıkarılan kanunla Türkiye Cumhuriyeti'ndeki tüm yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında toplanmış, akademiler üniversitelere, eğitim enstitüleri eğitim fakültelerine dönüştürülmüş ve konservatuvarlar ile meslek yüksekokulları üniversitelere bağlanmıştır. Böylece, söz konusu kanun hükümleri ve Anayasa'nın 130. ve 131. maddeleriyle kendisine verilen görev ve yetkiler çerçevesinde özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip bir kuruluş olan Yükseköğretim Kurulu, tüm yükseköğretimden sorumlu tek kuruluş haline gelmiştir. (http://www.yok.gov.tr/web/guest/tarihce 2018).

2.1.3 Türkiye'de Üniversiteler

Osmanlı İmparatorluğu döneminde ilk üniversite 14 Ocak 1863 yılında faaliyete geçen Osmanlı Darülfünun'dur. Osmanlı İmparatorluğunun üniversitesi olan, 1845 tarihinde ortaya çıkan ve "bilim yurdu" anlamına gelen Darülfünun (Timur, 2000: Koçer, 1987) ilk olarak 1963'de açılabilmiştir (Akyüz, 2006:). Daha sonra Cumhuriyet yönetim ve ilkelerine ayak uydurmadığı belirtilerek 1933'de 2252 sayılı yasa'yla kapatılmış ve yerine Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB)'e bağlı İstanbul Üniversitesi kurulmuştur (Tanilli, 1991). Cumhuriyet döneminin ilk üniversitesi Ankara Üniversitesidir. Üniversiteler bilimin üretildiği birey ve toplumun gelişmesini sağlayan nitelikli insanların yetiştiği kurumlardır. Üniversiteler ile toplumsal gelişme arasında paralellik olduğu varsayılmaktadır. Bilgi ve teknolojileri bir arada kullanarak toplumun hizmetine sunma ve bilimsel araştırmalar ile sorunların çözümüne yönelik stratejiler geliştirme üniversitelerin en önemli rolleri arasında sayılmaktadır (Sağlam, 2011; Budak ve Servegil, 2005).

Bakanlık bağlantılı yükseköğretim kurumları; Milli Savunma Üniversitesi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi. Emniyet Teşkilatına Bağlı Yükseköğretim Kurumları; Polis Akademisi. Özel Statülü Devlet Üniversiteleri Hoca Ahmet Yesevi Türk Kazak Üniversitesi, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi (www.yok.gow.tr/web/guest/diger-diger-yuksekogretim-kurumlari 1,10.5.2018,14.20).

Türkiye Cumhuriyeti'nde yükseköğrenim düzeyine göre öğrenci sayısı Grafik 1'de verilmiştir.

Grafik I.

Türkiye Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Dönemi Yükseköğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Sayıları

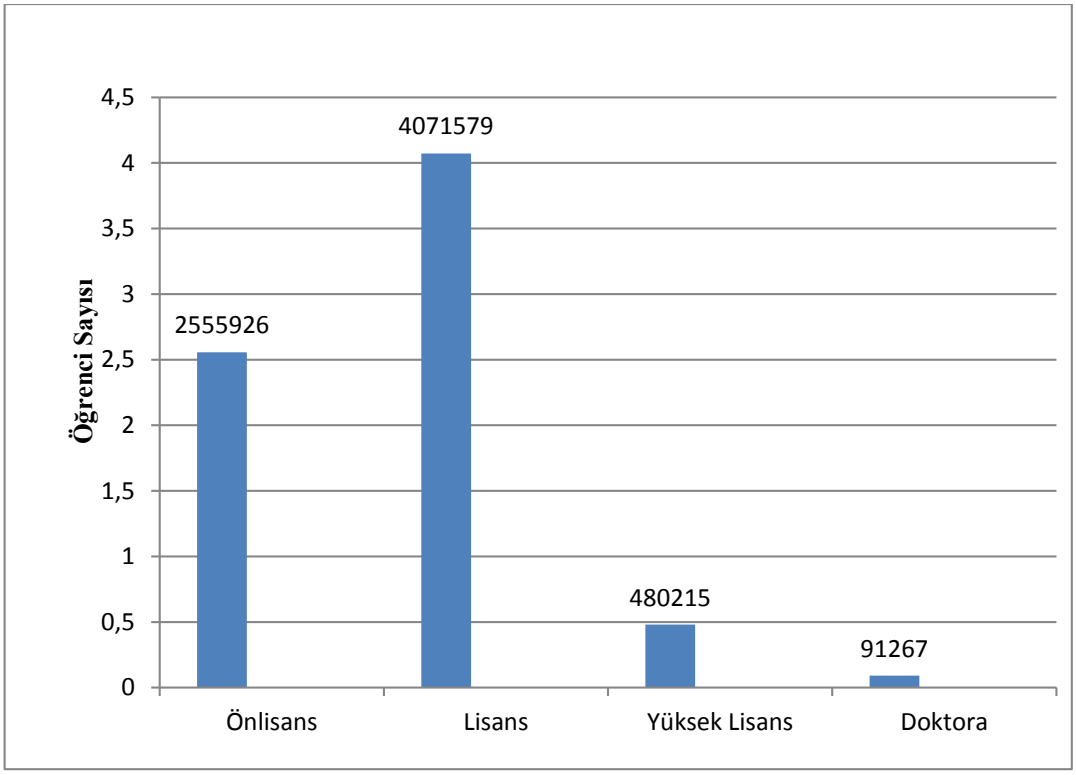

kaynak: https://istatistik.yok.gov.tr, (2018)

Grafik 1 incelendiğinde Türkiye Cumhuriyeti'nde 2016-2017 döneminde üniversitelerde ön lisans eğitimi alan öğrenci sayısı iki milyon beş yüz elli beş bin dokuz yüz yirmi altı kişi. Aynı yıllarda lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenci sayısı dört milyon yetmiş bir bin beş yüz yetmiş dokuz kişi. 2016-2017 döneminde yüksek lisans alanında öğrenim gören öğrenci sayısı dört yüz seksen bin iki yüz on beş kişi. aynı dönemde doktora eğitimi alan öğrenci sayısının ise doksan bir bin iki yüz altmış yedi kişi olduğu görülmektedir. Aynı dönemde en çok öğrencinin dört milyon yetmiş bir bin beş yüz yetmiş dokuz kişi ile lisans programında eğitim aldığı görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde yükseköğrenim düzeyine göre öğrenci sayısı Grafik II' de verilmiştir.

Grafik II.

Türkiye Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Dönemi Yükseköğrenim Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Sayıları

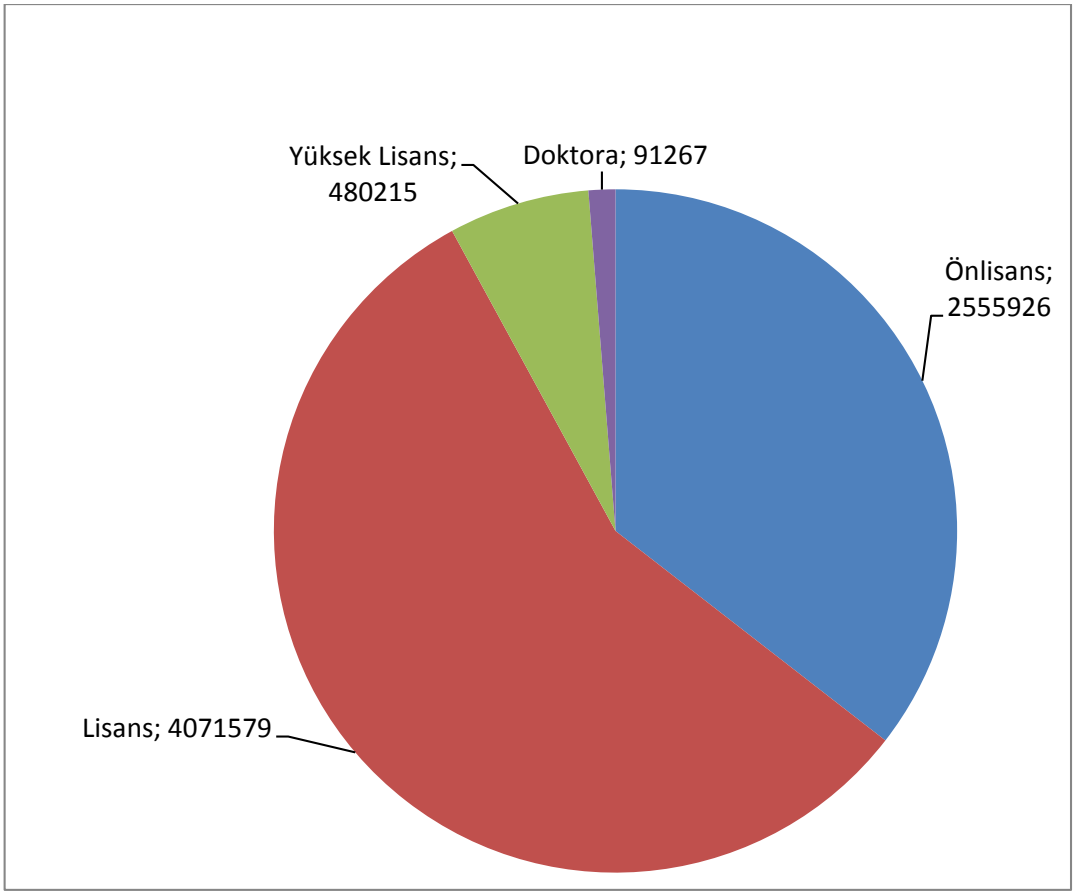

kaynak: https://istatistik.yok.gov.tr, (2018)

Grafik 2 incelendiğinde Türkiye Cumhuriyeti'nde 2016-2017 döneminde üniversitelerde ön lisans eğitimi alan öğrenci sayısı iki milyon beş yüz elli beş bin dokuz yüz yirmi altı kişidir. Aynı yıllarda lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenci sayısı dört milyon yetmiş bir bin beş yüz yetmiş dokuz kişidir. 2016-2017 döneminde yüksek lisans alanında öğrenim gören öğrenci sayısı dört yüz seksen bin iki yüz on beş kişidir. aynı dönemde doktora eğitimi alan öğrenci sayısının ise doksan bir bin iki yüz altmış yedi kişi olduğu görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde türlerine göre mevcut üniversite sayısı aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Grafik III.

Türkiye Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Dönemi Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı

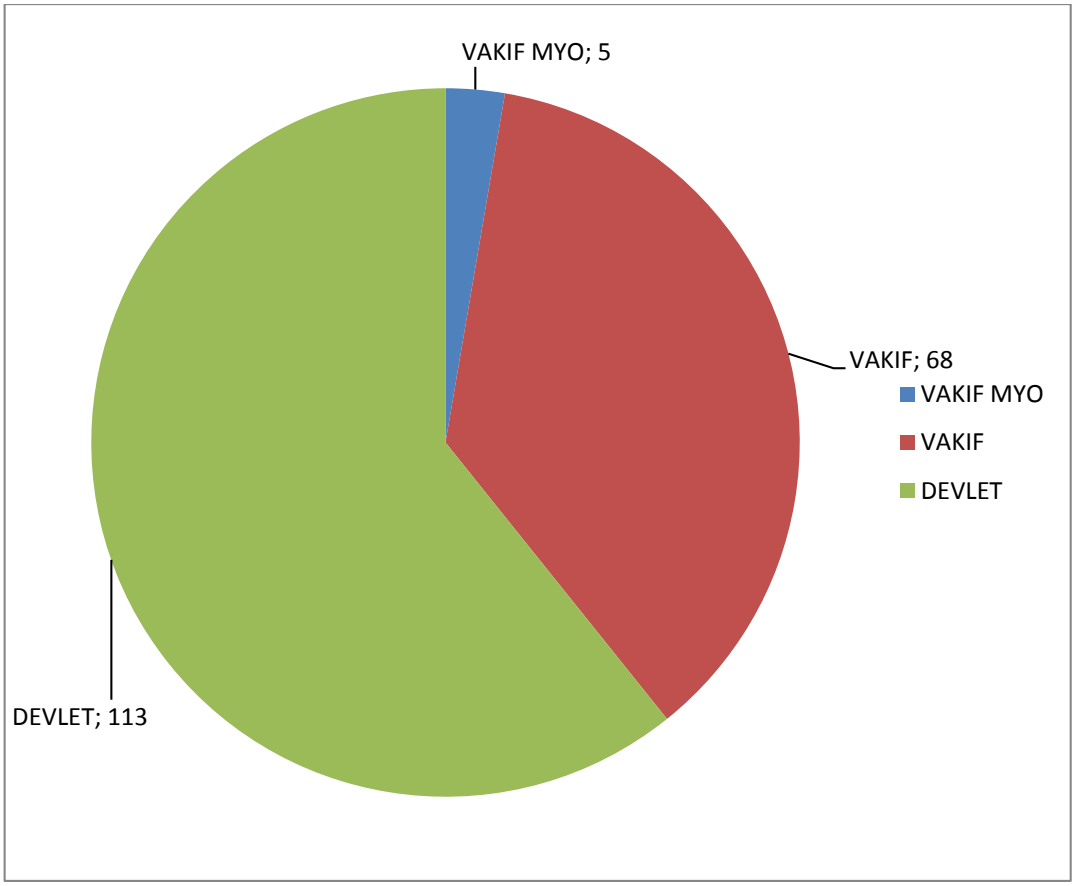

kaynak: https://istatistik.yok.gov.tr, (2018)

Yukarıdaki pasta grafiğinde Türkiye Cumhuriyeti'nde 2017 yılı sonuna kadar vakıf üniversitelerinin altmış sekiz adet devlet üniversitelerinin yüz on üç adet vakıf meslek yüksek okullarının, beş adet olduğu görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde vakıf üniversitelerinin coğrafik bölgelere göre dağılımı ve sayısı aşağıdaki Grafik IV' te verilmiştir.

Grafik IV.

Türkiye Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Dönemi Vakıf Üniversitelerinin Coğrafik Bölgelere Göre Dağılımı

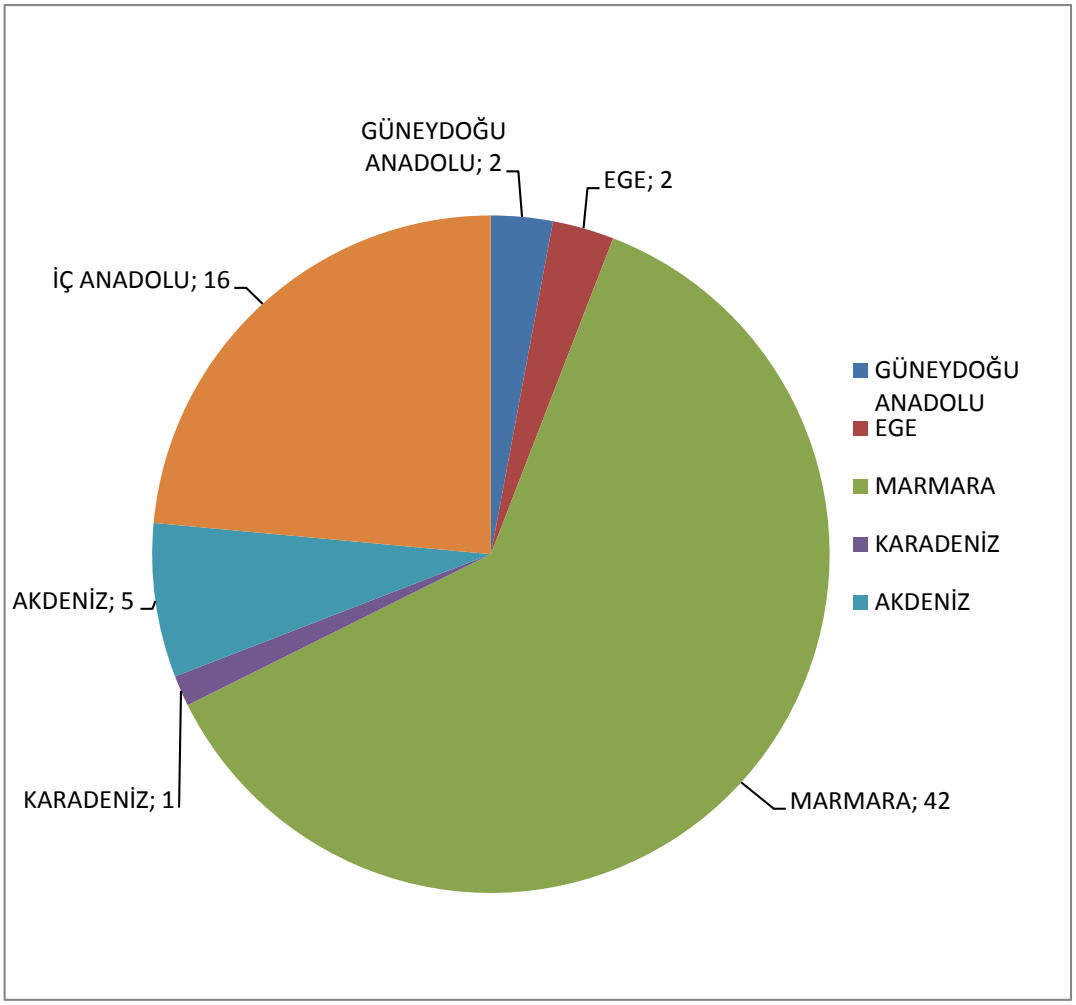

kaynak: https://istatistik.yok.gov.tr, (2018)

Grafik IV incelendiğinde 2017 yılı sonuna kadar vakıf üniversitelerinin coğrafik bölgelere göre dağılımında Marmara bölgesinde kırk iki adet, İç Anadolu bölgesinde on altı adet, Akdeniz bölgesinde beş adet, Ege bölgesinde iki adet, Güneydoğu Anadolu bölgesinde iki adet ve Karadeniz bölgesinde bir adet olduğu görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde devlet üniversitelerinin coğrafik bölgelere göre dağılımı ve sayısı Grafik V'te verilmiştir.

Grafik V.

Türkiye Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Dönemi Devlet Üniversitelerinin Coğrafik Bölgelere Göre Dağılımı ve Sayısı

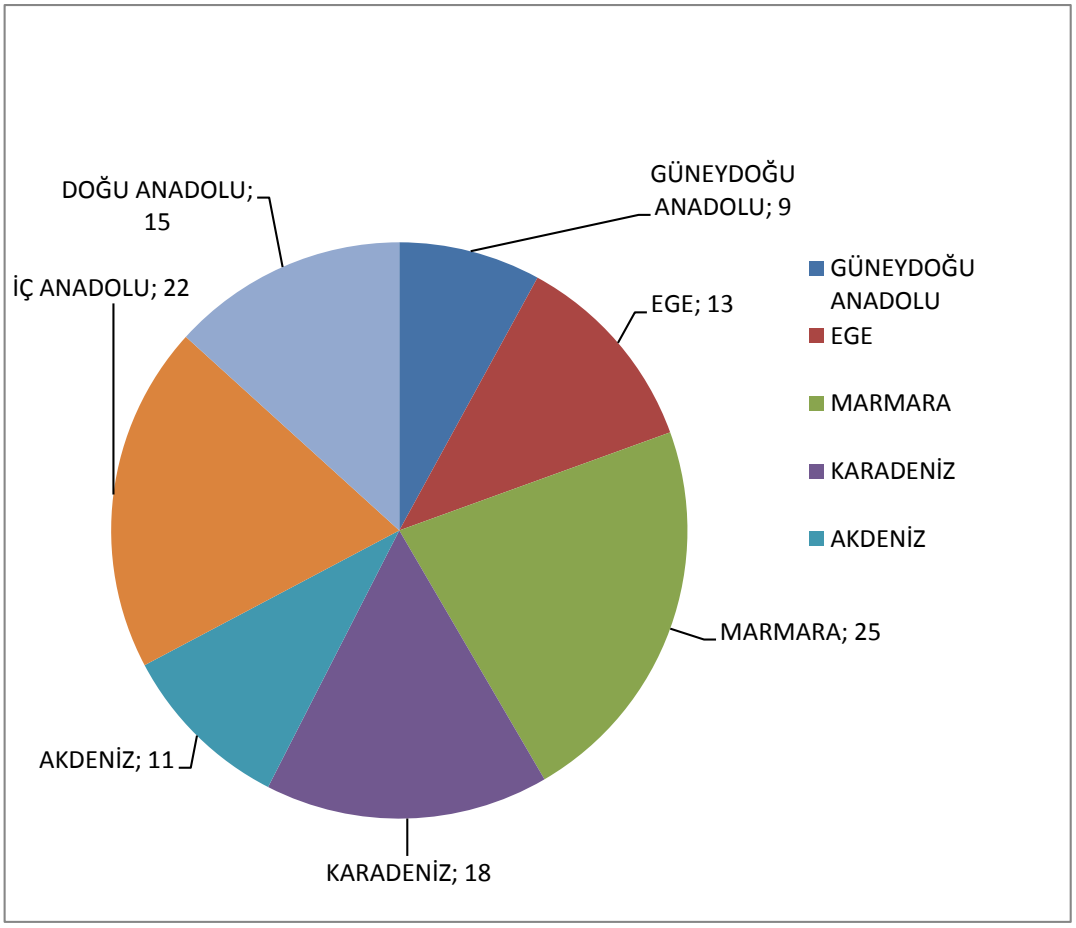

kaynak: https://istatistik.yok.gov.tr, (2018)

Grafik V incelendiğinde Türkiye Cumhuriyeti'ndeki devlet üniversitelerinin coğrafik bölgelere dağılımında Marmara bölgesinde yirmi beş adet, İç Anadolu bölgesinde yirmi iki adet, Karadeniz bölgesinde on sekiz adet, Doğu Anadolu bölgesinde on beş adet, Ege bölgesinde on üç adet, Akdeniz bölgesinde on bir adet ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde dokuz adet olmak üzere toplamda yüz on üç adettir.

2.1.4. KKTC'de Üniversiteler

KKTC'de Yükseköğretim alanında faaliyet gösteren üniversiteler Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu (YÖDAK) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) bağlı olarak faaliyet yürütmektedirler.

KKTC'de son yıllarda üniversite sayısı hızla artmaktadır ve buna bağlı olarak KKTC üniversiteler adası olma yolunda ilerlemektedir. Ancak üniversite sayısı artarken eğitim kalitesinin önemi de göz önünde bulundurulmalıdır. Bunana bağlı olarak üniversitelerimiz dünya standartlarında eğitim imkanı sunma çabaları süreklilik göstermektedir, KKTC'de üniversitelerin programları ABET, EDEXEL-UK, MIAK, FIBAA, IACBE, ECBE, EAQUAS, ACPE, AACSB gibi kuruluşlar tarafından akredite edilmektedir KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Üniversiteler Adası Kuzey Kıbrıs. (2016). Bunun yanında KKTC üniversitelerinin üye olduğu sektörel birlik ve federasyonlar bulunmaktadır. UK.NARIC, EUA (Uluslararası Üniversiteler Birliği), FUIW (İslam Dünyası Üniversiteler Birliği Federasyonu) KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Üniversiteler Adası Kuzey Kıbrıs (2016). KKTC'de ülke nüfusuna oranla yükseköğretim sektöründe faaliyet gösteren üniversitelerde öğrenim gören öğrenci sayısı oldukça yüksektir, KKTC nüfusu 2011 sayımına göre 286,257 kişidir (www.devplan.org 5/4/2017). Öğrenci sayısı ise 2016 yılı itibarı ile 93,223 kişidir (KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı 2016-2017 İstatistik Yıllığı 2017).

Bunun yanında adadaki üniversiteler hem ülke içerisinden hem de ülke dışından birçok akademisyene istihdam imkanı sağlamakla birlikte çeşitli kültürlere ait insanların etkileşim içinde olmalarını sağlamaktadır. Türkiye ve ada dışından 125 farklı ülkeden öğrenciler KKTC'deki yükseköğretim kurumlarında eğitim görmektedir. Bunun yanında 65 farklı ülkeden öğretim üyesi kuzey kıbrıs'taki üniversitelerde görev almaktadır (Gökçekuş, 2015). Üniversitelerin eğitilmiş insan gücü yaratan bilim kurumları olmasının da KKTC ekonomisine katkı sağlayacağı öngörülmektedir. KKTC'de eğitim gören üniversite öğrencilerinin 2014 yılında yaptığı harcamalarının toplamı 1.1 milyar dolar civarındadır, bu rakam gayri safi milli hasılanın %28'i kadardır. Bu harcamaların sadece %25'i üniversitelere yapılan harcamalar olup geriye kalan büyük kesim ise başta barınma, gıda ulaşım gibi alanlarda olup öğrenciler birçok sektör için büyük bir tüketici grup oluşturmaktadır

(Gökçekuş, 2015). Üniversiteler kurulduğu kentlerin ve ülkenin ekonomisine çok boyutlu katkıları vardır bunlar üniversitelerin sağladıkları istihdam, bireylerin aldığı eğitimin ekonomiye yansıması, üniversite öğrencilerinin harcamaları, üniversitelerin gerek kurulma aşamasında bina teçhisat gerekse daha sonra oluşan malzeme temini bu katkılardan birkaçıdır. Üniversiteye bağlı birimlerin yaptığı mal ve hizmet alımları altyapı ve üst yapıya yönelik harcamalar, bölge ekonomisine canlılık kazandırmaktadır (Armstrong.1997; Boucher vd. 2003).

KKTC'de kurulan üniversitelerin kuruldukları şehirler başta olmak üzere paydaş sektörlere katkılarının olduğu varsayılmaktadır. Üniversitelerin kuruldukları bölgenin yerel ekonomisine yaptığı katkılar istihdam, gelir ve harcama kalemleri altında incelenebilir. Bu katkılar da dolaysız, dolaylı ve uyarılmış istihdam ile gelir katkısı başlıkları altında toplanabilir (Çayın ve Özer, 2015: Atik, 1999).

Phelps'e göre Amerka Birleşik Devletlerinde üniversitelerin bölge halkının refah düzeyi üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olup yükseköğretimdeki kamu yatırımları ile bölgenin ve ülkenin büyümesi arasında pozitif ilişki bulunmaktadır (Phelps, 1998).

Şüphesiz ülkedeki yükseköğretim sektörünün gelişme çabaları devamlılık arzetmektedir, buna bağlı olarak bilime ve eğitime önem veren girişimciler alana ciddi olarak yatırım yapmaktadır yükseköğretim sektörüne dolayısı ile bilime yapılan bu yatırımların aynı zamanda istihdam yaratırken ülke ekonomisine, paydaş sektörlere ve esnafa ciddi oranda katkı yaptığı düşünülmektedir. Bütün bu yatırımlar yapılırken devletin ve milli eğitim bakanlığının da alana yaptıkları katkılar bulunmaktadır. Bu katkılar öğrencilerin ihtiyaç durumları göz önünde bulundurularak veya başarı durumlarına göre verilen burslar ve alana yaptıkları teşviklerdir.

Tablo 1' de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın 2012-2018 Yılları arasında bütçesinden alana yaptığı ödemeler bulunmaktadır.

Tablo 1.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın 2012-2018 Yılları Arasında Bütçesinden Alana Yaptığı Ödemeler

Ödeneğin Adı	Yıllar						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Yurtiçi Burslar	6.000.000TL	6.400.000TL	7.375.000 TL	9.000.000 TL	13.700.000 TL	10.450.000TL	10.400.000TL
Yurt Dışı Burslar	5.600.000TL	6.800.000TL	6.800.000 TL	7.800.000 TL	11.200.000 TL	9.600.000 TL	9.400.000 TL
Yabancı Uyruklu Kişilere Burslar ve Harçlıklar	600.000 TL	650.000 TL	700.000 TL	900.000 TL	1.210.000 TL	965.000 TL	1.200.000 TL
Tam ve Yarı Süreli İhtisas Bursları	6.200.000TL	6.875.000 TL	7.000.000 TL	6.600.000 TL	8.300.000 TL	8.750.000 TL	8.450.000 TL
Eğitim Amaçlı Diğer Transferler	213.000 TL	200.000 TL	300.000 TL	300.000 TL	288.000 TL	300.000 TL	300.000 TL
Yabancı Uyruklu Kişilere Transferler	2.000.000 TL	2.650.000 TL	2.960.000 TL	3.100.000 TL	3.800.000 TL	3.400.000 TL	3.800.000 TL

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Bilal Özkader, (2018)

Tablo 1' de görüldüğü üzere bütçeden öğrencilere ayrılan burslarda Yıllara göre dağılımda en fazla burs miktarı 13.700.000TL ile 2016 yılı yurt içi verilen burslardır. Yine 2016 yılında Yurt dışı verilen burslar 11.200.000TL ile ikinci sırada yer almaktadır.

Burada devletin gerek yurt içi gerek yurt dışında öğrenim gören gençlere gerekse yabancı uyruklu öğrencilere burs imkanı tanımakta ve öğrencilerin Yükseköğretim giderlerine katkı yapmaktadır. Tablo 1'de görüldüğü üzere milli eğitim bakanlığının yükseköğretim alanına yaptığı katkılar ve verdiği burslarda 2016 yılına kadar artış olmakta ve en fazla burs miktarlarının 2016 yılında verildiği görülmektedir. 2016 yılından sonra ise verilen burs miktarlarında azalma olduğu görülmektedir.

KKTC'de ilk üniversite Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi adıyla Servet Sami Dedeçay tarafından 1972 yılında kurulmuş ancak kurumsal bir yapıya kavuşamamıştır. Dedeçay'ın (1983) üniversiteye bağlı olarak çıkardığı dergide Hasan Şaşmaz araştırmacı yazar olarak görev yapmış ve birçok dergiye yazarlık yapmıştır. *Zaman zaman Kıbrıs Türk basınında zamanın politiko-sosyal problemlerini şiirlerle dile getirmeye çalışan şair Hasan Şamaz, Lefkoşa Özel Türk Üniversitemizin gönüllü şair araştırmacılarındandır* (S. S. Dedeçay, 1983).

KKTC'de kurumsal yapıya sahip ilk üniversite Yüksek Teknoloji Enstitüsü adıyla 1979 yılında Gazimağusa'da kuruldu daha sonra bu eğitim kurumu 1986 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi adını almıştır (Öztürkler. Z, kişisel görüşme 2017). Sırası ile KKTC'de 1979 yılından günümüze kadar kurulan ve 2016-2017 döneminde yükseköğrenim alanında faaliyet gösteren üniversiteler Tablo 2' deki gibidir.

Tablo 2.

KKTC'de 1979 Yılından İtibaren 2016-2017 Döneminde Faaliyette Olan Üniversiteler

Üniversite Adı	Kuruluş Yılı	Merkezin Bulunduğu İlçe	Türü
Doğu Akdeniz Üniversitesi	1979	Gazimağusa	Devlet-Vakıf
Girne Amerikan Üniversitesi	1985	Girne	Özel
Yakın Doğu Üniversitesi	1988	Lefkoşa	Özel
Lefke Avrupa Üniversitesi	1990	Lefke	Devlet- Vakıf
Uluslararası Kıbrıs Üniversites	1997	Lefkoşa	Özel
ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü	2003	Güzelyurt	Kampüs
İTÜ KKTC	2011	Gazimağusa	Kampüs
Akdeniz Karpaz Üniversitesi	2012	Lefkoşa	Özel
Girne Üniversitesi	2013	Girne	Vakıf-Özel
Kıbrıs İlim Üniversitesi	2013	Girne	Özel
Kıbrıs Amerikan Üniversitesi	2014	Lefkoşa	Özel
Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi	2014	Lefkoşa	Vakıf-Özel
Uluslararası Final Üniversitesi	2016	Girne	Özel
Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi	2016	Güzelyurt	Özel

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. Yüksek Öğrenim Dış İlişkiler Dairesi, (2018)

Tablo 2 incelendiğinde KKTC'de 1979 yılından günümüze kadar kurulan ve 2016-2017 döneminde yükseköğrenim alanında faaliyet gösteren üniversiteler türüne göre ayrımında sekiz tanesinin özel, iki tanesinin devlet-vakıf, iki tanesinin vakıf-özel ve iki tanesinin kampüs olduğu görülmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 1979 yılından itibaren 2016-2017 döneminde faaliyette olan üniversitelerin türlerine göre dağılımı Grafik VI 'da verilmiştir.

Grafik VI.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Dönemi Üniversitelerin Türlerine Göre Dağılımı

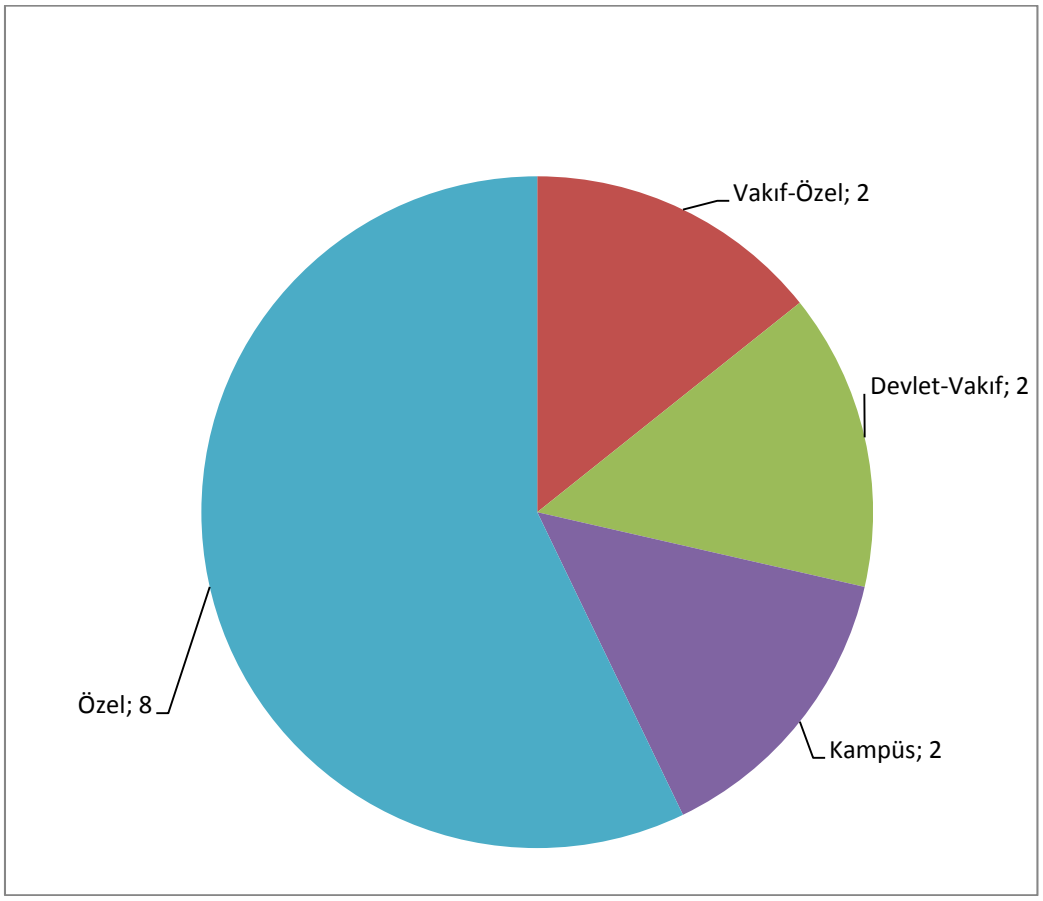

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. Yüksek Öğrenim Dış İlişkiler Dairesi, (2018)

Grafik VI'daki verilere göre Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 1979 yılından itibaren 2016-2017 döneminde faaliyette olan üniversitelerin sekiz

tanesinin özel, iki tanesinin devlet-vakıf, iki tanesinin vakıf-özel, iki tanesinin kampüs olduğu görülmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 1979 yılından itibaren 2016-2017 döneminde faaliyette olan üniversitelerin coğrafik bölgelere göre dağılımı Grafik VII' de verilmiştir.

Grafik VII.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Dönemi Üniversitelerin Coğrafik Bölgelere Göre Dağılımı

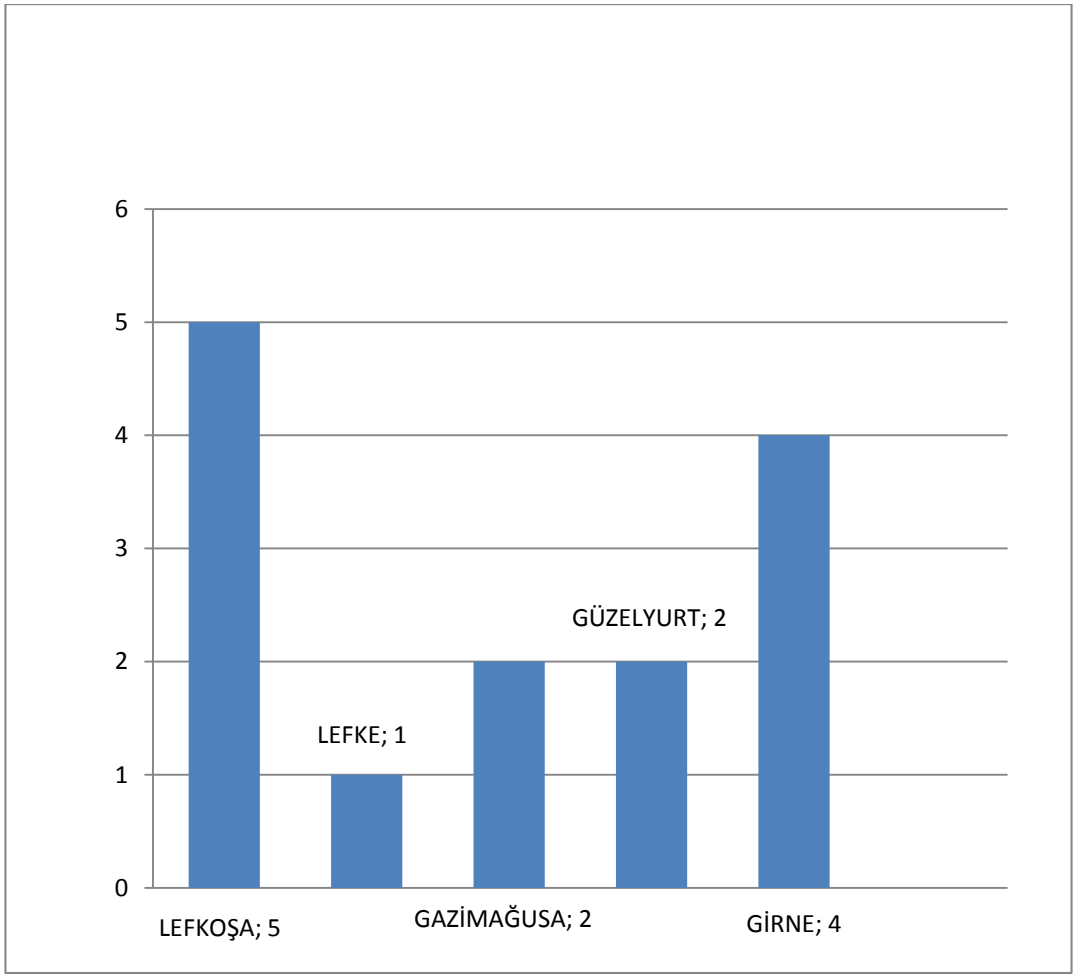

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. (2017). 2016-2017 İstatistik Yıllığı. http://eohd.mebnet.net

Grafik VII incelendiğinde 1979 yılından itibaren 2016-2017 dönemine kadar KKTC'deki üniversitelerin coğrafik bölgelere göre dağılımında Lefkoşa'da beş, Girne'de dört, Gazimağusa'da iki, Güzelyurt'ta iki ve Lefke'de bir olmak üzere

toplamda on dört adet üniversitenin olduğu görülmektedir. En çok üniversitenin 5 tane Lefkoşa 'da ve en az üniversitenin ise bir tane olmak üzere Lefke'de olduğu görülmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 1979 yılından itibaren kurulan ve 2016-2017 döneminde faaliyette olan üniversitelerin kuruluş yıllarına göre dağılımı grafik VIII"de verilmiştir.

Grafik VIII.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 1979 Yılından 2016-2017 Döneminde Üniversitelerin Kuruluş Yıllarına Göre Dağılımı

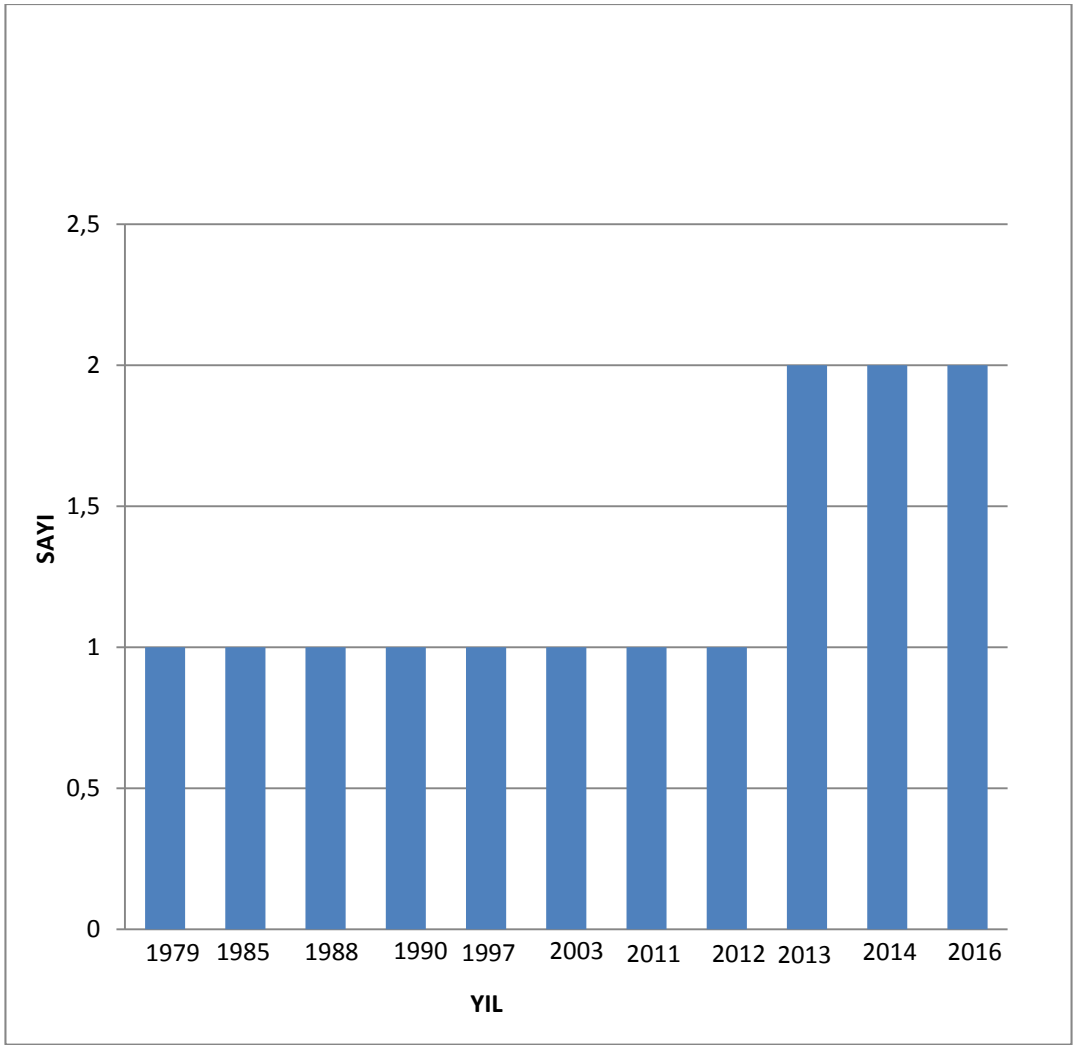

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. (2017). 2016-2017 İstatistik Yıllığı. http://eohd.mebnet.net

Grafik VIII incelendiğinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 1979 yılından itibaren kurulan ve 2016-2017 dönemine kadar faaliyette olan üniversitelerin kuruluş yıllarına göre dağılımında 1979 yılında bir adet, 1985 yılında bir adet, 1988 yılında bir adet, 1990 yılında bir adet, 1997 yılında bir adet, 2003 yılında bir adet, 2011 yılında bir adet, 2012 yılında bir adet, 2013 yılında iki adet, 2014 yılında iki adet ve 2016 yılında iki adet üniversitenin kurulduğu görülmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 1979 yılından itibaren 2016-2017 döneminde faaliyette olan üniversitelerin türlerine göre % olarak oranları Tablo 3' te verilmiştir.

Tabo 3.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 1979 Yılından İtibaren 2016-2017 Döneminde Faaliyette Olan Üniversitelerin Türlerine Göre % Olarak Oranları

Türü	Sayı	Oran %
Özel	8	57.13
Devlet-Vakıf	2	14.29
Vakıf-Özel	2	14.29
Kampüs	2	14.29
Genel Toplam	14	100

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. Yüksek Öğrenim Dış İlişkiler Dairesi, (2018)

Tablo 3 incelendiğinde KKTC'de 2016-2017 döneminde faaliyette olan üniversitelerin türüne göre ayrımında % 57.13 ile çoğunluğunun özel olduğu görülmektedir.

KKTC'de yükseköğrenim sektöründe faaliyet gösteren üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin 2016-2017 yılları itibariyle sayıları ve vatandaşlığa göre öğrenci oranları Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4.

KKTC'de Yükseköğrenim Sektöründe Faaliyet Gösteren Üniversitelerde Öğrenim Gören Öğrencilerin 2016-2017 Yılları İtibariyle Sayıları ve Vatandaşlığa Göre Öğrenci Oranları

Vatandaşlık	Sayı	Oran %
KKTC	13,573	15
T.C	52,112	56
3.Ülke	27,538	29
Genel Toplam	93,223	100

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. (2017). 2016-2017 İstatistik Yıllığı. http://eohd.mebnet.net

Tablo 4'te görüldüğü üzere 2016 yılında yükseköğrenim alanında faaliyet gösteren üniversitelerde öğrenim gören 93.223 öğrencilerin en çok %56'lık kısımla ve elli iki bin yüz on iki kişi ile Türkiye Cumhuriyeti'nden, ikinci sırada %29'luk bir kısımla üçüncü dünya ülkelerinden yirmi yedi bin beş yüz otuz sekiz kişi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden ise %15' lik oranla on üç bin beş yüz yetmiş üç kişi olduğu görülmektedir.

Tablo 5.

Doğu Akdeniz Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Yıllara Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016)

Yıllar	Uyruklar			
	KKTC	TC	3. Ülkeler	Toplam
2013-2014	2.880	7.669	5.532	16.089
2014-2015	3.077	8.844	7.191	19.112
2015-2016	3.141	8.524	8.065	19.730

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü. (2017). 2015 yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.

Tablo 5'te görüldüğü üzere toplamda en fazla öğrenci 19.730 ile 2015-2016 döneminde öğrenim gördüğü görülmektedir.

Tablo 6.

Lefke Avrupa Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016)

Yıllar	Uyruklar			
	KKTC	TC	3. Ülkeler	Toplam
2013-2014	257	2.752	363	3.372
2014-2015	439	4.201	603	5.243
2015-2016	545	5.781	731	7.057

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü. (2017). 2015 yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.

Tablo 6 incelendiğinde LAÜ'de 7.057 kişi ile en fazla öğrencinin 2015-2016 döneminde öğrenim gördüğü görülmektedir.

Tablo 7.

Girne Amerikan Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016)

Yıllar	Uyruklar			
	KKTC	TC	3. Ülkeler	Toplam
2013-2014	1.424	6.908	2.419	10.751
2014-2015	1.765	8.117	3.214	13.096
2015-2016	2.088	9.135	4.111	15.334

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü. (2017). 2015 yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.

Tablo 7 incelendiğinde uyruklara göre dağılımda en fazla öğrencinin 9.135 kişi ile 2015-2016 döneminde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının öğrenim gördüğü görülmektedir.

Tablo 8.

Yakın Doğu Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016)

Yıllar	Uyruklar			
	KKTC	TC	3. Ülkeler	Toplam
2013-2014	6.763	10.786	3.918	21.467
2014-2015	5.387	13.033	5.504	23.924
2015-2016	6.454	14.254	6.317	27.025

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü. (2017). 2015 yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.

Tablo 8 incelendiğinde en fazla öğrencinin toplamda 27.025 kişi ile 2015-2016 döneminde öğrenim gördüğü, yine aynı dönemde üniversiteye öğrenim görmeye gelenlerin 14.254 kişi ile Türkiye Cumhuriyeti'nden geldikleri görülmekte ve her yıl öğrenci sayısının istikrarlı olarak arttığı görülmektedir.

Tablo 9.

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016)

Yıllar	Uyruklar			
	KKTC	TC	3. Ülkeler	Toplam
2013-2014	907	4.481	2.548	7.936
2014-2015	911	5.125	2.638	8.674
2015-2016	1.001	6.593	3.476	11.070

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü. (2017). 2015 yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.

Tablo 9 incelendiği zaman en fazla öğrencinin 2015-2016 döneminde öğrenim gördüğü ve vatandaşlığa göre en fazla öğrencinin yine aynı dönemde Türkiye Cumhuriyeti'nden geldiği görülmektedir.

Tablo 10.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Kampüsündeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016)

Yıllar	Uyruklar			
	KKTC	TC	3. Ülkeler	Toplam
2013-2014	130	1.698	178	2.006
2014-2015	160	1.899	348	2.407
2015-2016	158	2.035	444	2.637

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü. (2017). 2015 yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.

Tablo 10'a baktığımız zaman üniversiteye en fazla öğrencinin 2015-2016 yıllarından Türkiye Cumhuriyeti'nden geldiği görülmektedir.

Tablo 11.

İstanbul Teknik Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Yerleşkesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016)

Yıllar	Uyruklar			
	KKTC	TC	3. Ülkeler	Toplam
2013-2014	3	94	2	99
2014-2015	3	137	3	143
2015-2016	3	235	6	244

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü. (2017). 2015 yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.

Tablo 11'e göre üniversiteye en fazla öğrencinin 2015-2016 yıllarında ve Türkiye Cumhuriyeti'nden geldiği görülmektedir.

Tablo 12.

Akdeniz Karpaz Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016)

Yıllar	Uyruklar			
	KKTC	TC	3. Ülkeler	Toplam
2013-2014	141	95	138	374
2014-2015	199	100	341	640
2015-2016	123	113	450	786

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü. (2017). 2015 yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.

Tablo 12'ye göre üniversite öğrencilerinin en fazla 2015-2016 yıllarında 786 kişi ile üçüncü dünya ülkelerinden geldiği görülmektedir.

Tablo 13.

Lefkoşa İngiliz Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2014/2015-2015/2016)

Yıllar	Uyruklar			
	KKTC	TC	3. Ülkeler	Toplam
2014-2015	76	18	176	270
2015-2016	80	68	251	399

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü. (2017). 2015 yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.

Tablo 13 incelendiğinde en fazla öğrencinin 2015-2016 yıllarında 251 kişi ile üçüncü dünya ülkelerinden geldiği görülmektedir.

Tablo 14.

Girne Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2014/2015-2015/2016)

Yıllar	Uyruklar			
	KKTC	TC	3. Ülkeler	Toplam
2014-2015	80	454	120	654
2015-2016	13	110	59	182

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü. (2017). 2015 yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.

Tablo 14'e göre üniversiteye en fazla öğrenci 2015-2016 yıllarında Türkiye Cumhuriyeti'nden geldiği görülmektedir.

Tablo 15.

Anadolu Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2013/2014-2015/2016)

Yıllar	Uyruklar			
	KKTC	TC	3. Ülkeler	Toplam
2013-2014*	3.358	4.978	11	8.347
2014-2015	1.118	1.350	6	2.474
2015-2016	1.247	1.378	8	2.633

Kaynak: Anadolu Üniversitesi, 2017 (*Aktif olmayan öğrenciler dahil)
Devlet Planlama Örgütü. (2017). 2015 yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.

Tablo 15'e baktığımız zaman üniversiteye öğrenime gelen öğrencilerin en fazla 4 978 kişi ile 2013-2014 döneminde Türkiye Cumhuriyeti'nden geldikleri görülmektedir. İkinci sırada ise yine aynı yıllarda 3.358 kişi ile KKTC vatandaşlarının olduğu görülmekte en az ise 2014-2015 döneminde üçünü dünya ülkelerinden öğrencilerin öğrenim görmeye geldikleri görülmektedir.

Tablo 16.

Kıbrıs Amerikan Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2015/2016)

Yıllar	Uyruklar			
	KKTC	TC	3. Ülkeler	Toplam
2015-2016	-	30	8	38

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü. (2017). 2015 Yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.

Tablo 16 incelendiğinde öğrencilerin en fazla 2015-2016 yıllarında ve Türkiye Cumhuriyeti'nden geldikleri görülmektedir.

Tablo 17.

Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesindeki Öğrencilerin Yıllar İtibarıyla Uyruklarına Göre Dağılımı (2015/2016)

Yıllar	Uyruklar			
	KKTC	TC	3. Ülkeler	Toplam
2015-2016	-	59	-	59

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü. (2017). 2015 Yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.

Tablo 17 incelendiğinde üniversiteye öğrencilerin 2015-2016 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nden geldiği görülmektedir.

2016-2017 Yılları arasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yükseköğrenim alanında öğrenim gören öğrenci sayıları ve vatandaşlık durumları ve üniversitelerin bulunduğu şehirler Tablo 18' de verilmiştir.

Tablo 18.

2016-2017 Yılları Arasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Yükseköğrenim Alanında Öğrenim Gören Öğrenci Sayıları, Vatandaşlık Durumları ve Üniversitelerin Bulunduğu Şehirler

Şehir	Üniversite	Uyruklar			
		KKTC	T.C	3.Ülke	Toplam
Lefkoşa	Yakın Doğu Üniversitesi	5469	14250	6358	26077
Lefkoşa	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	1103	7991	5944	15038
Lefkoşa	Akdeniz Karpaz Üniversitesi	206	103	382	691
Lefkoşa	Kıbrıs Amerikan Üniversitesi	1	99	6	106
Lefkoşa	Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi	9	388	0	397
Gazimağusa	Doğu Akdeniz Üniversitesi	3149	8507	7910	195
Gazimağusa	İTÜ KKTC	3	323	18	344
Girne	Girne Amerikan Üniversitesi	2497	10079	4675	17251
Girne	Kıbrıs İlim Üniversitesi	60	129	112	301
Girne	Girne Üniversitesi	73	879	266	1218
Girne	Uluslararası Final Üniversitesi	23	0	44	67
Lefke	Lefke Avrupa Üniversitesi	743	7186	1238	9167
Güzelyurt	ODTÜ KKTC	178	2178	562	2918
	Genel Toplam	13573	52112	27538	93223
	Toplam vatandaşlık oranı	%14.6	%55.9	%29.5	

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. (2017). 2016-2017 İstatistik Yıllığı. http://eohd.mebnet.net

Tabo 18 incelendiğinde üniversitelerin beş üniversite ile en çok Lefkoşa'da faaliyet gösterdiği görülmekte ikinci sırada dört üniversite ile Girne ve bir adet Güzelyurt, iki adet Gaziağusa, bir adet Lefke olmak üzere toplam on üç üniversitenin eğitim verdiği görülmektedir. Öğrencilerin vatandaşlığına göre baktığımızda %55.9 ile en çok Türkiye Cumhuriyetin'den geldiği görülmekte ikinci sırada %29.5 ile üçünü dünya ülkelerinden ve üniversitelerde %14.6 ile en az vatandaşlığın KKTC' ye ait olduğu görülmektedir.

Grafik IX'da 2016-2017 yılları arasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde faaliyette olan üniversitelerin toplam öğrenci sayıları görülmektedir.

Grafik IX.

2016-2017 Dönemi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Üniversitelerin Öğrenci Sayıları

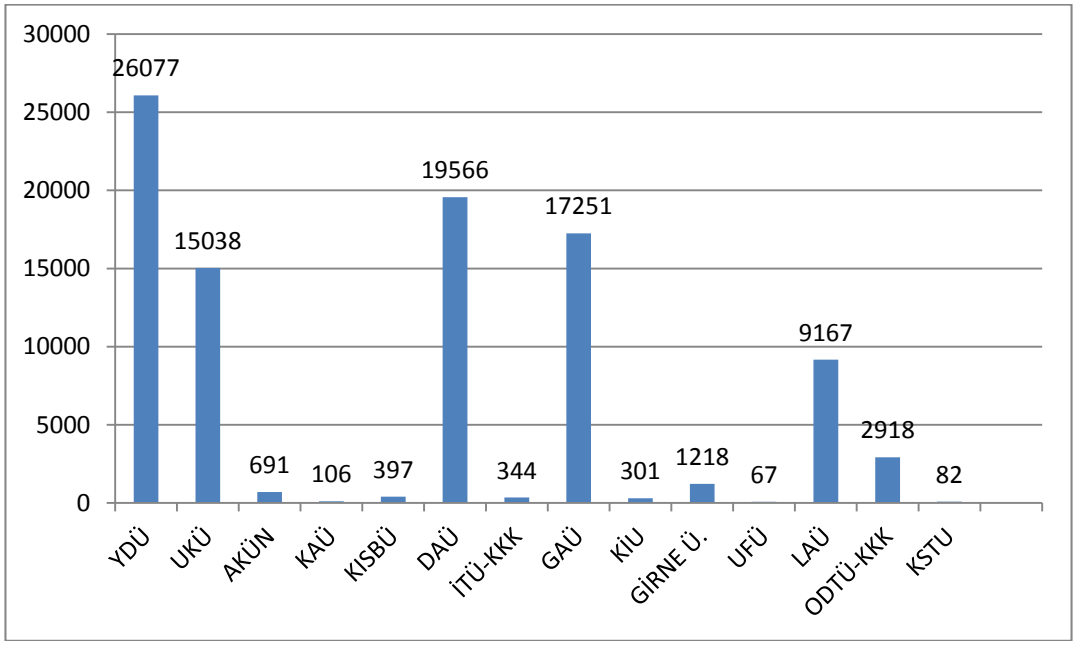

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı 2016-2017 İstatistik Yıllığı. (2017)

Grafik IX 'da görüldüğü üzere 2016-2017 yıllarında yükseköğretim alanında faaliyet gösteren üniversitelerden en çok öğrenciye sahip 26.077 öğrenci ile birinci sırada Yakın Doğu Üniversitesi'nin olduğunu görülmektedir, ikinci sırada on dokuz bin beş yüz altmış altı öğrenciyle Doğu Akdeniz Üniversitesinin geldiğini görmekteyiz, üçüncü sırada ise on yedi bin iki yüz elli bir öğrenciyle Girne Amerikan Üniversitesi gelmektedir, dördüncü sırada ise Uluslararası Kıbrıs

Üniversitesi on beş bin otuz sekiz öğrenciyle yer almaktadır, beşinci sırada Lefke Avrupa Üniversitesi bulunmaktadır son sırada ise altmış yedi öğrenciyle Uluslararası Final Üniversitesi bulunmaktadır.

KKTC'de yükseköğretim sektöründe faaliyet gösteren üniversite'lerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sayısı 2017 yılına gelindiğinde 93,223 kişidir (KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı 2016-2017 İstatistik Yıllığı 2017) Bu oran KKTC nüfusunun üçte biri kadardır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 17 Aralık 2012 tarihinde açıklanan 2011 Nüfus ve Konut sayımı resmi sonuçlarına göre KKTC'nin nüfusu 286.257'dir. Devlet Planlama Örgütü, (2017). www.devplan.org

Grafik X'da 2016-2017 yıllarında KKTC'de faaliyet gösteren üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin vatandaşlık durumları sayı ve % olarak verilmektedir.

Grafik X.

2016-2017 Dönemi KKTC'de Üniversite Öğrencilerinin Vatandaşlıklarına Göre Oranları %

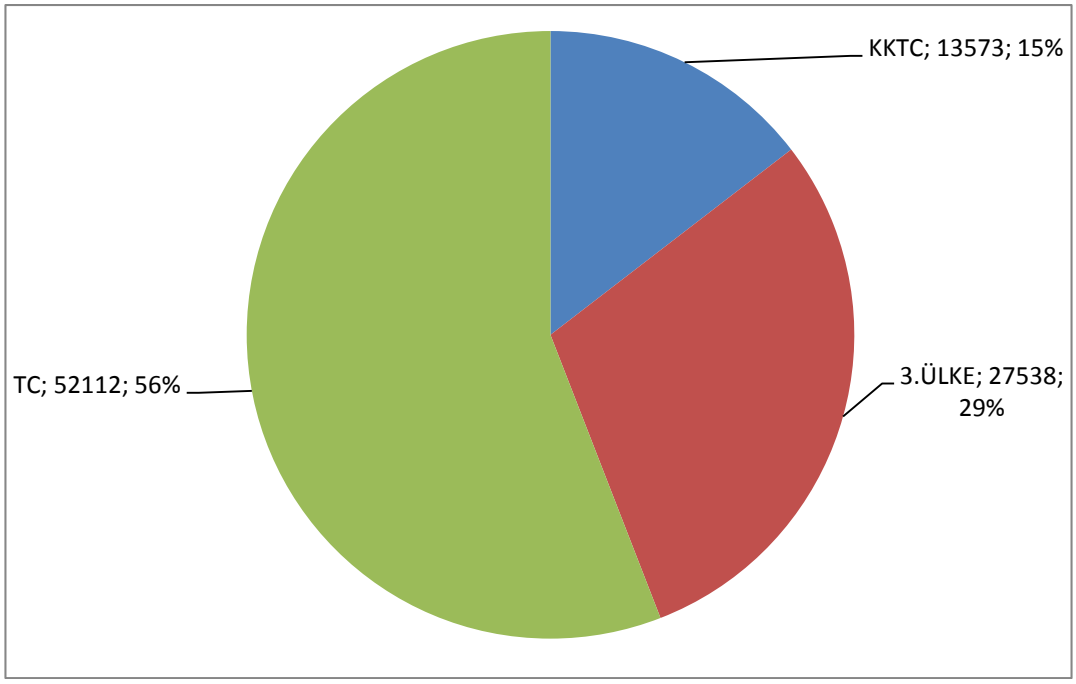

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. (2017). 2016-2017 İstatistik Yıllığı. http://eohd.mebnet.net

Grafik X'a baktığımız zaman 2016-2017 yıllarında üniversite öğrencilerinin vatandaşlık durumuna göre verildiğini görmekteyiz.

Birinci sırada elli iki bin yüz on iki öğrenci ile %56'lık bir oranla Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının geldiğini görmekteyiz. İkinci sırada ise yirmi yedi bin beş yüz otuz sekiz öğrenci ile ve %29'luk bir oranla üçüncü dünya ülkesi vatandaşlarının geldiğini görmekteyiz. Üçüncü sırada ise %15'lik bir oran ve on üç bin beş yüz yetmiş üç kişi ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşlarının geldiğini görmekteyiz.

Grafik XI'de 2016-2017 yıllarında KKTC'deki üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin bölgelere göre dağılımı yer almaktadır.

Grafik XI.

2016-2017 Döneminde Bölgelere Göre Üniversite Öğrenci Sayıları ve Dağılımları

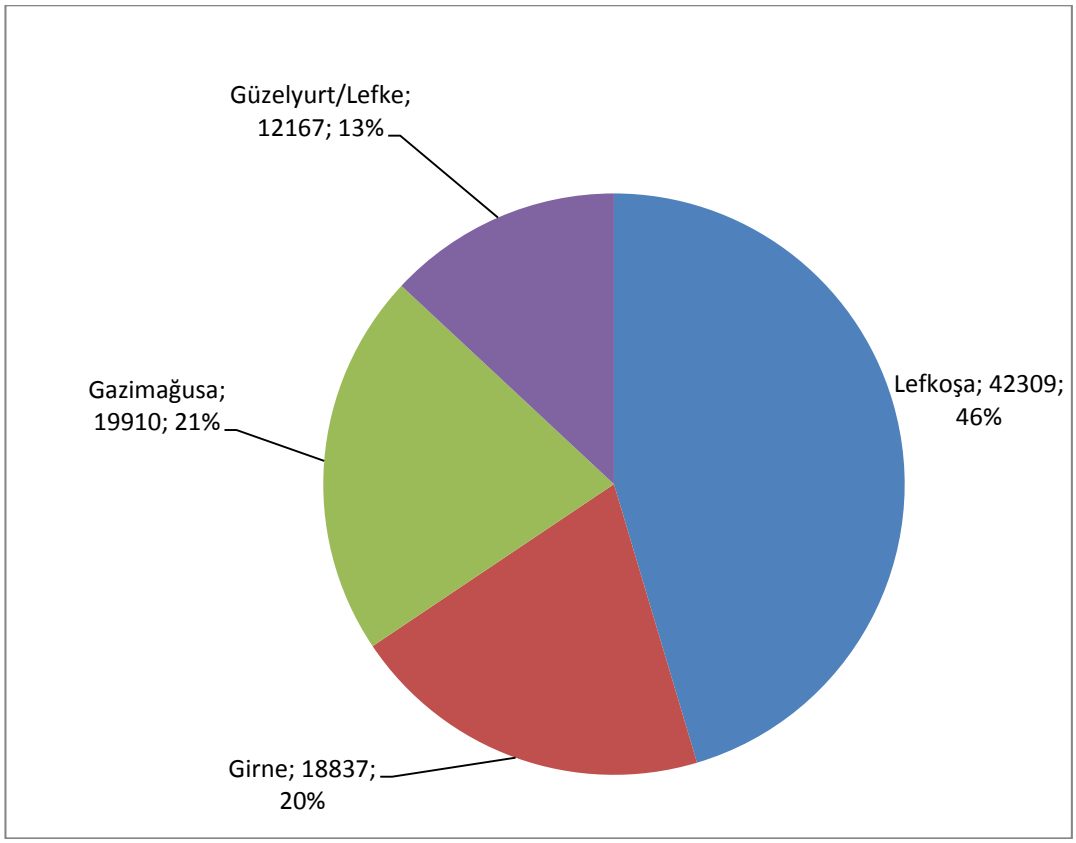

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. (2017). 2016-2017 İstatistik Yıllığı. http://eohd.mebnet.net

Grafik XI' 'e baktığımız zaman KKTC'de öğrenim gören öğrencilerin en fazla 42.309 kişi ile Lefkoşa'da öğrenim gördüğü görülmektedir, ikinci sırada 19.910 kişi ile Gazimağusa'da olduğu, üçüncü sırada 18.837 kişi ile Girne'de ve en aöğrencinin bulunduğu ilçenin 12.167 öğrenci ile Güzelyurt/Lefke'nin olduğu görülmektedir.

İlçelerin yüzde olarak dağılımında Lefkoşa %46ile birinci sırada, Gazimağusa %21 ile ikinci sırada, Girne %20 ile üçüncü sırada ve %13 ile Güzelyurt/Lefke ilçelerinin son sırada olduğu görülmektedir.

Tablo 19'da KKTC'de 2016-2017 yılı itibarı ile üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin üniversitelere göre dağılımları, sayıları ve oranları % olarak verilmektedir.

Tablo 19.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Üniversitelerin Bulunduğu Şehirler Öğrenci Sayıları ve Aldıkları Payın Oranı

Şehir	Üniversite	Öğrenci	Öğrenci Payı %
Lefkoşa	YDÜ	26077	28,0
Lefkoşa	UKÜ	15038	16,1
Lefkoşa	AKÜN	691	0,7
Lefkoşa	KAÜN	106	0,1
Lefkoşa	KSBÜ	397	0,4
Gazimağusa	DAÜ	19566	21,0
Gazimağusa	İTÜ-KKK	344	0,4
Girne	GAÜ	17251	18,5
Girne	KİÜ	301	0,3
Girne	Girne Ü	1218	1,3
Girne	UFÜ	67	0,1
Lefke	LAÜ	9167	9,8
Güzelyurt	ODTÜ-KKK	2918	3,1
Güzelyurt	KSTU	82	0,1
	Toplam Öğrenci Sayısı	93223	
Lefkoşa	AÖA (2015-2016)	69	

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı . (2017). 2016-2017 İstatistik Yıllığı. Yıllığı. http://eohd.mebnet.net

Tablo 19 incelendiğinde 26.077 öğrenci ile en fazla öğrencinin Yakın Doğu Üniversitesinde olduğu görülmektedir, ikinci sırada 19.566 öğrenci ile Doğu Akdeniz Üniversitesinin geldiği görülmektedir, üçüncü sırada ise 17.251 öğrenci ile

Girne Amerikan Üniversitesi gelmektedir, dördüncü sırada ise 15.038 öğrenci ile Uluslararası Kıbrıs Üniversitesinin geldiği görülmektedir.

Grafik XII'de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yükseköğrenim alanında faaliyet gösteren üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin üniversitelere göre % olarak oransal dağılımı verilmiştir.

Grafik XII.

2016-2017 KKTC Üniversitelerinin Öğrenci Pay Oranları %

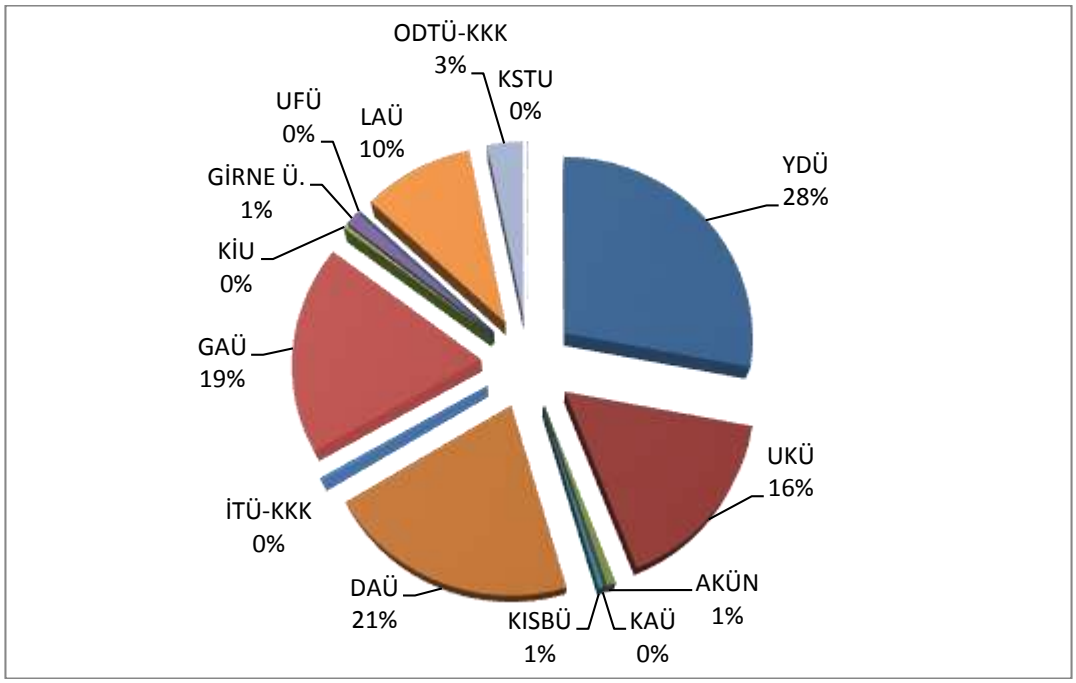

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. (2017). 2016-2017 İstatistik Yıllığı. http://eohd.mebnet.net

Grafik XII'de %28'lik bir oranla üniversite öğrencilerinin en fazla tercih ettiği üniversitenin Yakın Doğu Üniversitesi olduğu ve öğrenim gördüğü görülmektedir. İkinci sırada ise %21'lik bir oranla Doğu Akdeniz Üniversitesinin geldiği görülmektedir. Üçüncü sırada öğrenci yoğunluğunun olduğu üniversite ise %19'luk oranla Girne Amerikan Üniversitesinin geldiği görülmektedir. Dördüncü sırada ise %16'lık oranla Uluslararası Kıbrıs Üniversitesinin geldiği görülmektedir.

Grafik XIII'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yükseköğrenim alanında öğrenim gören öğrencilerin programlara göre dağılımı verilmiştir.

Grafik XIII.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 2016-2017 Döneminde Yükseköğrenim Alanında Öğrenim Gören Öğrencilerin Programlara Göre Dağılımı

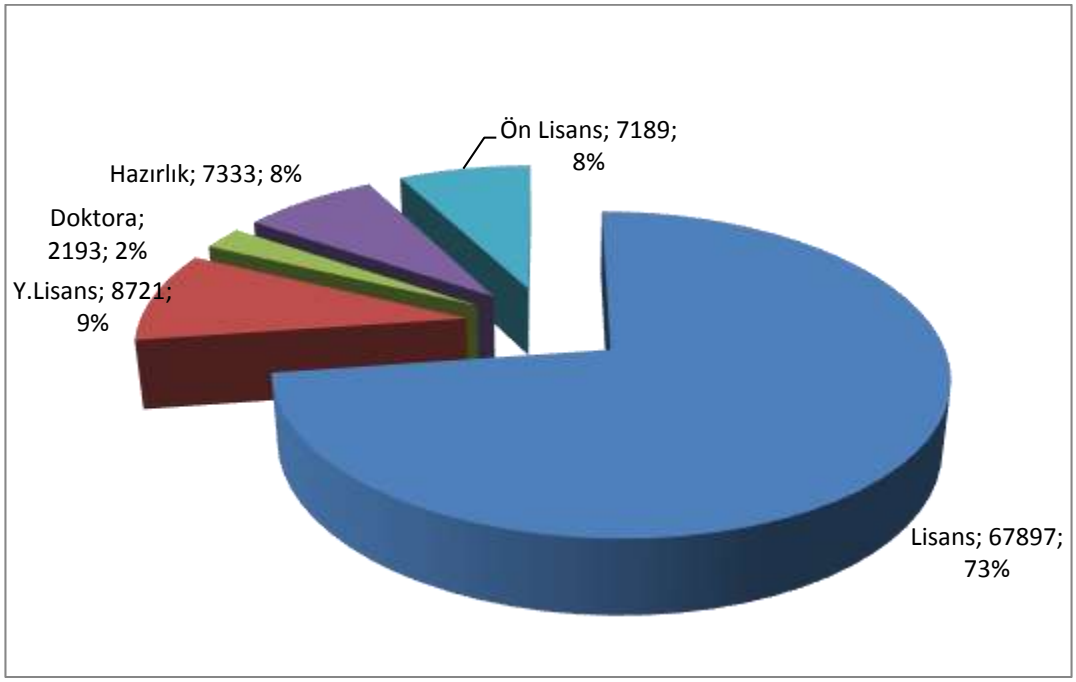

Kaynak: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. (2017). 2016-2017 İstatistik Yıllığı. http://eohd.mebnet.net

Grafik XIII'e baktığımız zaman Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yükseköğrenim alanında öğrenim gören öğrencilerin 67.897 kişi ile %73'lük bir oranla en çok lisans programında olduğu görülmektedir. İkinci sırada 8.721 öğrenci ile ve %9'luk oranla yüksek lisans programı gelmektedir. Üçüncü sırada ise 7.333 kişi ile hazırlık ve 7.189 öğrenci ile ön lisans programları gelmektedir, hazırlık ve ön lisans programlarının oranı ise %8'dir. En az öğrenci sayısı ise 2.193 kişi ile ve % 2'lik oranla doktora programının olduğu görülmektedir.

2.2. Eğitim

İnsan davranışlarını bilinçli olarak değiştirme çabalarıdır. Eğitim bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1972). Her insanın doğal hakkı olan eğitim insanların daha modern, bilgili ve daha verimli olmalarını sağlayan bir bilim dalıdır. Eğitim bireyi geliştirdiği gibi ülkenin bilimsel, ekonomik, sosyal, ve kültürel kalkınmasını sağladığı için önemlidir ve değeri çok iyi algılanmalıdır (Bowen,1980). Günümüzde eğitim sadece okul yıllarında veya sadece belirli bir yaşa kadar alınmamakta modern dünyada hayat boyu öğrenme süreçleri uygulanmaktadır. Gelişmiş ülkeler 1990'lı yılların başlarından beri eğitim sistemlerini hayat boyu öğrenme yaklaşımıyla yeniden yapılandırmak için harekete geçtikleri ve bu konuda yasal düzenlemeler yaptıkları görülmektedir (T.C MEB. 2010-2014). Eğitimin insan üzerindeki olumlu etkileri yadırganmayacak düzeydedir, insanın dünya görüşü, yaşam tarzı, tutum ve davranışları, olaylara bakış açısı aldığı eğitime bağlı olarak farklılık göstermektedir. Nihayetinde eğitim: İnsanın mükemmelleştirilmesi,bireyin kendisi ve başkaları için mutluluk aracı ve insana daha iyi yaşam olanakları sağlayan etkinliklerin tümü olarak genelleştirilebilecek bir tanımlama içine sokulabilir (Hoşgörür ve Gezgin, 2005).

Çağımızda eğitimin önemi, ekonomik ve kültürel anlamda kalkınmaya etki eden önemli bir faktör olduğu bilinmektedir. İşletmelerde ve ekonomide etkililik ve verimliliğin artırılması, eğitimli çalışanlar ile olanaklı olmaktadır. Üniversitelerde günün teknolojilerine uygun çağdaş bilgi ve becerilerle donatılan gençler ekonomik kalkınmanın ihtiyaç duyduğu nitelikli çalışanları oluşturarak üretimin artmasını ve ekonominin kalkınmasını sağlamaktadır. Eğitim toplum içerisinde insanların bilgilerini artıran ve bu insanları daha nitelikli hale getiren vazgeçilmez bir unsur olduğu kadar, iktisadi kalkınmanın bir sonucu olarak da aranan mal ve hizmet üretimine olan talebi artırarak bireylerin yaşam seviyelerini artıran bir etkendir (Donoghue, 1991 ve Barro, 2002). Sosyal ve kültürel farklılıkların olduğu ülkelerde ulusal birliğin güçlendirilmesinde eğitim bir araç olarak kabul edilmektedir. Eğitim düzeyi artan toplumlarda suç işleme oranı hızla düşmekte, yönetim daha demokratik bir nitelik kazanmakta, ekonomik ve siyasal istikrarı sağlamak kolaylaşmaktadır (Kruger ve Lindahl, 2001).

Eğitim; bireye bilgi, beceri kazandırma, bireyin topluma uyumunu sağlama sürecidir (Öztürk, 2005). İnsanların bilgilerini, davranışlarını bedeni, ahlaki, düşünsel yeteneklerini,yaratıcılık, karşılaştığı sorunlara çözümler üretme olayları analiz edebilme, durumlar karşısında karar verebilme, verilen kararları uygulayabilme yetisine sahip olmak için yapılan bütün gelişim süreci eğitimdir. Eğitim geniş anlamda her türlü eğitim ile öğretim anlamına gelmektedir. Dar anlamda ise eğitim kurumlarında verilen bilgileri içerir.

Eğitim süreci bireylerin toplum içerisine evrilerek öncelikle kendine ve topluma faydalı birey olma amacına bağlı kişide meydana gelen değişimlerin tutum ve davranışların oluşumunu ele alan süreçler bütünüdür .Bireyin eğitimi gerek sosyal gerek ekonomik anlamda olsun ömür boyu ele alınan ve uygulanan bir süreçtir. Eğitim fiziki ve toplumsal çevrenin insan üzerinde oluşturduğu değişimdir.

Eğitimin ekonomik önemi, eğitimsel niteliklerin üretim sürecinde nasıl kullanıldığı ve ne işe yaradığını ifade etmesi açısından önem taşımaktadır (Ünal, 1993).

Eğitim kurumlarının bir özelliği de toplumsal fayda yaratmaktır, eğitim kurumları kar amaçlı organize edilen ve yönetilen kuruluşlar olmasalar da, öğrencilerin eğitim masraflarının tamamını karşılamamaları gibi durumlar dikkate alınmasına rağmen eğitime yapılan giderlerin öğrencilerin gelecekteki verimliliğini ve kazancını artırması oranında birer yatırım özelliği taşıdığını göstermektedirler. buna bağlı olarak okulların eğitim hizmeti sunan profesyonel, uzman kurumlar olduklarını söyleyebiliriz.

2.3. Eğitim Yönetimi

Eğitimle ilgili kamusal politikaların oluşturulmasına katkıda bulunan bir çalışma alanıdır. Eğitim yönetimi alanı son yıllarda dünyada ve Türkiye'de kuram ve uygulama açısından önem kazanmıştır. Dünyada ve Türkiye'de gelişen sosyal, politik ve ekonomik süreçler sonucunda ortaya çıkan eğitim ihtiyaçları ve sorunlarının çözümünde eğitim yöneticilerine şüphesiz ki önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu bağlamda, başta Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Avustralya ve Kanada gibi ülkeler olmak üzere küresel anlamda alanı tanımlamaya ve bilgi birikimini belirlemeye yönelik çeşitli akademik çalışmalar söz konusudur (Donmoyer, 1999; Scheurich, 1995). Eğitim Yönetimi; Eğitimsel amaçlara

verimlilikle ulaşmak için birlikte çalışma sürecidir. (Sergiovanni, Burlingame, Coombs ve Thurston 1987).

Eğitim kurumlarının birer örgüt olduğunu düşünürsek, eğirim yönetimi ve diğer yönetsel alanların benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz. Eğitim yönetimi; kamu yönetimi, hastane yönetimi, iş yönetimi ve diğer örgütlerin yönetimleri ile ortak yönlere sahiptir, bu nedenle diğer kurumlarda yapılan araştırmaların bulguları eğitim yönetimi için de ışık tutucu olmaktadır (Aydın, 2014).

2.3.1. Eğitim Yönetiminin Davranış Alanları

Mustafa Aydın'a göre eğitim yönetiminin davranış alanları şunlardır;

- Amaçların saptanması, Eğitim programının genel hedeflerinin saptanması ağırlık taşımaktadır.
- Katılımlı bir yaklaşımla politikanın saptanması
- Rollerin Belirlenmesi, Birlikte çalışılan kişilerin rollerinin onlarla birlikte belirlenmesi
- Tüm eğitim etkinliklerinin eşgüdümlenmesi
- Eğitim programının sürekli olarak değerlendirilmesi çabasına liderlik yapma
- Çevre Liderleri ile birlikte çalışarak, eğitimde gelişmenin sağlanması, çevre kaynaklarının kullanılması yolu ile eğitim programının geliştirilmesi
- İnsanlarla paylaşma, "insanlar görevlerine ilişkin kararları paylaştıkları ölçüde sorumluluk üstlenirler" ilkesi eğitim yönetiminde ağırlık taşır.
- İletişim, Anlamların ortak kullanılmasıdır. Duygu ve düşüncelerin eş anlamda değişimidir (Fisk, 1957).

2.3.2. Eğitim Yönetiminin Kritik Görev Alanları

1- Öğretim ve Program Geliştirme

- Program hedeflerinin belirlenmesi
- Program içeriğinin belirlenmesi ve örgütlenmesi
- Zamanlamanın yapılması, fiziksel olanakların sağlanması, personel bulunması
- Öğretim programı için materyal, kaynak ve donanım sağlanması
- Öğretimin denetimi
- Öğretim personeli için hizmet içi eğitimin sağlanması

2-Öğrenci İşleri

- Öğrenci oryantasyon programı
- Danışma hizmetler
- Sağlık hizmetleri
- Yerleşme ve izleme hizmeti
- Öğrenci etkinlikleri programı

3-Çevre Okul Liderliği

- Çevreye kendi toplumsal yapısını anlamaya yardım etme
- Çevre kalkınmasının planlanmasına yardım etme
- Çevre kalkınmasında okulun rolünü belirleme

4-Öğretmen personel hizmeti

- Personel politikasının saptanması
- Öğretmen alımı
- Seçme ve yerleştirme
- Öğretmenlerin durumunu iyileştirme
- Personel kayıtlarının tutulması
- Personel gelişiminin sağlanması

5-Okul Binası ve Alanı

- Çevrenin gereksinimlerini karşılayıcı nitelikte fiziksel kapasitenin sağlanması
- İşletme ve bakım için gerekli önlemlerin alınması düzenlemenin yapılması

6-Ulaşım

- Ulaşım gereksiniminin ve koşullarının saptanması
- Onaylanır yollardan gerekli donatımın ve gereksinimlerin karşılanması
- Ulaşımın sürdürülmesi için önlemlerin alınması

7-Örgüt ve Yapı

- Çevresel kurum ve kuruluşlarla iş ilişkilerinin kurulması ve okula hizmet olanaklarının sağlanması
- Diğer eğitim kurumları ile işbirliğinin yapılması
- Okul örgütünde işlevsel birimlerin belirlenmesi
- Öğretim kadrosunun hazırlanması
- Eğitim planlaması ve eğitimsel etkinliğin sağlanması

8-Okul bütçesi ve işletme yönetimi

- Personel yönetimi
- Büro yönetimi
- Muhasebe
- Bütçe yapma
- Okul binası inşaatı ve planlama
- Okul binasının korunması ve hizmete hazır bulundurulması
- Satın alma
- Kafeterya yönetimi

Sigorta (Aydın, 2014). Bütün bu görev alanlarına baktığımız zaman eğitim yönetiminde yeterlilik örüntüsü eğitim kurumu olan okulun yönetiminin gerektirdiği bütün görevleri kapsamaktadır.

Yönetim anlayışlarına baktığımız zaman ister hizmet sektörü ister endüstri isterse sadece ticari mal alım-satım işletmeleri olsun tüm organizasyonların yönetsel faaliyetlerinde yönetim kuramlarından faydalandıkları görülmektedir. Okul, Üniversite yönetimleri de kendilerine uygun yönetim anlayışını benimseyerek uygulamaktadırlar. Bu bağlamda yönetim kuramları her dönem örgüt yönetimi anlayışlarına yön vermiştir.

2.4. Örgüt Yönetimi

Örgüt yönetimi anlayışının temelleri çok eskiye dayanmaktadır sanayileşmeye bağlı olarak tarım toplumundan ve küçük atölye işletmelerinden sanayi toplumuna geçiş sürecine bağlı olarak kütle üretime geçilmesi, örgütlerin yapılarının büyümesi ve karmaşık hale gelmesi sonucunda işletme yönetimi "örgüt Yönetimi" anlayışının doğuşunu zorunlu hale getirmiştir. Bu gelişmelere bağlı olarak yönetim kuramları

ve süreçleri ortaya çıkmıştır en başlarda insana değer verilmeyen yönetim anlayışları uygulansa da daha sonraları insan unsuru eğitimin işletmelerin ekonominin odak noktası olmuştur.

2.4.1. Yönetim Kuramları ve Süreçleri

Klasik Yönetim ve Organizasyon Teorisi, Neo Klasik Yönetim ve Organizasyon Teorisi, Modern Yönetim ve Organizasyon Teorisi, Çağdaş Yönetim ve Organizasyon Teorileri.

2.4.2. Klasik (Geleneksel) Yönetim ve Organizasyon Teorisi

2.4.3. Klasik Yaklaşım

Bilimsel Yönetim Yaklaşımı (ABD-Frederick W.Taylor), Yönetim Süreci Yaklaşımı (Fransa-Henry Fayol), Bürokrasi Yaklaşımı (Almanya-Max Weber). Klasik teorinin uyguladığı iki ana görüş şunlardır organizasyonlarda etkililik ve verimliliğin artırılması, bunu sağlayacak olan formel organizasyon yapısının ve bunun içindeki yönetim faaliyetlerinin düzenlenmesi. Taylor, bilimsel yönetim yaklaşımı, insanların verimliliğinin ve etkililiğinin nasıl artırılacağı üzerinde durmuştur. Fayol, yönetim süreci yaklaşımı, bir işletmede yönetim süreci olarak adlandırılan bir dizi birbirine bağlı faaliyetin neler olduğu ve iyi bir formel organizasyonun nasıl oluşturulabileceği üzerinde durmuştur. Weber, bürokrasi yaklaşımı, sosyolojik çevrede ve marksist görüşe karşı bir toplumda insanların birbirini neden ve nasıl etkiledikleri ve bunu nasıl meşrulaştırdıkları konusunu incelerken açıkladığı ve en etkin ve verimli çalışma düzeni olarak ifade ettiği bürokrasi üzerinde durmuştur (Başaran, 1991; Şimşek, 1999). Yönetsel kuramlar, yalnızca örgütteki yönetim faaliyetlerinin nasıl yapılacağı ile ilgilenmiştir. Bilimsel, yönetim süreci ve bürokrasi yaklaşımlarında ortak görüş şunlardır. Organizasyonlarda insan unsuru dışındaki faktörler üzerinde durulmuştur, insan unsuru daima ikinci planda ele alınmıştır, rasyonellik ve mekanik süreçler klasik teorinin çıkış noktaları olmuştur, çalışanlar arasındaki ilişkilere değer verilmemiş ve formal örgüt yapısının olduğu görülmektedir, kapalı sistem anlayışı ile organizasyonlar ele alınmıştır. Yönetim anlayışlarını değiştiren ortaya atılan yönetim kuramları olmuştur. Kuram, yöneticiyi gerçeğe götüren en güvenilir araçtır (Bursalıoğlu, 1999). Bilimsel yönetim “Taylorizm”in ilkelerinden

birkaçı şunlardır; Çalışanların kendi bildiğine göre değil, bilimsel tanımlanmış bir çalışma düzeni düşük verimlilik değil, maksimum verimlilik, her işe en uygun işgörenin seçimi için gerekli tanımların yapılması ve sistemin kurulması, çalışanlardan maksimum verim almak için eğitilmesi, her işin standart süresi ve miktarı belirlenerek o standardı aşan çalışanlara ek ücret ödemesi. Taylorizm'de üç değişken üzerinde durulmuştur çalışanın kapasitesi, her işin ne kadar sürede yapılacağının belirlenmesi, çalışanın gücü ve dayanıklılığı. Taylorizm'in bakış açısının sonucu olarak zaman ve hareket etütleri, iş ve üretim standartları, teşvikli ücret sistemleri, iş ekonomisi gibi çalışmalar artmıştır (Koçel, 2014). Klasik örgüt kuramı örgütte insan öğesini dikkate almadan biçimsel örgüt yapısını ayrıntılı bir biçimde inceleyen, otorite ilişkileri ile etkinlik ve verimliliği arttırmaya çalışan bir örgüt yapısıdır (Koçel, 2003). Bu anlayışa göre örgütteki görevler, bu görevlerin nasıl yerine getirileceği, kurallar, yetki ve sorumluluklar açık ve net olarak belirlenir ve tüm çalışanların buna uyması sağlanırsa işletmede verimlilik artar ve böylece çatışmalar oluşmaz görüşü hakimdir.

2.4.4. Yönetim Süreci Yaklaşımı

Öncüsü Henry Fayol'dur Taylor iş tasarımı ve işlerin yapılma şekli ile ilgilenmiştir, Fayol ise organizasyonun bütününü ele alarak iyi bir organizasyon yapısının oluşumunun nasıl olması gerektiği üzerinde durmuş ve örgüt faaliyetlerini bölümlere ayırarak yönetimi süreç olarak ele almıştır. Fayol'un yönetim faaliyetleri planlama, organizasyon, yürütme (emir komuta), koordinasyon ve kontrol olarak sıralanmaktadır.

Yönetim konusunda yapılan bir çözümleme sonunda Ordway Tead tarafından yönetim sürecinin temel ve zorunlu öğeleri olarak şu noktaları ileri sürmektedir:

- Hedeflerin tanımlanması
- Örgütün yapılanması için genel planın hazırlanması
- Yönetim kadrosunun sağlanması ve örgütlenmesi
- Yetki ve sorumlulukların dağıtılması
- Aktarılmış yetkilerin ve verilmiş görevlerin kullanılış ve yerine getiriliş biçiminin genel gözetimi
- Performansın nitel ve nicel olarak garantiye alınması

- Komiteler ve toplantılar yolu ile eşgüdümün gerçekleştirilmesi
- Hedefler açısından tüm çıktının değerlendirilmesi
- Örgütün amaçları ve bu amaçları gerçekleştirmek için gerekli araçlar açısından geleceğe bakılması ve gelecek açısından bazı kestirmelerin yapılması (Aydın, 2014).

2.4.5. Bürokrasi Yaklaşımı

Sosyolok Max Weber, etkililik ve verimliliğin organizasyonların bürokratik bir yapıda olmaları halinde daha fazla olacağını savunur. Weber, toplumda insanları etkilemekte kullanılan otoritenin kaynağını incelemiş ve üç tür otorite (yetki) üzerinde durmuştur. Bu otorite türleri karizmatik yetki, geleneksel yetki ve bürokratik yetkidir. Karizmatik yetki: bazı kişilerin veya liderlerin, karizmatik özellikleri sebebi ile başkalarını yönetebileceklerini savunmaktadır. Geleneksel yetki; toplumsal geleneklere dayanarak veya aileden gelen nedenlerle kişilerin başkalarını etkileyebileceklerini ve yönetebileceklerini savunur. ör geleneksel toplumda görülen töre anlayışı yönetici durumundaki bir aileden gelme, bu tür yetkinin kaynağını oluşturur. Bürokratik yetki; yasal temeli olan, tanımlanmış ve belli kurallara bağlanmış bir şekilde çalışanları yönetebilme durumudur. Bu tarz yetkide her şey net ve açıktır belirsizlik yoktur kimin ne yapacağı bellidir, gayri şahsilik esastır (Koçel, 2014). Bürokratik organizasyon yapısında fonksiyonel uzmanlaşmaya dayanan iş bölümü, açık ve net şekilde belirlenmiş emir komuta zinciri, ilkelere ve yöntemlere göre yönetim, her bölümde işlerin nasıl yapılacağı ile ilgili ayrıntılı ve somut görev iş tanımı ve ilkeleri, formel ilişkiler, teknik bilgi ve yetenek esasına dayanan işe alma ve terfi sistemi, yasal yetki uygulaması ve resmiyet bürokratik organizasyonun başlıca özellikleridir.

2.4.6. Davranışsal (Neo-Klasik) Yönetim ve Organizasyon Teorisi

Organizasyonları tam ayarlı çalışan bir makine olarak görmeyen, organizasyonların teknik ve maddi unsurlara ilaveten insan unsuru ile oluşan bir yapı olduğunu ileri süren görüşlerden oluşan bir akımdır, insan davranışlarının ağırlıklı olarak incelenmesi teorinin çıkış noktasıdır. Davranışsal teori (neo-klasik) teorinin özerinde durduğu konular; Organizasyon içinde çalışan insan unsurunu anlamak, insan yeteneklerinden azami ölçüde yararlanabilmek, organizasyon yapısı iş tanımları, yetki ilişkileri ile çalışanların davranışları arasındaki ilişkileri

incelemek, organizasyon içinde insanların oluşturdukları informel ilişkileri ve sosyal grupları anlamak şeklinde sıralanmaktadır.

Neo-klasik örgüt kuramının temelinde, insan ilişkileri yaklaşımı yatmaktadır. İnsan ilişkileri yaklaşımı ile klasik örgüt kuramının eksiklerini tamamlayan görüş ve araştırmaların tümü "neo-klasik örgüt kuramını" oluşturmaktadır (Aydın, 2014).

Klasik Yaklaşımın aksine işletmelerde insan unsurunu yoğun olarak ele alan, çalışanların nasıl davrandığı, neden farklı şekillerde motive oldukları, grupların özellikleri gibi çeşitli modeller geliştirilmiştir Duglas Mc Gregor: "x" teorisi ve "y"teorisi, Rensis likert'in sistem 1-sistem 4 modeli. Douglas Mc Gregor'un X Teorisine göre insanlar çalışmaktan hoşlanmaz ve çalışmaktan ve sorumluluktan kaçar, kendi güvenlikleri herzaman ön plandadır. X teorisine göre insanları çalıştırmak için onları zorlamak, cezalandırmak ve devamlı gözlem altında olmalarını sağlama gerekliliğini savunan bir teoridir. Douglas Mc Gregor'un Y Teorisine göre çalışmak bir insan için oyun ve dinlenme kadar doğaldır, insan genelde tembel değildir, uygun koşulların sağlanması halinde çalışmaktan zevk alabilir, insana uygun ortam sunulduğunda, öğrenmekten ve sorumluluk almaktan kaçmaz, insan kendini kontrol ederek ve yöneterek örgütün amaçlarına yönelik olarak fayda sağlar.

2.4.7. Hawthorne Araştırmaları

Roethlisberger ve Elton Mayo'nun araştırmaları davranışsal yaklaşımın başlangıcı olmuştur, bu araştırmada Hawthorne fabrikasında çalışanların fiziki çalışma şartlarının ışıklandırma, ısıtma, yorgunluk ve yerleşim düzeninin çalışanların verimliliği üzerindeki etkileri araştırılmıştır, araştırma hipotezinde bu fiziki şartları olumlu yönde değiştirmenin verimliliği de artıracağı, fiziki şartları kötüleştirmenin ise verimliliği düşüreceği yönünde bir görüş sergilemişlerdir ancak yapılan deneyler hipotezi doğrulamamıştır, örneğin çalışma ortamında ışığın azaldığı durumlarda verim azalmamış aksine verim düzeyinin arttığı gözlemlenmiştir. Araştırmacılar fiziki faktörler yerine sosyal faktörler üzerinde durmuş ve ikinci bir hipotez geliştirmiştir. Hawthorne araştırmalarında ikinci hipoteze göre verimlilik artışı ancak çalışanların motivasyonu, uygulanan nezaret şekli, tatmin ve çalışanlar arasındaki ilişkilerin etken olduğu ileri sürülmüştür. Hawthorne araştırmalarının sonucunda ikinci hipotez doğrulanmış ve verimliliği

sosyal faktörlerin etkilediği belirlenmiştir, çalışanların kendi aralarında informel ilişkiler oluşturdukları ve üretim düzeyinin ne olması gerektiği konusunda kendi aralarında normlar oluşturmuşlar ve bu seviyenin altında üretim yapanların bu seviyenin üzerine çıkmaları yönünde diğer grup üyeleri tarafından zorlandıkları görülmüştür, insan unsuru yoğun bir şekilde araştırma konusu olarak ön plana çıkmıştır.

2.4.8. Modern Organizasyon Teorisi

Sistemler Yaklaşımı; İki veya daha çok beşeri, biyolojik, fiziki ve düşünsel varlıkların arasındaki sürekli ilişkileri ifade eder. Yönetim sürecinde bir düşünce tarzıdır, örgütün yönetim faaliyetlerinde başarıya ulaşmasında iç ve dış çevre faktörlerinin bir bütün içerisinde ele alınmasını ve analiz edilmesini sağlar. Her sistemin alt ve üst sistemleri mevcuttur. Sistemlere örnek verecek olursak ülkedeki eğitim sistemi, ekonomik sistem, sağlık sistemi, sosyal güvenlik sistemi gibi. Sistem düşüncesi bize tüm olay bağlarını daha açık seçik görme olanağı verir ve bunları en etkili şekilde nasıl değiştirebileceğimizi görmekte yardımcı olur (Senge, 2002). Kapalı ve açık sistemler; çevresi ile etkileşimde olan sisteme açık sistem çevresi ile etkileşimde olmayana da kapalı sistem denir. Açık sistemlerde örgütler, çevrelerine uyarlanabilir yapıda olmalıdır. Entropi ise sistemin bütündeki bir eğilimi ifade eder, bu kavrama göre sistemde faaliyetlerde aksaklıkların oluşması, sonucunda sistemin faaliyetlerinin sonlanması doğrultusunda bir eğilimin ortaya çıkmasını ifade eder, her sistemde entropi mevcuttur, kapalı sistemlerde entropi eğilimi daha güçlüdür. Sistem, gücünü artırmak için büyümek ister; ama zamanla güç yitimine uğrar (Başaran, 2008). Sistem içerisindeki diğer bütün parçaların toplamından daha büyük olmasına synergism denir. her parça ayrı ayrı hareket ederse üretkenlik düşer.

Negatif ve Pozitif Geriye Doğru Beslenme; önceden belirlenmiş hedefleri koruma eğiliminde olunursa negatif geriye doğru beslenme olmuş olur, önceden belirlenmiş hedeflerin gelişimi söz konusu olduğunda bu eğilim sürdürülür ise pozitif geriye doğru beslenme söz konusudur.
Negatif geriye beslenme; Örgütte çıktıların değerlendirilip önceden belirlenmiş hedeflerin aşıldığının belirlenmesi ve bu durumun sonlandırılıp sonuçları en baştan belirlenen standart ve hedeflere geri çekilmesi durumudur. Pozitif

geriye beslenme; Örgütte sonuçların en başta belirlenmiş standart veya hedefleri aşma eğilimini büyüttüğü durumlardır. Buna bağlı olarak sistemin değişimini teşvik eder. Örneğin bir örgütte pazarlama müdürü yılın ilk yarısında hedeflenen satış miktarının, önceden belirlenen seviyenin %20 üzerinde olduğu bir durumu gözlemleyip bunu durdurmayıp aksine devamı yönünde teşvik etmesi halinde söz konusu olan durumdur.

2.4.9. Durumsallık (Koşul Bağımlılık) Yaklaşımı

Her yerde ve her zaman geçerli örgütler için geçerli olabilecek tek bir yönetim ve örgüt yaklaşımı yerine, her örgütün kendi yapısına, içinde bulunduğu duruma ve çevre şartlarına en uygun modelin uygulanması anlamına gelmektedir. her yer ve koşulda geçerli tek bir en iyi organizasyon yapısı yoktur. Durumsallıkta tek bir plan ya da model yoktur amaca uygun değişkenler belirlenir ve bunlar içinden organizasyon için içinde bulunulan dönem ve çevre koşulları dikkate alınarak en uygun karar verilir (Genç, 2007).

2.4.10. Modern Sonrası Çağdaş Yönetim Yaklaşımları

Doğrudan örgütün bütününü ilgilendiren veya örgüt içinde kullanılan bir süreç veya örgüt faaliyetlerinin çevresi ile uyum içinde daha etkin ve rekabet gücü yüksek hale getirilmesi amacını güden çağdaş ve güncel kavram ve yaklaşımlardır (Koçel, 2014). Çağdaş yönetim tekniklerinin uygulandığı örgütler ve yöneticiler açık sistem çevresi ile iletişim halinde olan bilgi ve teknoloji transferine açık yapılardır. Çağdaş yönetici, demokratiktir, çalışanlarına değer verir, gücünü paylaşır ve yönetişim anlayışı içerisindedir (Bridge, 2003).

Toplam Kalite Yönetimi Anlayışı

Günümüzde kalite anlayışı ürün veya hizmetin kaliteli olmasını aşarak örgütün tüm faaliyetlerinde kaliteye dönüşmüş ve tüm çalışanlar kalite sorumlusu olarak görülmüştür, müşteri memnuniyeti, örgüt faaliyetlerini değerlendirmede temel kriter haline gelmiştir. 1980'li yıllarla birlikte kalite çemberi, kalite güvencesi, kalite yönetimi, sıfır hatalı üretim kavramları örgütlerin gündemine girmiştir (Özalp, Koparal & Berberoğlu 1997). Çağın gereğine uygun bir eğitim sistemi oluşturabilmek için TKY'nin tüm eğitim kurumlarında uygulanması bir zorunluluk haline gelmiştir (Temel, 2005).

Temel Yetenek (Öz, Çekirdek)

Örgütü diğer örgütlerden farklı kılan sadece o örgüte has bilgi, yetenek ve becerileri ifade eder. Bu özellikleri diğer örgütler tarafından kolay kolay taklit edilemeyecek düzeydedir.

Dış Kaynaklardan Yararlanma

Örgütler sadece kendi en iyi yaptıkları işler dışında kalan işleri organizasyon dışındaki örgütlerden mal ve hizmet olarak temin yönüne gitmeleri anlamına gelmektedir. Örgütlerin bu yolu tercih etme sebebi bazen maliyetken bazen de diğer örgütlerin sunduğu teknoloji ve kalitedir.

Organizasyonların Yeniden Yapılandırılmaları ve Şebeke Organizasyonlar

Bir mal veya hizmeti ortaya çıkarabilmek amacı ile yapılması gereken işlerin, faaliyetlerin, gerekli olan kaynakların bir tek örgüt çatısı altında toplanması yerine bu görevlerin farklı örgütlere yüklenmesi ile oluşan, hiyerarşik bölümleşmenin asgari düzyde olduğu, yatay ilişkiler ve yoğun bir iletişim içinde çalışan birimlerden meydana gelen örgüt yapılarıdır.

Süreç Yenileme Değişim Mühendisliği

Örgüt yapılarında radikal değişikliklerin yapıldığı müşteri memnuniyetini ön planda tutan müşteri odaklı bir örgüt yapısıdır. Bu tür örgütlerde müşteri olmazsa çalışan veya örgüt de olmaz anlayışı hakimdir, çünkü çalışanların maaşlarını müşterilerin ödediği anlayışı hakimdir.

İşletmeler Arası Karşılaştırma – Kıyaslama

Örgütün, devamlı olarak ve bilinç içerisinde, kendi dallarında ve sektörlerinde en iyi olan örgütlerin işleri nasıl yaptıklarını araştırması, incelemesi, kendi usulleri ile karşılaştırarak sonuca varması, vardığı bu sonuçları bir plana bağlı uygulayarak daha iyi bir verim ve başarı seviyesine çıkma faaliyetlerinin tümüdür.

Personel Güçlendirme

Örgütlerde hangi kademede olursa olsun personelin bilgi ve becerilerini geliştirme olanağı sunarak daha etkin ve verimli olarak çalışma amacına dayalı, ekip çalışması yolu ile örgüt üyelerinin sorumluluk ve yetkilerini artırma sürecidir.

Stratejik Ortaklıklar (Birlikler) Oluşturma

Globalleşen dünyada örgüt yapıları da değişmektedir, bazen rekabet şartları bazen de büyük projeleri gerçekleştirmek amacı ile informal olarak bilgi, materyal, teknoloji, finansman paylaşımını da içine alan karşılıklı çıkarların gözetildiği birleşmelerdir.

Küçülme ve Kademe Azaltma

Organizasyonun verimliliğini artırmak, yönetsel faaliyetlerde daha etkili olmak, sinerjiyi artırmak ve finansal sorunlara çözümler üretme amacına bağlı olarak organizasyonun en alt kademesi ile en üst kademesi arasındaki bölümlerin ve personelin azaltılması faaliyetleridir.

Öğrenen Organizasyonlar

Organizasyon çalışanlarının yarattığı bilgileri diğer örgüt elemanlarıyla paylaşması ve yaratılan bilgiyi organizasyonun bilgisi olarak, sorunların çözümünde etkin bir şekilde kullanılmasını esas alan bir örgüt yapısıdır.

Sanallık ve Sanal Organizasyonlar

Değişik coğrafik bölgelerdeki örgütlerin, mal ve hizmetlerin üretimi amacı ile haberleşme ve bilişim teknolojileri yardımıyla birbirlerine bağlanan, uyumlu hale gelen, bu teknolojileri etkin ve yoğun şekilde kullanan ve tek bir örgüt gibi çalışan organizasyonlardır.

Seri Uyarlama

Müşterinin isteklerine göre anında ve esnek üretim şeklinin benimsendiği örgütlerdir. Bu tür örgütlerde tam zamanlı üretim yöntemi uygulanır tam zamanlı üretim yönteminde sıfır stokla çalışılır az sayıda ve güvenilir firmalarla uzun süre çalışmayı gerektirir.

Toplam Dengeli Başarı Göstergesi Yönetimi

Çeşitli performans göstergelerini kullanan bir kontrol ve performans ölçüm ve değerleme aracı, hem bütünleşik bir yönetim aracı hem de kurumsal öğrenme aracı olarak kullanılan bir yönetim tarzıdır (Koçel, 2014).

Yeni Ekonomi

Bilginin, internetin ve teknolojinin yoğun olarak kullanıldığı örgütlerdir.

Yönetişim – Kurumsal Şirket Yönetimi

Bu tür örgüt yapıları ait oldukları ekonomik yapıda alt sistemlerine ve üst sistemlerine doğru bilgi veren, şeffaf davranan bir örgüt yapısıdır.

Eğitim yönetimi sürekli gelişen bir bilim dalıdır, eğitim yönetimi alanında uygulanan yönetim kuramlarının eğitim yönetimini hangi yönde geliştirdiği, alana katkı bakımından, bu alanda yapılan çalışmaların sistematik olarak incelenmesi alanın gelişmesine büyük katkı sağlayacaktır.

2.5. Ekonomi

Ekonomi en yaygın tanımıyla kıt olan kaynaklarla sınırsız insan ihtiyaçlarının karşılanması anlamına gelmektedir, ekonomi sözcüğü ev idaresi sözcüğünden gelmektedir. Ülke içerisindeki endüstri, hizmet ve ticari faaliyetlerin tümünün ekonomiye katkıları bulunmaktadır, dolayısı ile sektörler ülke ekonomisinin çarklarını oluşturmaktadır. Ekonomi; İnsanların ve Toplumların para kullanarak ya da kullanmadan zaman içinde çeşitli mallar üretmek ve bunları bugün ve gelecekte tüketmek üzere, toplumdaki bireyler ya da guruplar arasında bölüştürmek için kıt üretim kaynaklarını kullanma konusundaki tercihlerini inceler (Türk, 2014). Ülkede yapılan yatırımlar, tüketim miktarı ve yapılan tasarruflar ekonominin temelini oluşturur, ekonomi çekirdek aile bazında incelendiğinde bu üç öğenin temel olduğu görülmektedir. Tarih boyunca toplumlar geliştikçe ekonomide buna paralel gelişmiştir. Sümerler mal ve paraya dayanan büyük ölçekli bir ekonomi oluştururken, günümüzdeki anlamıyla ilk ekonomiyi Babilliler ve komşu şehir devletleri kurmuştur (Türk, 2014). Günümüz ekonomisi ülkedeki istihdam, işsizlik üretim fiyatlar genel düzeyindeki değişimler arasındaki ilişkilerin yanında siyasal olayların ülke ekonomisini nasıl etkilediğini de incelemektedir.

2.5.1. Ekonomik Kalkınma

Ekonomik kalkınma uzun yıllardır tüm devletlerin üzerinde durduğu bir konudur. Neden bazı ülkelerinin ekonomilerinin daha hızlı geliştiği bazılarının ise gelişemediği sorusu ekonomik kalkınmanın her zaman tartışma alanı olmuştur. Ekonomik kalkınmışlık düzeyini belirleyen ana unsurlar şunlardır; ülkelerde kişibaşına tüketilen ürün miktarı, ülkedeki okur yazar oranı, vatandaşların yatırım ve tasarruf miktarları, alınan sağlık hizmetlerinin kalitesi, kişi başına verimlilik düzeyi, kişi başına tüketilen enerji tüketim miktarı, bireylerin eğitim düzeyi, sosyal yaşantısı, çevreye bakış açısı, kısacası halkın refah seviyesi bizlere ülkenin ekonomik kalkınmışlık düzeyini vermektedir. Bu bağlamda KKTC'de üniversitelerin yaptığı yatırım, istihdam, bireylerin aldığı eğitim kalitesi ve bunun yansıması olarak işletme verimliliğinin artması, üniversite öğrencilerinin harcamaları ülke insanlarının refahının artması ekonomik kalkınmayı olumlu yönde etkilemektedir.

Ekonomik kalkınma önemini hiç bir zaman yitirmemiştir, ülkeler kısa orta ve uzun vadeli ekonomik kalkınma stratejileri belirleyerek programlar çerçevesinde uygulamaya koyarlar. Bir ülkede üretim ve gelir artışıyla beraber ekonomik, sosyal, kültürel ve politik alanlarda yaşanan değişimdir (Berber, 2006). Ekonomik kalkınma bir ekonomide hayat standartlarının, üretilen mal ve hizmet kalitesinin arması anlamına gelmektedir. Dolayısı ile bir ekonomide refahın artması kaliteli yaşam standardının yakalanması yolunda önemli bir adımdır. Burada refah ve kaliteli yaşam standardının o ekonomide yaşayanların tümüne yayılmış olması önem taşımaktadır. Ekonomik refahın artmasına bağlı olarak yoksulluğun ortadan kalkması, kalkınmanın en kolay hissedilen belirtisi olarak görülse de, gelir dağılımı adaletinden, sosyal devlet kavramının kurumsallaşmasına kadar geniş bir yelpazede değerlendirilmesi gereken bir alandır (Dinçsoy ve Taşdemir, 2016).

2.5.2. Ekonomik Büyüme

Ekonomik büyüme ülkede üretilen mal ve hizmetlerin sürekli olarak kapasitesinin sürekli olarak artmasıdır. Ekonomik büyüme ekonominin malları ve hizmetleri üretmek için sahip olduğu kapasitede bir büyümeye yansıyan reel GSYİH'daki sürekli bir artıştır (Snowdon ve Vane, 2003). Burada ekonomik bir büyümeden bahsetmek için gayri safi yurt içi hasıladaki bu artışın süreklilik

göstermesi gerektiğidir. gayrı safi yurt içi hasıladaki bu artışın büyüme olarak nitelendirilebilmesi için, bu artışın geçici değil kalıcı olması gerekmektedir (Ünsal, 2007). Bireylerin aldığı eğitimin seviyesi ve sahip olduğu bilgi, yetenekleri, entellektüel sermaye stoku ülkenin ekonomik büyümesinde büyük rol oynamaktadır. Bir toplumun eğitimdeki başarısı ekonomik büyümede önemli bir rol oynayan beşeri sermaye stokuyla genellikle yakından ilişkilidir ancak bu konuda belirli bir ölçü yoktur (Eriçok ve Yılancı, 2013).

2.5.3. Eğitim Ekonomisi

Bireylerin aldığı eğitimin, işletmelerde girdi faktörü olan insan emeğinin etkililik ve verimliliğini ne yönde etkilediğini incelerken, ülke ekonomisine yaptığı katkıları da inceleyen bir bilim dalıdır. Eğitim ile iş arasındaki bağlantının mantığı "işgücünün üretici vasfını ve becerilerini arttıran" eğitimi tartışan insan sermayesi kuramına dayanır (Carnoy, 1995). Bireylerin eğitim seviyesinin ve aldığı eğitimin kalitesinin artması ile bireyin verimliliği arasında doğru orantılı bir ilişki vardır ve bireyin yaşadığı ülke ekonomisine katkısı aldığı eğitim oranındadır. Eğitim etkinliklerinin nitelik düzeyinin ise bireyin yaşadığı toplumun ekonomik, sosyal, politik ve kültürel gelişiminin niteliği üzerine etki ettiği kabul edilmektedir (Çakmak, 2008). Eğitime yapılan yatırım hem birey hem de toplum için karlı görünmüş, ekonomik büyüme ve milli gelirin artışında eğitimin de payı olduğu görülmektedir (Woodhall, 1995). Merkantilizm ekonomik olaylarla bireyin aldığı eğitim arasında yakın ilişki olduğunu savunan en eski ekonomik yaklaşımdır. Eğitim ekonomisi İktisatçılarının odak noktası insan sermayesi kuramıdır. Endüstri ve ticaret faaliyetlerindeki artışa bağlı olarak kişilerin bilgi ve beceri donanımının ekonomik kalkınmaya etkisi daha iyi anlaşılmış ve bu sonuca bağlı olarak ülkeler eğitime daha çok önem vermeye başlamışlardır. Merkantilistler ulusal gelir artışının bir unsuru olarak insan sermayesine büyük önem vermişlerdir (Deyon, 1969. Brasseul, 1997).

İster ekonomik büyüme ve kalkınmanın gerektirdiği insan sermayesini oluşturmak, ister bilgi toplumunun gerektirdiği araştırıcı ve yaratıcı insan gücünü yetiştirmek açısından bakılsın, eğitim, her ülkenin yirmi birinci yüzyılın küreselleşme sürecinde ayakta kalması ve rekabet edebilmesi için önem vermesi gereken önceliklerin en başında gelmektedir (Han, Kaya.2006)

Bireyin aldığı eğitim ile ekonomi arasındaki ilişki şu şekildedir(Korkmaz,2006)

a-Eğitim, ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştirir.

b-Eğitim hizmetlerinin yürütülmesinin ve hizmetten yararlanmanın belli bir maliyeti vardır(eğitim maliyeti).

c-Eğitime yapılan harcamalar.

d-Eğitimin bireysel (mikro) ve toplumsal (makro) düzeyde gelir yaratma etkisi vardır.

e-Eğitim arzının ekonomiyle ilişkisi mevcuttur.

f-Eğitim talebinin ekonomiyle ilişkisi mevcuttur.

g-Eğitimin verimlilikle ilişkisi mevcuttur.

h-Eğitim hizmetinin mal olma özelliği vardır.

j-Eğitim-Finansman açısından ilişki vardır.

İnsan Sermayesi Kuramı

İnsan sermayesi kavramı ekonomist Adam Smith'e dayanmaktadır. Ancak önemli bir kavram olarak ortaya çıkışı 1950'lerin sonunda ve 1960'ların başında olmuştur bu dönemde Theodore Schultz gibi ekonomistler insanların genel ve mesleki eğitimlerine yatırım yaparak uzun vadeli getiri sağlayabilecek bir beceri ve kabiliyet stoku oluşturulabileceğini ileri sürmüşlerdir (Kutlu, 2009). İnsan Sermayesi genel anlamda çalışanların mesleğe bağlı ve genelde kazandıkları beceri ve öğrenim ile kendilerine ait doğal yetenek ve kabiliyetlerinin tamamıdır. İnsan sermayesi kuramı azgelişmiş gelişmekte olan ve gelişmiş ülke yönetimlerinde dikkate alınmış ve toplumsal anlamda kabul görmüştür, günümüzde yaygın olarak araştırma yapılan bilgi ekonomisinin hareket noktası olduğu düşünülmektedir (Erlich ve Murphy, 2007). İnsan sermayesi kuramının doğuşu aynı zamanda sosyal devlet anlayışının hakim olduğu ve sosyal devletin birincil görevlerinden bir tanesi olan eğitim konusunun detaylı olarak analiz edilmeye başlandığı bir dönemle paralellik göstermektedir. İnsan Sermayesi Kuramının dolayısı ile Beşeri Sermaye

Kuramının kabul görmeye başlaması ile birlikte sosyal devletin eğitim harcamalarında göreceli bir artış meydana gelmiştir (Georgiadis, 2007)

İnsana yapılan yatırımlar bireyin, işletmelerin ve ülke ekonomisinin üretkenlik ve verimliliğini artırmaktadır, insan sermayesi kuramına bağlı olarak insanın verimlilik düzeyini belirleyen temel faktörlerin bireyin aldığı eğitim ve tecrübe olduğunu söyleyebiliriz. İnsan sermayesi kurama göre insan sermayesini belirleyen ana unsurların eğitim ve deneyim olduğu belirlenmiştir (Erdoğan, 1999).

İş dünyasında ise insan sermayesi kavramını daha dar bir çerçevede tanımlama eğilimindedir ve bu kavramı esas itibariyle işgücünün, bir şirketin ya da belirli bir sektörün başarısıyla doğrudan ilgili beceri ve yetenekleri olarak görülmektedir (OECD Insights, 2007). İnsan sermayesi bireylerin aldıkları eğitime bağlı olarak onlara rekabet üstünlüğü sağlayacak öncü faktörlerin tümünü içine alır. İnsan sermayesi değer yaratmada en önemli unsurdur (Malhotra, 2000).

İnsan sermayesi kuramına göre kişiler var olan zihinsel ve ekonomik faydalarını ömürleri süresince en üst seviyede tutacak meslek veya işi tercih ederler. Bireyin sahip olduğu bilgi ve yetenekler sadece bireye ve onun refahına fayda sağlamakla kalmayıp bu bilgi ve yeteneklerin yansımaları kişinin çalıştığı iş yerinin sahip olduğu kaynaklara katkıda bulunmaktadır.

İnsan sermayesi bir anlamda işletme kadrosunda çalışanların sahip oldukları bilgi ve yeteneklerden yararlanmada işletmenin kollektif yeteneği olarak da tanımlanır ve aşağıdaki bileşenleri oluşturur (Guthrie, 2001)

- Teknik bilgi
- Eğitim
- Mesleki yeterlilik
- Bilgi üretiminde yönelik çalışmalar
- Kabiliyet/Beceri oluşumuna yönelik çalışmalar
- Girişimcilik hevesi, mucitlik, kabullenici, ve reddedici, yetenekler, değişimcilik.

İnsan sermayesi kuramına (Human Capital Theory) aynı zamanda beşeri sermaye de denmektedir. 1960'lı yıllarda işletmelerde insan sermayesi üzerine çalışmaların yapılmaya başlanmıştır. Schultz 1961yılında eğitim harcamalarını

yatırım biçimi olarak analiz etmiş, 1962 yılında insana yatırımın önemi ile ilgili olarak "Amerikada Journal of Political Economy"(Siyasal Ekonomi Dergisi) "İnvestment in Human Being"(İnsana Yatırım) ekinin yayınlanmasına öncülük etmiştir (Aksoy.vd. 2011a). Birçok bilim adamı işletmelerde girdi faktörlerinden biri olan insan sermayesi ve diğer faktörlere yapılan yatırımın sonucunda meydana çıkan ekonomik getiri düzeyini hesaplamaya çalışmış buna bağlı olarak eğitim harcamalarının istihtam edilmiş kişi başına büyüme oranını belirlediğini ve eğitilmiş iş gücünün üretkenliği ve becerinin artmasına sebep olmasının yanında ulusal gelir düzeyinin artmasına da yol açtığını savunmuştur. Bu bilim adamlarından bir tanesi de Denisondur, Denisona göre eğitim harcamalarının, istihdam edilmiş kişi başına büyüme oranını açıkladığını ve eğitimin işgücünün beceri ve üretkenliğini arttırması ile ulusal gelirin büyümesine katkı sağladığını ileri sürmüştür (Aksoy. vd 2011b). Ekonomik gelişme süreci içerisinde insan faktörünün önemini açıklamaya yönelik olarak geliştirilen beşeri sermaye kuramı insana yapılan yatırımlar sayesinde kalkınma sürecinin daha kısa sürede gerçekleştirilebileceğini ileri sürmektedir (Schultz, 1971). Öğrenci sayısı ile öğrencilerin her biri içi yapılan harcamalar arasındaki ilişki insan sermayesine yapılan yatırımı vermektedir. Kayıtlı öğrenci sayısıyla öğrenci başına eğitim maliyetinin çarpımı bize beşeri sermaye yatırımlarını vermektedir (Schultz, 1992). Harbison ve Myers (1964) bireyin gördüğü orta öğretim ve yükseköğretimle kişi başına düşen gelir arasında yüksek ilişki olduğu sonucuna varan araştırmalar yapmışlardır. Bu çalışmalar, eğitimin bireylerin gelirlerine ilişkin getirisinin yanı sıra, tüm ekonomiye katkısının olduğunu ileri süren deneysel çalışmalardır (Harbison ve Myers 1964, Akt. Carnoy, 1995).

İnsan sermayesi ekonomik büyümenin temelini oluşturmaktadır. İnsan sermayesi biteylerin veya toplumun sahip olduğu eğitim düzeyi, sağlık durumu, bilgi, beceri, yetenek, toplumsal ilişkilerdeki yeri gibi kavramların tamamını ifade etmektedir (Tansel ve Güngör, 1997). Bireylerin aldığı eğitim, kişinin yeteneklerini, becerisini, insan ilişkilerini geliştirmekte onun ekonomik insan olarak değerini belirlemektedir, alınan eğitim, bilgi ve beceriler bireyin faaliyet gösterdiği işletmelerin ve genelde ülke ekonomisinin kalkınmasını sağlamaktadır. Denison, Shultz ve Becker gibi ekonomistler insan sermayesi (Human Capital Theory)kuramını geliştiren ekonomistlerdir. Denison (1962) Eğitimin işgücünün

beceri ve üretkenlik kapasitesini geliştirdiği ve bu yolla da milli gelirin artmasına katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır. Amerika Birleşik Devletlerindeki büyüme oranının önemli bir bölümü eğitime olan yatırımlarla açıklanmaktadır (Şhultz, 1968). "*Ekonomi ve eğitim tarihsel süreç içinde birbirini etkilemiş ve her iki konudaki gelişmeler birbirine paralel olarak gerçekleşmiştir. Ekonomik faaliyetlerin ve buna bağlı olarak bu faaliyetleri gerçekleştirebilecek insan gücünün değişmesi, eğitim kurumlarının değişmesine ve gelişmesine neden olmaktadır* (Çelebi vd, 2008).

2.5.3.1. Eleme Hipotezi

Sürekli gelişen ve araştırma ve modellerin geliştirildiği eğitim ve ekonomi biliminde bireyin aldığı eğitimin ekonomik değerini inceleyen ve açıklamaya çalışan birçok görüş bulunmaktadır. Bunlar , Eleme Hipotezi Kuyruk Hipotezi ve Bölünmüş İş Gücü Piyasaları Kuramıdır.

Eleme Hipotezine göre bireyin aldığı eğitim, bireyin ihtiyacı olan bilgi ve becerileri ona kazandırmakta ve verimliliğini olumlu yönde etkilemektedir. Bu bilgi ve yetenekler bireyi ekonomik sistem içerisindeki yerini belirlemektedir. Bu yer belirlenirken bazen de yeterli bilgi beceri ve yeteneğe sahip olmayanlar sistemden elenebilmektedirler. Çeşitli diplomalar , sertifikalar ve belgeler işverenlerin işe alacakları kişiler hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır (Woodhall, 1995). Bireyin aldığı belge ve sertifikalar işe alım süreçlerinde onun bilgi yetenek ve becerilerini göstermekte ve bu belge ve sertifikalar sayesinde iş imkanı bulabilmektedirler. Bu yaklaşıma belgeleme (labeling) veya filtreleme (filtering) denmektedir.

Eleme Hipotezine göre işverenler işe alım süreçlerinde bireyin bilişsel özelliklerinin yanında işyerinde uyum, işbirliğine açık olma sorumluluk alma dakik olma gibi özelliklerini' de takip etmektedir. Genellikle düşük statülü meslek elemanlarının dakik, uyumlu, ekip çalışmasına yatkın ve emir alabilen çalışanlar olmaları beklenirken, meslek hiyerarşisinin üstünde bulunan üniversite mezunlarının ise kendilerine saygı, çok yönlülük, liderlik gibi özelliklerin beklendiği görülmektedir (Blaug, 1995).

2.5.3.2. Kuyruk Hipotezi

Bireyin aldığı eğitimin ekonomik rolünü inceleyen, iş seçimi yaparken yetiştirilebilirliğin önem kazandığını ifade eden bir hipotezdir. Bu hipoteze göre verimlilik bireyin değil, işlerin bir özelliğidir. Yetiştirilebilir çalışanlar, işverenler için daha az maliyeti mümkün kıldığından, işe girecek olanlar kuyruğun başında yer almaktadırlar. Bu hipoteze göre eğitim ile gelir arasında bir ilişki olduğu kabul edilmekte ve işverenler işe başvuran adayları daha çok eğitim almış olandan(daha kolay yetiştirilebilir olandan) daha az eğitim alana doğru (daha zor yetiştirilebilir olana doğru) sıralamaktadır (Carnoy, 1992/1990). Eleme ve Kuyruk Hipotezlerinde bireyin aldığı eğitimin doğrudan ekonomik büyümeye etkisi tartışılmaktadır. Bunun yanında bireyin aldığı eğitimin işe alam süreçlerinde değerlendirildiği ve işe uygun eleman seçiminde göz önünde bulundurulduğu görülmektedir. Eğitimin işverenlerin iş için uygun kişileri seçerek işbaşındaki yetiştirme maliyetlerini düşürmesine yardımcı olduğundan ekonomik büyümeye katkısının olduğunu ileri süren görüşler mevcuttur (Carnoy, 1990).

Bölünmüş İşgücü Piyasası Kuramı;

İnsan Sermayesi Kuramı ile Eleme ve Kuyruk Hipotezlerinde eğitilmiş insan gücü ile iş piyasası arasındaki ilişkide işverenlerin işe alım süreçlerinde karar vermeye bağlı olarak tek bir iş piyasası göz önüne alınırken, daha sonra yapılan çalışmalarda işgücü piyasasının tekil çalışmadığı ve bireyin aldığı eğitim ve buna bağlı olarak becerilerini kullanma şekillerini belirleyen "bölünmüş işgücü piyasası" kavramı değerlendirilmeye alınmıştır.

Bölünmüş işgücü piyasası kuramına göre işgücü piyasaları birincil işgücü piyasası ve ikincil işgücü piyasası olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Birincil işgücü piyasaları teknoloji ve bilginin yoğun kullanıldığı nitelikli çalışan gerektiren piyasalardır. İkincil işgücü piyasaları ise daha az teknolojinin kullanıldığı daha çok kas gücüne dayalı güvenliksiz, belirsizliklerin olduğu, iş güvencesinin olmadığı piyasalardır ve iki piyasa arasında geçişkenlik neredeyse yok denecek kadar azdır. Bu kurama göre birincil piyasalarda çalışanların eğitim düzeyi yüksek ve önemsenirken iken ikincil piyasalarda çalışanların eğitim düzeyleri veya nitelikleri önemli değildir. Üretken potansiyellerinin düşük olduğu kabul edilen azınlıklar, kadınlar ve diplomasız çalışanların iş güvenliği gibi konularda daha az olanak

sahibi olduğu ve bu çalışanların birincil piyasalara girmelerinin engellendiği görüşü bu kuramın öne sürdüğü görüşler arasındadır (Ünal, 1996). Diğer bir yandan bölünmüş işgücü piyasasında çalışanların eğitim düzeyinin kısmen de olsa bölünmüş piyasalar arası geçiş için etkili olabileceği, ancak bunun sistem içi bir süreç olması nedeniyle bireyin aldığı eğitimin etkisinin görülmesini zorlaştırdığı ABD işgücü piyasasında gerçekleştirilen bir araştırmada dile getirilmiştir (Aksoy, 1999).

Eğitim Ekonomisi kuramlarının eğitimin ekonomik değerine ilişkin saptamaları ile eğitimde yoğun bir şekilde kullanılan "nitelik göstergeleri" arasında doğrudan bir bağ kurulması doğal bir hal almış ve eğitim politikalarının saptanmasında belirleyici rol üstlenmiştir. İnsan Sermayesi Kuramı bağlamında öne çıkarılan nitelik göstergeleri küresel kapitalizmin eğitimden beklediği etkiyi elde etme hedefiyle uyumlu görülmekle beraber, Türkiye dahil birçok ülkede egemen eğitim anlayışı olarak desteklenmeye devam etmektedir (Aksoy. vd, 2011c).

2.6. Eğitim Planlaması

Planlama, bir takım amaçlara ulaşmak için gelecekte uygulanacak bir dizi kararları hazırlamaktan oluşan bir süreçtir. Bu açıdan planlamanın öğeleri gelecek, eylemler, amaçlar, karar alma ve maliyetler olarak sıralanabilir (Adem, 1981).

Dünyada meydana gelen değişim ve gelişimlere bağlı olarak ülkenin ekonomik, politik, sosyal, durumu göz önünde bulundurularak, öğrencilerin eğitimsel amaçlarını gözeterek belirli bir plan, program çerçevesinde ve bir bütçe ayrılarak uygulanan bir yenilenme sürecidir. Eğitim planlaması; eğitimsel amaçlara yönelik olarak ülkenin içerisinde bulunduğu ekonomik sosyal politik durum, göz önünde bulundurularak bilimsel çerçevede öğrencilerin ve toplumun ihtiyaç duyduğu geleceğe yönelik eğitim süreçlerinin belirlenmesi ve geliştirilmesi safhasıdır.

Ülkenin geleceğe yönelik olarak ekonomik,sosyal,teknolojik, politik, alanlarda gelişmesinin merkezinde insan unsuru vardır insan'ın aldığı eğitim ise bu süreçleri etkilemektedir. Eğitim planlaması ile insan gücü planlaması arasında mutlak bir ilişki vardır.

Tablo 20.

İnsan Gücü Planlamasının Aşamaları ve Kullanılabilecek Göstergeler

Plan aşamaları	Kullanılabilecek göstergeler
Milli Gelir Artış Oranı (Plan Hedefi)	GSMH artış oranı (%)
Farklı sektörlerdeki üretim artışının tahmin edilmesi	Sektörlere göre GSMH artış oranı (%)
Farklı sektörlerdeki verimlilik artışının tahmin edilmesi	İşgücü verimlilik oranı (%)
Farklı sektörlerdeki istihdam artışının edilmesi	İktisaden faal nüfustaki artış (%) tahmin
İstihdamın farklı meslek alanlarına dağılımının tahmin edilmesi	Sektörlere göre iktisaden faal nüfus
Meslek alanlarındaki eğitim gereksinimlerinin tahmin edilmesi	Okul başarısı, mezun sayısı
Farklı eğitim tür ve kademelerdeki okulların tahmin edilmesi	Öğrenci sayıları

Kaynak: Ergen, (2013).

2.6.1. Eğitim Planlaması ve Eğitim Ekonomisi İlişkisi

Eğitim planlamasının eğitilmiş insan gücü ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik olarak yapılan kapsamlı çalışmalardan olan ve OECD tarafından 1960'lı yılların başında Türkiye, İtalya, Yunanistan, İspanya, Portekiz ve Yugoslavya da uygulanan Akdeniz Bölge Projesi olarak bu ülkelerdeki insan gücü gereksinimleri on beş yıllık süre için ayrıntılı olarak tahmin edilmiş ve bu tahminler, kalifiye insan gücü arzını sağlayabilmek için gerekli sermaye harcamaları ve öğretmen sayıları ile birlikte her eğitim kademesinde sağlanacak kapasitenin belirlenmesi için temel oluşturmuştur (M.Ü.A.E.B.D.1994).

İnsan sermayesi kuramı ile piyasada tam rekabet koşullarının olduğu ve piyasadaki işlerle ilgili tüm bilgilerin piyasadaki tüm oyuncularca bilindiği varsayılarak yapılan bir işgücü piyasaları analizi sonrasında eğitimin ekonomi ile ilişkisi kurulmuştur (Aksoy. vd 2011,d). Eğitimi bilgi ve becerilerin aktarılması

anlamında teknik bir sürece indirgeyen İnsan Sermayesi Kuramının rekabetçi piyasa şartlarında eğitimin önemi ve çalışanların aldığı eğitimin işletme ve ülke ekonomisi üzerindeki etkileri sürekli olarak incelenmekte, eğitim modelleri geliştirilmekte ve eğitim ekonomi ilişkisi üzerine projeler geliştirilmektedir.

Eğitilmiş insan gücü ülke ekonomisinin en önemli girdi faktörüdür, Fiziki sermaye eksikliğinin sıkça ortaya çıktığı ülkelerde eğitilmiş insan gücünün hazır bulunurluluğu çok önemli bir noktadır. Bireylerin aldığı eğitimin onları daha verimli kıldığı gerçeği ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyümenin temel sınırlayıcılarından birinin becerili iş gücü eksikliğinden kaynaklandığı düşüncesi çoğu araştırmanın eğitilmiş insan gücüne olan talebi tahmin etme sorununa eğilmesine yol açmıştır (Woodhall, 1987). ve eğitim planlayıcıları ile ekonomistleri bu konuya odaklamıştır.

Ülkelerin iş gücü yapısının gelecekteki durumunu tahmin etmenin ve bunun sonuçlarının, ülkenin ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak üzere eğitim sektörünü planlamanın temel bir dayanağı olarak kullanılmasının mümkün olduğu görüşü, bu görüşün eğitim planlayıcıları ve politika saptayıcıları için rehberlik yapabileceği düşüncesini ortaya koyduklarından bu yana birçok ülkenin eğitim planlaması üzerinde güçlü bir etki yarattı. H. parnes gibi ekonomistler genellikle insan gücü gereksinimleri yaklaşımına dayalı eğitim planlamasını savundular, Parnes bu yaklaşımı 1962 yılında OECD tarafından yayımlanan etkili bir raporda şu şekilde tanımladı (M.Ü.A.E.B.D.1994).

Ekonomik yapının talep ettiği gerekli sayı ve nitelikteki personeli sağlamak için ekonominin gelecekteki mesleki yapısını öngörmek ve eğitim sistemini planlamak için bir girişimdir (Parnes, 1962).

2.7. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

2.7.1. Siyasi ve İdari Yapı

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde çok partili demokrasi uygulanmaktadır. Cumhurbaşkanı devletin başıdır ve beş yılda bir genel seçimle seçilmektedir. Yasama yetkisi cumhuriyet meclisi tarafından yürütülmektedir, cumhuriyet meclisinde 50 milletvekili bulunmaktadır. KKTC’de yürütme yetkisi ise Cumhurbaşkanı tarafından atanan Başbakan'ın başkanlığında oluşturulan Bakanlar

kuruluna verilmiştir. Milletvekilliği genel seçimleri beş yılda bir yapılmaktadır (www.ekonomi.gov.tr, 12. 2017)

2.7.2. Kıbrıs Adasının Coğrafik Konumu

Kıbrıs, Akdeniz'in Sicilya ve Sardinya'dan sonra üçüncü büyük adasıdır. KKTC'nin toplam yüzölçümü 3.355 km'dir ve adanın üçte birine karşılık gelmektedir. Yaklaşık olarak ada sahillerinin yarısı kktc sınırları içerisindedir. KKTC'nin kuzeyinde 65 km mesafede Türkiye, doğusunda 112 km mesafede Suriye, 267 km mesafede İsrail ve 162 km mesafede Lübnan, güneyinde GKRY ve 418 km mesafede Mısır, batısında ise 965 km mesafede Yunanistan yer almaktadır (Çatalbaş, 2010a).

Başkent Lefkoşa Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin en büyük kentidir. Girne ve Gazimağusa kentleri deniz kıyısında yer alan diğer önemli kentleridir. Güzelyurt ve Lefke kentleri ise narenciye bahçeleriyle ünlüdür.

KKTC yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçen Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir. Yaz mevsimi Haziran'dan Eylül'e kadar kış mevsimi ise Kasım'dan Mart'a kadar sürmektedir. Oldukça kısa süren ve ani değişen sonbahar Ekim ayında ilkbahar ise Nisan ve Mayıs aylarında geçmektedir. Genellikle, en sıcak aylar Haziran'dan Ağustos'a en soğuk aylar ise Aralık'tan Şubat'a kadar sürmektedir Devlet Planlama Örgütü, (2017). Yıllık ortalama sıcaklık 19 derecedir, yaz ortası sıcaklık 40 derece civarında seyretmektedir ve kışın hava oldukça yumuşaktır ve yıllık ortalama 500 mm yağmur düşmektedir (Çatalbaş, 2010b).

2.7.3. Nüfus ve İşgücü Yapısı

17 Aralık 2012 tarihinde açıklanan 2011 Nüfus ve Konut sayımı resmi sonuçlarına göre KKTC'nin nüfusu 286.257'dir, Ekim 2011 tarihli Hane halkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre KKTC genelinde toplam istihdam 97.103 kişidir, işsiz sayısı ise 10.411kişi, işsizlik oranı ise%9,7'dir (www.ekonomi.gov.tr, 12. 2017).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki yıllara göre nüfus artış oranları Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki Yıllara Göre Nüfus Artış Oranları

Yıllar Artışı	Tarih	Toplam	Sayısal Artış	Yıllık Nüfus
1901	31 Mart	51.309	3.383	0.7
1911	2 Nisan	56.428	5.119	1.0
1921	24 Nisan	61.339	4.911	0.8
1931	27 Nisan	64.245	2.906	0.5
1946	10 Kasım	80.548	16.303	1.5
1960	11 Aralık	104.942	23.772	1.9
1978	Nisan	146.740	41.798	1.9
1996	15 Aralık	200.587	53.847	1.7
2006	30. Nisan	256.644	56.057	2.6
2011	4 Aralık	286.257	29.613	2.0

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü, (2016)

Tabo 21 incelendiğinde 2011 yılında KKTC'nin toplam nüfusu 286.257 olduğu görülmekte ve en hızlı nüfus artışı 56.057 kişi ve 2.6'lık bir oranla 2006 yılında olduğu görülmektedir.

Tablo 22'de KKTC Hane Halkı İşgücü Anketi Temel Göstergeleri Bulunmaktadır.

Tablo 22.

Hane Halkı İşgücü Anketi Temel Göstergeleri

	2013	2014	2015
15 ve daha yukarı yaştaki kurumsal olmayan sivil nüfus	221.646	231.424	239.634
İşgücü	106.796	112.469	121.854
İstihdam	97.867	103.149	112.811
İşsiz	8.929	9.320	9.043
İşgücüne katılım oranı(%)	48.2	48.6	50.9
İstihdam oranı(%)	44.2	44.6	47.1
İşsizlik oranı(%)	8.4	8.3	7.4
Genç nüfusta işsizlik oranı(%) (15-24 yaş)	23.0	20.30	19.6

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü Orta Vadeli Program 2017-2019, (2016)

Tabo 22 incelendiğinde en fazla işsizliğin 9.320 kişi ile 2014 yılında olduğu görülmektedir. Genç nüfusta işsizlik oranı ise en fazla 2013 yılında ve %23 olduğu görülmektedir.

Tablo 23'de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ekonomik göstergeleri verilmiştir.

Tablo 23.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ekonomik Göstergeleri 2007-2011

Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın Cari Fiyatlarla % Olarak Dağılımı					
Sektörler	2007	2008	2009	2010	2011
Tarım	6.3	5.1	5.6	5.9	5.6
Bitkisel	3.5	2.7	2.9	3.0	2.8
Hayvancılık	2.4	2.1	2.4	2.4	2.4
Ormancılık	---	---	---	---	---
Balıkçılık	0.3	0.3	0.3	0.4	0.4
Sanayi	9.4	10.7	9.6	9.8	8.6
Taşocakçılığı	1.1	0.8	0.7	0.6	0.7
İmalat Sanayi	4.4	4.0	3.2	2.3	2.5
Elektrik-Su	3.9	5.9	5.8	6.9	5.3
İnşaat	7.9	7.1	6.4	5.6	6.3
Ticaret-Turizm	13.7	14.2	14.3	16.0	18.7
Toptan ve Perakende Ticaret	9.5	9.7	9.0	10.7	11.1
Otelcilik-Lokantacılık	4.2	4.5	5.2	5.4	7.6
Ulaştırma-Haberleşme	11.6	12.1	11.1	9.4	8.5
Mali Müesseseler	6.7	7.0	7.2	7.2	7.3
Konut Sahipliği	3.1	3.5	3.8	3.9	4.2
Serbest Meslek ve Hizmetler	10.7	10.3	11.3	11.6	11.2
Kamu Hizmetleri	21.8	21.7	22.3	21.0	19.9
İthalat Vergileri	8.8	8.2	8.3	9.6	9.8
GSYİH	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, (2016)

Tablo 23 incelendiğinde KKTC'deki sektörlerin gayri safi yurt içi hasılaya oranları göz önünde bulundurulduğunda 2007 yılında gayri safi yurtiçi hasıla içerisinde cari fiyatlarla en fazla yer alan sektörün 21.8 ile kamu hizmetlerinin olduğu görülmekte ve yine aynı yıl en düşük oranın 0.4 ile balıkçığın olduğu görülmekte ormancılığın ise hiçbir faaliyetinin olmadığı görülmektedir. 2008 yılında gayri safi yurtiçi hasıla içerisinde cari fiyatlarla en fazla yer alan sektörün 21.7 ile kamu hizmetlerinin olduğu görülmekte ve aynı yıl en düşük oranın 0.3 ile balıkçılığın olduğu ve ormancılık alanında hiçbir faaliyetin olmadığı görülmektedir. 2009 yılında gayri safi yurtiçi hasıla içerisinde cari fiyatlarla en fazla yer alan sektörün 22.3 ile kamu hizmetlerinin olduğu görülmekte ve yine aynı yıl ormancılık faaliyetlerinin olmadığı ve 0.3 ile balıkçılık sektörünün en az oranla yer aldığı görülmektedir. 2010 yılında gayri safi yurtiçi hasıla içerisinde cari fiyatlarla en fazla yer alan sektörün 21.0 ile kamu hizmetlerinin olduğu görülmekte ve yine aynı yıl ormancılık faaliyetlerinin olmadığı ve 0.4 ile balıkçılık sektörünün en az oranla yer aldığı görülmektedir. 2011 yılında gayri safi yurtiçi hasıla içerisinde cari fiyatlarla en fazla yer alan sektörün 19.9 ile kamu hizmetlerinin olduğu görülmekte ve yine aynı yıl ormancılık faaliyetlerinin olmadığı ve 0.4 ile balıkçılık sektörünün en az oranla yer aldığı görülmektedir.

Tablo 24'te 2012-2016 yılları arasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ekonomik göstergeleri verilmektedir.

Tablo 24.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ekonomik Göstergeleri 2012-2016 Yılları Arası

Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın Cari Fiyatlarla % Olarak Dağılımı					
Sektörler	2012	2013	20014	2015	2016
Tarım	5.6	5.3	8.2	6.0	5.6
Bitkisel	2.7	2.3	3.6	2.9	2.7
Hayvancılık	2.4	2.6	4.2	2.8	2.6
Ormancılık	---	---	---	---	---
Balıkçılık	0.4	0.4	0.4	0.3	0.3
Sanayi	8.4	8.4	9.3	9.2	9.2
Taşocakçılığı	0.6	0.6	0.3	0.7	0.7
İmalat Sanayi	2.8	2.9	7.0	3.7	3.7
Elektrik-Su	5.1	4.8	2.0	4.8	4.8
İnşaat	4.8	4.9	8.9	4.7	4.4
Ticaret-Turizm	19.9	20.1	21.0	19.7	19.7
Toptan ve Perakende Ticaret	11.4	11.2	16.7	10.7	11.0
Otelcilik-Lokantacılık	8.5	8.9	4.3	9.0	8.7
Ulaştırma-Haberleşme	9.2	9.4	7.5	8.8	8.3
Mali Müesseseler	7.3	7.6	4.1	7.0	7.6
Konut Sahipliği	4.4	4.7	5.2	4.4	4.6
Serbest Meslek ve Hizmetler	11.5	11.7	11.5	13.9	14.5
Kamu Hizmetleri	18.6	17.7	12.0	16.8	15.9
İthalat Vergileri	10.2	10.2	12.3	9.5	10.2
GSYİH	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, (2016)

Tablo 24 incelendiğinde 2012-2016 yılları arasında gayrı safi yurt içi hasıla içerisinde oransal büyüklük olarak cari fiyatlarla sektörel bazda ele alındığında en fazla %21 ile 2014 yılında ticaret ve turizm alanlarında olduğu görülmektedir. En az ise 2015-2016 yıllarında 0.3 ile balıkçılık ve 2014 yılında taşocağı sektörlerinin olduğu ve ormancılık sektöründe hiçbir faaliyetin olmadığı görülmektedir. yıl içerisinde sektörel bazda incelediğimizde 2012 yılında gayri safi yurtiçi hasıla içerisinde cari fiyatlarla en fazla yer alan sektörün 19.9 ticaret ile turizm sektörlerinin olduğu görülmekte ve yine aynı yıl en düşük oranın 0.4 ile balıkçığın olduğu görülmekte ormancılığın ise hiçbir faaliyetinin olmadığı görülmektedir. 2013 yılında gayri safi yurtiçi hasıla içerisinde cari fiyatlarla en fazla yer alan sektörün 20.1 ile ticaret turizm sektörlerinin olduğu görülmekte olduğu görülmekte ve aynı yıl en düşük oranın 0.4 ile balıkçılığın olduğu ve ormancılık alanında hiçbir faaliyetin olmadığı görülmektedir. 2014 yılında gayri safi yurtiçi hasıla içerisinde cari fiyatlarla en fazla yer alan sektörün 21.0 ile ticaret turizm sektörlerinin yer aldığı görülmekte ve yine aynı yıl ormancılık faaliyetlerinin olmadığı ve 0.4 ile balıkçılık sektörünün en az oranla yer aldığı görülmektedir. 2015 yılında gayri safi yurtiçi hasıla içerisinde cari fiyatlarla en fazla yer alan sektörün 19.7 ile ticaret turizm sektörlerinin olduğu görülmekte ve yine aynı yıl ormancılık faaliyetlerinin olmadığı ve 0.3 ile balıkçılık sektörünün en az oranla yer aldığı görülmektedir. 2016 yılında gayri safi yurtiçi hasıla içerisinde cari fiyatlarla en fazla yer alan sektörün 19.7 ile ticaret turizm sektörlerinin olduğu görülmekte ve yine aynı yıl ormancılık faaliyetlerinin olmadığı ve 0.3 ile balıkçılık sektörünün en az oranla yer aldığı görülmektedir. KKTC'de Aralık 2012-Nisan 2013 tarihleri arasında iş kayıt sistemine dahil olan işyerlerinin ilçelere göre dağılımı Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25.

KKTC'de Aralık 2012-Nisan 2013 Tarihleri Arasında İş Kayıt Sistemine Dahil Olan İşyerlerinin İlçelere Göre Dağılımı

İlçe	İşyeri Adet	İşyeri%	Çalışan	Çalışan %
Lefkoşa	4.866	39,90	31.503	49.50
Girne	2.722	22.70	14.513	22.80
Gazimağusa	2.742	22.50	10.098	15.90
İskele	573	4.70	2.447	3.80
Toplam	12.205	100%	63.589	%100

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü, (2016)

Tablo 25 'de görüldüğü üzere en çok işyeri 4.866 adet ile ve 31.503 kişi ile en çok çalışanın Lefkoşa ilçesinde olduğu görülmektedir.

Tablo 26'da yükseköğretim sektörünün Gayrı Safi Yurtiçi Hasıla içerisindeki payı yıllara göre verilmiştir.

Tablo 26.

Yükseköğretim Sektörünün Yıllara Göre Gayrı Safi Yurtiçi Hasıla İçerisindeki Payı

Yükseköğretimin GSYH İçerisindeki Payı					
Yıllar	2013	2014	2015	2016	2017
Yükseköğretim GSYH Payı (Cari)	5.6 %	5.5%	7.6 %	8.2%	9.3%
Yükseköğretim GSYH Payı (Sabit)	6.9%	7.4%	7.9%	7.9%	8.0%

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü. (2018). http://www.devplan.org

Tablo 26 incelendiğinde 2013 yılından itibaren yükseköğretim alanının GSYH içerisindeki payı verilmiştir bu verilere göre 2013 yılından itibaren yüksek öğretim sektörünün GSYH içerisindeki payı sürekli artış göstermiştir. En çok oranın cari olarak %9.3 sabit olarak ise %8.0 2017 yılında olduğu görülmektedir, yükseköğretim alanının GSYH içerisindeki payının en az olduğu yıllar ise carı fiyatlarla 2014 yılında %5.5, sabit fiyatlarla ise %6.9 ile 2013 yılında olduğu görülmektedir. Ancak rakamsal olarak yükseköğretim gerek GSYH gerekse GSMH içerisindeki oranlarının düşük olduğu söylemleri bulunmaktadır.

Yükseköğretim sektörünün GSMH içindeki payının 2013 yılı itibarı ile yüzde 5.6 civarında olduğu görülmektedir, sektörel bazda GSMH hesabında üniversite sektörünün ekonomi içinde yüzde 5 gibi küçük bir paya sahip olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. GSMH'nın sektör bazında dağılımına bakarak üniversitelerin KKTC için önemli olmayan bir sektör olduğu sonucunu ortaya çıkarmak doğru olmayacaktır (Karabaş ve Şafaklı, 2015).

2.8. İlgili Araştırmalar

2.8.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti başbakanlık reel sektör danışma kurulunun öncülüğünde Gökçekuş'un (2015) yılında hazırladığı KKTC Yükseköğretim Strateji Belgesi ve Eylem Planının bir bölümünde yükseköğretim sektöründeki öğrencilerin KKTC Gayri Safi Milli Hasılası içerisindeki payının %28'i civarında olduğu sonucuna varmıştır.

2.8.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Çakmak (2008) yaptığı "*Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi"* isimli araştırmanın amacı; Eğitimin ekonomi ve kalkınmadaki önemine dikkat çekmektir. Araştırmada literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Yapılan araştırmada ülkenin gelişmişliği ülke insanlarının kalitesi iyi ve devamlı bir eğitim almaları ve elde ettikleri bilgi, beceriyle ekonomik büyümeye yapabilecekleri katkıya bağlı olduğu görülmektedir, bunun yanında sosyo- ekonomik gelişmenin en önemli unsuru, aynı zamanda verimlilik artışının da en önemi unsuru olan toplumun ve çalışan bireylerin eğitim düzeyidir. Ekonomi ve bireyin aldığı eğitim arasındaki ilişki kalkınmanın anahtarıdır, bireyin aldığı eğitimin işgücünün verimini artırmasının yanında sosyal ve ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesi değişimin ve gelişimin esas unsuru olan eğitimin üstlendiği bir görev olduğu gerçektir. Dolayısı ile genelde toplumun özelde bireyin aldığı eğitim düzeyi ile sosyal ve ekonomik kalkınma arasında direk ilişki olduğu ve küreselleşen ve hızla teknolojik gelişmelerin yaşandığı dünyamızda yatırım önceliğinin eğitim kurumlarına verilmesi gerektiği, bireyin aldığı eğitimin toplum ve ekonomi için bu denli önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Carnoy ve Turalın "*Eğitim ve Ekonomi İlişkisi*" isimi çalışmada eğitim ekonomisi üzerine kuramsal ve deneysel alan yazın taraması yöntemi kullanılarak yapılan araştırmada eğitim ekonomisinin ne aşamada olduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda araştırmacı eğitim ekonomi ilişkisini başlıklar halinde sunmuştur. Bunlar; Bir girdi olarak eğitim, insan sermayesi kuramı, gelir farklılaşması ve eğitim, eğitim ve bireysel gelir, verimlilik ve gelir, kuyruk,eleme görüşleri, bölünmüş işgücü piyasası, değerlendirme, eğitim ce gelir dağılımı, eğitim

ve devinim, aynı kuşak içindeki gelir değişmesi, işler ve gelir dağılımı, işsizlik başlıklarında incelenmiş ve bireyin aldığı eğitimin ekonomiye etkilerini araştırmış ve eğitimin önemine vurgu yapmıştır.

Beltekin'in (2014) "*İşgücü Talebi ve Eğitim İlişkisi Üzerine Bir Analiz" (İş İlanları Örneği)* isimli çalışmasında işletmelerde girdi faktörü olan insan unsuru doyısı ile işgücü ile eğitim ilişkisini eğitim ekonomisi kuramlarına bağlı olarak içerk analizi yolu ile nitel bir araştırma yaparak çözümlemiştir. Yaptığı araştırmada işletmelerin işe alım süreçlerinde personel seçimi yaparken bireyin aldığı eğitimin bir eleme aracı olarak kullanılmasına eleştiriler getirmiş ve bireyin eğitimi sadece aldığı eğitime bağlı olarak elde ettiği belge, diploma ve sertifikalarla değerli görmesi durumunun yanlış olduğunu belirterek, bireylerin eğitim süreçlerinde insan, doğa, toplum ve doğa ilişkilerini yararlı bir şekilde geliştirilmesinin daha faydalı olacağını, mesleki becerilerin çalışma şartlarına göre eğitim ve yetiştirmeyi içine alacak şekilde belirlenmesi gerektiği sonucuna vardığı görülmektedir.

Emsen ve Çınar'ın (2001) yaptıkları *Eğitim ve İktisadi Gelişme: Atatürk Üniversitesi'nin Erzurum il Ekonomisi ve Sosyal Yapısı Üzerindeki Etkileri* isimli çalışmada kavramsal açıdan eğitimin ekonomik gelişme üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Bu araştırmada Atatürk Üniversitesinin bir yandan köklü geçmişi ile bilim üretirken diğer yandan sağladığı istihdam olanağı ile ekonomiye canlılık getirdiği bunun yanında öğrencilerin yaptığı harcamaların Erzurum ilinin ekonomisini canlandırdığı ve ciddi oranda katkı yaptığı belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin ve üniversite çalışanlarının %85'lik bir kısmını il dışından geliyor olmasının Erzurum'un sosyo kültürel yapısı bakımından bir mozaik oluşturduğu ve bölgeye dinamizm getirdiği sonucuna varmışlardır.

Dalğar, Tunç ve Kaya'nın (2009) *Bölgesel Kalkınmada Yükseköğretim Kurumlarının Rolü ve Bucak Örneği* isimli çalışmalarında nicel araştırma yöntemine bağlı olarak anket uygulanmıştır. Araştırmada Bucak ilçesinde bulunan yükseköğretim kurumlarının ilçe ekonomisine ciddi oranda katkılarının olduğunu, yaklaşık olarak üç yüz yetmiş iki kişilik bir istihdam yarattığı ekonomik boyutun ise yaklaşık olarak kırk beş milyon Türk Lirası olarak katkı sağladığı sonucuna varmışlardır.

"*Anadolu'da Kurulan Üniversitelerin İllerin Sosyo Ekonomik Yapılarına Katkıları*" isimli çalışmayı 2011 yılında gerçekleştiren Öztürk, Torun ve Özkök (2011) araştırmada alanda yapılan ampirik araştırmaları eleştirel bir gözle içerik analizi yöntemini kullanarak incelemişlerdir. Yapılan araştırmada üniversitelerin hem yerel ve ulusal hem de küresel ölçekte önemli işlevleri olduğu, bu işlevler arasında bilimsel çalışmalar yapmak bu çalışmaları toplumla paylaşmak, iş hayatının ihtiyaç duyduğu niteliklerde işgücü yetiştirmek gibi işlevlerinin olduğu ve üniversite'lerin kuruldukları kentlerin sosyo ekonomik yapılarını etkiledikleri, altyapılarını tamamlamış veya hızlı bir şekilde tamamlayan kentlerde kurulan üniversitelerin kurulduğu kentlerin gelişmesine katkı sağladıkları ancak altyapı eksikliği olan kentlerde kurulan üniversitelerin kentlerin gelişmesine yeteri kadar katkı sağlayamadığı gözlemlemişlerdir buna bağlı olarak üniversitelerin kurulmadan önce kentte yeterli fiziki, ekonomik ve sosyo kültürel altyapı oluşturulmalı veya bu eksiklikler kısa sürede tamamlamalıdır. Böylelikle üniversiteler amaçlarını daha etkin bir şekilde gerçekleştirebilirler sonucuna varmışlardır.

Woodhal'ın (1994) yaptığı "*Eğitim Ekonomisi: Toplu Bir Bakış*" isimli araştırmada eğitim ekonomisinin temel araştırma alanlarının neler olduğu ve eğitim ekonomisinin ekonomi kuramının diğer dalları ile olan ilişkisinin nasıl olduğu incelenmiştir. Araştırmada alan yazın yöntemi uygulanmıştır, konu İnsan Sermayesi Kuramı, Ekonomik Etkililik, Eğitimin Ekonomik Büyümeye Katkısı, Eğitimin İç Etkinliği, Eğitilmiş İnsan Gücüne Talep, Eğitim Finansmanı, Eşitlik ve Etkinlik, başlıklarında ele alınmıştır.

Eriçok ve Yılancı'nın (2013) "*Eğitim Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Sınır Testi Yaklaşımı"* isimli araştırmalarında kamu hizmetleri bağlamında ülkelerin eğitime yaptıkları harcamalar ve ülkedeki yönetsel, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimini sağlamak için eğitime yapılan harcamaların önemi üzerinde durmuşlardır. Araştırmada Türkiye için ekonomik büyüme ile eğitim harcamaları arasındaki ilişkinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada eşbütünleşmeye sınır testi yaklaşımı kullanılmış ve sonuç olarak eğitime yapılan harcamaların ülkenin ekonomik büyümesi üzerinde olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

Keskin (2011) yılında tamamladığı *Ekonomik Kalkınmada Beşeri Sermayenin Rolü ve Türkiye* isimli çalışmasında beşeri sermaye kavramını, beşeri sermaye ile ekonomik kalkınma ilişkisini, Türkiye'nin kalkınma sorununu, ve beşeri sermaye açısından durumunu diğer ülkelerle karşılaştırarak incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada yöntem olarak daha önce konu ile ilgili olarak yapılmış olan teorik çalışmalara ve ampirik çalışmaların bulgularına yer vermiş daha sonra ekonometrik bir model çerçevesinde 177 Birleşmiş Milletler üyesi ülke verileri kullanılarak beşeri sermaye ve ekonomik kalkınma ilişkisi çoklu doğrusal regresyon modelini kullanarak bir kesit çalışmasıyla test etmiştir. Keskin üniversite eğitiminin daha geniş kitlelere ulaştırılması, kapasitenin artırılması,yeni üniversitelerin kurulması ,işsizlerin vasfının ülkenin ihtiyaç duyduğu işgücü vasfıyla örtüştürülmesi sürekli eğitim programlarıyla çalışan kesimlerin meslek içi eğitim faaliyetleriyle vasıfların iyileştirilmesi, kadınların meslek edindirme kurslarıyla işgücüne katılmalarının sağlanması, eğitim harcamalarının yatırım niteliği taşıyabilmesi ve kazanılan eğitimin sermaye niteliğinde olabilmesi ,eğitimin ekonomik büyüme ve ekonomik kalkınmanın ihtiyaç duyduğu özelliklere sahip insan gücünün yetişmesiyle mümkün olduğu sonucuna varmıştır.

Afşar (2009) yaptığı *Türkiye'de Eğitim Yatırımları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi* isimli çalışmasında yeni gelişen büyüme modellerinde bir ülkenin sahip olduğu beşeri sermaye, dış ticaret, finansal kalkınma ve kamu harcamalarının ekonomik büyüme üzerinde etkili olduğuna dikkat çekmekte ancak . Ancak bunlar arasında en önemli unsurun insan sermayesi dolayısı ile beşeri sermaye olduğunun ve nitelikli yani kalifiye insan faktörünün önem taşıdığının belirtmiştir. Afşar çalışmasında 1963-2005 yılları arasındaki verilerle Türkiye'deki beşeri sermaye dolayısı ile insan sermayesinin bir göstergesi olarak alınan eğitim yatırımları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin varlığı ve yönü Gragner nedensellik testi yardımıyla araştırmıştır. Çalışmasında eğitim alanının gelişmesine ve eğitime yapılan yatırımların ekonomik büyümeyi tetiklediğini ve ekonomik büyümeyi artı yönde etkilediğini belirtmiştir. Afşar çalışmasında Ülke ekonomisindeki büyüme ile eğitim yatırımları arasında tak yönlü bir iliş kinin olduğunu ve eğitime yapılan yatırımlarla dolayısı ile eğitim sektörünün büyümesi sonucunda ekonomik büyümenin de olduğunu ancak ekonomik büyüme ile eğitim yatırımlarına doğru bir nedensellik ilişkisinin olmadığı sonucuna varmıştır. Başka bir ifade ile Türkiye

ekonomisinde eğitime yapılan yatırımların Türkiye'nin ekonomik büyümesi içerisindeki faktörleri oluşturduğu ancak , ekonomik büyümenin yüksek veya düşük oranda gerçekleşmesinin eğitime yapılan yatırımları üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı sonucuna varmıştır.

Yayar, Şeker ve Karanfil,'in (2016) yaptıkları *Amasya Üniversitesinin İl Ekonomisine Etkisi* isimli çalışmalarında verilerin bir kısmı Amasya üniversitesi strateji daire başkanlığından bir kısmı ise anket yolu ile elde edilerek üniversite öğrencilerinin Amasya ilinin ekonomisine etkileri araştırılmıştır. Üniversitenin gerek teçhisat gerek istihdam gerekse üniversite öğrencilerinin yaptığı harcamaların ilin ekonomisine katkı yaptığını vurgulamışlardır. Öğrencilerin en çok barınma ihtiyacına yönelik harcama yaptığı elde edilen sonuçları arasındadır. Ancak tam olarak bu rakamı belirlemenin mümkün olmadığını sonucuna varmışlardır. Bunun yanında her ile he hatta her ilçeye bir üniversite kurma politikasının ilin kalkınması ve gelişmesinde ne kadar sürdürülebilir bir proje olduğu konusunun tartışılabilir ve başka bir araştırma konusu olabileceği fikrindedirler.

Aydın ve arkadaşlarının (2016) yaptıkları *Yüksek Öğretim Kurumlarının Yerel Ekonomilere Katkıları: Manyas Meslek Yüksek Okulu Örneği* isimli çalışmada kaynak taraması yöntemi ile anket ve kişisel görüşmeler yapılarak veriler elde edilmiştir. Araştırmada Manyas Meslek Yüksek Okulu'nun öğrenci harcamaları ve diğer kurumsal harcamalarıyla Manyas ekonomisine yaptığı parasal katkının tahmin edilmesi, bölgesel kalkınma ve üniversite Kent işbirliğinin tüm boyutlarıyla ortaya çıkarılmasını amaçlamışlardır. Manyas Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören öğrencilerin bölge ekonomisine ilk harcama kanalı ile öğrenci başına ortalama olarak ayda yedi yüz yirmi üç tl on bir kuruş katkı sağladıklarını, Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören üç yüz doksan dört öğrenci ve Manyas Meslek Yüksek Okulunun personel ve diğer giderlerden oluşan kurumsal harcamaları eklendiğinde toplam katkının yıllık yerel Gayrı Safi Hasılada beş milyon yirmi dört bin dokuz yüz doksan sekiz Türk Lirası yerel harcanabilir gelirde ise iki milyon sekiz yüz seksen dört bin üç yüz kırk dokuz Türk Lirası olduğu rakamına tahmini olarak ulaşmışlardır. Bu katkıda en büyük payın öğrenci harcamalarına ait olduğu sonucuna varmışlardır . Kentteki öğrenci sayısının iki katına çıkması halinde bu ekonomik katkının da artışa paralel olarak iki katına çıkacağını öngörmüşlerdir.

Yavuzçehre'nin (2016) *Üniversitelerin Kentlerine Etkileri: Denizli Pamukkale Üniversitesi Örneği* isimli çalışmasında Pamukkale Üniversitesinin denizli kentinin demografik özelliklerine, ekonomisine, konut sektörüne, sanayisine ve sosyal ve kültürel yapısına etkilerini araştırmıştır. Yavuzçehre çalışmasında Pamukkale üniversitesinin Denizlinin demografik yapısını hem nicel hem de nitel olarak olumlu katkıda bulunduğunu, üniversitenin şehrin nüfus artış hızını ve göç oranını etkilediğini üniversitenin gerek istihdam yaratma gerekse gelir ve gider yaratma etkisiyle önemli bir aktör olduğu ve konut sektörünün farklı boyutlarda geliştiğini özellikle kampüs çevresine farklı iş yerlerinin açıldığı sonucuna varmıştır.

Local Ekonomic Impact of Niğde University: An Estımation under True Inflation Efect isimli çalışma ile Mavru ve arkadaşları (2014) yaptıkları araştırmada Niğde üniversitesinin kentin ekonomisine etkilerini araştırırken diğer yandan da bu ekonomik etkiyi ölçmede hangi metodun daha iyi sonuç verdiğini de test etmiştir. Araştırmada keynesian Multiplier Method, Ryan Short Cut Method ve Survey Method' u test etmiştir . Araştırmada üniversitenin kent ekonomisini olumlu yönde etkilediği ve kullanılan metodlardan en iyi sonucu verenin keynesian metodunun olduğunu bunun sebebinin ise metodun anket verisiyle desteklenmiş olmasıdır.

Kaşlı ve Serel'in (2007), yaptıkları araştırmada *Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma* isimli çalışmalarında Balıkesir Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu öğrencilerine uygulanan anket ile şehre yaptıkları harcama miktarları ve harcama kalemlerini oluşturan alanlar araştırılmıştır. Araştırma sonucunda filim kiralama ve internet kafe' lerde önemli miktarda harcama yaptıkları ve şehirdeki internet kafe ve filim kiralama işletmelerinin sayısının arttığı sonucuna varmışlardır.

Sönmez ve Başkaya (2013), *Üniversitelerin Şehirlerin Ekonomisi ve Şehir içi Arazi Kullanımı Üzerindeki etkileri: Kilis 7Aralık Üniversitesi Örneği* isimli çalışmalarında Türkiye-Suriye sınırında kurulan ve sınırda kalmış olan Kilis 7 Aralık Üniversitesinin kurulması ile Kilis şehrinde meydana gelen ekonomik ve sosyal değimi ele almak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda üniversite personelinin ve üniversite öğrencilerinin şehrin sosyal ve ekonomik yönden şehre

büyük katkılarının olduğunu ve şehirdeki işyeri sayısında ve türünde artış olduğu sonucuna varmışlardır.

2014 yılında *Bülent Ecevit Üniversitesi'nin Zonguldak'a Etkileri ve Kentin Üniversite Algısı* isimli çalışmayı yapan araştırmacılar Sankır ve Gürdal (2014) çalışmalarında nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. çalışmalarının sonucunda ekonomik boyutu ele aldığımız zaman üniversitenin Zonguldak'ın ekonomik yaşantısını olumlu etkilediği ve araştırmaya katılanların %85.5'inin üniversite sayesinde Zonguldak'ta yeni işyerlerinin açıldığı sonucuna varmışlardır.

Görkemli (2005) yılında tamamladığı çalışmasında *Selçuk Üniversitesinin Konya Kent Ekonomisine Etkileri* isimli araştırmalarında Türkiye'nin öğrenci sayısı açısından en büyük üniversitelerinden biri olan ve araştırma tarihi olan ve araştırma tarihi itibari ile kentteki tek üniversite olma özelliğini koruyan Selçuk Üniversitesi'nin Konya ekonomisine olan etkilerini ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda Selçuk Üniversitesinin Konya iline doğrudan ve dolaylı olarak birçok yönden katkı sağladığı sonucuna varmıştır.

Işık'ın *Türkiye'de Üniversitelerin Kentleşme Üzerine Etkileri* İsimli çalışması ile 1992 yılında Türkiye'de kurulmuş olan yirmi dört üniversitenin kuruldukları kentin nüfus artışına ve göç özelliklerine olan etkilerini araştırmayı amaçlamıştır. yirmi dört üniversiteden dokuzunu çeşitli nedenlerle araştırma dışında bırakmıştır. İncelene on beş kentin verilerine göre üniversite kurulan kentlerin büyük bir bölümünde 1975-1990 yılları arasında azalan yıllık ortalama nüfus artış hızının 1990 sonrasında önemli artışlar meydana geldiği sonucuna varmıştır. Bu artışa paralel olarak üniversitelerin kurulduğu bu illere göç artışı da meydana gelmiştir. Bütün bunlara bağlı olarak üniversitelerin kurulduğu şehirlerin ekonomisine olumlu etki ettiğini açıklamıştır.

Üniversitelerin Anadolu Kentlerine Etkileri: Bir Literatür Taraması İsimli çalışmayı 2018 yılında gerçekleştiren On sekiz (2018) alanda konu ile ilgili yapılan araştırmalara literatür taraması yapmış ve en fazla konunun ekonomik boyutunun ele alındığı sonucuna varmıştır, ikinci sırada ise sosyo kültürel alanda yapılan araştırmaların olduğu sunucuna varmıştır.

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verileri toplama araçları, verileri toplama süreci, verilerin analizi ve yorumlanması, araştırmacı rolü ve etik yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

KKTC'de faaliyet gösteren üniversitelerin KKTC ekonomisine ve dolayısı ile ekonomide paydaş sektörlere katkılarının ne yönde olduğunu sektör temsilcilerinin sözlü ve yazılı olarak görüşlerini almak için yapılan bu araştırma, nitel bir araştırmadır.

Nitel araştırmalar "Gözlem görüşme ve doküman analizi gibi tekniklerin kullanıldığı algıların ve olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütün biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma yöntemidir"(Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel araştırmalar olayların derinlemesine incelendiği genelleme kaygısının olmadığı araştırmalardır.

Bu araştırmada nitel araştırma modellerinden (desenlerinden), durum çalışması araştırması uygulanmıştır. Durum çalışması araştırması gerçek yaşamın, güncel bağlam ya da ortamın içindeki bir durumun araştırılmasını gerektirmektedir (Yin, 2009). "*Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem(bir durum) ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler(durumlar) hakkında çoklu bilgi kaynakları(gözlemler, mülakatlar, görsel işitsel materyaller, dokümanlar ve raporlar) aracılığı ile detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır*" (Creswell, 2003). Durum çalışması araştırması hem ürünü hem de nesnesi olabilecek nitel araştırma içerisindeki bir desen türüdür. Durum çalışması araştırmasında veri toplama genellikle kapsamlı olabilmekte bir başka ifade ile gözlem, mülakat, dokümanlar ve görsel işitsel materyaller gibi veri toplama araçları kullanılabimektedir (Yin, 2009).

Şekil I Araştırmada izlenen yol

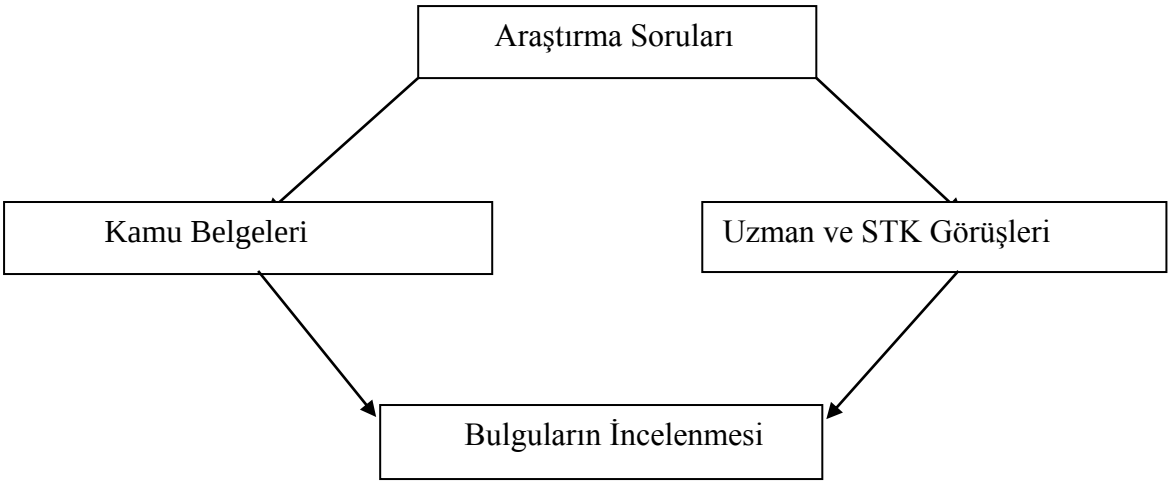

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 1979-2017 tarihleri arasında KKTC'de faaliyet gösteren ve üniversite öğrencilerinin harcama kalemlerini oluşturan yani öğrencilerin öğrenim gördüğü sırada yaşamlarını idame ettirirken ihtiyaçlarını karşıladıkları ve bu ihtiyaçları karşılarken harcama yaptıkları toplam 18 uzman sektör temsilcisi, sivil toplum kuruluşu ve ekonomik örgütlerden oluşmaktadır. Bu araştırmada çalışma grubu belirlenirken seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden "amaçlı örnekleme" yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, zengin veri elde edileceği düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasını sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2013). Çalışma grubuna kodlama uygulanmış ve her katılımcıya kod verilmiştir. Kodlama süreci metin veya görsel verileri küçük bilgi katagorileri içine toplamayı bir çalışmada kullanılan farklı veri tabanlarından gelen kod için kanıt aramayı ve sonra koda bir etiket vermeyi içermektedir.

Çalışma grubunun; demografik özellikleri tablo 27'de görülmektedir.

Tablo 27.

Demografik Bilgiler

Katılımcı	Kurum	Katılımcının Görevi	Kurumun Faaliyet Süresi	Katılımcının Görev Süresi
K-1	STK	Genel Sekreter	20 Yıl ve Üzeri	5Yıl ve Üzeri
K-2	STK	Koordinatör	20 Yıl ve Üzeri	5 Yıl ve Üzeri
K-3	STK	Genel Sekreter	20 Yıl ve Üzeri	5 Yıl ve Üzeri
K-4	STK	Başkan	10-15 Yıl	5 Yıl ve Üzeri
K-5	STK	Başkan	20 Yıl ve Üzeri	5 Yıl ve Üzeri
K-6	Özel	Müdür	15-20 Yıl	4. Yıl
K-7	KİT	Müdür	20 Yıl ve Üzeri	5 Yıl ve Üzeri
K-8	Özel	Müdür	15-20 Yıl	1. Yıl
K-9	Özel	Müdür	20 Yıl ve Üzeri	5 Yıl ve Üzeri
K-10	STK	As Başkan	20Yıl ve Üzeri	5 Yıl ve Üzeri
K-11	STK	Yönetici	1-5 Yıl	5 Yıl ve Üzeri
K-12	STK	Başkan	15-20 Yıl	5 Yıl ve Üzeri
K-13	STK	Yönetici	20 Yıl ve Üzeri	5 Yıl ve Üzeri
K-14	STK	Başkan	20 Yıl ve Üzeri	5 Yıl ve Üzeri
K-15	Özel	Müdür	20 Yıl ve Üzeri	5 Yıl ve Üzeri
K-16	KİT	Müdür	20 Yıl ve Üzeri	5 Yıl ve Üzeri
K-17	STK	Yönetici	15-20 Yıl	5 Yıl ve Üzeri
K-18	STK	Yönetici	10-15 Yıl	5 Yıl ve Üzeri

Tablo 27 incelendiğinde araştırmada Uzman, paydaş sektörlerde faaliyet gösteren kuruluşların temsilcileri, sektörleri ve esnafı temsil eden sivil toplum kuruluşlarının başkan, as başkan, koordinatör, genel sekreter, müdür ve yöneticileri yer almıştır. Araştırma grubundaki katılımcılardan iki kişi genel sekreter, dört kişi yönetici, altı tanesi müdür, dört tanesi başkan, bir kişi koordinatör ve bir tanesi as başkandır.

Tablo 28'de araştırmaya katılanların görevlerine göre sayı ve % olarak oranları verilmiştir.

Tablo 28.

Katılımcıların Görevlerine Göre Sayı ve % Olarak Oranları

Görev	Sayı	Oran%
Müdür	6	%33.33
Yönetici	4	%22.22
Başkan	4	%22.22
Genel Sekreter	2	%11.11
Koordinatör	1	%5.5
As Başkan	1	%5.5
Toplam	18	%100

Tablo 28 incelendiğinde araştırmaya katılanların %5.55'i Koordinatör, %11.11'i Genel Sekreter, %5.5'i As Başkan, %22.22'si Başkan, %33.33'ü Müdür, %22.22'si Yönetici olarak görev yapmaktadır.

Tablo 29'da araştırmaya katılanların görev süreleri oransal olarak verilmiştir.

Tablo 29.

Katılımcıların Oransal Olarak Görev Süreleri %

Kişi	Görev Süresi	Oran%
16	5Yıl ve Üzeri	%88.88
1	4 Yıl	%5.55
Toplam 1	1 Yıl	%5.55

Tablo 29 incelendiğinde araştırmaya katılanların 16 kişi ile %88.8'inin kuruluşlarda 5 yıl ve üzeri görev yaptığı görülmektedir.

Tablo 30'da araştırmaya katılanların temsil ettikleri kurum ve kuruluşların oransal dağılımı yer almaktadır.

Tablo 30.

Kurum ve Kuruluşlara Göre Oransal Dağılım %

Kurum	Adet	%
STK	12	66.66
Özel	4	22.22
KİT	2	11.11
Toplam	18	%100

Tablo 30 incelendiğinde araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen kurumlara baktığımızda en az kurum olarak iki adet Kamu İktisadi Teşebbüsü %11.11 ile yer aldığını görmekteyiz diğeri ise dört adet özel kuruluş %22.22 ile yer almaktadır, en çok paydaş sektör ve esnaf temsilci grubunu oluşturan 12 kuruluş ile %66.66 ile yer alan sivil toplum kuruluşları olduğu görülmektedir.

Tablo 31'de araştırmada yer alan kurum ve kuruluşların nitelik ve faaliyet sürelerine göre ayrımı verilmiştir.

Tablo 31.

Kurum ve Kuruluşların Nitelik ve Faaliyet Sürelerine Göre Dağılımı %

Kurum Kuruluş	Adet	Faaliyet Süresi	%
STK	7	20 Yıl ve Üzeri	38.88
KİT	2	20 Yıl ve Üzeri	11.11
Özel	2	20 Yıl ve Üzeri	11.11
Özel	2	15-20 Yıl	11.11
STK	2	15-20 Yıl	11.11
STK	2	10-15 Yıl	11.11
STK	1	1-5 Yıl	5.55
Toplam	18	Toplam	%100

Tablo 31 incelendiğinde araştırmada yer alan kurum ve kuruluşların faaliyet sürelerine baktığımız zaman en az faaliyet süresi olan kurum ve kuruluşun bir tane STK olduğu ve faaliyet süresinin 1-5 yıl aralığında olduğu ve %5.55 oranında olduğu görülmektedir, iki tane STK'nın 10-15 yıl aralığında faaliyet sürdürdüğü görülmekte dir. iki tane özel ve iki tane STK'nın %11.11' erlik oranlarla 15-20 yıl aralığında faaliyet gösterdiği görülmekte, iki tane özel kuruluşun faaliyet süresinin 20 yıl ve üzeri olduğu, iki tane KİT'in faaliyet süresinin yirmi yıl ve üzeri olduğu ve yedi tane STK'nın %38.88'lik oranla 20 yıl ve üzeri faaliyet gösterdiği görülmektedir.

Tablo 32'de kurum ve kuruluşlar faaliyet sürelerine göre verilmiştir.

Tablo 32.

Kurum ve Kuruluşların Faaliyet Sürelerine Göre Oranları %

Kurum Kuruluş	Adet	Faaliyet Süresi	%
STK,KİT,Özel	11	20 Yıl ve Üzeri	61.11
Özel,STK	4	15-20 Yıl	22.22
STK	2	10-15 Yıl	11.11
STK	1	1-5 Yıl	5.55
Toplam	18	Toplam	%100

Tablo 32 incelendiğinde en fazla faaliyet süresi gösteren sivil toplum kuruluşu ve sektör temsilcilerinin on bir tane oldukları ve faaliyet sürelerinin 20 yıl ve üzeri süre ile yer aldıkları ve bunların oranının %61.11 olduğu görülmektedir. Dört sektör temsilcisi, kurum ve kuruluşun faaliyet sürelerinin 15-20 yıl aralığında %22.22 oranında olduğu görülmektedir. İki sektör temsilcisi, kurum ve kuruluşun faaliyet sürelerinin 10-15 yıl aralığında %11.11 oranında olduğu görülmektedir. En az faaliyet süresinin ise %5.55'lik oranla bir sektör temsilcisi, kurum ve kuruluşun olduğu görülmektedir.

Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen sektör temsilcileri kurum ve kuruluşlar sırası ile şunlardır;

Kıbrıs Türk Ticaret Odası, Kıbrıs Türk Sanayi Odası, Kıbrıs Türk Esnaf ve Zanaatkarlar Odası, Kıbrıs Türk Birleşik Market ve Süpermarketler Birliği, Kıbrıs Türk Restoran İşletmecileri Birliği, Kıbrıs Türk İşadamları Derneği, Kıbrıs Türk Emlakçılar Birliği, KKTC Taksiciler Birliği, KKTC Lefkoşa Taksiciler Birliği, KKTC Erkek Kuaförleri Birliği, Kıbrıs Türk Kuaförler Birliği, Türk Hava Yolları, Anadolu Jet, Atlas Global Hava Yolları, Pegasus Hava Yolları, KKTC Türkcell, Vodafone Kıbrıs LTD, Kıbrıs Türk Araç İşletmecileri Birliği.

Bu araştırmada araştırmacı çalışmaya katılan uzman, sektörleri temsil eden, başkan, başkan yardımcıları, Müdür, Koordinatör, genel sekreterleri veya yönetim kurulu üyeleri ile görüşmüştür. Görüşme sırasında çalışma gurubundakilere konu ile ilgili herhangi bir yönlendirme yapılmadan görüşleri alınmıştır. Araştırmaya katılan temsilcilerin kimlikleri gizli tutulmuş ve araştırmada K 1, K 2, K 3..., K 18 diye kodlanarak kullanılmıştır. Örnek olarak K 3 kodunun açıklaması 3 numaralı sivil toplum kuruluşu temsilcisidir. Kodlama süreci metin veya görsel verileri küçük bilgi katagorileri içine toplamayı bir çalışmada kullanılan farklı veri tabanlarından gelen kod için kanıt aramayı ve sonra koda bir etiket vermeyi içermektedir (Creswell, 1995). Bu araştırma 1979 ve 2017 tarihleri arasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içerisinde kurulmuş olan ve faaliyet gösteren sektör temsilcileri, sivil toplum kuruluşları ve ekonomik örgütlerle sınırlıdır. Ayrıca bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturan sektör temsilcileri, sivil toplum kuruluşları ve ekonomik örgüt temsilcilerinin, veri toplama araçlarını içtenlikle ve samimi yanıtladıkları varsayılmıştır.

3.3. Verileri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak uzman kişilerin incelediği ve görüşlerinin alındığı, geçerlilik ve güvenirliği önceden test edilerek hazırlanmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu görüşme formlarında ilk bölümü çalışma grubunun demografik özelliklerini ortaya çıkaran sorulardan oluşmaktadır, ikinci bölümde ise on iki tane yarı yapılandırılmış ucu açık sorular yer almıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu, veri toplama tekniği olarak da mülakat kullanılmıştır. Nitel araştırmada en sık kullanılan veri toplama yöntemleri görüşme, gözlem ve yazılı dokümanların incelenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006 akt. Ormancı ve Ören, 2010). Buna bağlı olarak araştırmada açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formundan ve yarı yapılandırılmış görüşmelerden yararlanılarak veriler toplanmıştır. Bu araştırmada verilerin toplandığı mülakat formunda görüş soruları bulunmaktadır. Balcı'ya (2007) göre görüş soruları "Herhangi bir bireyin belirli bir anda ve belirli bir konuya yönelik olarak ne düşündüğünü belirtmeye dönük sorulardır"(akt. Ormancı ve Ören, 2010). Yarı yapılandırılmış görüşmeler; Bir konuda derinlemesine bilgi alma amacıyla yapılır. Katılımcılardan alınan cevaplar eksik veya açık değilse, tekrar soru sorularak cevap daha anlaşılır hale getirilebilir (Ormancı ve Ören, 2010).

3.4. Verileri Toplama Süreci

Araştırma verileri; 2017 Nisan ve Mayıs aylarında katılımcıların belirledikleri gün ve saatlerde %100'ü ofislerinde yapılan yüz yüze görüşmeler ile elde edilmiştir. Araştırmada katılımcıların; Yükseköğretim sektörünün dolayısı ile üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine, paydaş sektörlere ve esnafa katkılarının belirlenmesine, eğitim ekonomisi bakımından eğitimli insan gücünün işletmelerin verimliliğine etkileri ile ilgili görüşlerini almaya yönelik olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve katılımcılara uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırma nitel bir araştırma olduğu için, nitel araştırmalarda elde edilen verilerin betimlenmesine kolaylık sağlayan içerik analizine başvurulmuştur. İçerik analizinde, dokümanlardan elde edilen nitel araştırma; verilerinin işlenmesi, verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklinde dört aşama bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Kodlardaki ve temalardaki verileri betimleme, sınıflandırma ve yorumlama; Sarmaldaki okuma ve kısa hatırlatma notlarından hareket edildiğinde bir sonraki basamak veriyi tanımlama, sınıflama ve yorumlamadır. Bu döngü içerisinde kodları veya katagorileri oluşturma(ve bu iki terim birbirinin yerine kullanılacaktır) nitel veri analizinin temelini oluşturmaktadır.

(Creswell, 1995). Araştırmacılar ayrıntılı olarak yorumlar yapma temalar oluşturma kendi görüşlerini ya da yazın taramasındaki farklı bakış açılarının ışığında yorumlama yapabilinmektedir. Araştırmaya katılanlar K1, K2, K3, K4, K5....gibi kodlar verilmiştir.

3.6. Araştırmacı Rolü ve Etik

Bu araştırmada araştırmacı öncelikle KKTC'deki ekonomik yapıyı incelemiş ve daha sonra üniversitelerin ülke ekonomisi içindeki yerini araştırmıştır buna bağlı olarak bir alan araştırması olan nitel araştırma modellerinden (desenlerinden) durum çalışması araştırması uygulamıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak seçkisiz olmayan "amaçlı örneklem" yöntemi ile üniversite öğrencilerinin harcama kalemlerini oluşturan sektör temsilcileri, sivil toplum kuruluşları ve ekonomik örgüt temsilcileri çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu, veri toplama tekniği olarak mülakat kullanılmıştır, mülakatları ve süreci araştırmacının kendisi yapmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen çalışma grubu ile yapılan mülakat sonucunda mülakat forumlarına içerik analizi uygulanmıştır, üniversitelerin ülke ekonomisine ve paydaş sektörlere katkıları değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde verilerin analizine bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmanın amaç ve alt amaçlarına bağlı olarak çalışma grubuna sorular yönlendirilmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan 18 uzman, paydaş sektör temsilcisi ve esnafın örgütlendiği sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerine yöneltilen ilk 4 soru demografik özelliklerini belirlemeye yönelik ikinci bölümde ise 12 adet yarı yapılandırılmış ucu açık on iki soru sorulmuştur.

4.1. Amaç ve Alt Amaçlara Yönelik Bulgular

Yükseköğretim alanında faaliyet gösteren üniversitelerin, üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine, ekonominin çarkları olan sektörlere ve esnafa katkıları ne yöndedir.

Eğitimli insan gücünün eğitim ekonomisi bakımından ülkedeki sektörlerde faaliyet gösteren firmaların, esnafın verimliliğine ve ülke ekonomisine katkıları nelerdir?

KKTC'de üniversitelerin kurulmasına bağlı olarak yurt dışından gelen üniversite öğrencilerinin sayısının artması paydaş sektörlerdeki işletme, esnaf sayısını ve iş hacmini artırmakta mıdır?

Üniversite öğrencilerinin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmesinin paydaş sektörlere ve esnafa etkileri nelerdir? Temelinde sorular yönlendirilmiştir.

4.1.1 Araştırmaya katılanlara yükseköğretim alanı ve ekonomiye katkısına bağlı olarak açık uçlu sorular yöneltilmiştir.

Yükseköğretim alanının ve dolayısı ile üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine katkıları tartışılmaktadır, buna bağlı olarak üniversitelerin ve üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine, dolayısı ile ekonominin çarkları olan

sektörlere ve esnafa katkılarının değerlendirilmesi amacına bağlı olarak elde edilen bulgular Tablo 33, Tablo 34 ve Tablo 35 de yer almaktadır.

Tablo 33.

Yükseköğretim Sektöründe Faaliyet Gösteren Üniversitelerin Ülke Ekonomisine Etkileri

Katılımcı	
K1	Üniversitelerin birçok yönden ülke ekonomisinİ olumlu etkiler.
K2	Genel anlamda üniversitelerin eğitime katkılarının yanında dolaylı olarak ekonomiye olumlu etkileri vardır.
K3	Üniversiteler ekonomiyi olumlu yönde etkilemektedir.
K4	Ülkedeki ticari faaliyetleri ve ithalatı artırmaktadırlar, olumlu etkileri vardır.
K5	Olumlu yönde etkiler.
K6	Kesinlikle etkileri olumlu yöndedir üniversitelerin varlığı piyasaları canlandırmaktadır.
K7	Üniversiteler ülke ekonomisini pozitif anlamda etkilemektedir, çevreye ve ülkeye değer katmaktadırlar.
K8	Kesinlikle olumlu etkiler.
K9	Üniversitelerin genelde ülkeye ekonomik katkıları mevcuttur, bunun yanında inşaat sektörüne, kiralık ev taleplerinin artışına sebep olmaktadır ve katkı yapmaktadır.
K10	Pozitif yönde etkilemektedir ve ekonomiyi hareketlendirmektedir.
K11	Ülke ekonomisine hem doğrudan hem de gelen öğrencilerin oluşturduğu ticaret hacminden kaynaklı ekonomik faaliyetler neticesinde ekonominin işleyişine katkı sağlar. Üniversiteler uzun soluklu bir yatırım enstrümanı olmakla birlikte kısa vadede ülke ekonomisine pozitif etki ederler.
K12	Üniversiteler ekonomiyi çok yönlü olarak etkilemektedir.
K13	Üniversitelerin ekonomiye büyük oranda katkı sağlamaktadır.
K14	Üniversitelerin ülke ekonomisi içerisindeki sektörlere olumlu katkıları vardır mesela bunlardan bir tanesi kiralık araç sektörüdür.
K15	Üniversitelerin ekonomi üzerindeki etkileri olumlu yöndedir.
K16	Üniversiteler ülke ekonomisini istikrarlı bir şekilde olumlu bir yönde

etkilememektedir çünkü üniversitelerin dolaylı ve dolaysız olarak istihdam, eğitim ve öğrenciler konusunda ekonomiyi olumlu yönde etkilemektedir.

K17 Üniversitelerin ülke ekonomisine katkıları çok yönlüdür bunlardan birkaçı üniversitelerin istihdam yaratması, üniversitelere yurt dışından gelen öğrencilerin harcama yapması gibi ekonomik faaliyetler üniversitenin eğitim dışında ekonomik birçok işlevi vardır ve genelde ülke ekonomisini de olumlu, çok yönlü ve büyük boyutta etkilemektedirler.

K18 Üniversiteler KKTC ekonomisinin olmazsa olmazıdır, ekonomiye olumlu yönde etkileri bulunmakta ve KKTC'deki ekonomiye büyük katkı sağlayan birkaç sektörden biridir

Tablo 33'de görüldüğü üzere araştırmaya katılanların tamamı yüksek öğretim sektöründe faaliyet gösteren üniversitelerin ülke ekonomisini çok yönlü ve olumlu katkıları olduğu görüşündedir. "*Katılımcı K11 üniversitelerin ülke ekonomisine hem doğrudan hem de gelen öğrencilerin oluşturduğu ticaret hacminden kaynaklı ekonomik faaliyetler neticesinde ekonominin işleyişine katkı sağlar. Üniversiteler uzun soluklu bir yatırım enstrümanı olmakla birlikte kısa vadede ülke ekonomisine pozitif etki ederler."* Görüşü katılımcıların üniversitelerin ekonomiye etkileri konusundaki en açıklayıcı görüştür.

Bu bulgu yükseköğretim sektöründe faaliyet gösteren üniversitelerin ülke ekonomisine çok boyutlu olarak etki ettiği, üniversite eğitiminin yarattığı katma değer dışında istihdam boyutunda ekonomiye büyük oranda katkılarının olduğu, yut dışından gelen üniversite öğrencilerinin birçok sektör için gelir kaynağı olduğu bütün bunların da gerek dolaylı gerekse direkt olarak ülke ekonomisini olumlu yönde etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada amaca yönelik bulgular Tablo 34'de verilmiştir.

Tablo 34.

Üniversite Öğrencilerinin Ülke Nüfusuna Oranı ve Ekonomiye Etkileri

Katılımcı	
K1	Üniversite öğrencilerinin ülke nüfusu içerisindeki oranı oldukça yüksektir. Bu durum yükseköğretim alanının ülke ekonomisi içerisindeki önemini ortaya çıkarmaktadır.
K2	Üniversite öğrencilerinin kapasitesinin ekonomik ölçekte ülkeye yansımalarının büyük olduğu düşüncesindeyim, ancak ekonominin büyük kısmının ve paydaş sektörlerdeki işletmelerin bir kısmının bu kitleden olumlu yönde etkilenmesi ve buna bağlı olmaları öğrencilerin azalması durumda sorun yaşanmasına sebep olabilir.
K3	Bu oran yüksek bir orandır ve ülke ekonomisini olumlu yönde etkilemektedir.
K4	Bu oranın ülke ekonomisini olumlu etkilediğini düşünmüyorum.
K5	Üniversite öğrencilerinin ülke nüfusu içerisindeki oranını çok bulmuyorum, ancak ekonomi içerisindeki payının yüksek olduğu görüşündeyim.
K6	Üniversite öğrencilerinin sayısı nüfusa oranla çok yüksektir, ancak öğrenci sayısı ülke ekonomisini olumlu yönde etkilemektedir
K7	Bu oranın yaklaşık olarak ülke nüfusunun 1/3' kadar olması ülke vatandaşlarına oranla üniversite öğrencilerinin sayısının çok olduğunu göstermektedir. Bu orana bağlı olarak öğrencilerin ülke ekonomisine yansımaları önemli bir olmaktadır.
K8	Üniversite öğrencilerinin ülke nüfusu içerisindeki payı normaldir ve ekonomik katkıları yüksektir.
K9	Üniversite öğrencilerinin ülke nüfusu içerisindeki payının yüksek olması olumlu bir durumdur. Üniversite öğrencileri hem sosyal hem de ekonomik olarak ülkeyi geliştirmektedir.
K10	Öğrencilerin ülke nüfusu içerisindeki oranının yüksek olması ve üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğunun yurt dışından geliyor olması ülke ekonomisine, ülke ekonomisindeki paydaş sektörlere ve esnafa ciddi oranda ekonomik katkı sağlamaktadır.

K11 Bu durumu ülkemizin güvenli ve huzurlu bir ülke olmasına ve üniversitelerimizin ülkeye, eğitime yaptıkları ciddi yatırımlara bağlıyorum üniversitelerin ve öğrencilerin ekonomiye katkıları küçümsenemez seviyededir.

K12 Üniversite öğrencilerinin ülke nüfusuna oranı oldukça yüksektir. Bu durum ülke ekonomisini olumlu yönde etkilemekte ancak yerli vatandaşların iş olanaklarını ve istihdamını olumsuz etkilemektedir.

K13 Üniversite öğrencilerinin sayısı nüfusa oranla ne yüksek ne de azdır fakat ekonomiye etkileri olumlu yöndedir.

K14 Üniversite öğrencilerinin ülke nüfusu içerisindeki oranının yüksek olması öğrencilerin ekonomiye katkıları açısından önemlidir ancak öğrenci sayısının azalması durumunda ekonomi ve ekonomi içerisindeki sektörler ve esnaf olumsuz yönde etkilenebilirler.

K15 Yükseköğretim sektöründe ve dolayısı ile üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin sayısının yüz bin civarında olması ve ülke nüfusunun da üç yüz bin civarında olduğunu göz önünde bulundurursak bu oran nüfusa göre yüksek bir orandır ve üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisi ve alanımızda faaliyet gösteren esnafa etkileri olumlu yöndedir.

K16 Üniversite öğrencilerinin ülke nüfusu içerisindeki oranı normaldir ve üniversite öğrencilerinin çoğunlukla yurtdışından gelmesi öğrencilerin ekonomi içerisindeki önemini ve katkılarını ortaya koymaktadır.

K17 Öğrenciler büyük ölçekli nüfusu milyonlarla ifade edilen kalabalık ülkelere göre azdır ancak bizim ülkemizin nüfusu üç yüz bin civarındadır ve üniversite öğrencilerinin ülke nüfusuna oranı yaklaşık olarak üçte biri kadardır ve yüksektir üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğunun yurtdışından geliyor olması ülkeye nakit girişi yarattığından ülke ekonomisini olumlu yönde etkilemektedir.

K18 Üniversite öğrencilerinin sayısı nüfusa oranla yüksektir ve ekonomi üzerinde olumlu etkileri vardır.

KKTC'deki üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin yaklaşık olarak yüz bin kişi civarında olması ve KKTC'nin nüfusunun da üç yüz bin kişi civarında olması öğrencilerin yaklaşık olarak nüfusun 1/3'ü kadar olduğunu bizlere göstermektedir. Grafik 10'a göre bu öğrencilerin %56'sı T.C. %29'ise üçüncü dünya ülkesi vatandaşıdır.

Tablo 34'e baktığımız zaman Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun üniversite öğrencilerinin ülke nüfusu içerisindeki payının yüksek olduğu görüşündedir. Bunun yanında bu öğrencilerin büyük çoğunluğunun yurt dışından geliyor olmasının ekonomi üzerinde olumlu yönde büyük bir etki yaptığı görüşündedir. K17'nin görüşü; "*Öğrenciler büyük ölçekli nüfusu milyonlarla ifade edilen kalabalık ülkelere göre azdır, ancak bizim ülkemizin nüfusu üç yüz bin civarındadır ve üniversite öğrencilerinin ülke nüfusuna oranı yaklaşık olarak üçte biri kadardır ve yüksektir. Üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğunun yurtdışından geliyor olması ülkeye nakit girişi yarattığından ülke ekonomisini olumlu yönde etkilemektedir"* görüşünü ifade etmektedir.

Bu bulgu araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun üniversite öğrencilerinin ülke nüfusunun 1/3' kadar olduğunu ve bu oranın yüksek olduğu görüşündedirler. Bu öğrencilerin büyük çoğunluğunun yurt dışından geliyor olması ülkeye ciddi anlamda bir nakit girişi sağlamakta bu da ülke ekonomisini ve sektörleri olumlu yönde etkilemektedir şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 35.

Harcamaların Faaliyet Gösteren İşletmelere ve Esnafa Katkıları

Katılımcı	
K1	Üniversite öğrencilerinin ekonomi içerisindeki sektörlere en büyüğünden en küçüğüne katkısı bulunmaktadır.
K2	Üniversite öğrencilerinin katkıları vardır ancak ülkede bulunan öğrenci sayısına bakıldığı zaman bu katkının yeteri kadar olmadığı ve ülke genelinde faaliyet gösteren işletme ve esnafa eşit düzeyde dağılmamaktadır.
K3	Üniversite öğrencilerinin ülkedeki sektörlere katkıları vardır ve ciddi orandadır, öğrenci olmasa ekonomi dönmez.
K4	Evet perakendecilik sektörüne ve esnafa olumlu yönde katkıları vardır.

K5 Üniversite öğrencilerinin katkıları vardır ve yüksek orandadır.

K6 Üniversite öğrencilerinin ekonomideki sektörlere ve esnafa ciddi oranda katkıları vardır müşterilerinin büyük çoğunluğu üniversite öğrencisi olan esnaflar vardır.

K7 Yüksek oranda katkıları vardır .

K8 Üniversite öğrencilerinin ve buna bağlı ihtiyaçlarının giderilmesi noktasında ticari faaliyet yürüten gıda sektöründen tutun emlak, kiralık araç, kafe , restoran, kuaför, berber gibi daha birçok işletme ve esnafa ciddi oranda katkıları vardır .

K9 Üniversite öğrencilerinin sektörlere ve esnafa katkıları vardır bu oran %70 civarındadır.

K10 Öğrencilerin ülkedeki sektörlere ve esnafa katkıları büyük orandadır.

K11 Üniversite öğrencilerinin ve eğitim aktörlerinin oluşturduğu ekonomik faaliyetler neticesinde ülkedeki bütün ticari alanlar irili ufaklı gelişme kaydeder özellikle dünyada üniversiteleriyle öne çıkmış şehirler dikkate alındığında ekonomik refahlarını eğitim faaliyetlerine bağlı olarak sağladıkları gözlemlenmiştir.

K12 Özellikle yurt dışından gelen öğrencilerin birçok işletme ve esnafa büyük oranda katkıları bulunmaktadır.

K13 Üniversite öğrencilerinin özellikle hava ulaşımı, emlak ve temel gıda sektörlerinde faaliyet gösteren işletme ve esnafa katkıları yadırganmayacak seviyededir.

K14 Evet katkıları vardır ve bu oran çok yüksektir.

K15 Üniversite öğrencilerinin piyasadaki sektöre katkıları çok yönlü ve yüksek orandadır.

K16 Evet katkıları vardır ancak üniversite öğrencilerinin katkıları sektörden sektöre farklılık göstermektedir. Bazı sektörlerde faaliyet gösteren işletme ve esnafa katkıları daha fazladır bazılarına ise daha azdır.

K17 Üniversite öğrencilerinin imalat , hizmet ve ticari faaliyet gösteren birçok işletme ve esnafa büyük oranda katkıları vardır.

K18 Ülkedeki Üniversitelerde eğitim gören üniversite öğrencinin sektörlere ve esnafa katkıları vardır ve birçok

	işletme ve esnafın ekonomik olarak ayakta durmasına sebep olmaktadır.

Tablo 35'de görüldüğü üzere araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu yüksek öğretim sektöründe faaliyet gösteren üniversitelerde öğrenim gören ve özellikle yurt dışından gelen öğrencilerin yaşamlarını sürdürmeleri için harcama yapmaları gerek yiyecek, içecek gerekse barınma, ulaşım vb. gibi ekonomik faaliyetler yürütmeleri irili ufaklı birçok sektörde faaliyet gösteren işletmeleri ve esnafı olumlu etkilediği ve katkı yaptığı görüşündedirler. K11'in görüşü katılımcıların görüşlerini yansıtan en iyi örneği oluşturmaktadır. "*Üniversite öğrencilerinin ve eğitim aktörlerinin oluşturduğu ekonomik faaliyetler neticesinde ülkedeki bütün ticari alanlar irili ufaklı gelişme kaydeder özellikle dünyada üniversiteleriyle öne çıkmış şehirler dikkate alındığında ekonomik refahlarını eğitim faaliyetlerine bağlı olarak sağladıkları gözlemlenmiştir".*
Bu bulgu üniversiteler ve üniversite öğrencileri genelde ülke ekonomisine katkı sağlarken paydaş sektörlerde faaliyet gösteren irili ufaklı birçok işletme ve esnafa ekonomik yönden büyük katkı sağladıkları şeklinde yorumlanabilmektedir.

Araştırmada birinci alt amaca yönelik bulgular Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36.

İşletmelerin Eğitilmiş Personel İhtiyacını Karşılama Konusunda Mevcut Durum

Katılımcı	
K1	KKTC'de faaliyet gösteren üniversiteler eğitim konusunda bizimle işbirliği yapmamaktadırlar. Aradığımız niteliklerdeki yetişmiş personel ihtiyacını karşılamamaktadır.
K2	Üniversiteler ihtiyacımız olan yetişmiş personelleri bize sunamamaktadır, bunun yanında üniversite mezunu gençler her işi beğenmemekte ve doğrudan yönetici olmak istemektedirler bu durum üniversite mezunu işsizler ordusu oluşmasına sebep olmakta dır. Bizim verilerimize göre ülkedeki işsizlerin yarıdan fazlası üniversite mezunudur. Şu anda KKTC'de

	işsiz miktarı 9000 kişidir ve bunların % 65'i üniversite mezunudur. Eğitim konusunda üniversiteler sektörümüzdeki firmalarla işbirliği yapmamaktadırlar.
K3	Üniversiteler Beklediğimiz niteliklere sahip kısa sürede işletmelerimize uyum sağlayarak çalışabilecek personel ihtiyacımızı karşılayamamaktadırlar. Bu konuda işbirliği yapmamaktadırlar.
K4	Üniversite mezunu gençler beklediğimiz niteliklere sahip değildirler ve üniversiteler kalifiye eleman yetiştirme konusunda bizlerle işbirliği yapmamaktadırlar.
K5	Üniversiteler eğitilmiş donanımlı ihtiyacımız olan niteliklere sahip eleman ihtiyacımızı yeterince karşılamamaktadır. bu konuda bizimle iş birliği yapmamaktadırlar.
K6	Üniversite mezunu gençler işyerlerinde belirli bir süre çalışmadan işletmemiz için tam olarak faydalı olamıyorlar. Bununla ilgili olarak bizlerle üniversiteler işbirliği yapmamaktadırlar.
K7	Mezun gençler üniversitede aldıkları teorik bilgi ile tam olarak aradığımız özelliklere sahip değildirler, belirli bir süre işletmelerimizde çalıştıktan sonra kalifiye eleman oluyorlar, bu bizim için zaman ve para kaybı demektir. Dolayısı ile üniversiteler tam olarak eğitilmiş, kalifiye eleman ihtiyacımıza cevap veremiyorlar. Eğitim konusunda bizlerle işbirliği yapmamaktadırlar.
K8	Üniversiteler ve buna bağlı olarak üniversite öğrencileri işyerlerimizde mezun oldukları anda bizim için aranan niteliklere sahip değildirler, belirli bir süre işyerlerinde çalıştıktan sonra istediğimiz düzeye geliyorlar. Öğrencilerin eğitimi konusunda birlikte neler yapılabilir noktasında bizim sektörle işbirliği yapmamaktadırlar.
K9	Hayır karşılamıyor, Bunu bir yana bırakalım Sektörümüzde çalışacak KKTC vatandaşı üniversite mezunu kalifiye çalışanlar bulmakta zorlanıyoruz. Öğrencilerin eğitimi konusunda da sektörümüzle işbirliği yapılmamaktadır.
K10	Üniversiteler verdiği eğitimle öğrencileri belirli bir düzeye getiriyor. Ancak ihtiyaçlarımıza yönelik olarak tam anlamıyla eğitilmiş personel ihtiyacımızı karşılamıyor, bana göre bunun sebebi

	üniversitelerin uyguladığı eğitim programında pratik eksiklikleridir. Sektörümüzdeki firmalara gelen öğrenciler ancak belirli bir süre işyerlerinde çalıştıktan sonra verimli olabiliyor bu iş öğretme süresi bizim için bir maliyet oluşturuyor. Üniversiteler bizlerle öğrencilerin eğitimi konusunda işbirliği yapmamaktadırlar.
K11	Ülkede oluşan kalifiye, iyi eğitimli çalışan ihtiyacının en iyi şekilde karşılanabileceği yegane kurumlar üniversitelerdir.
K12	Üniversiteler eğitilmiş personel ihtiyacımızı karşılıyor ancak mezun tam anlamıyla beklediğimiz düzeyde değiller birkaç yıl çalıştıktan sonra bizim için daha verimli oluyorlar. Öğrencilerin eğitimi konusunda ise bizlerle işbirliği yapılmamaktadır ve bu konuyla ilgili işbirliğinin yapılması gerekmektedir.
K13	Üniversitelerde yetişen gençler belirli bir eğitim alıyorlar ancak bizim alanda yeterince kalifiye olmuyorlar. Bu konuda birlikte bir program yürütülmüyor.
K14	Yeterince karşılamıyorlar. Öğrencilerin eğitim konusunda bizim sektörle işbirliği yapılmıyor.
K15	Bizim alanda ihtiyaçlarımıza yönelik personel bulmakta zorlanıyoruz Üniversitelerde eğitim alan gençler genelde yönetici pozisyonunda olmak istemekte ve verdiğimiz ücreti az bulmaktadırlar bu durum bizi zorlamaktadır. Diğer konu yani öğrencilerin eğitimi konusunda üniversiteler bizimle işbirliği yapmıyorlar.
K16	Eğitimli eleman ihtiyacımızı yeterince karşılamıyor. Eğitim konusunda işbirliği yapmıyorlar.
K17	Üniversitelerde öğrenim gören gençler eğitimli personel ihtiyacımıza kısmen cevap verebilmekte aradığımız düzeyde personel ihtiyacımızı karşılamamaktadır. Öğrencilerin eğitimi konusunda yetişmiş eleman sağlama noktasında bizimle işbirliği yapmamaktadırlar.
K18	Üniversiteler sektörümüzde faaliyet gösteren işletmelerin eğitilmiş personel ihtiyacını yeterince karşılamamaktadır. Eğitim konusunda işbirliği yapmamaktadırlar.

Tablo 36'da görüldüğü gibi katılımcıların tamamı üniversitelerin öğrencilerin eğitimi konusunda sektörleriyle işbirliği yapmadığını belirtmişlerdir. Üniversite mezunu gençlerin işletmelerin aradığı vasıflarda personel taleplerine kısmen karşılandığı tam anlamıyla mezun olur olmaz işletmeler için verimli olamadıkları işletmelerde bir süre çalıştıktan sonra kalifiye hale geldikleri ve bu sürecin zaman ve para kaybına sebep olduğu görüşündedirler. K10 "*Üniversiteler verdiği eğitimle öğrencileri belirli bir düzeye getiriyor. Ancak ihtiyaçlarımıza yönelik olarak tam anlamıyla eğitilmiş personel ihtiyacımızı karşılamıyor, bana göre bunun sebebi üniversitelerin uyguladığı eğitim programında pratik eksiklikleridir. Sektörümüzdeki firmalara gelen öğrenciler ancak belirli bir süre işyerlerinde çalıştıktan sonra verimli olabiliyor bu iş öğretme süresi bizim için bir maliyet oluşturuyor. Üniversiteler bizlerle öğrencilerin eğitimi konusunda işbirliği yapmamaktadırlar"* ifadelerini kullanmıştır.

Bu bulgu yükseköğretim alanında üniversitelerin öğrencilere teorik bilgiyi sunarak öğrencileri bilgi konusunda olumlu bir düzeye getirdikleri ancak mezun öğrenciler alanlarındaki işetmelerde belirli bir süre çalıştıktan sonra kalifiye olmaktadırlar. Bu tam anlamıyla işletmelerin ihtiyaç duyduğu kalifiye personel ihtiyacını karşılamamaktadır, aynı zamanda öğrencilerin iş süreçlerini pratik olarak öğrenene kadar geçen süre işletmeler için maliyet oluşturmakta bu da eğitim ekonomisi bakımından bireylerin aldığı eğitimin yansımalarının tam anlamıyla görülmediği şeklinde yorumlanabilmektedir..

Araştırmada birinci alt amaca yönelik bulgular Tablo 37'de verilmiştir.

Tablo 37.

Personel Seçiminde Aranan Özellikler

Katılımcı	
K1	Personel seçiminde bireyin teknik bilgisine eğitim düzeyine, öğrenmeye açık olması özelliklerine bakarım
K2	Bilgisine ve becerisine bakarım,bilgiyi eğitim yolu ile elde etmiş olmasına becerisini ise uygulamalı olarak kazanıp kazanmadığına bakarım. Dolayısı ile hem öğrenim durumuna hem de alandaki iş tecrübesine bakarım.
K3	Öncelikle eğitim düzeyine bakarım sonra yabancı dil (ingilizce)

seviyesine bakarım bilgisayar programlarını kullanabilirlik durumuna bakarım.

K4 İşe alım süreçlerinde bireylerin eğitim düzeyi,beceri, davranış kuralları ve grup çalışmasına uyumlu olup olmadığına bakarım

K5 Eğitimli ve kalifiye olması gibi özelliklere bakarım çünkü ne kadar eğitimli ve alanda kalifiye olursa işe uyum süreçlerini daha hızlı tamamlayıp daha verimli olur.

K6 Öncelikle üniversite mezunu olmasına bakarım, iş bilgisinin ve tecrübesinin olmasına, sektörde kullandığımız bilgisayar programlarını kullanabilmesi sorumluluk sahibi, iletişim becerisinin yüksek olması ve yabancı dilinin olması (İngilizce) gibi özellikleri ararım.

K7 İş tecrübesinin olması, üniversite mezunu olmasına, yabancı dil insan ilişkileri iyi olması özelliklerine bakıyoruz.

K8 Eğitimli, alanımızın bilgisine sahip ve kalifiye olması özelliklerini arıyoruz.

K9 Personel seçiminde iş becerilerine uygun olması, eğitimli olması işi sevmesi kendini alanımızda geliştirmek istemesi, müşteri odaklı olması, geribildirim almaya açık olması.

K10 Eğitimli olması, yabancı dilinin olması, diksiyonunun düzgün olması, mesleki bilgisinin olması, ekip çalışmasına uyumlu olması gibi özellikleri aramaktayız.

K11 Personel alım süreçlerinde işletmenin verimliliği için dünyada uygulanan genel eğitim standartlarında eğitilerek yetişmiş,değişime ve yeniliğe açık bireylerin olmasına özen gösteriyoruz.

K12 Eğitim düzeyine, mesleki yeterliliğine, yabancı dilinin (ingilizce) olması, iş ahlakına sahip olması gibi özellikleri ararım.

K13 Öncelikle eğitim düzeyine ve KKTC vatandaşı olmasına bakarım. İngilizce bilmesi bilgisayar programlarını kullanabilmesi, dürüst ve sabıkasız olması özelliklerini ararım.

K14 Bulunduğumuz sektöre yönelik eğitim almasına, iş tecrübesine ve kalifiye olması gibi özelliklerinin olasına bakarım.

K15 Alan bilgisine sahip iş disiplini olan insan ilişkilerinde uyumlu ve sürekli öğrenmeye açık olma özelliklerine bakarım.

K16	Alanımızda eğitimli, alan bilgisine sahip ve kalifiye eleman sorunu sürekli olarak yaşıyoruz dolayısı ile personel seçiminde ilk olarak sektörel bilgiye sahip ve kalifiye olması özelliğini arıyoruz.
K17	Bireyin aldığı eğitimin yanında kalifiye yani yeterli iş tecrübesine sahip işletmeye değer katacak iş hacmini genişletecek personel olmasına dikkat ediyoruz.
K18	Personel seçiminde dikkat ettiğimiz nokta bireyin alan bilgisi,iş deneyimleri, uyum ve insan ilişkileri, birinci önceliklerimizdir.

Tablo 37'de görüldüğü üzere katılımcıların hemen hepsi işe alım süreçlerinde aday personelde eğitim düzeyi, sektöre uygun eğitim alması, alan bilgisi, alanda iş tecrübesi özekliklerini aramaktadırlar. Araştırmaya katılanların bir kısmı da bu özelliklerin yanında yabancı dil olarak İngilizce bilen personeli tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. K2' işe alım süreçlerinde personel seçerken şu özellikleri aramaktadır. *"Bilgisine ve becerisine bakarım,bilgiyi eğitim yolu ile elde etmiş olmasına becerisini ise uygulamalı olarak kazanıp kazanmadığına bakarım. Dolayısı ile hem öğrenim durumuna hem de alandaki iş tecrübesine bakarım. K6'nın görüşleri; Öncelikle üniversite mezunu olmasına bakarım, iş bilgisinin ve iş tecrübesinin olmasına, sektörde kullandığımız bilgisayar programlarını kullanabilmesi sorumluluk sahibi, iletişim becerisinin yüksek olması ve yabancı dilinin olması (İngilizce) gibi özellikleri ararım".* Şeklinde ifadede bulunmuştur.

Bu bulgular paydaş sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin ve esnafın büyük çoğunluğu personel alımı yaparken işe başvuranın eğitim düzeyine, iş tecrübesine, sektördeki iş bilgi ve becerisine sahip olma özelliklerini aramaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılanların bir kısmı ise yukarıda sayılan özelliklerin yanında bilgisayar programlarının kullanılabilme derecesi, yabancı dil ve insan ilişkileri gibi vasıfları da aradıkları şeklinde yorumlayabiliriz.

Araştırmada birinci alt amaca yönelik bulgular Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38.

İşletmelerde Verimliliği Artırmak İçin Üniversitelerle İşbirliği

Katılımcı	
K1	Eğitimli personel ihtiyacının giderilmesi konusundan üniversitelerle sanayi,hizmet, ve ticari faaliyet gösteren işletmeler arasında işbirliği yapılmalıdır bu işbirliği özellikle mesleğe yönelik teknik konularda olmalıdır, üniversite öğrencileri öğrenim dönemi içerisinde staj, işbaşı öğrenme tekniklerini uygulamalı olarak eğitim programı geliştirilmeli ve öğrencilerin üniversite hayatları boyunca hem teknik hem de pratik almaları sağlanmalıdır. bu hem bireyler için hem işletmeler hem de genelde ülke ekonomisi için olumlu yönde bir yatırımdır.
K2	Ekonomi içerisindeki sektörler bilimsel anlamda üniversitelerden yararlanmalıdır bunun yanında üniversitelerde sektörlerle işbirliği yaparak öğrencilerinin pratik bilgi ve iş deneyimini kazanmaları için iş başında eğitim programları yürütmeli ve öğrencilere iş deneyimi kazandırarak kalifiye hale gelmeleri sağlanmalıdır.
K3	Eğitim konusunda İşletmeler ve üniversiteler işbirliği yaparak eğitim programlarında birlikte hareket etmelidirler. Öğrencilerin üniversite eğitimleri süresince haftanın belirli günleri işyerlerine giderek alanlarında pratik eğitim almaları sağlanmalıdır.
K4	Üniversiteler işletmelere kalifiye personel sağlama amacıyla ortak bir proje çerçevesinde milli eğitim bakanlığı, esnaf odası, sanayi sanayi odası, ticaret odası ile işbirliği yaparak yeni bir eğitim modeli geliştirmelidir.
K5	Üniversite öğrencilerinin kalifiye hale gelmesi ve işletmeler açısından daha verimli olmaları için birebir uygulamalı eğitim görmeleri gerekir.
K6	Üniversiteler pratik eğitim konusunda sektör temsilcileri ile kapsamlı görüşme ve toplantılar yaparak üniversite gençlerinin mezun olmazdan önce nasıl kalifiye hale getirileceği konusunun üzerinde birlikte çalışılması gerekmektedir.
K7	Mutlaka işbirliği yapılmalıdır, Üniversitelerde teorik bilgiler verilmektedir, pratik eğitim konusunda sektörlerle işbirliği yapılarak

gençlerin kalifiye hale gelmesi sağlanmalıdır.

K8 Bu konuda işbirliği yapılmalıdır. Sektörlerle üniversitelerin somut olarak bu amaca yönelik projeler geliştirilmelidir. Örneğin teknoparkların sivil toplum kuruluşları ve eğitim kurumları ile işbirliği içerisinde oldukları görülmektedir. Bu işbirliği karşılıklı kazan kazan ilkesine dayanan bir proje olmalıdır.

K9 Üniversiteler ve sektörler arasında işbirliği olmalıdır, bu konuda ortak projeler yapılabilir ve böylelikle öğrenciler hem pratik ve hem de alandaki rekabet ortamındaki gelişmeleri takip edebilirler.

K10 Üniversitelerle ülkedeki sektörler arasında işbirliği yapılmalı uygulamalı eğitim mutlaka üniversitelerin programında olmalıdır.

K11 Üniversiteler ile ülkede faaliyet gösteren işletmeler kalifiye bireyler yetiştirme konusunda mutlaka işbirliği yapmalıdır. Bunlar da öğrencilerin işyerlerindeki olumlu performansları neticesinde okuldaki ders konuları neticesinde aldıkları notlara ek olarak not sistemine dahil edilmesi yoluyla yapılabilir, milli sporcu modellemesi bu duruma örnek gösterilebilir.

K12 İşbirliği kesinlikle yapılmalıdır bu konuda bir durum analizi yapılmalı ihtiyaçlar ve imkanlar belirlenerek eğitim programları geliştirilmelidir.

K13 Üniversiteler ile sektörler birlikte çalışarak bir proje kapsamında işletmelerde çalışan verimliliği ve işletmelerin üniversite gençliğinden beklentileri bu doğrultuda nelerin yapılması gerektiği ile ilgili bir program oluşturulabilir.

K14 İşbirliği yapılmalıdır teorik eğitimin yanında pratik eğitim de verilmelidir, staj sistemi ağırlıklı olarak uygulanmalıdır.

K15 Bu konuda işbirliği yapılmalıdır üniversitelerden hizmet alınmalıdır, devlet, piyasadaki sektörler ve üniversiteler birlikte hareket etmeli ve üniversite gençlerinin üniversite süresince alanlarında aynı zamanda iş tecrübesi kazanmaları sağlanmalıdır. Özel sektör personelinin de hem işletme verimliliğini arttırmak hem de işletmelerin müşterilerine daha iyi hizmet verebilmesi için üniversitelerin yürüteceği sürekli öğrenmeye bağlı eğitim süreçlerine katılmalıdırlar.

K16 Eğitim konusunda işbirliği yapılmalıdır, bu işbirliği devlet üniversiteler ve özel sektör temsilcileri ile birlikte bir program

	dahiline olması gerekmekte ve bu programda bütün paydaşlar üstüne düşen görevleri yaparken ortak kazanımların da olması gerekmektedir.
K17	Bu konuda mutlaka işbirliği yapılmalıdır, ancak önce ihtiyaçlar belirlenmeli buna yönelik bir eğitim programı belirlenmelidir.
K18	Üniversiteler ve sektörler arasında eğitilmiş personel ihtiyacının karşılanmasına yönelik olarak ciddi bir çalışma yapıldıktan sonra bu program hem üniversite öğrencilerine yönelik hem de işletmelerin mevcut personeline yönelik bir program olmalıdır, öğrencilere yönelik olarak program staj sistemiyle başlayabilir daha sonra ise yarı zamanlı çalışan statüsüne geçilebilir öğrenciler üniversiteyi bitirdikten sonra ise kalifiye eleman olarak alanlarında istihdamları sağlanabilir görüşündeyim. Böylelikle eğitim sistemi sektörlerle entegre olarak işleyebilir.

Tablo 38'de görüldüğü gibi Araştırmaya katılanların tamamı üniversitelerle paydaş sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin belirli bir program çerçevesinde kalifiye ve pratik bilgiye sahip eleman yetiştirme noktasında işbirliği yapılmasını istediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca mevcut çalışanlarında eğitimden geçerek onların da teorik bilgi almaları gerektiği ve bu konuda işbirliği yapma gereksinimi olduğu ifade edilmektedir. Araştırmaya katılanlardan K15'in konu ile ilgili görüşleri şöyledir; "*Bu konuda işbirliği yapılmalıdır üniversitelerden hizmet alınmalıdır, devlet, piyasadaki sektörler ve üniversiteler birlikte hareket etmeli ve üniversite gençlerinin üniversite süresince alanlarında aynı zamanda iş tecrübesi kazanmaları sağlanmalıdır. Özel sektör personelinin de hem işletme verimliliğini arttırmak hem de işletmelerin müşterilerine daha iyi hizmet verebilmesi için üniversitelerin yürüteceği sürekli öğrenmeye bağlı eğitim süreçlerine katılmalıdırlar*".

Bu bulgu eğitim ekonomisi bakımından paydaş sektörlerdeki işletme ve esnafın gerek üniversite öğrencilerinin eğitiminde gerekse mevcut işletmelerdeki personelin eğitilmesinde işbirliği yapılması gerektiği bunun bir program

çerçevesinde devlet üniversite ve işletmeler paralelinde olması gerektiği fikrinde oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada ikinci alt amaca yönelik bulgular Tablo 39'da verilmiştir

Tablo 39.

Üniversitelerin İşletme ve Esnaf Sayısına, İş Hacimlerine Etkileri

Katılımcı	
K1	Üniversitelerin açıldığı şehirlerde ve buna bağlı olarak oluşan öğrenci yoğunluğu ortaya çıkmaktadır. Bu şehirlerde sektörümüzde faaliyet gösteren işletmeler hem sayı olarak artmış hem de iş hacimlerde artış olmuştur. Buna bağlı olarak özelde üniversitelerin açıldığı şehirlerdeki iş hacmi ve işyeri sayıları artmıştır, genelde ise ülke ekonomisine katkılarının olduğunu görüyoruz.
K2	Büyük şehirlerin içine kurulan üniversitelerin bölgedeki esnaf ve işyerlerine ekonomik katkıları büyük şehirlerin dışına kurulan üniversitelerle farklılık göstermektedir. Küçük yerleşim yerlerinde kurulan üniversitelerin o bölgedeki esnafa etkileri daha fazladır bu durum hem esnaf sayısının artmasına hem de o küçük yörede iş yapan esnafın iş hacmini artırmaktadır. Genelde ise ülke ekonomisine olumlu katkıları vardır.
K3	Bölgelerde açılan üniversitelerin genelde ülke ekonomisine özelde ise bölgelerdeki işletme ve esnaf sayısının ve iş hacimlerini artmaktadır. Çünkü bölgeye özellikle yurt dışından öğrenci girişi olmakta bu öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik yaptıkları harcamalar bölgeyi hem ekonomik hem de sosyal yönden canlandırmaktadırlar.
K4	Üniversiteler ekonomik olarak kurulduğu şehirlere, işyerlerine ve esnafa büyük katkıları olmaktadır. İş hacimleri artmakta hem de bölgede yeni sektörlerde işyerleri açılmaktadır. Bütün olarak baktığımızda ülke ekonomisi bundan olumlu yönde etkilenmektedir.
K5	İş yerlerinde , küçük esnaf sayısında ve iş hacimlerinde artış vardır. Bunun yanında üniversiteler hem istihdam sağlamakta hem de bu işyerleri ve esnaf sayısı artarken onlarda istihdam sağladığı gibi hem bölge hem de ülke ekonomisindeki birçok sektörü olumlu

etkilemektedir.

K6 Esnaf sayısı ve iş hacimleri olumlu yönde etkilenmektedir.

K7 Üniversitelerin açıldığı şehirlerde, buna paralel olarak öğrenci sayısının artması durumuna bağlı olarak özellikle perakendecilik sektöründe faaliyet gösteren işletme ve esnaf sayısında ve iş hacimlerinde artış olmaktadır.

K8 İşyeri sayısı ve iş hacimleri artmaktadır bu durumdan ülke ekonomisi de olumlu yönde etkilenmektedir.

K9 Üniversiteler açıldığı şehirlerde öğrenci sayısı da artmaktadır Bu durumdan bölgedeki işyerleri ve esnaf olumlu yönde etkilenmektedir. Rekabet yaratılmakta kalite artmakta ve bölgeye yeniliklerin gelmesine sebep olmaktadır.

K10 Bölgedeki esnafı ve bölgede çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren işletmeleri olumlu yönde etkilemekte işleri artmakta ve bölgede faaliyet gösterilmeyen alanlarda da işletme ve esnaf yeni iş alanlarında faaliyet göstermektedirler.

K11 Üniversite öğrencilerinin bulunduğu noktalarda inşaat sektöründen tutun da tekstil sektörüne varıncaya kadar birçok sektörde olumlu yönde gelişme yaşanır.

K12 Üniversitelerin açıldığı şehirlerde gözle görülür bir hareketliliğin olduğunu elimizdeki veriler doğrulamaktadır. Üniversitelerin ve buna bağlı olarak üniversite öğrencilerinin bu bölgelere gelmesi ile işyeri ve esnaf sayısıyla iş hacimlerinde artış meydana gelmektedir.

K13 Bu şehirlerde öğrenci sayısının artmasına bağlı olarak çeşitli sektörlerde esnaf ve işletme ve esnaf sayısında artış olmakla birlikte iş hacimlerinde de artış meydana gelmektedir.

K14 Üniversitelere yurt dışından gelen öğrenci yoğunluğunun olması ve öğrencilerin tüketim ihtiyaçları doğrultusunda üniversitelerin olduğu bölgelerde küçük esnaf ve işletme sayısı artmaktadır, ve bölgedeki işletmelerin cirolarında da artış meydana gelmektedir.

K15 Üniversitelere bağlı olarak üniversite öğrencilerinin ikamet ettiği yerlerde kiralık emlak alanında büyük hareketlilik meydana gelmektedir. Gerek küçük esnaf olarak gerekse orta ve büyük çapta iş yapan olarak restoran kafe gibi sektörlerde faaliyet gösteren

	işletme sayıları artmaktadır.
K16	Bu şehirlerde öğrenci sayısı ile esnaf ve işletme sayısı doğru orantılı olarak artmıştır. Bunun yanında mevcut işletmelerin cirolarında artış olmaktadır.
K17	Üniversite öğrencilerinin yoğun olduğu şehirlerde işletmelerin işleri artmakta ve yeni iş yerleri ve esnaf sayısında artış olmakla birlikte KKTC' de her şehirde üniversite açılması genel olarak ekonomiyi de olumlu yönde etkilemektedir.
K18	Üniversitelerin açıldığı şehirlerde hemen her sektörde ekonomik yönden hareketlilik meydana gelmektedir. Bu hareketlilik o şehirlerdeki işletme ve esnafın iş hacimlerini artırdığı gibi ülkedeki sektörler ekonominin çarkları olduğuna göre genelde ülke ekonomisi de olumlu yönde etkilenmektedir.

Tablo 39'da görüldüğü üzere araştırmaya katılanların hemen hepsi üniversitelerin açıldığı şehirlerde öğrenci yoğunluğu yaşanmakta ve kuzey Kıbrıs'taki üniversite öğrencilerinin yurt dışından geliyor olması gerçeği göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin ihtiyaçlarını giderme noktasında sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin iş hacimlerini artırmaktadır. Bunun yanında bu şehirlerde öğrenci yoğunluğunun yaşanması talebe bağlı olarak irili ufaklı birçok iş yerlerinin açılmasına sebep olmaktadır şeklinde ifade edilmektedir. K15'e göre "*üniversitelere bağlı olarak üniversite öğrencilerinin ikamet ettiği yerlerde kiralık emlak alanında büyük hareketlilik meydana gelmektedir. Gerek küçük esnaf olarak gerekse orta ve büyük çapta iş yapan olarak restoran cafe gibi sektörlerde faaliyet gösteren işletme sayıları artmaktadır*" şeklinde ifade etmiştir. K12'nin görüşü; "*Üniversitelerin açıldığı şehirlerde gözle görülür bir hareketliliğin olduğunu elimizdeki veriler doğrulamaktadır. Üniversitelerin ve buna bağlı olarak üniversite öğrencilerinin bu bölgelere gelmesi ile işyeri ve esnaf sayısıyla iş hacimlerinde artış meydana gelmektedir*" şeklinde ifade etmiştir.

Bu bulgu KKTC'de faaliyet gösteren üniversitelerde öğrenim görmek amacıyla gelen gençlerin yurt dışından geliyor olması, üniversitelerin kurulduğu şehirlerdeki öğrenci yoğunluğu yaşanmasına bağlı olarak öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda konut, yurt ihtiyacından tutunda restoran, cafe, berber'e kadar birçok sektörde olumlu yönde hareketlilik yaşandığı, yeni işyerlerinin açıldığı hatta

bölgelerde faaliyet göstermeyen sektörlerin bile iş yeri açarak faaliyete geçtikleri bu bölgelerdeki mevcut iş yerlerinin ve iş hacimlerinin arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Aşağıdaki tabloda üçüncü alt amaca yönelik elde edilen veriler bulunmaktadır.

Tablo 40.

Tatil Dönemlerinde Öğrenci Sayısının Ekonomiye Etkileri

Katılımcı	
K1	Öğrencilerin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmesi özellikle üniversite öğrencilerine yönelik ticari faaliyet yürüten işletme ve esnafları olumsuz etkilemekte, iş azlığı ve ciro düşüşü meydana gelmektedir bu durum geçici bir sürede olsa hem işletmeleri hem de ülke ekonomisini olumsuz etkilemektedir.
K2	KKTC'de ekonominin ana sektörlerinden birinin turizm diğerinin Üniversiteler olduğunu düşünüyorum , yurt dışından gelen üniversite öğrencilerinin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmesi birçok işletmeyi olumsuz etkilemektedir. Çünkü sektörümüzde sabit giderleri yüksek olan birçok esnaf bulunmaktadır dolayısıyla öğrencilerin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmesiyle meydana gelen iş kaybı bazı işletmelerimizin zarar etmesine sebep olmaktadır bunun sonucu hem iş sahipleri hem de genel anlamda ülke ekonomisi de olumsuz etkilenir.
K3	Öğrencilerin ülkelerine dönmesi işleri olumsuz etkiler. İş azalmasına sebep olur.
K4	Bu durum başta perakendecilik sektörü olmak üzere birçok işletmeyi olumsuz yönde etkiler.
K5	Bizim temsil ettiğimiz sektörde işler ciddi anlamda düşer hatta bazı işletmeler bu süreçte el değişir.
K6	Öğrencilerin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmesi bizim sektörümüzde faaliyet gösteren işletme, kurum ve kuruluşları olumlu etkilemektedir ulaşım sektöründe faaliyet gösterdiğimizden özellikle senede iki sezon işlerimizde aşırı bir artış meydana gelmektedir bu durum ciromuzun yükselmesine sebep olmakla birlikte çeşitli vergilerden dolayı devletin de bu durumdan kazancı olmaktadır.

K7 Üniversite öğrencilerinin tatillerde ülkelerine dönmelerinden dolayı özellikle Mağusa bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerimiz ve esnaflar çok fazla etkilenmektedir.

K8 Bu dönemlerde alanımızdaki iş sahipleri ciddi oranda iş kaybına uğrarlar.

K9 Olumsuz etkilenir, alışveriş oranlarında düşüklük olur.

K10 Öğrencilerin belirli dönemlerde ülkelerine dönmeleri bizim sektörümüzü olumlu yönde etkilemekte işlerimizde artış meydana gelmektedir.

K11 Öğrencilerin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmesi birkaç sektör dışında diğerlerini ve ülke ekonomisini olumsuz etkilemektedir.

K12 Üniversite öğrencilerinin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmesi esnafları ve işletmeleri çok fazla etkilememektedir.

K13 Tatil dönemlerinde öğrencilerin ülkelerine dönmesi genel olarak ekonomiyi olumsuz etkilemektedir ancak her sektörü aynı oranda ve olumsuz etkilememektedir bazı işletmeler olumlu yönde etkilenirken bazıları olumsuz etkilenmektedir.

K14 Sektörümüzdeki işletmelerin bir kısmı üniversitelere yakın ve neredeyse tamamen müşterileri üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır, bunun yanında öğrencilerin yoğun olarak ikamet ettiği bölgeler bulunmaktadır. Bu durumda öğrencilerin belli dönemlerde geri dönmeleri işletmelerin büyük oranda iş kaybına sebep olmaktadır.

Bu ülke ekonomisini de olumsuz etkilemektedir. Ülke ekonomisi bir bütündür ekonomi içerisindeki çarklardan bir kısmı işlemediğinde bu durumdan zincirleme olarak ekonominin geneli de olumsuz etkilenmektedir.

K15 Öğrencilerin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmeleri hava ve deniz ulaşımı hariç diğer sektörlerde faaliyet gösteren işletmeleri olumsuz etkilemektedir. Özellikle öğrenciye yönelik iş yapanlar bu dönemlerde en fazla etkilenen esnaf ve işletmelerdir.

K16 Genel olarak ülke ekonomisini olumsuz etkilemektedir ancak her sektörü aynı oranda ve olumsuz etkilememektedir.

K17	İşletmeleri olumsuz etkilemektedir, ülke ekonomisini de olumsuz etkilemektedir. Haberleşmeden tutunda gıda sektörüne, kadar birçok işletme ve esnaf olumsuz etkilenmektedir. Hava ulaşımı ise bu durumdan olumlu etkilenmektedir.
K18	Nüfusun neredeyse üçte biri oranında olan bir öğrenci varlığının söz konusu olduğu ülkemizde öğrencilerin doğal olarak tatil dönemlerinde ülkelerine dönmeleri işletmeleri ve özellikle müşterilerinin çoğunluğu öğrencilerle iş yapan esnaflar bu durumdan ciddi şekilde olumsuz etkilenmektedir.

Tablo 40'da görüldüğü gibi katılımcıların büyük çoğunluğu Yüksek öğrenim sektöründe faaliyet gösteren üniversite öğrencilerinin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmesinin işletmelerin ve esnafın iş kaybına uğradığı ve genel olarak ekonomiyi olumsuz etkilediği görüşündedir. Bu durumdan ulaşım sektöründe faaliyet gösteren işletmeler olumlu etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Özellikle K 14'ün belirttiği gibi "*Sektörümüzdeki işletmelerin bir kısmı üniversitelere yakın ve neredeyse tamamen müşterileri üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır, bunun yanında öğrencilerin yoğun olarak ikamet ettiği bölgeler bulunmaktadır. Bu durumda öğrencilerin belli dönemlerde geri dönmeleri işletmelerin büyük oranda iş kaybına sebep olmaktadır. Bu ülke ekonomisini de olumsuz etkilemektedir*." Ülke ekonomisi bir bütündür ekonomi içerisindeki çarklardan bir kısmı işlemediğinde bu durumdan zincirleme olarak ekonominin geneli de olumsuz etkilenmektedir olarak ifade etmiştir.
K6'nın konu ile ilgili görüşü "*öğrencilerin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmesi bizim sektörümüzde faaliyet gösteren işletme, kurum ve kuruluşları olumlu etkilemektedir ulaşım sektöründe faaliyet gösterdiğimizden özellikle senede iki sezon işlerimizde aşırı bir artış meydana gelmektedir bu durum ciromuzun yükselmesine sebep olmakla birlikte çeşitli vergilerden dolayı devletin de bu durumdan kazancı olmaktadır*".

Temel bulgu bu konuda ulaşım sektörü dışında kalan hemen tüm sektörlerin öğrencilerin ülkelerine döndükleri dönemlerde işlerinin azaldığı yönünde olduğu ve özellikle üniversitelere yakın ve müşteri yapısı üniversite öğrencilerinden oluşan işyerleri ve esnaf bu durumdan daha fazla etkilenmektedir yorumunu yapabiliriz.

Tablo 41.

Devletin Yükseköğretim Sektörüne Yaptığı Katkı

Katılımcı	
K1	Devletin yüksek öğretim sektörüne yaptığı katkıyı yeterli bulmuyorum.
K2	Devletin bütçeden üniversitelere ayırdığı payı teşvik anlamında fazla miktarda verdiğini düşünüyorum bu teşvikler halkın ve esnafın cebinden çıkmaktadır, bu teşviklerin tekrar halka dönmesi gerekmektedir ancak teşvikler esnafa ve halka geri dönmediğinden bu miktarların fazla olduğunu düşünüyorum.
K3	Üniversitelerin bilime ve eğitime kendini adamış girişimcilerin yoğun gayretleri sonucunda var olmuşlardır ve ciddi anlamda finansman gerektiren bir alandır. Aynı zamanda üniversiteler toplumsal faydada yaratmaktadır, üniversitelerin hem ekonomik hem bilimsel anlamda katkılarını ve girişimcilerin bu gayretlerini göz önünde bulundurarak devlet bu alana daha fazla kaynak ayırmalıdır.
K4	Üniversitelerde toplumun her kesiminden öğrenciler öğrenim görmektedir . Öğrencilere burs anlamında daha çok katkıda bulunulması gerekmektedir.birçok öğrenci
K5	Devletin yükseköğretim sektörüne ayırdığı payın az olduğunu düşünüyorum bu oranın artırılması gerektiğini düşünüyorum.
K6	Devletin alana yeteri kadar yardım yaptığını düşünüyorum.
K7	Devlerin üniversite sektörüne yaptığı katkılar konusunda konuda herhangi bir fikrim yoktur.
K8	Alana yeteri kadar katkı sağlamadığını düşünüyorum.
K9	Devletin yükseköğretim alanına yaptığı katkılarda özeklikle öğrenci bursları konusunda yeteri kadar yardım yaptığını düşünüyorum.
K10	Bu konuda bir fikrim yoktur.
K11	Bu konuda bir bilgim yoktur.

K12	Üniversitelere devlet katkısının olduğunu düşünmüyorum.
K13	Bu alana yapılan katkının yeterli olmadığını düşünüyorum özellikle öğrenci burslarının daha fazla olması gerekmektedir.
K14	Devletin bu alana yeterli katkıyı yapmadığını düşünüyorum.
K15	Bu konuda fikrim yoktur.
K16	Devletin bu alana yeteri kadar teşvik ve destek verdiğini düşünmekteyim.
K17	Bu konuda devlet yaptığı katkıları çeşitlendirmeli ve çok yönlü olarak yapmalıdır.
K18	Devletin yükseköğretim alanına yaptığı katkıların yeterli oranda olduğunu düşünüyorum.

Tablo 41'de görüldüğü üzere Araştırmaya katılanların yarısından biraz fazlasının devletin üniversitelere gerek burs gerekse diğer konularda yaptığı katkıların yeteri düzeyde olmadığını ifade etmişlerdir.

K3'ün konu ile ilgili görüşü; "*Üniversitelerin bilime ve eğitime kendini adamış girişimcilerin yoğun gayretleri sonucunda var olmuşlardır ve ciddi anlamda finansman gerektiren bir alandır. Aynı zamanda üniversiteler toplumsal faydada yaratmaktadır, üniversitelerin hem ekonomik hem bilimsel anlamda katkılarını ve girişimcilerin bu gayretlerini göz önünde bulundurarak devlet bu alana daha fazla kaynak ayırmalıdır*". Ayrıca üniversite öğrencilerine daha fazla burs imkanı sağlanmalıdır olarak ifade etmiştir.

Katılanların bir kısmı devletin alana yaptığı katkıları yeterli bulduklarını ifade etmektedirler. K9'un konu ile ilgili görüşü; "*devletin yükseköğretim alanına yaptığı katkılarda özeklikle öğrenci bursları konusunda yeteri kadar yardım yaptığını düşünüyorum*" şeklinde ifade etmiştir.

diğer bir kısmı ise bu konuda bir fikirlerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Bu bulgu sektör temsilcilerinin yarıdan biraz fazlasının devletin yükseköğretim alanındaki üniversitelere yeterli katkıyı yapmadığı ve üniversite öğrencilerine sağlanan bursun az olduğu şeklinde yorumlanabilir. Az bir kısmı ise bu katkıların yeterli olduğu görüşünde olduklarını ifade etmişler, yine az bir kısmının da bu konuda fikirlerinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 42.

Üniversite Öğrencilerinin Sosyal ve Kültürel Yapıya Etkileri

Katılımcı	
K1	KKTC'ye yurt dışından gelen öğrencilerin sosyo kültürel yapıyı şu anda etkilemediğini düşünüyorum ancak önümüzdeki yıllarda bunun değişeceğini düşünmekteyim çünkü özellikle son yıllarda üçüncü dünya ülkelerinden gelenlerin bir kısmının üniversite öğrenimlerinden sonra ülkelerine dönmeyip burada kalmanın yollarını aramaktadır.
K2	KKTC'ye yurt dışından gelen üniversite öğrencileri Kıbrıs'a ait olan sosyo kültürel yapıyı bozma eğilimindedirler kaçak ve kayıt dışı olarak çalışan birçok öğrenci bulunmaktadır. bunun yanında uyuşturucu kullanımı gibi kötü alışkanlıkların geliştiğini ve yaygınlaştığını ve bunlarla temas eden çocuklarımızı bu tür alışkanlıklardan ve bunun yanında kültürel erozyondan koruma yollarını bulamıyoruz.
K3	Üniversite öğrencileri kültürel yapının çeşitlenmesine sebep olmaktadır. Adadaki Sosyal ve kültürel yapıyı bozmadıkları görüşündeyim.
K4	KKTC'deki üniversitelere öğrenim görmeye gelen öğrencilerin bir kısmının süreç içerisinde adanın sosyal ve kültürel yapısını kötü yönde etkileyeceğini düşünüyorum.
K5	Bu konuda özellikle üçüncü dünya ülkelerinden gelen öğrencilerin bazı sıkıntılar yarattığını düşünüyorum ancak bununun ciddi boyutta olmadığını ve kuzey Kıbrıs'ın sosyal ve kültürel yapısını çok fazla etkilemediği görüşündeyim.
K6	Üniversitelere öğrenim görmek amacıyla gelen öğrencilerin farklı ülkelerinden gelen farklı kültüre sahip öğrenciler olması KKTC'de kültürlerin kaynaşmasını sağlamaktadır. Bu da ortaya kültürel zenginlik getirmektedir, bu yönden baktığımız zaman yurt dışından adaya gelen öğrencilerin

sosyal ve kültürel yapıyı olumlu yönde etkilediğini düşünmekteyim .

K7 KKTC'ye yurt dışından gelen öğrenciler sosyal ve kültürel yapıyı etkilememektedir.

K8 Öğrencilerin KKTC'nin sosyal ve kültürel yapısını olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.

K9 Üniversite öğrencileri çeşitlilik ve çok kültürlülük yarattığı için sosyal ve kültürel yapıya olumlu etkileri vardır.

K10 Bu konuda bir fikrim yoktur.

K11 Adada dünyanın birçok yerinden gelen öğrencilerin güven ve huzurla bir arada yaşaması bir defa ne kadar doğru tercih yaptıklarını göstermektedir. Devamında ise bu kültür çeşitliliği bir kültür mozaiği ortaya çıkarmaktadır.

K12 Yüksek öğrenimde eğitim alan öğrencilerin farklı kültürlerden ve farklı ülkelerden geliyor olması ülkemizde kültürel harmanlanmaya sebep olmaktadır, ve bu durum kültürleri tanıma imkanı bulduğumuzdan dolayı kültürel zenginlik yaratmaktadır. Öğrencilerin sosyal yapıyı bozmadıkları görüşündeyim.

K13 Yurt dışından gelen öğrenci yoğunluğu uzun vadede sosyal ve kültürel yapıyı bozacağını düşünmekteyim. Özellikle üçüncü dünya ülkelerinden gelerek yüksek öğrenim sektöründe eğitim alan gençlerin ülkelerindeki ekonomik zayıflıklardan dolayı KKTC'de kalarak çalışma gayretinde olmalarının ileride sosyal ve kültürel yapının bozulma sebebi olacağını düşünmekteyim.

K14 Üniversite öğrencilerinin dünyanın birçok ülkesinden ve birçok coğrafyasından geliyor olması, bize çok farklı kültürlerin ve anlayışların gelmesi demektir, bu durum ileride öğrenci yoğunluğunun artması durumunda sosyal ve kültürel yapımızın bozulabileceği anlamına gelmektedir.

K15 Bu durumun sosyal ve kültürel yapıyı bozmadığını aksine ada kültürüne ve sosyal yaşamına renk kattığı düşüncesindeyim

K16 Üniversite öğrencileri kuzey kıbrıs'ın sosyal ve kültürel yapısını

	çeşitlendirdiği ve bu durumun ada insanları için olumlu sonuçlar doğurduğunu düşünmekteyim.
K17	Üniversite öğrencileri adanın sosyal ve kültürel yapısını bozma yönünde bir sorun yaratmadığını aksine ada halkı için bir kültürel mozaik oluşturduğu görüşündeyim.
K18	Üniversite öğrencilerinin KKTC'nin sosyal ve kültürel yapısı üzerinde herhangi olumsuz etkileri olmamaktadır.

Tablo 42'ye baktığımız zaman, yükseköğretim alanında faaliyet gösteren üniversitelere yurt dışından gelen öğrenci yoğunluğuna ve bu öğrencilerin büyük çoğunluğunun yurt dışından geldiği gerçeği göz önünde bulundurularak. Araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğunun öğrencilerin adanın sosyal ve kültürel yapısını bozmadıkları görüşündedirler. Aksine yabancı ülkelerden ve dünyanın çeşitli coğrafik bölgelerinden gelen bu gençlerin kültürel çeşitlilik yaratarak ada halkına zenginlik yarattıkları görüşündedirler. Araştırmaya katılanlardan K12'nin görüşü bu konuyu açıklayan en iyi görüşlerden biridir ve şöyledir. "*Yüksek öğrenimde eğitim alan öğrencilerin farklı kültürlerden ve farklı ülkelerden geliyor olması ülkemizde kültürel harmanlanmaya sebep olmaktadır, ve bu durum kültürleri tanıma imkanı bulduğumuzdan dolayı kültürel zenginlik yaratmaktadır. Öğrencilerin sosyal yapıyı bozmadıkları görüşündeyim".* Araştırmaya katılanların az bir kısmı ise üniversitelerde öğrenim gören gençlerin ada nüfusu içerisindeki oranı göz önünde bulundurulduğunda ve bu öğrencilerin çoğunlukla yurt dışından geliyor olmasına ve özellikle üçüncü dünya ülkelerinden gelen öğrencilerin kendi ülkelerindeki ekonomik şartların kötü olmasından dolayı adada kalma eğiliminde olmakları, ve iş sahalarında istihdam edilmelerinin uzun vadede adanın sosyal ve kültürel yapısına olumsuz etkide bulunabilecekleri görüşündedirler. Bu durumu katılımcı K1 şöyle izah etmektedir; "*KKTC'ye yurt dışından gelen öğrencilerin sosyal ve kültürel yapıyı şu anda etkilemediğini düşünüyorum ancak önümüzdeki yıllarda bunun değişeceğini düşünmekteyim çünkü özellikle son yıllarda üçüncü dünya ülkelerinden gelenlerin bir kısmının üniversite öğrenimlerinden sonra ülkelerine dönmeyip burada kalmanın yollarını aramaktadırlar".* Konu ile ilgili olarak K1 ile görüşü paralellik gösteren K2'nin görüşü şöyledir; "*KKTC'ye yurt dışından gelen üniversite öğrencileri Kıbrıs'a ait olan sosyal ve kültürel yapıyı bozma eğilimindedirler kaçak ve kayıt dışı*

olarak çalışan birçok öğrenci bulunmaktadır bunun yanında uyuşturucu kullanımı gibi kötü alışkanlıkların geliştiğini ve yaygınlaştığını ve bunlarla temas eden çocuklarımızı bu tür alışkanlıklardan ve bunun yanında kültürel erozyondan koruma yollarını bulamıyoruz".

Katılımcıların çok azının ise üniversite öğrencilerinin adanın sosyal ve kültürel yapısına etkileyip etkilememesi konusunda bir fikirlerinin olmadığı görülmektedir.

KKTC'de paydaş sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler ve esnaf'ın çalıştırdığı personellin vatandaşlığı ve işveren tercihleri Tablo 43'de verilmiştir.

Tablo 43.

İşletmelerin , Esnafın Çalıştırdığı Personelin Vatandaşlığı ve İşveren Tercihleri

Katılımcı	
K1	Sektörümüzde çalışan personellerin çoğunluğu T.C vatandaşıdır. Alanımızda çalışacak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı bulmakta zorlanıyoruz.
K2	Sektörümüzde çalışanların %40'ı T.C ve KKTC vatandaşıdır, geriye kalan %60'lık kısım üçüncü dünya ülkelerinden gelmektedir. Ekonomik nedenlerden dolayı üçüncü dünya ülkelerinden gelenler çalıştırılmaktadır. Ofis işlerinde genelde KKTC vatandaşları çalışmaktadır.
K3	Sektörümüzde yoğun olarak T.C ve KKTC vatandaşları çalıştırılmaktadır.
K4	Bizim alanımızda istihdamın niteliği ve geldiği ülke sektörden sektöre farklılık göstermektedir. Örneğin İnşaat sektöründe büyük ölçüde T.C vatandaşları çalıştırılmaktadır. Kafe, restorant, yiyecek, içecek sektöründe üçüncü dünya ülkelerinden gelen vatandaşlar, market sektöründe genelde T.C, vatandaşları çalışmaktadır. Güzellik ve kuaförlük gibi sektörlerde KKTC ve T.C vatandaşları, imalat sektöründe ise üçüncü dünya ülkelerinin vatandaşları çalıştırılmaktadır. Sektörden sektöre çalıştırılan ülke vatandaşlarının

	değişmesinin en büyük sebebi bazı sektörlerde eleman bulma sıkıntısı ve ekonomik sorunlardan dolayıdır.
K5	Sektörümüzde genelde T.C vatandaşları çalışmaktadır. Bunun sebebi aradığımız niteliklerde kalifiye eleman bulunamamasından dolayıdır.
K6	Alanımızda T.C vatandaşları çalıştırılmaktadır.
K7	Sektörümüzde %80 KKTC vatandaşı % 20 TC vatandaşı çalıştırılmaktadır.
K8	KKTC ve T.C vatandaşları çalıştırılmaktadır.
K9	Sektörümüzde faaliyet gösteren işletmelerde T.C ve KKTC vatandaşları çalıştırılmaktadır.
K10	Alanımızda yerine göre T.C, KKTC ve üçüncü ülke vatandaşları çalışmaktadır.
K11	Sektörümüzde gerekli niteliklere sahip personel bulunamadığından Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları çalıştırılmaktadır.
K12	Genelde sektörümüzde T.C vatandaşlarını çalıştırıyoruz çünkü Kıbrıslılar sektörümüzde çalışmaya pek sıcak bakmıyorlar ve verdiğimiz maaşı beğenmiyorlar.
K13	Genelde T.C vatandaşları çalıştırılmaktadır.
K14	Sektörümüzde T.C vatandaşları çalışmaktadır.
K15	Çalışanlar T.C, KKTC ve üçüncü dünya ülkesi vatandaşıdır.
K16	Sektörümüzde kalifiye olarak yerli eleman sayısının az olması ve kalifiye eleman yetiştirme sürecinin uzun olması, bu sürecin ve yerli eleman çalıştırmanın maliyeti artırmasından dolayı üçüncü dünya ülkesi vatandaşları çalıştırılmaktadır.
K17	Sektörümüzde çalışanlar T.C vatandaşıdır.
K18	Alanımızda çalışanlar T.C vatandaşıdır.

Tablo 43'e baktığımız zaman sektörlerde çalışan personelin yarısının sadece T.C vatandaşı, hem T.C hem de KKTC vatandaşlarının oranının yaklaşık olarak üçte bir oranında olduğu görülmektedir. Hem TC hem KKTC hem de üçüncü dünya ülkesi vatandaşlarını çalıştıran işletmelerin ise az bir miktarda olduğu görülmektedir. Burada tablodan çıkardığımız sonuç paydaş sektörlerde çalışanların

çoğunluğunu T.C vatandaşı olduğu görülmektedir araştırmaya katılanların yorumlarına baktığımız zaman bunun sebebinin piyasada kalifiye KKTC vatandaşı eleman eksikliğinin olduğu ancak bunun yanında KKTC vatandaşlarının çoğu sektörde çalışmayı tercih etmemesi ve verilen ücretleri düşük bulduğu görülmektedir. Sektörlerde en az çalıştırılan personelin üçüncü dünya ülkesi vatandaşlarının olduğu görülmektedir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde tartışma sonuç ve öneriler bulunmaktadır.

5.1. Tartışma

Bu bölümde; araştırma sonuçlarının, yazın taramasında yapılmış olan diğer sonuçlarla karşılaştırıldığı tartışma bölümü yer almaktadır.

Araştırmada araştırmaya katılan uzman, STK, KİT ve Özel kuruluş temsilcilerinin % 100'ü yükseköğretim sektöründe faaliyet gösteren üniversitelerin ve buna bağlı olarak üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine, en küçüğünden en büyüğüne paydaş sektörlerde faaliyet gösteren esnaf ve işletmelere ekonomik olarak büyük katkısının olduğu bu katkının paydaş sektörlerin yanında ülke ekonomisini de olumlu yönde etkilediği görüşündedirler.

Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu uluslararası ulaşım sektörü hariç hemen tüm sektörlerin öğrencilerin ülkelerine döndükleri dönemlerde işlerinin azaldığı yönünde olduğu ve özellikle üniversitelere yakın ve müşteri yapısı üniversite öğrencilerinden oluşan işyerleri ve esnaf bu durumdan daha fazla etkilenmektedir yorumunu yapabiliriz.

KKTC'de faaliyet gösteren üniversitelerde öğrenim görmek amacıyla gelen gençlerin %85'inin yurt dışından geliyor olması, üniversitelerin kurulduğu şehirlerdeki öğrenci yoğunluğu yaşanmasına bağlı olarak öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda konut, yurt ihtiyacından tutunda market, restoran, cafe, Kuaför, berber'e kadar birçok sektörde olumlu yönde hareketlilik yaşandığı, yeni işyerlerinin açıldığı hatta bölgelerde faaliyet göstermeyen sektörlerin bile iş yeri açarak faaliyete geçtikleri bu bölgelerdeki mevcut iş yerlerinin ve iş hacimlerinin arttığı görülmektedir.

Araştırmaya katılanların % 100' işletmelerde eğitimli insan gücünün ülkedeki sektörlere ve ülke ekonomisine katkılarının incelenmesi ve üniversite öğrencilerinin sektörlerin ihtiyacı olan kalifiye elemen ihtiyaçlarının giderilmesi noktasında araştırmaya katılanların %100'ü üniversite mezunu gençlerin teorik, bilimsel eğitim aldıkları ve belirli bir oranda verimli oldukları ancak istenilen düzeyde tam anlamıyla işletmeler için verimli olamadıkları kanaatindedirler. Bunun sebebinin ise teorik bilginin yanında alanlarında uygulamalı, pratik eğitim görmediklerinden dolayı işletmeler açısından kalifiye yetişmiş eleman haline gelmek için belirli bir süre alandaki işletmelerde çalışmadan verimli olamayacakları görüşündedir. Bu noktada paydaş sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler ve esnaflar üniversitelerin kalifiye eleman sağlanması noktasında kendileri ile eğitim konusunda işbirliği yapılmadığı görüşünde hem fikirdirler.

Alanda yapılan diğer çalışmalarda genellikle eğitimin ekonomik büyümeye etkisi, eğitimin ekonomik kalkınmaya etkisi ,Üniversitelerin illerin sosyo ekonomik yapılarına etkisi, Üniversitelerin kurulduğu şehirlerin ekonomisine etkisi konularının işlendiği görülmüştür.

Öztürk (2005) yaptığı çalışmada eğitimin bireylere sağladığı özel yararlar yanında, toplumsal açıdan yaratmış olduğu dışsallıklar nedeniyle ülkelerin ekonomik kalkınmasında önemli rol oynadığını belirtmektedir. Eğitim ekonomisi açısından baktığımız zaman öztürk'e (2005) göre *bireyin eğitim seviyesi yükseldikçe nitelikli işgücü darboğazı aşılmakta bilimsel ve teknolojik yenilikler hız kazanmaktadır.* Eğitimli insan gücünün emeğin verimliliğini arttırmasının sonucu hem işletme verimliliği artmakta hem de ülke gelir düzeyi artmaktadır. Öztürk'ün Yaptığı çalışma ile yapılan araştırma eğitim ekonomisi bakımından bireyin aldığı eğitimin işletmelerin verimliliğini artırma noktasında paralellik göstermektedir. Araştırmada işletmelerde girdi faktörü olan insan unsurunun önemine ve iş gücü verimliliği sağlama noktasında şunları söyledi;

K1 "*Eğitimli personel ihtiyacının giderilmesi konusundan üniversitelerle sanayi,hizmet, ve ticari faaliyet gösteren işletmeler arasında işbirliği yapılmalıdır bu işbirliği özellikle mesleğe yönelik teknik konularda olmalıdır, üniversite öğrencileri öğrenim dönemi içerisinde staj, işbaşı öğrenme tekniklerini uygulamalı olarak eğitim programı geliştirilmeli*

ve öğrencilerin üniversite hayatları boyunca hem teknik hem de pratik eğitim almaları sağlanmalıdır"

Yapılan araştırmada K15'in konu ile ilgili görüşleri şöyledir; "*Bu konuda işbirliği yapılmalıdır üniversitelerden hizmet alınmalıdır, devlet, piyasadaki sektörler ve üniversiteler birlikte hareket etmeli ve üniversite gençlerinin üniversite süresince alanlarında aynı zamanda iş tecrübesi kazanmaları sağlanmalıdır. Özel sektör personelinin de hem işletme verimliliğini arttırmak hem de işletmelerin müşterilerine daha iyi hizmet verebilmesi için üniversitelerin yürüteceği sürekli öğrenmeye bağlı eğitim süreçlerine katılmalıdırlar."* Görüldüğü üzere Öztürk'ün araştırmasında vurgu yaptığı bireylerin eğitim seviyesi yükseldikçe nitelikli işgücü darboğazı aşılmaktadır noktasında bu konuda nelerin yapılabileceği noktasında yapılan araştırmada katılımcılar öneriler getirmiştir.

Keskin (2011) yaptığı çalışmada hükümetlerin halkın refahını artırma noktasında ülkede ekonomik kalkınmanın olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Ekonomik kalkınmanın gereğinin de ekonomik kalkınmanın temellerinde yatan dinamikleri harekete geçirmekle mümkün olabileceğini söylemektedir. bu temel dinamiklerden birisinin ise teknoloji olduğunu belirtmekte ve teknolojinin üretim sürecinde kullanılmasının ekonomik kalkınmayı sağlayan faktör verimliliğinin artmasına sebep olduğunu belirtmiştir. Keskin araştırmasında teknoloji üretimi, teknolojinin üretim sürecinde kullanımının ancak beşeri sermaye ile mümkün olduğunu yani insan sermayesi ile mümkün olduğunu belirtmiştir. Keskin araştırmasında gelişmiş ülkelerin sosyal göstergelerine bakıldığı zaman benzerlik gösterdiğini belirtmiştir. Ülkelerin refah düzeylerinin yüksek oluşunun bireylerin eğitim düzeyinin yüksek oluşu , ortalama ömrün diğer ülkelerle karşılaştırıldığında daha uzun oluşu bu ülkelere diğer ülkelerden beyin göçünün olmasının gelişmiş ülkelerin ortak özellikleri olduğunu belirtmiştir. Bütün bu ortak gelişmelerin arkasında ise ülkelerin sahip olduğu beşeri sermayenin rolünün büyük olduğu nu söylemektedir ve beşeri sermayenin oluşumu ise başta eğitim gerektirdiğine vurgu yapmış ve eğitime yapılan harcamaların yatırım niteliği taşıdığının belirtmiştir. Keskin üniversite eğitiminin daha geniş kitlelere ulaştırılması, kapasitenin artırılması,yeni üniversitelerin kurulması ,işsizlerin vasfının ülkenin ihtiyaç duyduğu işgücü vasfıyla örtüştürülmesi sürekli eğitim programlarıyla çalışan kesimlerin meslek içi eğitim faaliyetleriyle vasıfların iyileştirilmesi, kadınların

meslek edindirme kurslarıyla işgücüne katılmalarının sağlanması amaç edinmelidir noktasında yapılan araştırmanın birinci alt amacıyla aynı yönde görüşlerinin olduğu görülmektedir. K10 "*Üniversiteler verdiği eğitimle öğrencileri belirli bir düzeye getiriyor. Ancak ihtiyaçlarımıza yönelik olarak tam anlamıyla eğitilmiş personel ihtiyacımızı karşılamıyor, bana göre bunun sebebi üniversitelerin uyguladığı eğitim programında pratik eksiklikleridir. Sektörümüzdeki firmalara gelen öğrenciler ancak belirli bir süre işyerlerinde çalıştıktan sonra verimli olabiliyor bu iş öğretme süresi bizim için bir maliyet oluşturuyor."* Üniversiteler bizlerle öğrencilerin eğitimi konusunda işbirliği yapmamaktadırlar.

Keskin (2011) araştırmasından bir diğer çıkarsama ve araştırma ile paralellik göstermektedir eğitim harcamalarının yatırım niteliği taşıyabilmesi ve kazanılan eğitimin sermaye niteliğinde olabilmesi ,eğitimin ekonomik büyüme ve ekonomik kalkınmanın ihtiyaç duyduğu özelliklere sahip insan gücünün yetişmesiyle mümkün olduğu sonucuna varmış olmasından. Burada bireyin aldığı eğitimin verimliliğe, ekonomik kalkınma ve ekonomik büyümeye etkisine dikkat çekmiştir. Keskinin vurgu yaptığı insan sermayesi, Araştırmanın alt amaçlarından olan Eğitimli insan gücünün eğitim ekonomisi bakımından ülkedeki sektörlerde faaliyet gösteren firmaların, esnafın verimliliğine ve ülke ekonomisine katkılarının belirlenmesi noktasında paralellik göstermektedir. Araştırmada K18'in eğitimin önemi noktasındaki görüşü şöyledir; "*Üniversiteler ve sektörler arasında eğitilmiş personel ihtiyacının karşılanmasına yönelik olarak ciddi bir çalışma yapıldıktan sonra bu program hem üniversite öğrencilerine yönelik hem de işletmelerin mevcut personeline yönelik bir program olmalıdır, öğrencilere yönelik olarak program staj sistemiyle başlayabilir daha sonra ise yarı zamanlı çalışan statüsüne geçilebilir öğrenciler üniversiteyi bitirdikten sonra ise kalifiye eleman olarak alanlarında istihdamları sağlanabilir görüşündeyim".* Böylelikle eğitim sistemi sektörlerle entegre olarak işleyebilir. Sonuçta ülkedeki işlemelerdeki verimlilik artışı genelde ülke ekonomisini olumlu yönde etkilemektedir.

Çakmak (2008) yaptığı çalışmada ekonomi ile eğitim arasındaki ilişkide işgücü verim düzeyinin yükseltilmesi, sosyal ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi ve hızlandırılması, değişimin ve gelişmenin anahtarı olan eğitimin önemine vurgu yapmıştır. Araştırması sonucunda Türkiye'de ve dünyada yaşanan hızlı değişime uyum sağlayabilmek ve ülke kalkınmasına destek verebilmek için

eğitim ve öğretim sisteminin çağdaş seviyeye yükseltilerek çağın gereklerine uygun olarak, günün koşul ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir sonucuna varmıştır. Yapılan çalışmada da araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun sektörlerin ihtiyaç duyduğu eleman profiline uygun olarak eğitim sistemine sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin de dahil edilmesini istemektedirler. Bu noktada Çakmak (2008) yaptığı çalışmada vurgu yaptığı çağın gereklerine uygun eğitim sistemi düşüncesi ile araştırmam sonucunda yeni bir eğitim modeliyle ülke ekonomisinde faaliyet gösteren sektörlerdeki işletmelerin, üniversitelerin kendileri ile eğitim konusunda işbirliği yapmasına ihtiyaç duymaları sonucuna varılması iki araştırma arasında eğitim ekonomisi bakımından paralellik olduğunu göstermektedir.

Öztürk, Torun ve Özkök (2011) yaptıkları çalışmada Anadoluda kurulan üniversitelerin illerin sosyo ekonomik ve sosyo kültürel yapılarına katkıları araştırmışlardır. Araştırmalarında anadoluda kurulan üniversitelerin kuruldukları illere ekonomik katkının yarattığı gelir akımı ile kentin gelişiminin maddi koşulunu oluştururken diğer yandan da gelişmenin bilimsel ve sosyo kültürel koşulunu hazırlamaktadır sonucuna varmışlardır. Ancak bunun yanında sosyo kültürel yapıların üniversitelerin bir kente olan katkısını artırmak ve topluma öncülük edebilmesini sağlamak için, üniversitelerin imkanlar çerçevesinde altyapılarını tamamlamış illere kurulması gerektiği çıkarsamasını yapmışlardır. Ve yükseköğretimde eğitim kalitesinin düşürülmesi ve kentin fiziki, sosyo ekonomik ve sosyo kültürel yapısındaki yetersizlikler, bir üniversitenin bulunduğu kente olan katkısını azalttığı görüşündedirler.

Yapılan araştırmada üniversitelerin açıldığı şehirlerde işletme ve esnafa etkileri incelenmiş ve üniversitelerin kuruldukları şehirlerdeki işletme ve esnaf sayısını artırdığı görülmüş bunun yanında mevcut işyerlerinin de iş hacimlerinin arttığı gözlemlenmiştir. Yapılan çalışma ile Öztürk ve arkadaşları (2011) yaptıkları çalışma karşılaştırıldığında her iki çalışmada da üniversitelerin kurulduğu şehirlerin ekonomisini olumlu etkilediği çıkarsaması yapılabilmektedir. Öztürk ve arkadaşları (2011) yaptıkları çalışmada üniversitelerin kurulduğu illerin sosyo kültürel boyutunu da ağırlıklı olarak ele almışlar ve özellikle ekonomik katkının yanında de sosyo kültürel olarak şehrin altyapı eksikliklerine dikkat çekmişlerdir ve bir üniversitenin bir şehre sosyo ekonomik veya sosyo kültürel katkısının olabilmesi için kentin altyapısının bu duruma hazır olması gerektiğini vurgulamışlar ve gerekli

altyapının olması durumunda üniversitelerin ve üniversite öğrencilerinin kente daha verimli olabileceği aksi halde üniversitelerin illere katkılarının sınırlı kalacağına vurgu yapmışlardır.

Dalğar, Tunç ve Kaya (2009) *Bölgesel Kalkınmada Yükseköğretim Kurumlarının Rolü ve Bucak Örneği* isimli çalışmalarında Araştırmada Bucak ilçesinde bulunan yükseköğretim kurumlarının ilçe ekonomisine ciddi oranda katkılarının olduğunu, yaklaşık olarak üç yüz yetmiş iki kişilik bir istihdam yarattığı ekonomik boyutun ise yaklaşık olarak kırk beş milyon Türk Lirası olarak katkı sağladığı sonucuna varmışlardır. Dalğar ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada elde ettiği sonuçta üniversitelerin bulunduğu şehirlere yarattığı istihdam ile şehrin ekonomisine yaptığı katkıyı rakamsal olarak vermiştir . Dalğar ve arkadaşları (2009) yaptıkları çalışma ile yapılan araştırmada araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun üniversitelerin şehirlerin ekonomisine hem istihdam hem de ekonomik olarak katkı yaptığı noktasında paralellik göstermektedir.

Avşar (2009) yaptığı araştırmada *Türkiye'de Eğitim Yatırımları ve Ekonomik Büyüme ilişkisi* konusunu incelemiştir. Çalışmasında yeni gelişen büyüme modellerinde bir ülkenin sahip olduğu beşeri sermaye, dış ticaret, finansal kalkınma ve kamu harcamalarının ekonomik büyüme üzerinde etkili olduğuna dikkat çekmekte ancak. Ancak bunlar arasında en önemli unsurun insan sermayesi dolayısı ile beşeri sermaye olduğunun ve nitelikli yani kalifiye insan faktörünün önem taşıdığının belirtmiştir. Bu noktada yapılan araştırmanın birinci alt amacında eğitim ekonomisi bakımından insanın aldığı eğitimin öncelikle işletmelere daha sonra ülke ekonomisine etkileri konusunda paralellik bulunmaktadır ve eğitime yatırım noktasında örtüşmektedir. Yapılan araştırmada Birinci alt amaca yönelik bulgularda 1 numaralı katılımcının görüşleri ile Avşar (2009) yaptığı araştırmada eğitime yapılan yatırımların ve eğitimli bireylerin ülke ekonomisine katkıları noktasında paralellik göstermektedir. *K1 "Eğitimli personel ihtiyacının giderilmesi konusundan üniversitelerle sanayi,hizmet, ve ticari faaliyet gösteren işletmeler arasında işbirliği yapılmalıdır bu işbirliği özellikle mesleğe yönelik teknik konularda olmalıdır, üniversite öğrencileri öğrenim dönemi içerisinde staj, işbaşı öğrenme tekniklerini uygulamalı olarak eğitim programı geliştirilmeli ve öğrencilerin üniversite hayatları boyunca hem teknik hem de pratik almaları*

sağlanmalıdır. bu hem bireyler için hem işletmeler hem de genelde ülke ekonomisi için olumlu yönde bir yatırımdır."

Avşar (2009) çalışmasında eğitim alanının gelişmesine ve eğitime yapılan yatırımların ekonomik büyümeyi tetiklediğini ve ekonomik büyümeyi artı yönde etkilediğini belirtmiştir.

Aydın ve arkadaşları (2016) yaptıkları *Yüksek Öğretim Kurumlarının Yerel Ekonomilere Katkıları: Manyas Meslek Yüksekokulu Örneği* isimli çalışmada Araştırmada Manyas Meslek Yüksekokulu'nun öğrenci harcamaları ve diğer kurumsal harcamalarıyla Manyas ekonomisine yaptığı parasal katkıları tahmin ederek bölgesel kalkınma ve üniversite kent işbirliğinin tüm boyutlarıyla ortaya çıkarmışlardır. Manyas Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören öğrencilerin bölge ekonomisine ilk harcama kanalı ile öğrenci başına ortalama olarak ayda yedi yüz yirmi üç tl on bir kuruş katkı sağladıklarını, Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören üç yüz doksan dört öğrenci ve Manyas Meslek Yüksek Okulunun personel ve diğer giderlerden oluşan kurumsal harcamaları eklendiğinde toplam katkının yıllık yerel Gayrı Safi Hasılada beş milyon yirmi dört bin dokuz yüz doksan sekiz Türk Lirası yerel harcanabilir gelirde ise iki milyon sekiz yüz seksen dört bin üç yüz kırk dokuz Türk Lirası olduğu rakamına tahmini olarak ulaşmışlardır. Bu katkıda en büyük payın öğrenci harcamalarına ait olduğu sonucuna varmışlardır . Kentteki öğrenci sayısının iki katına çıkması halinde bu ekonomik katkının da artışa paralel olarak iki katına çıkacağını öngörmüşlerdir. Aydın ve arkadaşlarının (2009) yaptığı çalışmada üniversitenin kentin ekonomisine gerek istihdam gerekse öğrenci harcamaları noktasında tahmini rakamsal verileri elde etmişlerdir. Yapılan araştırmada ise spesifik olarak rakamlarla değil genel anlamda ülke ekonomisine ve üniversitelerin açıldığı şehirlere ve esnafa katkıları ele alınmıştır. Ancak genel olarak baktığımız zaman her iki çalışmanın da sonuçları da yükseköğretimin ekonomiye olumlu katkı yaptığı noktasında paralellik göstermektedir. Yapılan araştırmada üniversitelerin açıldığı şehirlerde öğrenci yoğunluğu yaşanmakta ve KKTC' de üniversite öğrencilerinin yurt dışından geliyor olması gerçeği göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin ihtiyaçlarını giderme noktasında sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin iş hacimlerini artırmaktadır. Bunun yanında bu şehirlerde öğrenci yoğunluğunun yaşanması talebe bağlı olarak irili ufaklı birçok iş yerlerinin açılmasına sebep olmaktadır şeklinde ifade edilmektedir. K15'e göre

"*üniversitelere bağlı olarak üniversite öğrencilerinin ikamet ettiği yerlerde kiralık emlak alanında büyük hareketlilik meydana gelmektedir. Gerek küçük esnaf olarak gerekse orta ve büyük çapta iş yapan olarak restoran cafe gibi sektörlerde faaliyet gösteren işletme sayıları artmaktadır"* şeklinde ifade etmiştir. K12'nin görüşü "*üniversitelerin açıldığı şehirlerde gözle görülür bir hareketliliğin olduğunu elimizdeki veriler doğrulamaktadır. Üniversitelerin ve buna bağlı olarak üniversite öğrencilerinin bu bölgelere gelmesi ile işyeri ve esnaf sayısıyla iş hacimlerinde artış meydana gelmektedir."* şeklinde ifade etmiştir.

Bu bulgu KKTC'de faaliyet gösteren üniversitelerde öğrenim görmek amacıyla gelen gençlerin yurt dışından geliyor olması, üniversitelerin kurulduğu şehirlerdeki öğrenci yoğunluğu yaşanmasına bağlı olarak öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda konut, yurt ihtiyacından tutunda restoran, cafe, berber'e kadar birçok sektörde olumlu yönde hareketlilik yaşandığı, yeni işyerlerinin açıldığı hatta bölgelerde faaliyet göstermeyen sektörlerin bile iş yeri açarak faaliyete geçtikleri bu bölgelerdeki mevcut iş yerlerinin ve iş hacimlerinin arttığı şeklinde yorumlanabilir. Görüldüğü üzere Aydın ve arkadaşlarının yaptığı araştırma sonuçları ile yapılan araştırmada üniversitelerin ve üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine ve şehirlere katkıları noktasında paralellik vardır.

Yavuzçehre (2016) *Üniversitelerin Kentlerine Etkileri: Denizli Pamukkale Üniversitesi Örneği* isimli çalışmasında Pamukkale Üniversitesinin denizli kentinin demografik özelliklerine, ekonomisine, konut sektörüne, sanayisine ve sosyal ve kültürel yapısına etkilerini araştırmıştır. Yavuzçehre çalışmasında Pamukkale üniversitesinin Denizlinin demografik yapısını hem nicel hem de nitel olarak olumlu katkıda bulunduğunu, üniversitenin şehrin nüfus artış hızını ve göç oranını etkilediğini üniversitenin gerek istihdam yaratma gerekse gelir ve gider yaratma etkisiyle önemli bir aktör olduğu ve konut sektörünün farklı boyutlarda geliştiğini özellikle kampüs çevresine farklı iş yerlerinin açıldığı sonucuna varmıştır. Yapılan araştırmada araştırmaya yönelik bulgularda K1 "*Üniversitelerin açıldığı şehirlerde ve buna bağlı olarak oluşan öğrenci yoğunluğu ortaya çıkmaktadır. Bu şehirlerde sektörümüzde faaliyet gösteren işletmeler hem sayı olarak artmış hem de iş hacimlerde artış olmuştur".* Buna bağlı olarak özelde üniversitelerin açıldığı şehirlerdeki iş hacmi ve işyeri sayıları artmıştır, genelde ise ülke ekonomisine

katkılarının olduğunu görüşünde olunması Yavuzçehre'nin bulguları ile aynı yöndedir.

Diğer bir katılımcı olan K3 "*Bölgelerde açılan üniversitelerin genelde ülke ekonomisine özelde ise bölgelerdeki işletme ve esnaf sayısının ve iş hacimlerini artmaktadır. Çünkü bölgeye özellikle yurt dışından öğrenci girişi olmakta bu öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik yaptıkları harcamalar bölgeyi hem ekonomik hem de sosyal yönden canlandırmaktadırlar".* diğer görüş ise *K4 "Üniversiteler ekonomik olarak kurulduğu şehirlere, işyerlerine ve esnafa büyük katkıları olmaktadır". İş hacimleri artmakta hem de bölgede yeni sektörlerde işyerleri açılmaktadır. Bütün olarak baktığımızda ülke ekonomisi bundan olumlu yönde etkilenmektedir.* Sonuç olarak Yavuzçehre'nin yaptığı araştırma bulguları ile yapılan araştırmada alt amaçlardan olan KKTC'de üniversite öğrencilerinin sayısının artması paydaş sektörlerdeki işletme, esnaf sayısını ve iş hacmini artırmakta mıdır amacına bağlı olarak elde edilen sonuç bizlere iki araştırmanın bu konuda aynı çıkarsamayı yaptığını göstermektedir.

Yayar, Şeker ve Karanfil (2016) yaptıkları *Amasya Üniversitesinin İl Ekonomisine Etkisi* isimli çalışmalarında üniversite öğrencilerinin Amasya ilinin ekonomisine etkileri araştırılmıştır. Üniversitenin gerek malzeme gerek istihdam gerekse üniversite öğrencilerinin yaptığı harcamaların ilin ekonomisine katkı yaptığını vurgulamışlardır. Öğrencilerin en çok barınma ihtiyacına yönelik harcama yaptığı elde edilen sonuçları arasındadır. Ancak tam olarak bu rakamı belirlemenin mümkün olmadığını sonucuna varmışlardır. Bunun yanında her ile he hatta her ilçeye bir üniversite kurma politikasının ilin kalkınması ve gelişmesinde ne kadar sürdürülebilir bir proje olduğu konusunun tartışılabilir ve başka bir araştırma konusu olabileceği fikrindedirler. Yayar ve arkadaşları (2016) yaptıkları çalışma ile yapılan çalışmada yükseköğretim alanının ve dolayısı ile üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine katkıları tartışılmaktadır, buna bağlı olarak üniversitelerin ve üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine, dolayısı ile ekonominin çarkları olan sektörlere ve esnafa katkıları değerlendirildiği noktada bulgu ve sonuçların paralellik göstermektedir şöyle ki Tablo 18'de görüldüğü üzere araştırmaya katılanların tamamı yüksek öğretim sektöründe faaliyet gösteren üniversitelerin ülke ekonomisini çok yönlü ve olumlu katkıları olduğu görüşündedir. Katılımcı K11 "*üniversitelerin ülke ekonomisine hem doğrudan hem*

de gelen öğrencilerin oluşturduğu ticaret hacminden kaynaklı ekonomik faaliyetler neticesinde ekonominin işleyişine katkı sağlar. Üniversiteler uzun soluklu bir yatırım enstrümanı olmakla birlikte kısa vadede ülke ekonomisine pozitif etki ederler". Görüşü katılımcıların üniversitelerin ekonomiye etkileri konusundaki en açıklayıcı görüştür. *K17 "Üniversite öğrencilerinin imalat , hizmet ve ticari faaliyet gösteren birçok işletme ve esnafa büyük oranda katkıları vardır".*
K18 "*Ülkedeki Üniversitelerde eğitim gören üniversite öğrencinin sektörlere ve esnafa katkıları vardır ve birçok işletme ve esnafın ekonomik olarak ayakta durmasına sebep olmaktadır".* Görüldüğü üzere araştırmada üniversitelerin ve üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine, paydaş sektörlere büyük katkıları bulunmaktadır noktasında Rüştü Yaşar ve arkadaşlarının yaptıkları çalışma ile örtüşmektedir.

Local Ekonomic Impact of Niğde University: An Estımation under True Inflation Efect isimli çalışma ile Mavru ve arkadaşları (2014) yaptıkları araştırmada Niğde üniversitesinin kentin ekonomisisne etkilerini araştırıken diğer yandan da bu ekonomik etkiyi ölçmede hangi metodun daha iyi sonuç verdiğini de test etmiştir. Araştırmada keynesian Multiplier Method, Ryan Short Cut Method ve Survey Method' u test etmiştir . Araştırmada üniversitenin kentekonomisini olumlu yönde etkilediği ve kullanılan methodlardan en iyi sonucu verenin keynesian metodunun olduğunu bunun sebebinin ise metodun anket verisiyle desteklenmiş olmasıdır. genel anlamda bakıldığında Üniversitenin ekonomik olarak Niğde iline olumlu yönde katkı yaptığı görülmektedir. Can ve arkadaşlarının yaptığı çalışma ile yapılan araştırma bulguları üniversitelerin açıldığı şehirlerin ekonomisine katkı yaptığı noktasında aynı yönde sonuç elde edilmiştir araştırma bulgularına katılımcıların görüşleri şöyledir; K1 "*Üniversitelerin açıldığı şehirlerde ve buna bağlı olarak oluşan öğrenci yoğunluğu ortaya çıkmaktadır. Bu şehirlerde sektörümüzde faaliyet gösteren işletmeler hem sayı olarak artmış hem de iş hacimlerde artış olmuştur".* Buna bağlı olarak özelde üniversitelerin açıldığı şehirlerdeki iş hacmi ve işyeri sayıları artmıştır, genelde ise ülke ekonomisine katkılarının olduğunu görüyoruz K3 "*Bölgelerde açılan üniversitelerin genelde ülke ekonomisine özelde ise bölgelerdeki işletme ve esnaf sayısının ve iş hacimlerini artmaktadır. Çünkü bölgeye özellikle yurt dışından öğrenci girişi olmakta bu öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik yaptıkları harcamalar bölgeyi hem ekonomik*

hem de sosyal yönden canlandırmaktadırlar". görüşü ile Can ve arkadaşları (2014), bulguları üniversitelerin şehir ekonomisine olumlu etkileri noktasında paralellik göstermektedir.

Kaşlı ve Serel'in (2007) yaptığı araştırmada *Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma* isimli çalışmalarında Balıkesir Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu öğrencilerine uygulanan anket ile şehre yaptıkları harcama miktarları ve harcama kalemlerini oluşturan alanlar araştırılmıştır. Araştırma sonucunda filim kiralama ve internet kafe'lerde önemli miktarda harcama yaptıkları ve şehirdeki internet kafe ve filim kiralama işletmelerinin sayısının arttığı sonucuna varmışlardır.Kaşlı ve serelin yaptığı çalışma da üniversitelerin açıldığı şehirlerde sektörlerdeki iş hacimlerin artması ve yeni iş yerlerinin açılması noktasında araştırma ile paralellik göstermektedir. Yükseköğretim sektöründe faaliyet gösteren üniversitelerin açıldığı şehirlerde ve ülke genelinde özellikle yurt dışından gelen üniversite öğrencilerinin sayısının artması ülkede faaliyet gösteren paydaş sektörlerdeki işletme ve esnaf sayısına ve iş hacimlerine etkileri noktasında araştırmaya katılanların bazılarının görüşleri şöyledir; K1 "*Üniversitelerin açıldığı şehirlerde ve buna bağlı olarak oluşan öğrenci yoğunluğu ortaya çıkmaktadır. Bu şehirlerde sektörümüzde faaliyet gösteren işletmeler hem sayı olarak artmış hem de iş hacimlerde artış olmuştur".* Buna bağlı olarak özelde üniversitelerin açıldığı şehirlerdeki iş hacmi ve işyeri sayıları artmıştır, genelde ise ülke ekonomisine katkılarının olduğunu görüyoruz. K12 "*Üniversitelerin açıldığı şehirlerde gözle görülür bir hareketliliğin olduğunu elimizdeki veriler doğrulamaktadır. Üniversitelerin ve buna bağlı olarak üniversite öğrencilerinin bu bölgelere gelmesi ile işyeri ve esnaf sayısıyla iş hacimlerinde artış meydana gelmektedir".* görüşleri ile Kaşlı ve Serelin vardığı sonuç paralellik göstermektedir.

Sönmez ve Başkaya (2013) Üniversitelerin Şehirlerin Ekonomisi ve Şehir içi Arazi Kullanımı Üzerindeki etkileri: Kilis 7Aralık Üniversitesi Örneği isimli çalışmalarında Türkiye-Suriye sınırında kurulan ve sınırda kalmış olan Kilis 7 Aralık Üniversitesinin kurulması ile Kilis şehrinde meydana gelen ekonomik ve sosyal değimi ele almak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda üniversite personelinin ve üniversite öğrencilerinin şehrin sosyal ve ekonomik yönden şehre

büyük katkılarının olduğunu ve şehirdeki işyeri sayısında ve türünde artış olduğu sonucuna varmışlardır. Sönmez ve Başkaya'nın çalışması ile Araştırma bulguları arasında aynı yönde paralellik olduğu görülmektedir. Şöyle ki; görüldüğü üzere araştırmaya katılanların hemen hepsi üniversitelerin açıldığı şehirlerde öğrenci yoğunluğu yaşanmakta ve KKTC'deki üniversite öğrencilerinin yurt dışından geliyor olması gerçeği göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin ihtiyaçlarını giderme noktasında sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin iş hacimlerini artırmaktadır. Bunun yanında bu şehirlerde öğrenci yoğunluğunun yaşanması talebe bağlı olarak irili ufaklı birçok iş yerlerinin açılmasına sebep olmaktadır şeklinde ifade edilmektedir. K15'e göre "*üniversitelere bağlı olarak üniversite öğrencilerinin ikamet ettiği yerlerde kiralık emlak alanında büyük hareketlilik meydana gelmektedir. Gerek küçük esnaf olarak gerekse orta ve büyük çapta iş yapan olarak restoran cafe gibi sektörlerde faaliyet gösteren işletme sayıları artmaktadır"* şeklinde ifade etmiştir. K12'nin görüşü "*üniversitelerin açıldığı şehirlerde gözle görülür bir hareketliliğin olduğunu elimizdeki veriler doğrulamaktadır. Üniversitelerin ve buna bağlı olarak üniversite öğrencilerinin bu bölgelere gelmesi ile işyeri ve esnaf sayısıyla iş hacimlerinde artış meydana gelmektedir"* şeklinde ifade etmiştir.

Bu bulgu KKTC'de faaliyet gösteren üniversitelerde öğrenim görmek amacıyla gelen gençlerin yurt dışından geliyor olması, üniversitelerin kurulduğu şehirlerdeki öğrenci yoğunluğu yaşanmasına bağlı olarak öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda konut, yurt ihtiyacından tutunda restoran, kafe, berber'e kadar birçok sektörde olumlu yönde hareketlilik yaşandığı, yeni işyerlerinin açıldığı hatta bölgelerde faaliyet göstermeyen sektörlerin bile iş yeri açarak faaliyete geçtikleri bu bölgelerdeki mevcut iş yerlerinin ve iş hacimlerinin arttığı şeklinde yorumlanabilir.

2014 yılında *Bülent Ecevit Üniversitesi'nin Zonguldak'a Etkileri ve Kentin Üniversite Algısı* isimli çalışmayı yapan araştırmacılar Sankır ve Gürdal (2014) çalışmalarının sonucunda ekonomik boyutu ele aldığımız zaman üniversitenin Zonguldak'ın ekonomik yaşantısını olumlu etkilediği ve araştırmaya katılanların %85.5'inin üniversite sayesinde Zonguldak'ta yeni işyerlerinin açıldığı sonucuna varmışlardır. Sankır ve Gürdal 'ın çalışmalarında elde ettiği sonuçlar ile yapılan araştırmada araştırmaya katılanların görüşleri arasında paralellik olduğu görülmektedir. Şöyle ki; *K15" Üniversitelere bağlı olarak üniversite öğrencilerinin*

ikamet ettiği yerlerde kiralık emlak alanında büyük hareketlilik meydana gelmektedir. Gerek küçük esnaf olarak gerekse orta ve büyük çapta iş yapan olarak restoran kafe gibi sektörlerde faaliyet gösteren işletme sayıları artmaktadır". K17 "Üniversite öğrencilerinin yoğun olduğu şehirlerde işletmelerin işleri artmakta ve yeni iş yerleri ve esnaf sayısında artış olmakla birlikte Kuzey Kıbrıs'ta her şehirde üniversite açılması genel olarak ekonomiyi de olumlu yönde etkilemektedir". Görüldüğü üzere Sankır ve Gürdal'ın (2014) yaptığı çalışma sonuçları ile yapılan araştırmadaki katılımcıların görüşleri aynı yöndedir.

Görkemli (2005) yılında tamamladığı çalışmasında *Selçuk Üniversitesinin Konya Kent Ekonomisine Etkileri* isimli araştırmalarında Türkiye'nin öğrenci sayısı açısından en büyük üniversitelerinden biri olan ve araştırma tarihi olan ve araştırma tarihi itibari ile kentteki tek üniversite olma özelliğini koruyan Selçuk Üniversitesi'nin Konya ekonomisine olan etkilerini ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda Selçuk Üniversitesinin Konya iline doğrudan ve dolaylı olarak birçok yönden katkı sağladığı sonucuna varmıştır. Görkemli (2005) çalışması ile yapılan araştırmada araştırmaya katılanların üniversitelerin açıldığı şehirlere katkıları noktasında paralellik olduğu görülmektedir. K1 "*Üniversitelerin açıldığı şehirlerde ve buna bağlı olarak oluşan öğrenci yoğunluğu ortaya çıkmaktadır. Bu şehirlerde sektörümüzde faaliyet gösteren işletmeler hem sayı olarak artmış hem de iş hacimlerde artış olmuştur".* Buna bağlı olarak özelde üniversitelerin açıldığı şehirlerdeki iş hacmi ve işyeri sayıları artmıştır, genelde ise ülke ekonomisine katkılarının olduğunu görüyoruz.

Işık (1992) *Türkiye'de Üniversitelerin Kentleşme Üzerine Etkileri* İsimli çalışması ile 1992 yılında Türkiye'de kurulmuş olan yirmi dört üniversitenin kuruldukları kentin nüfus artışına ve göç özelliklerine olan etkilerini araştırmayı amaçlamıştır. yirmi dört üniversiteden dokuzunu çeşitli nedenlerle araştırma dışında bırakmıştır. İncelene on beş kentin verilerine göre üniversite kurulan kentlerin büyük bir bölümünde 1975-1990 yılları arasında azalan yıllık ortalama nüfus artış hızının 1990 sonrasında önemli artışlar meydana geldiği sonucuna varmıştır. Bu artışa paralel olarak üniversitelerin kurulduğu bu illere göç artışı da meydana gelmiştir. Bütün bunlara bağlı olarak üniversitelerin kurulduğu şehirlerin ekonomisine olumlu etki ettiğini açıklamıştır. Işık yaptığı çalışmada üniversitelerin

kentlere etkilerinde sosyal kültürel ve demografik özellikleri ele almış ve üniversitelerin kurulduğu şehirlerin nüfusunu artış yönde etkilediğini ortaya koymuş bulunmaktadır. Yapılan araştırmada ise sadece sosyal, kültürel ve daha çok ekonomik yönden ele alınan konuda üniversitelerin ve buna bağlı olarak üniversite öğrencilerinin KKTC'nin şimdilik sosyal ve kültürel yapısını etkilemediği görüşündedirler dolayısı ile demografik değişim söz konusu olmadığı sonucuna varılmıştır, bununla ilgili katılımcı görüşleri şöyledir; KKTC'ye yurt dışından gelen öğrencilerin sosyal kültürel yapıyı şu anda etkilemediğini düşünüyorum ancak önümüzdeki yıllarda bunun değişeceğini düşünmekteyim çünkü özellikle son yıllarda üçüncü dünya ülkelerinden gelenlerin bir kısmının üniversite öğrenimlerinden sonra ülkelerine dönmeyip burada kalmanın yollarını aramaktadır. K5 "*Bu konuda özellikle üçüncü dünya ülkelerinden gelen öğrencilerin bazı sıkıntılar yarattığını düşünüyorum ancak bununun ciddi boyutta olmadığını ve Kuzey Kıbrıs'ın sosyal ve kültürel yapısını çok fazla etkilemediği görüşündeyim"*. görüldüğü gibi KKTC'de araştırmada şu anda üniversiteler bir göç sebebi olarak görülmemektedir. Ancak her iki araştırmada da araştırmaya katılanların görüşleri üniversitelerin kurulduğu illerin ekonomisini olumlu yönde etkilediği yönündedir.

5.2. Sonuç

Yüksek öğretim sektöründe faaliyet gösteren üniversitelerin ülke ekonomisine, paydaş sektörlere ve esnafa katkısı

KKTC'deki üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin ülke ekonomisine katkıları bakımından GSYH içerisindeki payı yaklaşık olarak %28'dir (Gökçekuş, 2015). Yapılan araştırmada KKTC'de faaliyet gösteren üniversitelerin ilk açıldığı günden bugüne değin KKTC ekonomisine ve öğrencilerin yaşamlarını idame ettirirken yaptıkları harcama kalemlerini oluşturan sektörlere, ulaşım,market, restoran, konut, berber, kuaför, haberleşme gibi ülke ekonomisindeki paydaş sektörlere dolayısı ile büyük işletmelerin yanında esnafa katkılarının büyük olduğu gözlemlenmiştir. Bu ekonomik katkıyı üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin milli eğitim bakanlığı göre 2016-2017 verilerine göre yüz bin civarında olması ve üniversite öğrencilerinin %85'inin yurt dışından geldiğini göz önünde bulundur isek ada ekonomisine dışarıdan para girişi olması ülke ekonomisine, paydaş sektörlere ve esnafa katkılarını ortaya çıkarmaktadır.

Eğitimli insan gücünün ülkedeki sektörlerin verimliliğine ve ülke ekonomisine katkıları

İş gücü işletmeler için bir girdi faktörüdür dolayısı ile çalışanların aldığı eğitim işletmelerin verimliliğini artırmaktadır. Bu da eğitim ekonomisinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanında bireyin aldığı eğitimin genelde ülke ekonomisine de etkileri bulunmaktadır. Ancak işletmelerin ve esnafın çoğunluğunun sektörlerine uygun eğitimli alanda iş tecrübesine sahip kalifiye işgücü bulamadıklarından bu yönde istihdam gerçekleştirememektedirler, bu durumun hem işletme verimliliğini hem de sunulan mal ve hizmet kalitesini olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Buna bağlı olarak işletmeler farkında olmadan imajlarının kötü etkilenmesine sebep olmaktadırlar. Bu durumdan hem işletmeler hem de ülke ekonomisi kötü yönde etkilenmektedir. Bu noktada paydaş sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler ve esnaflar üniversitelerin kalifiye eleman sağlanması noktasında kendileri ile eğitim konusunda işbirliği yapılmadığı görüşünde hemfikirdirler.

KKTC'de üniversitelerin kurulmasına bağlı olarak ve ülke genelinde yurt dışından gelen üniversite öğrencilerinin sayısının artması paydaş sektörlerdeki işletme, esnaf sayısına ve iş hacmine etkileri

KKTC'deki üniversite öğrencilerinin sayısındaki artış oldukça yüksektir Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı 2016-2017 dönemi verilerine göre yükseköğrenim sektöründe üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin sayısı yüz bine yaklaşmıştır ve üniversitelerin kurulduğu 1997 yılından günümüze değin sürekli artış göstermektedir. Bu artışa paralel olarak özellikle üniversitelerin açıldığı şehirlerde öğrenci yoğunluğunun yaşanması ve bu öğrencilerin Mili Eğitim ve Kültür Bakanlığı 2016-2017 yılları verilerine göre %85'inin, yurt dışından geliyor olmasına bağlı olarak öğrencilerin yaşamlarını idame ettirmek için piyasadan birçok ürün talebi yapmaları işletmelerin ve esnafın iş hacimlerini artırmışlardır. Buna paralel olarak üniversitelerin kurulduğu şehirlerde öğrenci artışına bağlı olarak birçok işletme ve esnaf faaliyete geçmiş hatta bölgelerde faaliyet göstermeyen sektörlerde bu bölgelerde işyerlerinin açıldığı görülmektedir. Dolayısı ile üniversitelerin kurulduğu şehirlerde ve ülke genelinde yurt dışından gelen öğrenci sayılarının

artması işletme ve esnaf sayılarının artmasına ve çeşitlenmesine sebep olmanın yanında mevcut işyerlerinin de iş hacimlerini artırdığı görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmesinin paydaş sektörlere ve esnafa etkileri

Özellikle yurt dışından KKTC' ye gelerek üniversitelerde öğrenim gören gençlerin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmelerine bağlı olarak uluslararası ulaşım sektörü hariç paydaş sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin ve esnafın iş hacminin azaldığı ve cirolarının bu dönemlerde düştüğü görülmektedir. Özellikle üniversitelere yakın bölgelerde müşteri potansiyellerinin büyük çoğunluğu öğrenci olan ve öğrencilere yönelik ticari faaliyet yürüten işletmeler ve esnaflar bu durumdan çok daha fazla etkilenmektedir. Nüfusun 1/3' oranında üniversite öğrencisinin olması ve bu öğrencilerin %85'inin yurt dışından geliyor olması ülke ekonomisi açısından çok olumludur. Ancak öğrencilerin doğal olarak tatil dönemlerinde ülkelerine dönmeleri ekonomiyi, paydaş sektörleri ve esnafı bu denli etkilemesi düşündürücü bir konudur. Çünkü olası bir durumda üniversite öğrencilerinin azalması paydaş sektörlerin ve ülke ekonomisinin kötü yönde etkilenme riski olduğu çıkarsaması yapılabilmektedir.

Yükseköğrenim sektöründe faaliyet gösteren üniversitelere öğrenim görmek amacıyla yurt dışından gelen üniversite öğrencilerinin adanın sosyal ve kültürel yapısına etkileri

Yükseköğretim alanında faaliyet gösteren üniversitelerdeki öğrenci yoğunluğuna baktığımız zaman ve bu öğrencilerin büyük çoğunluğunun yurt dışından geldiği görülmektedir, bu gerçeğin göz önünde bulundurulmasına rağmen yapılan değerlendirmede. Şimdilik öğrencilerin adanın sosyal ve kültürel yapısını bozmadıkları. Aksine yabancı ülkelerden ve dünyanın çeşitli coğrafik bölgelerinden gelen bu gençlerin kültürel çeşitlilik yaratarak ada halkına zenginlik yarattıkları görülmektedir. Ancak yine üniversitelerde öğrenim gören gençlerin ada nüfusu içerisindeki oranı göz önünde bulundurulduğunda ve bu öğrencilerin çoğunlukla yurt dışından geliyor olmasına ve özellikle üçüncü dünya ülkelerinden gelen öğrencilerin kendi ülkelerindeki ekonomik şartların kötü olmasından dolayı adada kalma eğiliminde olmakları, ve iş sahalarında istihdam edilmelerinin uzun

vadede adanın sosyal ve kültürel yapısına olumsuz etkide bulunabilecekleri sonucunu çıkarsayabiliriz.

KKTC'de faaliyet gösteren üniversitelerin adadaki paydaş sektörlerle eğitim alanında işbirliği durumları ve üniversitelerin sektörlerdeki işletmelerin eğitilmiş personel ihtiyacını karşılama konusunda mevcut durum.

Yükseköğretim alanında üniversitelerin öğrencilere teorik bilgiyi sunarak öğrencileri bilgi konusunda olumlu bir düzeye getirdikleri ancak mezun öğrenciler alanlarındaki işetmelerde belirli bir süre çalıştıktan sonra kalifiye olmaktadırlar. Bu tam anlamıyla işletmelerin ihtiyaç duyduğu kalifiye personel ihtiyacını karşılamamaktadır, aynı zamanda öğrencilerin iş süreçlerini pratik olarak işi öğrenene kadar geçen süre işletmeler için maliyet oluşturmakta bu da eğitim ekonomisi bakımından bireylerin aldığı eğitimin yansımalarının tam anlamıyla görülmediği sonucuna varmamızı sağlamaktadır.

Yükseköğretim sektöründe faaliyet gösteren üniversitelerin ve buna bağlı olarak üniversite öğrencilerinin ülke nüfusuna oranı ve ekonomiye etkileri

Üniversite öğrencilerinin ülke nüfusunun 1/3' kadar olduğunu ve bu oranın nüfusa oranının yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu öğrencilerin %85'inin dolayısı ile büyük çoğunluğunun yurt dışından geliyor olması ülkeye ciddi anlamda bir nakit girişi sağlamakta bu da ülke ekonomisini ve sektörleri olumlu yönde etkilemektedir.

İşletmelerde etkililik ve verimliliği artırmak, müşterilere daha iyi hizmet sunabilmek için personel seçiminde aranan özellikler

Paydaş sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin ve esnafın büyük çoğunluğu personel alımı yaparken işe başvuranın eğitim düzeyine, iş tecrübesine, sektördeki iş bilgi ve becerisine sahip olma bilgisayar programlarının kullanılabilme derecesi, yabancı dil ve insan ilişkileri gibi vasıfları aramaktadırlar.

Devletin yükseköğretim sektörüne yaptığı katkı

Devletin yükseköğretim alanındaki üniversitelere yeterli katkıyı yapmadığı ve üniversite öğrencilerine sağlanan bursun az olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

5.3. Öneriler

Öneriler bölümü iki başlık altında yer almaktadır. Bu başlıklar araştırma sonuçları doğrultusunda geliştirilen öneriler ve ileriki çalışmalara yönelik öneriler şeklindedir.

5.3.1. Araştırma Sonuçları Doğrultusunda Geliştirilen Öneriler

- Ülkede faaliyet gösteren paydaş sektörleri temsil eden, konusunda uzman ve yetkili Kıbrıs Türk Ticaret Odası, Sanayi Odası, Esnaf ve Zanaatkarlar Odası, sivil toplum kuruluşları ile KKTC'de faaliyet gösteren üniversiteler, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ortak çalışarak bu sektörlerin verimliliğini ve hizmet kalitesini artırmaya yönelik olarak, üniversitelerde eğitim gören gençlerin kendi dallarında pratik eğitim görmesini sağlayacak bir eğitim projesi geliştirilmeli ve uygulamaya konmalıdır. Burada amaç; Devlet, paydaş sektörler ve üniversitelerin işbirliği yapmasını sağlayarak bu oluşacak projenin eğitim sistemine dahil edilmesi ile eğitilmiş insan gücünün eğitim ekonomisi açısından sanayi kuruluşlarına, işletmelere ve hizmet sektöründeki firmalara fayda yaratmasını sağlamaktır. Proje sonucunda üniversite öğrencileri öğrenimleri sona erdiğinde kalifiye eleman halinde ülke ekonomisine kısa sürede entegre olarak etkili ve verimli birer personel olarak katkıda bulunabileceklerdir.

- Yukarıdaki sisteme dahil olan paydaş sektörlerde faaliyet gösteren işletmelere devlet tarafından vergi indirimi uygulanarak program teşvik edilmeli ve yine bu programa bağlı olarak üniversite mezunu kalifiye personel istihdam eden firmalara sosyal sigorta işveren payları devlet tarafından karşılanması yoluyla gençlerin istihdamı özendirilmelidir.

- Bu program kapsamında öğrenciler üniversitenin birinci yılından itibaren bölümlerine uygun olarak sektörlerde faaliyet gösteren işletme, sanayi kuruluşları ve esnafa ait işyerlerinde haftanın belirli günleri uygulamalı pratik eğitim almaları sağlanmalı ve program dahilinde öğrencilerin ders geçme notuna pratik eğitim notu da dahil edilmeli ve uygulama notu paydaş sektörlerdeki firmalarca verilmelidir.

- Yapılan araştırmada üniversitelerin ve buna bağlı olarak üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine ve paydaş sektörlere katkısının yadırganamaz seviyede olduğu gözlemlenmiştir, dolayısı ile ülke ekonomisinde başı çeken sektörlerden olan üniversitelerin Türkiye Cumhuriyeti'nin yanında özellikle dış ülkelerde yurt dışı eğitim fuarlarında tanıtımına ağırlık verilmeli ve bu konuda Türkiye Cumhuriyeti dış temsilcilikleri ile koordineli çalışmalar yürütülmelidir. Bunun yanında sektörün sürekliliğini sağlamak ve geri bildirim alınmasına bağlı olarak mezun gençlerin mezuniyet sonrası iş imkanlarından faydalanma durumları takip edilmelidir.

- Ülke ve paydaş sektörler için gelir kapısı olan öğrencilere ve tüm müşterilere daha iyi hizmet verebilmek ve işletme verimliliğini artırmak amacı ile sektörlerde çalışan, üniversite mezunu olmayan veya yabancı ülkelerden gelen personeller de yaşam boyu eğitim felsefesine bağlı olarak Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, özel sektör ve üniversiteler işbirliği yaparak üniversitelerin bünyesinde oluşturulacak farklı programlarla eğitimden geçirilmeli ve bu eğitim programında başarılı olanlara sertifika verilmeli ve bu sertifikayı alanlara, sosyal sigorta çalışan ve işveren payına katkı yaparak program özendirilmelidir.

- Yapılan araştırmada ve çeşitli ülkelerde yapılan araştırmalarda eğitim ekonomisine, insan sermayesi kuramına (Human Capital Theory) dikkat çekilerek eğitimin önemine dikkat çekilmiş, eğitimli bireyin, işletmelerin ve ülke ekonomisindeki önemine vurgu yapılmıştır . Bu bağlamda

KKTC'de yükseköğretim alanının dolayısı ile üniversitelerin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu gerçek göz önünde bulundurularak devletin yüksek öğretim alanının geleceği konusunda ciddi anlamda tüm paydaşların da dahil olacağı uzun vadeli stratejik plan geliştirmeli ve bu plan hükümet politikası olarak değil devlet politikası olarak uygulanmalı ve yüksek öğretim alanına ciddi anlamda kaynak ayırarak hem öğrencilerin eğitimi noktasında hem de sektörün büyümesinin sağlanması noktasında alana yatırım yapılmalıdır.

- Bütün bu sonuçları göz önünde bulundurarak devletin uyguladığı liberal ekonomik politikadan ekonomik kalkınmaya ve sektörleri geliştirmeye yönelik çalışmalara ağırlık vererek her alanda belirli ölçüler çerçevesinde ekonomiye müdahaleci bir yapıya sahip olması gerekmektedir.
  Ülke ekonomisinin ve yükseköğretim alanının geliştirilmesi yönünde stratejik planlar yapması, bu stratejik planları uygulaması, öğrenci çeşitliliği ve sayısındaki artışa bağlı olarak güvenlik ve sağlık gibi konulara özen gösterilmesi, öngörü ve vizyon sahibi olunması gerekmektedir.

5.3.2 İleriki Çalışmalara Yönelik Öneriler

- Yapılan araştırmada üniversitelerin ve üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisi ve ekonominin çarkları olan paydaş sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler için önemi ortaya çıkmıştır.
  Bu denli öneme sahip bir sektörün mevcut durumunun geliştirilmesi ve öğrenci sayısının artırılması yönünde yapılacak çalışmaşlara yol gösterici olacak olan öğrenci memnuniyetine bağlı olarak öğrencilerin yaşamlarını idame ettirirken ihtiyaçlarını giderdikleri birçok mal ve hizmetten yararlanırı gerçeği gözönünde bulundurularak temin ettikleri bu mal ve hizmetlerin öğrenciler açısından ekonomik olup olmadığı, bekledikleri kalitede olup olmadığı yönünde öğrencilere yönelik çalışmaların yapılması gerekliliği açk ve önemli bir konudur. Bu konu üniversitelerde verilen eğitim kalitesinin önemi kadar önemli bir konu durumundadır ve derinlemedsine araştırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Adem, M. (1981). *Eğitim planlaması.* Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi.

Akçakanat, T., Çarıkçı, İ. ve Dılupçu, M. A. (2010). Üniversite öğrencilerinin bulundukları il merkezine ekonomik katkıları ve yaptıkları harcama eğilimleri: Isparta 2003-2009 yılları örneği, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Aralık, (22), 165-178.

Aksoy, H. H. (1999). Relationship Between Education and Employment: How do employers use educational indicators in hiring? results from a participatory observation. *Journal of İnterdisciplinary Education, 3*(1), 171-187.

Aksoy, H.H, Aras. H. Ö, Çankaya. D. ve Karakul. A.K. (2011). Eğitimde nitelik: Eğitim ekonomisi kuramlarının eğitimin niteliğine ilişkin kurgusunun eleştirel analizi. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi, 9*(33), 60-99.

Akyüz, Y. (2006). *Türk eğitim tarihi*. Ankara. 10. Baskı Pagem A Yayıncılık.

Armstrong, H.W., Darrall, J. ve Grove-White, R. (1997). Maximising the local economic, enviromental and social benfist of a university, *Lancaster University, Geojournal, 41*(4), 339-350.

Atik, H. (1999). Üniversitelerin yerel ekonomiye katkıları: Teori ve Erciyes üniversitesi üzerinde bir uygulama. *Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 15*, 99-110.

Aydın, M. (2014). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Aydın, G., Darıcı, B. ve Aydın, A. (2016). Yüksek öğretim kurumlarının yerel ekonomilere katkıları: Manyas meslek yüksek okulu örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 19*(36).

Bakanlık bağlantılı yükseköğretim kurumları ve özel statülü devlet üniversiteleri (2018, 5). www.yok.gow.tr/web/guest/diger-diger-yuksekogretim-kurumlari adresinden alınmıştır.

Başaran, İ. E. (2008). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara. Ekinoks Yayınları.

Başaran, İ. E. (1991). *Örgütsel davranış*. Ankara: A.U.Eğitim Fakültesi Yayını.

Barro, R. J. (2002). *Education as a aeterminant of economic growth*. 2017. 5. http://wwwhoover.stanford.edu/publications/books/fultext/ed21st/9pdf. adresinden alınmıştır.

Berber, M. (2006). *İktisadi büyüme ve kalkınma*. 3. Baskı. Trabzon: Derya Kitabevi.

Beltekin, N. (2014). İşgücü talebi ve eğitim ilişkisi üzerine bir analiz (İş İlanları Örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 13*(51).

Boucher, G., Conway, C. ve Van Der Meer, E. (2003). *Tiers of engagement by universities in their region's devolopment Regional Studies, 37*(9), 887- 897.

Blackburn, R. T. ve Lavrence J. H. (1995). *Faculty at work. Baltimore and London:* The Johns Hopkins University Press.

Blaug, M. (1995). *Wage labour and education*. M. Carnoy (ed), international encyclopedia of economics of education. 2. Baskı. Oxford: Elsevier Science

Bowen, H. R. (1980). *Investment in learning. San Francisco*. Jossey Bass Publishers.

Bologna sürecine üyelik. (2018, 5). www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-ilişkiler-bologna süreci adresinden alınmıştır.

Bologna sürecine üye olan ülkeler. (2018, 5). www.yok.gov.tr/web/uluslararası-ilişkiler/bologna-süreç-üyeleri-ve-kuruluşlar adresinden alınmıştır.

Bologna sürecinin on eylem başlığı. (2018, 5). www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-ilişkiler/44. adresinden alınmıştır.

Bologna süreci izleme grubu. (2018, 5). www.yok.gow.tr/web/uluslararasi-ilişkiler/46. adresinden alınmıştır.

Bologna Konferansında Bologna sürecine katılan ülkeler. (2018, 5). www.yok.gov.tr/web/uluslararası ilişkiler/bologna-süreç-üyeleri-ve-kurulu adresinden alınmıştır.

Bursalıoğlu, Z. (1999). *Eğitim yönetiminde teori ve uygulama*. Ankara: Pagem Yayınları.

Bridge, B. (2003). *Eğitimde vizyoner liderlik ve etkin yöneticilik*. İstanbul: Beyaz Yayınları.

Brasseul, J. (1997). *Histoire des faits economigues de I antiguite a la revolution industrialle*, Tome I. Paris: Armand Colin.

BSTS. (1981). *Yöntembilim Terimleri Sözlüğü.* 2017. 5. www.tdk.gov.tr adresinden alınmıştır.

Carnoy, M . (1982). Eğitim ve ekonomi ilişkisi. (Çev. Nejla Kurul Tural.) *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 485-504.

Carnoy, M. (1995). Benefits of Improving the qualıty of education. International encyclopedia of economics of education. second edition. Carnoy, M. ed. Oxford: Elsevier Science Ltd.

Creswell, J.W. (2003). Research design: Qualitative, guantitative and mixed methods approaches, (2nd ed.). Thousand oaks, CA: Sage Publications.

Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 11*, 33-41.

Çatalbaş, Ö. (2010). *Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti Ülke Raporu*: Ankara.

Çayın, M. ve Özer, H. (2015). Üniversitelerin il ekonomisine katkısı ve öğrencilerin tüketim yapısı: Muş alparslan üniversitesi örneği, *Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (2)*, 131- 147.

Çelebi, B., Güryay, E. ve Çağlar, M. (2008). *Kıbrıs Türk eğitim sisteminde eğitim planlaması ve finansman tarihsel gelişim ve uluslararası karşılaştırma; beş kıtadan 56 ülkenin eğitim sistemiyle, Kıbrıs Türk eğitim sisteminin*

karşılaştırılması (AB ülkeleri, OECD ülkeleri ve diğer ülkeler) Ajans Yay Ltd. (1), 45.

Çınar, R. ve Emsen,S. Ö. (2001). Eğitim ve iktisadi gelişme: Atatürk Üniversitesi'nin Erzurum il ekonomisi ve sosyal yapısı üzerindeki etkileri *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, (15),* 1-2.

Dalgar, H. ve Tunç. H., Kaya. H. (2009). Bölgesel kalkınmada yükseköğretim kurumlarının rolü ve bucak örneği, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.*

Dedeçay, S, S. (1983). *Aslı nedir*. Lefkoşa Özel Türk üniversitesi Yayınları. 3. Baskı. Lefkoşa: Kıbrıs Postası Of-Set Matbaası.

Denıson. E.W. (1962). Education, economic growth and gaps in information, *The Journal of Political Economy. 20*(5/2), 124-128.

Devlet Planlama Örgütü. (2016). *Orta Vadeli Program. 2017-2019.* Lefkoşa: KKTC Devlet Basımevi.

Devlet Planlama Örgütü. (2017). *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler 2016*. Lefkoşa: KKTC Devlet Basımevi.

Devlet Planlama Örgütü. (2017). *İstatistik Yıllığı 2016*. Lefkoşa: KKTC Devlet Basımevi.

Devlet Planlama Örgütü. (2017). *2015 Yılı makroekonomik ve sektörel gelişmeler.* Lefkoşa: KKTC Devlet Basımevi

Deyon, P. (1969*). Le Mercantilisme, Paris: Flamarrion.*

Dinçsoy, O.M. ve Taşdemir.Ö. (2016). Üniversite öğrencilerinin ekonomik kalkınma algılarının analizi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18(2), 307-322.*

Donmoyer, R. (1999). The continuing quest for a knowledge base: 1976-1998. In J. Murphy, ve K. S. Louis (Eds.), *Handbook of Research in EducationalAdministration,. San Francisco*: Jossey-Bass.

Ehrlich, I. ve Murphy, K. (2007). Why does human capital need a journal. *Journal of Human Capital. 1*(1), 1-7.

Erdoğan, S. (1999). Temel insan sermayesi modeli: seçilmiş illerde ekonometrik yaklaşım, *D.E.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi, 14*(1), 75-95.

Ergen, H. (2013). Türkiye'de eğitimde planlama yaklaşımları ve kullanılan eğitim göstergeleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.

Eriçok, E., Yılancı, V. (2013). Eğitim harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisi: Sınır testi yaklaşımı, *Bilgi Ekonomisi ve Yönetim Dergisi, 8*(1).

Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelken Tepe Yayınları.

Fisk, Robert S. (1957). The task of educational administration. In administrativen behavior in education, pp. 204 edited by Roald F. Campbell and Russell T. Gregg. *Harper-RowPublishers*, New York.

Florax, R.J. (1987). The regional economic role of universities: The dark side of universities. Twente university., cheps, Netherlands, 51-55.

Genç, N. (2007). *Yönetim ve organizosyon*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Georgiadis, N. M. (2007). Educational reforms in Greece (1959-1997) and Human Capital Theory. JCEPS: 5(2). http://www.jceps.com/?pageID=article &article ID=105

Gökçekuş, H. (2015). *KKTC Başbakanlık Yükseköğretim ve Strateji Belgesi ve Eylem Planı.* Lefkoşa: KKTC Devlet Basmevi.

Görkemli, H. N. (2009). Selçuk üniversitesi'nin konya kent ekonomisine etkileri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (22),* 170-186.

Guthrie, J. (2001). The management, measurement and the reporting of intellectual *capital, Journal of İntellectual Capital, 2*(1), 27-41.

Gültekin, N., Çelik, A. ve Nas, Z. (2008). Üniversitelerin kuruldukları kent'e katkıları, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7*(24), 264-269.

Han, E. ve A.A. Kaya. (2006). *Kalkınma ekonomisi-teori ve politika*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Hoşgörür, V. ve Gezgin, G. (2005). Ekonomik ve sosyal kalkınmada eğitim yüzüncü yıl üniversitesi, *Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, 2*(1).

Işık, Ş. (1994). Türkiye'de üniversitelerin kentleşme üzerine etkileri, Medieval M.Ü. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (6), 281-293.

Karabaş, E. ve Şafaklı, O,V. (2015). KKTC yükseköğretim sektörünün 82. performansı üzerine bir değerlendirme, *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 6*(2), 77, 81-82.

Kaşlı, M. ve Serel. A. (2008). Üniversite öğrenci harcamalarının analizi ve bölge ekonomisine katkılarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi, 15*(2).

Keskin, A. (2011). Ekonomik kalkınmada beşeri sermayenin rolü ve Türkiye *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, (25), 3-4.

Koçer, H. A. (1987). *Türkiye'de modern eğitimin doğuşu,* Ankara: Uzman Yayınları.

Koçel, T. (2003). *İşletme yöneticiliği*. İstanbul: Beta Basım. Dağıtım ve Yayınevi.

Koçel, T. (2014). *İşletme yöneticiliği.* İstanbul: Beta. Basım Dağıtım ve Yayınevi.

Kutlu, A, H. (2009). Entellektüel sermaye: Türkiye muhasebe sisteminde raporlanabilir mi" *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 27*(1), 235-250.

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. Yüksek Öğrenim ve Dış İlişkiler Dairesi, (2018)

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. (2017. 6). *2016-2017 İstatistik yıllığı*. http://eohd.mebnet.net/sitesi/defaul/files/2016-2017_201701.pdf adresinden alınmıştır.

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. *Üniversiteler Adası Kuzey Kıbrıs*. Yüksek Öğrenim ve Dış İlişkiler Dairesi. (2016). Lefkoşa: KKTC Devlet Basımevi.

KKTC 2011 Nüfus sayımı. (2017, 4). Devlet planlama örgütü. www.devplan.org adresinden alınmıştır.

KKTC *Yükseköğrenim Stratejisi ve Eylem Planı Önerisi.* (2012). Türkiye Cumhuriyeti Lefkoşa Büyükelçiliği. Technopolis group.

KKTC'nin siyasi ve idari yapısı ile nüfus ve işgücü yapısı. (2017, 12). www.ekonomi.gov.tr adresinden alınmıştır.

Korkmaz, A. (2006). Eğitim ve Ekonomi Arasındaki İlişkiler. L. Küçükahmet(Ed) *Eğitim bilimlerine giriş.* Ankara: Nobel Yayınevi, 96-97.

Kruger, A. B, M. Lindahl. (2001). Education for growth: Why and for whom?", *Journal of Economic Literatüre*, (39), 1107.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başbakanlık. *KKTC Yükseköğretim Strateji Belgesi ve Eylem Planı.* (2015). Lefkoşa: KKTC Devlet Basmevi.

Malhotra, Y. (2000). Knowledge assets in the alobal economy: Assesstment of national ıntellectual capital, *Journal of Global Information Management, 8*(3), 5-15.

Mavruk, C., Tikenarsalan. A.İ, Gürün. M. ve Akkurt. A.A. (2014). Niğde üniversitesinin yerel ekonomiye katkısı: Enflasyon etkisi altında bir hesaplama, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 7*(2), 17-37.

Muharrem, A. (2009). Türkiye'de eğitim yatırımları ve ekonomik büyüme ilişkisi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9*(1), 85-98.

OECD. (1982). The university and the community, the problems of changing Relationships. Paris: *OECD Publıcation.*

OECD Insights-Human Capital. (2007). How what you know shapes your life, (Türkçe Özet), ISBN-92-64-029095.

O'Donoghue, M. (1991). *Economic dimensions in education,* Ireland: Gill & Macmillan Dublin. Publication.

Onsekiz, D. (2018). Üniversitelerin anadolu kentlerine etkileri: Bir literatür taraması. *Uluslarlararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11*(55).

Ormancı, Ü., ve Ören, Ş.F. (2010). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 43*(1), 165-191.

Özalp, İ., Koparal. C. ve Berberoğlu. G. (1997). *Yönetim ve organizasyon.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Öztürk, S., Torun, İ. ve Özkök, Y. (2011). *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8*(16), 145-158.

Öztürk, N. (2005). İktisadi kalkınmada eğitimin rolü, *Sosyo Ekonomi Dergisi* (1), 27-44.

Parnes, H.S. (1962). *Forecasting educational needs for economic and social development.* Paris: OECD Publication.

Phelps, R. (1998). The Effect Of University Host Community Size on State Growth, *Economics Of Education Review*, 17(2), 149-158.

Rukancı, F. ve H, Anameriç. (2004). Ortaçağda ilk üniversiteler: stadium generale, *Felsefe Dünyası Dergisi, 1*(39).

Sağlam, M., Özüdoğru, F. ve Çıray F. (2011). Avrupa birliği eğitim politikaları ve Türk eğitim sistemi'ne etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8*(1), 87-109.

Sankır, H., Gürdal. D.A. (2014). Bülent ecevit üniversitesinin zonguldak'a etkileri ve kentin üniversite algısı. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 4*(2).

Senge, P. M. (2002). *Beşinci disiplin* (Çeviren: A. İldeniz, A. Doğukan), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Sergiovanni, T. J., Burlingame, N., Coombs, F. S. ve Thurston, P. W. (1987). Educational Governance and Administration (2nd ed.). New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Şhultz, T. W. (1968). *Education and economic growth: Return to education readings in the economics of education,* France: UNESCO.

Shultz, T. W. (1971). *Investment in human capital: The role of education and of research*, New York: Free Press.

Shultz, P.T. (1992). The role of education and human capital in economic devolopment: An emprical assesstment, dünya ekonomisinde ekonomik büyüme üzerine konferansta sunulan makale, Institut Für Weltwirtschaft, Kiel.

Snowdon, B. ve H. R. Vane. (2003). An encyclopedia of macroeconomics, *Edward elgar publishing*, 191.

Sönmez, E. ve M, Başkaya. Z. (2013). Üniversitelerin şehirlerin ekonomisi ve şehiriçi arazi kullanımı üzerindeki etkileri: Kilis 7 aralık üniversitesi örneği. *3. International Geography Symposium-GEOMED.*

Tanilli, S. (1991). *Uygarlık tarihi.* İstanbul: Say Yayınları.

Temel, A. (2005). Eğitimde toplam kalite yönetimi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4*(2).

T.C Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2009). MEB. 2010-2014 Stratejik Planı. Ankara.

Türk, A. (2014). *Ekonomi.* İstanbul: Kafekültür Yayıncılık.

Türkiye Cumhuriyeti'nde üniversiteler. (2018, 5). https://istatistik.yok.gov.tr. adresinden alınmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nde yükseköoretim kurumları (2018, 8). http://www.yok.gov.tr/web/guest/tarihce adresinden alınmıştır.

Timur, T. (2000). *Toplumsal değişme ve üniversiteler*. Ankara: İmge Kitabevi.

Ünal, L. I. (1993). *Eğitimin ekonomik rolü ve türkiye ilgili bulgular,* III. İzmir İktisat kongresi, 4-7 Haziran 1992, Sosyal değişim ve sosyal gelişme tratejileri, Ankara: DPT Yayını, 225-234.

Ünal, I. (1996). *Eğitim ve yerleştirme ekonomisi*. Ankara: Epar Yayınları.

Ünsal, E.M. (2007). *İktisadi büyüme*. 1. Baskı, Ankara: İmaj yayıncılık.

Varger, J. (2003). *A history of the university in europe.* Cambridge university press. 1.

Yavuzçehre,. P.S. (2016). Üniversitelerin kentlerine etkileri: denizli pamukkale üniversitesi örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21*(1), 235-250.

Yayar, R., Şeker, H. ve Karanfil. N. (2018). Amasya üniversitesinin il ekonomisine etkisi, *Finans Politik&Ekonomik Yorumlar Dergisi. 55*(635), 37-49.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Yin, R. K. (2009). Case study research: Design and method (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

YÖK Yükseköğretim Kurulu. (2011). Avrupa Yükseköğretim Alanı (European Higher Education Area, AYA): http://bologna.yok.gov.tr/index.php. adresinden alınmıştır.

Webometrics. Google Scholar. (2017, 10). https://neu.edu.tr/. adresinden alınmıştır.

Woodhall, M. (1995). Human Capital Concepts. Carnoy, M. (E.d.) International Encyclopedia of Economics of Education. Second Edition. Oxford: Elsevier Science Ltd, 24-28.

Woodhall, M. (1987). *Ekonomics of Education*: Areviv (Ed G psacharopoulos), Economics of Education Research and Studies. Oxford: Pergamon.

EKLER

Ek 1: Katılımcıları Veri Toplama Öncesi Genel Bilgilendirme Yazısı

Sayın, Oda/STK/KİT ve Özel Kuruluş; Yönetim Kurulu Başkanları/Yöneticiler/ Koordinatörler/As Başkanlar/Müdürler/Genel Sekreterler.

Ben, Hüseyin Baykan. Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlamsı alanında doktora öğrencisiyim. Üniversitelerin ve Üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine, ekonominin çarkları olan paydaş sektörlere ve esnafa katkılarının değerlendirilmesi ile ilgili doktora tezi için araştırma yapılması planlanmaktadır. Bu araştırma sizlerin gönüllü katılımlarınızla gerçekleştirilecektir. Araştırma çerçevesinde ilk olark demografik bilgiler formu ile sizlerin ve görev yaptığınız ODA, STK veya KİT'lerle ilgili demografik bilgiler istenmiştir, içerik analizi yapılması amacıyla üniversitelerin ve üniversite öğrencilerinin ülke ekonomisine, ekonominin çarkları olan paydaş sektörlere ve esnafa katkılarının belirlenmesine yönelik açık uçlu sorular bulunmaktadır bu konu ileilgili görüşlerinizin alınmasına yönelik yaklaşık olarak 45 dakika sürecek bir görüşme planlanmaktadır görüşme formunu ister kendiniz isterseniz araştırma sorularınıza yönelik görüşlerinizi görüşme formuna ben dolduracağım. Formun hiçbir yerine adınızı yazmanız gerekmemektedir. Lütfen formda yer alan her soruyu dikkatlice okuyarak samimi cevaplar vermeniz, araştırmanın doğru ve gerçekçi sonuçlar üretmesi bakımından son derece önemlidir.

Araştırmada katılımcıların kimlikleri ve verdikleri bilgiler kod ile kaydedilerek gizlilik korunacaktır. İsminiz veya size ilişkin bilgiler araştırmada kesinlikle kullanılmayacaktır. İsterseniz araştırmada elde edilen sonuçlar, araştırma sonuçlandıktan sonra sizlere ulaştırılacaktır.

Sizinle yapacağımız bu çalışma, doktora tezimin veri kaynağını oluşturacağından benim için önem arzetmektedir. Araştırmaya vermiş olduğunuz katkı ve destekten dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Hüseyin Baykan

Yakın Doğu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Türkçe Program Koordinatörü.
Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması doktora öğrencisi

Ek 2: Demografik Bilgiler Formu

1-Demografik Bilgiler

Kurum	Devlet ( )	Özel ( )	Vakıf ( )	KİT ( )	STK ( )	Diğer
Kurumun Faaliyet Süresi	1-5 Yıl ( )	5-10Yıl ( )	10-15 Yıl ( )	15-20 Yıl ( )	20 Yıl ve Üzeri ( )	Diğer
Kurumdaki Göreviniz	Yönetici ( )	Müdür ( )	Koordinatör ( )	Başkan ( )	Genel Sekreter ( )	As Başkan ( )
Kurumdaki Görev Süreniz	1.Yıl ( )	2. Yıl ( )	3. Yıl ( )	4. Yıl ( )	5. Yıl ve Üzeri ( )	Diğer

Ek 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1-KKTC'de faaliyet gösteren üniversiteler ülkede faaliyet gösteren işletmelerin eğitilmiş personel ihtiyacını sizce yeterince karşılamakta mıdır?

2-Sizce yükseköğretim sektöründe faaliyet gösteren üniversiteler ülke ekonomisini ne yönde etkilemektedir?

3-KKTC'de üniversite öğrencilerinin yaşamlarını idame ettirmek için yaptıkları harcamaların piyasadaki perakendecilik, hizmet, üretim, sektörlerinde faaliyet gösteren işletmelere ve esnafa katkıları var mıdır? varsa sizce ne orandadır?

4-KKTC'deki üniversitelere yurt dışından gelen öğrencilerin genelde ülke ekonomisine katkısı sizce ne orandadır?

5-KKTC'deki üniversitelerde öğrenim gören öğrenci sayısı ülke nüfusunun yaklaşık olarak 1/3'ü kadardır bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu oran ülke ekonomisini ne yönde etkiler?

6-KKTC'ye yurt dışından gelen öğrencilerin adanın sosyal ve kültürel yapısına etkileri nasıl olmaktadır?

7-Sizce KKTC'de Devletin yükseköğretim sektörüne ayırdığı pay ne kadardır? ve yeterlimidir?

8-KKTC'de üniversitelerde öğrenim gören yabancı öğrencilerin tatil dönemlerinde ülkelerine dönmesi sizce ülke ekonomisini ve özelde işyerlerini, esnafı ne yönde etkilemektedir?

9- İşletmelerde sizce etkililik ve verimliliği artırmak, müşterilere daha iyi hizmet sunabilmek için personel seçimi yaparken personelde hangi özellikler aranmalıdır?

10-Ait olduğunuz sektörde daha çok hangi ülke vatandaşları çalışmaktadır? Neden?

11-Üniversitelerin açıldığı şehirlerde ve ülke genelinde, özellikle yurt dışından gelen öğrenci sayısının artması ülkede faaliyet gösteren paydaş sektörlerdeki işletme, esnaf sayısını ve iş hacimlerini ne yönde etkilemektedir?

12-Sizce kalifiye personel sağlama ve işletmelerde verimliliği artırmaya yönelik olarak üniversitelerle ülkede faaliyet gösteren işletmeler eğitim konusunda işbirliği yapmalımıdır? Yapmalıysa nasıl olmalıdır?

Ek 4: Özgeçmiş

Hüseyin Baykan
Tel: 05428515420
Adres: Dr Naim Adiloğlu Cad No 136 Baykan Apt Metehan Lefkoşa
E-Posta: huseyin.baykan@neu.edu.tr
Doğum Tarihi: 23/12/1972
Doğum Yeri: Lefkoşa
Uyruğu: KKTC
Medeni Hali: Evli
Ünvanı: Öğretim Görevlisi

Öğrenim Durumu

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Yüksek Lisans	İnsan Kaynakları Yönetimi	Yakın Doğu Üniversitesi	2013
Lisans	İktisat	T.C Anadolu Üniversitesi	1997

Yabancı Dil: Orta düzeyde İngilizce

Bilgisayar Bilgisi: Eta SQL Muhasebe Programı, Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Powerpoint, Microsoft Access

Akademik Tecrübeleri

Yıl	Kurum/Kuruluş	Verilen Dersler
2014	Deulcom İnternational	Finansal Muhasebe I Finansal Muhasebe II
2014-2018	Yakın Doğu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Finansal Muhasebe I, Finansal Muhasebe II,Yönetim Muhasebesi, İşletme Yönetimi, Kamu Maliyesi ve Maliye Politikası

Akademik Görevleri

Yıl /Dönem	Üniversite	Fakülte	Bölüm	Görev
2013/2014 Bahar	Yakın Doğu Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	İşletme Yönetimi	Yarı Zamanlı Öğretim Görevlisi
2014/2015 Güz	Yakın Doğu Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	İşletme Yönetimi	Yarı Zamanlı Öğretim Görevlisi
2014/2015 Bahar	Yakın Doğu Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	İşletme Yönetimi	Tam Zamanlı Öğretim Görevlisi
2015/2016 Güz	Yakın Doğu Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	İşletme Türkçe, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	Program Koordinatörü
2015/2016 Bahar	Yakın Doğu Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	İşletme Türkçe, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	Program Koordinatörü
2016/2017 Güz	Yakın Doğu Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	İşletme Türkçe, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	Program Koordinatörü
2016/2017 Bahar	Yakın Doğu Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	İşletme Türkçe, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	Program Koordinatörü
2017/2018 Güz	Yakın Doğu Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	İşletme Türkçe, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	Program Koordinatörü
2017/2018 Bahar	Yakın Doğu Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	İşletme Türkçe, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	Program Koordinatörü

Verilen Hizmet İçi ve Diğer Eğitimler

Dönem	Kurum/Kuruluş	Verilen Eğitim Konusu
2016/2017-Yaz	Yakın Doğu Teknoloji Birimi	Finansal Muhasebe
2017/2018 Güz	Yakın Doğu Denetim Birimi	Finansal Muhasebe
2017/2018 Yaz	Yakın Doğu Üniversitesi Bünyesinde Sosyal Sorumluluk Projesi, Lise öğrencilerine	İşletme Muhasebe

Diğer Faaliyetler

KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki Teknik Öğretim Dairesi'nin düzenlediği Liselerarası bilgisayarlı muhasebe yarışmasında yarışma sorularının tartışılması sınavın uygulanması ve puanlama aşamalarında 2014-2015 Güz döneminden itibaren görev yapmakta ve Yakın Doğu Üniversitesini jüri üyesi olarak temsil etmekte.

ULUSLARARASI HAKEMLİ DERGİLERDE YAYINLANAN MAKALELER

Baykan. H, Altınay.F, Eyüpoğlu.Z.Ş, Altınay.Z. (September 2017)An evaluation of higher education sector to the economy, Quality Quant. DOI 10.1007/s11135-017-587-3

Baykan. H,(September 2017). Situation analysis of occupational health and safety in North Cyprus. Ponte, 73(3), pp. 81-92.

Turnitin Orijinallik Raporu

- İşleme kondu: 20-Eyl-2018 07:19 EEST
- NUMARA: 1005129405
- Kelime Sayısı: 28339
- Gönderildi: 1

Hüseyin Baykan Hüseyin Baykan tarafından

Benzerlik Endeksi

%8

Kaynağa göre Benzerlik
Internet Sources: N/A
Yayınlar: %8
Öğrenci Ödevleri: N/A

alıntıları dahil et bibliyografyayı dahil et küçük eşleşmeleri çıkar İndir yenile yazdır

mod:

1% match (yayınlar)
KESKİN, Abdullah. "Ekonomik kalkınmada beşeri sermayenin rolü ve Türkiye", Atatürk Üniversitesi, 2011.

1% match (yayınlar)
AYDIN, Gülnil, DARICI, Burak and AYDIN, Ahmet. "YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARININ YEREL EKONOMİLERE KATKILARI: MANYAS MESLEK YÜKSEK OKULU ÖRNEĞİ1", Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

<1% match (yayınlar)
AFŞAR, muharrem. "Türkiye'de eğitim yatırımları ve ekonomik büyüme ilişkisi", Anadolu Üniversitesi, 2009.

<1% match (yayınlar)
GÖRKEMLİ, Hayriye Nur. "Selçuk Üniversitesi'nin Konya kent ekonomisine etkileri", Selçuk Üniversitesi, 2009.

<1% match (yayınlar)
Ali KUTLU, Hüseyin. "Entellektüel sermaye: Türkiye muhasebe sisteminde raporlanabilir mi?", Hacettepe Üniversitesi, 2009.

<1% match (yayınlar)
YAVUZ, Mustafa. "Okul müdürlerinin yönetimle ilgili görüş ve uygulamalarının yönetim kuramları bakımından değerlendirilmesi", TUBITAK, 2009.

<1% match (yayınlar)
ÖZTÜRK, Salih, TORUN, İshak and ÖZKÖK, Yıldız. "Anadolu'da kurulan üniversitelerin illerin sosyo-ekonomik yapılarına katkıları", TUBITAK, 2011.

<1% match (yayınlar)
ÇINAR, Orhan and ASLAN, İmran. "Erzincan Üniversitesi İktisadi ve İdari bilimler fakültesi öğrencilerinin yetkinliklerinin incelenmesi", Tubitak, 2011.

<1% match (yayınlar)
ERGEN, Hüseyin. "Türkiye de eğitimde planlama yaklaşımları ve kullanılan eğitim göstergeleri", Mersin Üniversitesi, 2013.

<1% match (yayınlar)
ÖRÜCÜ, Deniz and ŞİMŞEK, Hasan. "Akademisyenlerin gözünden Türkiye'de eğitim yönetiminin akademik durumu: Nitel bir analiz", TUBITAK, 2011.

<1% match (yayınlar)
ORMANCI, Ümmühan and ÖREN ŞAŞMAZ, Fatma. "Dramanın ilköğretimde kullanılabilirliğine yönelik sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri: Demirci Eğitim Fakültesi örneği", Ankara Üniversitesi, 2010.

<1% match (yayınlar)

ARAP KAVİLİ, Sultan. "Türkiye yeni üniversitelerine kavuşurken: Türkiye'de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri", Ankara Üniversitesi, 2010.
<1% match (yayınlar)
YILMAZ, Serdar. "YENİ "LİSANSÜSTÜ EĞİTİM VE ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ"NİN ÖNGÖRDÜĞÜ SİSTEM VE GEÇİŞ ESASLARI - Mevcut Lisansüstü Öğrenciler Yükseköğretim Kurulu'nun Yeni Yönetmeliği'ne Tabi mi? -", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2016.
<1% match (yayınlar)
DAŞTAN, Abdulkerim and EROL, Sercan. "Türk gemi inşa sanayi işletmelerinde muhasebe bilgi sistemi: Özellikli muhasebe işlemleri", TUBITAK, 2011.
<1% match (yayınlar)
ÇAYIN, Mücahit and ÖZER, Hüseyin. "Üniversitelerin İl Ekonomisine Katkısı ve Öğrencilerin Tüketim Yapısı: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği", Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 2015.
<1% match (yayınlar)
RUKANCI, Fatih and ANAMERİÇ, Hakan. "Ortaçağda İlk Üniversiteler: Studium Generale", Trük Felsefe Derneği, 2004.
<1% match (yayınlar)
ERDEMİR, Sümeyye and MURAT, Mehmet. "İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİ İLE YAŞADIKLARI PSİKOLOJİK YILDIRMA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ", Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
<1% match (yayınlar)
OKUR DİNÇSOY, Meltem and TAŞDEMİR, Özgür. "ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EKONOMİK KALKINMA ALGILARININ ANALİZİ", Trakya Üniversitesi, 2016.
<1% match (yayınlar)
SANKIR, Hasan and GÜRDAL DEMİR, Ayça. "Bülent Ecevit üniversitesi'nin Zonguldak'a etkileri ve kentin üniversite algısı", Şükrü Oğuz Özdamar, 2014.
<1% match (yayınlar)
DEMİR, Selçuk Beşir and BÜTÜNER, Kadir. "Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının alan sınavına yönelik görüşlerinin incelenmesi", Mersin Üniversitesi, 2014.
<1% match (yayınlar)
KIRMAL CAN-YEŞİLYURT-SANCAKTAR- KOÇAK, Burçin -Hülya-Ceyda Lale-Nilüfer. "Mobil Çağda Mobil Uygulamalar: Türkiye'deki Yerli Otel Zincirleri Üzerine Bir Durum Tespiti", e-Journal of Yasar University, 2017.
<1% match (yayınlar)
FİDAN, Fatma Zehra. "Tesettürlü Kadınlarda Öz Bakım ve Estetik", Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2015.
<1% match (yayınlar)
UYSAL, Doğan and ERSUN AYDEMİR, Emel. "Türkiye'de Yükseköğretim Kavramı ve Yükseköğretimin İstihdam ve Ekonomiye Etkisinin Analizi", Selçuk Üniversitesi, 2016.
<1% match (yayınlar)
SEKBAN, Mustafa and KÖSE, İbrahim Alper. "KKTC'DE GENEL VE MESLEKİ LİSELERDE GÖREV YAPAN", Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2017.
<1% match (yayınlar)
ARSLAN, Fatih. "Üniversite Öğrencilerinin Şehirle Kurduğu Ekonomik ve Sosyal İlişkilerden Memnuniyet Analizi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği", Karabük Üniversitesi, 2016.
<1% match (yayınlar)
ÖMÜR, Özgür Mustafa and GİRAY, Filiz. "KAMUSAL MAL VE HİZMET OLARAK EĞİTİM HİZMETİ VE HARCAMALARI: TÜRKİYE VE DİĞER OECD ÜLKELERİ KARŞILAŞTIRMASI", Celal Bayar Üniversitesi, 2016.
<1% match (yayınlar)
YIDIRIM, Nail. "Okul yönetimi ve dengeye ilişkin kuramsal bir inceleme", Çukurova Üniversitesi, 2011.
<1% match (yayınlar)
Önemli, Aybilge(Tengilimoğlu, Dilaver). "Stratejik Performans Yönetim Modeli Olarak Dengeli Performans Yönetimi ve Hizmet Sektöründe Alan Çalışması Örnekleri", Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, 2011.

<1% match (yayınlar)
SERİN, Hasan and AYTEKİN, Alper. "Yüksek öğretimde toplam kalite yönetimi", Bartın Üniversitesi, 2009.
<1% match (yayınlar)
KARABINAR, Selahattin. "Muhasebe İklimini Küresel Düzeyde Yönlendiren Kuruluşlar", MUFAD, 2006.
<1% match (yayınlar)
KAYA, Gazanfer. "Adıyaman Üniversitesi nin kentsel mekân ve sosyal çevre üzerindeki etkisi (Altınşehir Mahallesi ndeki haneler ve işletmeler üzerine bir inceleme)", Adıyaman Üniveristesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
<1% match (yayınlar)
ALAGÖZ, Bülent, KILIÇ ÇARŞANBALI, Çiğdem and AKMAN, Özkan. "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değer Eğitiminde Örtük Programa Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi", Ahi Evran Üniversitesi, 2017.
<1% match (yayınlar)
GÖKYER, Necmi. "Fırat Üniversitesi eğitim fakültesi öğrencilerinin bazı akademik hizmetlere ilişkin beklentileri", Fırat Üniversitesi, 2012.
<1% match (yayınlar)
KAYHAN, Nihal and YILDIRIM, Erdal. "Türkiye ve Avrupa Birliği ne üye ülkelerin sosyal bilgiler öğretmenliği programlarının insan hakları ve demokrasi eğitimi açısından karşılaştırılması", Mersin Üniversitesi, 2014.
<1% match (yayınlar)
Quality Assurance in Education, Volume 21, Issue 2 (2013-05-27)
<1% match (yayınlar)
ÇANKAYA, İbrahim and TÖREMEN, Fatih. "Türkiye Avrupa Birliği ve Amerika devletleri üniversite yönetimlerinin karşılaştırılması", Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
<1% match (yayınlar)
KAŞLI, Mehmet and SEREL, Alpaslan. "Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", Celal Bayar Üniversitesi İİBF, 2008.
<1% match (yayınlar)
Hüseyin Baykan, Fahriye Altınay, Şerife Zihni Eyüboğlu, Zehra Altınay. "An evaluation of higher education sector to the economy", Quality & Quantity, 2017
<1% match (yayınlar)
YILMAZ, Adem and BAYRAKÇEKEN, Samih. "Öğretmen Adaylarının Elektrokimya Konusundaki Kavram Yanılgılarının Belirlenmesi", BAYBURT UNIVERSITESI, 2017.
<1% match (yayınlar)
ERDOĞAN, Özge. "SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YAZMA STRATEJİLERİNİ KULLANMA DURUMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ", Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2017.
<1% match (yayınlar)
ESER YILMAZ, Burçin. "Ekonomik büyüme ve işsizlik ilişkisi: türkiye örneği", Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, 2014.
<1% match (yayınlar)
ÖZKAN SAYAR, Gökçen and KARAASLAN, Ahmet. "kadın işçilerin terfi ettirilmelerinde etkili olan faktörler ve işgücü piyasalarında terfi ayrımcılığı", Dumlupınar Üniversitesi, 2009.
<1% match (yayınlar)
YILMAZ, Mustafa Kemal and KAYNAK, Selahattin. "Sosyo - ekonomik dönüşüm sürecinde üniversitelerin rolü ve yöre halkının üniversite'den beklentileri ile ilgili bir uygulama", TUBITAK, 2011.
<1% match (yayınlar)
ULUCAK, Recep and ULUCAK, Zübeyde Ş.. "Kamu harcamaları ve ekonomik büyüme arasındaki nedensellik: Türkiye örneği", Bülent Ecevit Üniversitesi, 2014.
<1% match (yayınlar)

AKIN ŞİŞMAN, Özlem and MUSTAN DÖNMEZ, Banu. "TÜRK MÜZİK EĞİTİMCİLİĞİ AÇISINDAN CUMHURİYET DÖNEMİ VE GÜNÜMÜZÜN GENEL KRİTİĞİ", Erzincan Üniv. Fen Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bl., 2016.
<1% match (yayınlar)
TURHAN, Turgut. "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti - Azerbaycan ilişkileri", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2011.
<1% match (yayınlar)
AKSOY, Mustafa. "Kavram olarak hayat boyu öğrenme ve hayat boyu öğrenmenin Avrupa Birliği serüveni", Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2013.
<1% match (yayınlar)
GÜL, Ali RIza. "İslam İktisat Düşüncesinin Kur ân daki Temelleri", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2010.
<1% match (yayınlar)
SAĞ, Vahap. "Toplumsal Değişim ve Eğitim Üzerine", TUBITAK, 2003.
<1% match (yayınlar)
DEMİRELİ, Cemalettin and TAŞKIN, Ercan. "Üniversite öğrencilerinin bulundukları şehre ekonomik katkıları: Kütahya il merkezi örneği", Dumlupınar Üniversitesi, 2013.
<1% match (yayınlar)
ÖZEN, Yener, GÜL, Abdulkadir and GÜLAÇTI, Fikret. "Demokratik Eğitim Politikası (Eleştirel Bir Yaklaşım)", Erzincan Üniversitesi, 2007.
<1% match (yayınlar)
DİKEÇ, Engin Volkan, YANIKOĞLU, Nuran, ASUTAY, Dt Hilal and AKBULUT, Ömer. "VİDEO DESTEKLİ EĞİTİMİN DİŞ HEKİMLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN SABİT PROTETİK TEDAVİ YAPIMI SIRASINDA HİSSETTİKLERİ STRES DÜZEYİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ", Atatürk Üniversitesi, 2015.
<1% match (yayınlar)
TAŞBAŞ, Erdal. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet Görevlilerinin Sürgün Edilmesi: 19. Yüzyıl Kıbrıs Örneği", Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 2012.
<1% match (yayınlar)
ÇETİNTAŞ, H Buluthan. "YÖNETİM YAKLAŞIMLARINDA ÖRGÜTSEL İLETİŞİM OLGUSUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ", Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2016.
<1% match (yayınlar)
ARDIÇ, Kadir and POLATCI, Sema. "İşgören Refahı ve Örgütsel Etkinlik Kavramlarına Bütüncül Bir Bakış: Örgüt Sağlığı", Atatürk Üniversitesi, 2007.
<1% match (yayınlar)
SARI, Mustafa, ALTUNBAŞ, Sevda and SÖNMEZ, Namık Kemal. "Aksu Araştırma ve Uygulama Alanının ideal arazi kullanım planlaması", Akdeniz Üniversitesi, 2010.
<1% match (yayınlar)
"Challenges of Information Management Beyond the Cloud", Springer Nature America, Inc, 2014
<1% match (yayınlar)
KOÇAK, Recep. "Okul Yöneticilerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Fırat Üniversitesi, 2009.
<1% match (yayınlar)
ÇEKİÇ, Orhan. "Heybeliada ruhban okulu ve "Ekümenik" patrikhane sorunu", Maltepe Üniversitesi, 2011.
<1% match (yayınlar)
POLAT, Yusuf. "Fransızca ve Türkçe Öğretmenlerinin Söz Edimi Öğretimine İlişkin Görüşleri", Hacettepe Üniversitesi, 2015.
<1% match (yayınlar)
BERBEROĞLU, Murat and ARDIÇ, Muhammed. "ÜNİVERSİTE KAYNAKLI HARCAMALARIN KOBİ GELİRLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ", Gümüşhane Üniversitesi, 2017.
<1% match (yayınlar)
TÖSTEN, Rasim, ÇENBERLİTAŞ, İbrahim and GÖKOĞLAN, Kadir. "Dicle Üniversitesi öğrencilerinin harcama analizi ve Diyarbakır ekonomisine katkısı", Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.